

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAMDİ MUSTAFA'NIN EFRAD-I ŞAHANeye MAHSUS İLMİHAL
ADLI ESERİNİN TRANSKRİPTİ VE DEĞERLENDİRMESİ

ENES BAYRAK

DANIŞMAN

DOÇ. DR. KAMİL ÇOŞTU

BARTIN-2025

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

HAMDİ MUSTAFA’NIN EFRAD-I ŞAHANEYE MAHSUS İLMİHAL ADLI
ESERİNİN TRANSKRİPTİ VE DEĞERLENDİRMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Enes BAYRAK

JÜRİ ÜYELERİ

Danışman :

Üye :

Üye :

BARTIN-2025

KABUL VE ONAY

Enes BAYRAK tarafından hazırlanan “HAMDİ MUSTAFA’NIN EFRAD-I ŞAHANEYE MAHSUS İLMİHAL ADLI ESERİNİN TRANSKRİPTİ VE DEĞERLENDİRMESİ” başlıklı bu çalışma, 19.08.2025 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :

Üye :

Üye :

Bu tezin kabulü Lisansüstü Eğitimi Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun/...../20... tarih ve 20...../.....-..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Zafer CEYLAN

Enstitü Müdürü

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Doç. Dr. Kamil ÇOŞTU danışmanlığında hazırlamış olduğum “HAMDİ MUSTAFA’NIN EFRAD-I ŞAHANEYE MAHSUS İLMİHAL ADLI ESERİNİN TRANSKRİPTİ VE DEĞERLENDİRMESİ” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

19.08.2025

Enes BAYRAK

ÖN SÖZ

Bu çalışmanın Osmanlıca metnine ulaşılması, çeviri ve analiz süreçlerinde sağladığı değerli katkılar ve yönlendirmeleriyle danışman hocam Doç. Dr. Kamil ÇOŞTU'ya en derin şükranlarımı sunarım. İş yoğunluğumun son derece yüksek olduğu bu dönemde, beni hedeften hiçbir şekilde saptırmayarak, sabırla ve özveriyle sürekli desteklemesi, bu çalışmanın tamamlanmasında en önemli etkenlerden biri olmuştur.

Çalışma süresince sosyal hayatında önemli fedakârlıklar gösteren ve ev ortamında çalışma alanımı hazırlayarak her daim motive edici ifadeleriyle beni teşvik eden kıymetli eşim Sümeyye Hanım'a sonsuz teşekkürlerimi iletirim. Ailem ise bu süreci heyecan ve sabırla takip etmiş, çalışmamı tamamlamamı büyük bir heyecanla beklemiştir.

Amirlerim ve çalışma arkadaşlarım, çalışmamın tamamlanabilmesi için sürekli moral ve motivasyon desteği sağlamış, imkânlarını seferber ederek yanımda olmuşlardır. Tüm bu destek ve katkılar olmadan bu çalışmanın başarıyla tamamlanması mümkün olamazdı.

Ayrıca kıymetli zamanlarını ayırarak tez savunmamda yer alan, tecrübe ve bilgi birikimleriyle yapıcı değerlendirmelerde bulunan saygıdeğer hocalarım Doç. Dr. Vahit CELAL ve Doç. Dr. Seyyid SANCAK'a teşekkür ederim.

Emeği geçen herkese teşekkürlerimi arz ederim.

Enes BAYRAK

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

HAMDİ MUSTAFA’NIN EFRAD-I ŞAHANEYE MAHSUS İLMİHAL ADLI ESERİNİN TRANSKRİPTİ VE DEĞERLENDİRMESİ

Enes BAYRAK

Bartın Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Kamil ÇOŞTU

Bartın-2025, sayfa: 183

Bu çalışma, Hamdi Mustafa tarafından kaleme alınan *Efrâd-ı Şâhâneye Mahsus İlmihâl* adlı eseri dinî öğretim bağlamında değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Osmanlı Devleti’nin son dönemine ait ilmihal literatürünün dikkat çekici örneklerinden biri olan bu eser, özellikle Osmanlı ordusundaki askerî personele hitap edecek biçimde hazırlanmıştır. Kitap, İslam dininin temel inanç esasları ve ibadet yükümlülüklerini açık, sade ve anlaşılır bir dille sunmayı hedeflemekte; bu yönüyle hem halk düzeyinde hem de genç kitleler arasında dinî bilincin güçlendirilmesini amaçlamaktadır.

Eserde didaktik yaklaşımın merkezine soru-cevap yöntemi yerleştirilmiş olup, bu yapı okuyucunun doğrudan bilgiye ulaşmasını kolaylaştırmakta ve anlatımı sistematik hale getirmektedir. Metnin önemli bir kısmında, şehitlik ve gazilik kavramlarına ayrılan bölümler dikkat çekmektedir. Bu kavramlar, hem dinî hem de ahlâkî boyutlarıyla ele alınarak askerî muhatapların manevî motivasyonunu destekleyici bir içerik sunmaktadır. Anlatımın Kur’an ayetleri ve Hz. Peygamber’in hadisleriyle temellendirilmiş olması, metne ilmî ve ahlâkî bir meşruiyet kazandırmakta; aynı zamanda okuyucuda güven duygusu oluşturmaktadır.

Sonuç olarak *Efrâd-ı Şâhâneye Mahsus İlmihâl*, hem içeriği hem yöntemsel yaklaşımı hem de hedef kitlesi itibarıyla Osmanlı dinî eğitim anlayışının pratik bir yansıması olarak

değerlendirilebilir. Bu eser, sadece temel İslami bilgileri aktarmakla kalmayıp, aynı zamanda Osmanlı askerî yapısında dinî kimliğin ve manevî disiplinin pekiştirilmesinde de işlevsel bir rol oynamıştır.

Anahtar Kelimeler: Din eğitimi, Hamdi Mustafa, ilmihal kitabı, Osmanlı ordusu, şehitlik ve gazilik.

ABSTRACT

M.A. Thesis

TRANSCRIPTION AND EVALUATION OF HAMDİ MUSTAFA'S WORK TITLED EFRAD-I ŞAHANEYE MAHSUS İLMİHAL

Enes BAYRAK

Bartın University

Graduate School

Department of Philosophy and Religious Studies

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Kamil ÇOŞTU

Bartın-2025, pp: 183

This study aims to examine *Efrad-ı Şahaneye Mahsus İlmihal*, authored by Hamdi Mustafa, within the context of religious instruction. As a notable example of late Ottoman ilmihal literature, the work was specifically prepared to address the needs of military personnel within the Ottoman army. The book seeks to present the fundamental tenets of Islamic faith and religious practices in a clear, simple, and accessible manner, aiming to reinforce religious consciousness among both the general populace and younger audiences.

The text is structured predominantly around a question-and-answer format, which facilitates direct access to knowledge and lends the work a systematic and didactic quality. A significant portion of the content is devoted to the concepts of martyrdom and veteranship, which are explored both religiously and morally. These themes are intended to provide spiritual motivation for the military audience. The explanations are supported by Qur'anic verses and Hadiths of the Prophet Muhammad, grounding the content in both scholarly and ethical legitimacy while instilling a sense of trust in the reader.

In conclusion, *Efrad-ı Şahaneye Mahsus İlmihal* can be considered a practical reflection of the Ottoman approach to religious education in its final period. Beyond conveying basic

Islamic knowledge, the work also plays a functional role in reinforcing religious identity and moral discipline within the Ottoman military structure.

Keywords: Hamdi Mustafa, ilmihal book, martyrdom and veteranship, Ottoman army, religious education.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	ii
BEYANNAME	iii
ÖN SÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
EKLER DİZİNİ	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Askerî İlmihal Geleneği ve Tarihçesi.....	3
1.2. Meşrutiyet Dönemi Osmanlı Eğitiminde Dinî Yayınlar ve Askerî İlmihallerin Gelişimi	5
1.3. Efrad-ı Şahaneye Mahsus İlmihal Kitabı.....	7
1.4. Mukaddime	9
1.5. Akâid-i Diniyye	10
1.6. Âkil Ve Bâliğ Olan Kimsenin İşlemekle Mükellef Bulunduğu Şeyler	19
1.7. Abdest	21
1.8. Teyemmüm.....	23
1.9. Gusül.....	24
1.10. Namaz	25
1.10.1. Namazın Vakitleri.....	26
1.11. Oruç	49
1.12. Hac	51
1.13. Zekat	51
1.14. Kadınlara Ait Olup Erkeklerce de Bilinmesi Lazım Gelen Bazı Mesâil-i Şeriyye	51
1.15. Ulul Emre İtaatın Vücubu	57
1.16. Cihada Niyet.....	58
1.17. Fazîlet-i Cihad.....	58
1.18. Silah Talimi	60
1.19. Nişan Atmak Talimi	60
1.20. Muharabe İçin At Beslemek	61

1.21.	Nevbet Beklemek	61
1.22.	Şeref-i Şehâdet	62
1.23.	Şehitlerin Sûret-i Defni	63
1.24.	Nehb Ve Gârât Ve Üsera Hakkında Muâmele-i Lazime	63
1.25.	Îâne-i Harbiyye	64
1.26.	Guzzata Îâne	66
1.27.	Guzzât Ve Şüheda Âilelerine Îâne	66
1.28.	Âyetel Kürsi	67
1.29.	Bayram Tekbiri	68
1.30.	Tetimme	69
1.31.	Hata Savap Cetveli	70
2.	LİTERATÜR ÖZETİ	71
3.	MATERYAL VE METOT	75
3.1.	Araştırmanın Amacı ve Önemi	76
3.2.	Araştırmanın Kapsamı	77
3.3.	Araştırmanın Sınırlılıkları.....	77
3.4.	Araştırma Yöntemi ve Teknikleri.....	78
4.	BULGULAR VE TARTIŞMA	80
5.	SONUÇ VE ÖNERİLER.....	82
	KAYNAKLAR.....	86
	EKLER	88
	Ek 1.....	88
	ÖZGEÇMİŞ	183

EKLER DİZİNİ

Ek	Sayfa
No	No
<u>EK 1. Efrad-ı Şahaneye Mahsus İlmihal adlı eserin Osmanlıca metni.....</u>	<u>88-182</u>

1. GİRİŞ

"İlmihal" terimi, bireyin temel dinî sorumluluklarını yerine getirebilmesi için gerekli olan inanç, ibadet ve ahlak bilgilerini kapsayan rehber niteliğindeki eserleri ifade eder. Sözlük anlamı itibarıyla "yaşam bilgisi" ya da "hal bilgisi" anlamına gelen bu kavram, zamanla dinî öğretim alanında belirli bir türe işaret eden teknik bir terime dönüşmüştür. Her ne kadar tarihsel süreçte tıp, sosyoloji gibi farklı alanlarda da ilmihal nitelemesiyle hazırlanan kitaplar bulunsun da, kelime esas olarak dinî içerikli metinler için kullanılmaya gelmiştir. Bu eserlerde yer yer peygamberlerin hayatından kesitlere de yer verilmekle birlikte, asıl vurgu bireyin dinî mükellefiyetleri öğrenmesine yöneliktir. Ayrıca ilmihal literatürünün temelleri, İslâm dünyasında hicrî IV. (milâdî X.) yüzyıldan itibaren atılmıştır. Hz. Peygamber'e nispet edilen ve ilim öğrenmenin her Müslümana farz olduğunu belirten hadisin, erken dönemlerde "ilm-i hâl" bağlamında yorumlanması, bu alanda eser yazımını meşru ve gerekli kılmıştır (Arpaguş, 2000).

Osmanlı İmparatorluğu'nda dinî bilginin yaygınlaştırılması ve toplumun çeşitli kesimlerinde İslâm'ın temel inanç ve ibadet esaslarının doğru ve anlaşılır biçimde öğrenilmesi amacıyla ilmihal kitapları önemli bir araç olarak kullanılmıştır. Bu tür eserler, özellikle medrese eğitiminden faydalanamayan geniş halk kitlelerine yönelik olarak sade bir dille kaleme alınmış ve ibadet, ahlâk ve inanç esaslarının halk arasında yaygınlaştırılmasına katkı sağlamıştır. Osmanlı toplumunda ilmihal geleneği, 15. yüzyıldan itibaren halkın anlayabileceği sade Türkçe ile kaleme alınan manzum ve mensur eserlerle gelişmiş ve böylece dinî bilginin toplumun geniş kesimlerine ulaşmasında merkezi bir araç olmuştur (Aynacı, 2009). Bu bağlamda ilmihaller, sadece bireylerin dinî bilgilerini artırmakla kalmamış; aynı zamanda toplumsal düzenin korunması, devletin dinî meşruiyetinin devamı ve dinî eğitim alanındaki boşlukların doldurulması gibi çok katmanlı işlevler görmüştür (Tunaya, 1991; Karaman, 2006). Kutbüddin İznîkî'nin *Kitâbü'l-Mukaddimesi*, Abdurrahman Aksarâyî'nin *İmâdü'l-İslâmı* ve XV. yüzyılda Anadolu Türkçesine aktarılan *Güzide* bu sürecin ilk örneklerindendir. Özellikle XVI. yüzyılda kaleme alınan ve halk arasında *Mızraklı İlmihal* olarak bilinen eser, sıbyan mekteplerinden camilere dek geniş bir eğitim ağı içerisinde okutulmuş, halkın dinî zihniyetini uzun yıllar biçimlendirmiştir (Arpaguş, 2000).

Tanzimat dönemiyle birlikte Osmanlı eğitim sisteminde gerçekleşen yapısal dönüşümler, ilmihal yazımına da yansımıştır. Din derslerinin yeniden müfredata dahil edilmesi ve mevcut ilmihallerin yetersiz bulunması, yeni ve daha sistematik metinlerin kaleme alınmasını zorunlu kılmıştır. Bu süreçte Osmanlı eğitim sisteminde devlet ve sivil kurumlar tarafından ilmihal metinlerinin askerî birlikler, okullar ve taşra halkı gibi farklı hedef gruplara yönelik olarak yaygınlaştırılması, din eğitimindeki kapsamın medrese dışında da genişlemesini sağlamıştır (Güman, 2014). Bu bağlamda *Telhîsü'l-Mûlahhas*, *Mûlahhas İlmihal*, *Mufasssal İlmihal* gibi eserlerin yanı sıra Mehmed Zihni Efendi'nin *Ni'met-i İslâmı*, İşkodralı Lutfi Paşa'nın *Sual ve Cevaplı İlmihali* ve İskilipli Âtîf Hoca'nın *İslâm Yolu* adlı çalışması, dönemin önemli ilmihalleri arasında yer almıştır (Arpaguş, 2000).

II. Meşrutiyet'ten itibaren ilmihal yazımı hem nitelik hem nicelik açısından ciddi bir gelişme göstermiştir. Bu bağlamda, II. Meşrutiyet döneminde Osmanlı askerî eğitim yapısında yaşanan dönüşüm sürecine önemli katkılarda bulunan figürlerden biri Hamdi Mustafa Mirgünlü'dür. Yaşamı hakkında sınırlı bilgi bulunsun da, Mirgünlü'nün özellikle askerî sınıflara yönelik dinî ve meslekî içerikli eserleri dönemin eğitim anlayışını yansıtan önemli kaynaklardır. Osmanlı askerî matbu sisteminin merkezi olan Matba'a-i Askerî aracılığıyla yayımlanan eserlerinde, askerlerin yalnızca teknik yönden değil manevi ve dinî açıdan da donatılması hedeflenmiş, disiplinli bir eğitim modeli ortaya konmuştur. Mirgünlü, askerî okullarda okutulmak üzere hazırladığı ve soru-cevap yöntemiyle yazdığı 1908 tarihli *Efradı Şahaneye Mahsus İlmihal* ile askerî disiplin ve dinî eğitim arasındaki ilişkiyi kurmuş; Allah'ın sıfatlarından temel inanç esaslarına, ibadet şekillerinden askerî dua ve disipline kadar geniş bir içeriği bu eserinde toplamıştır. Bu yaklaşım, Osmanlı'da ilmihal faaliyetlerinin yalnızca medreselerle sınırlı kalmadığını, modernleşme sürecindeki askerî kurumlara da nüfuz ettiğini göstermesi bakımından ayrı bir öneme sahiptir. Ayrıca eserin basım yeri Selanik olup Hacı Hayri Paşa'nın da katkı sağladığı kapak bilgileri arasında geçmektedir.

Mirgünlü'nün 1910 yılında yayımladığı *Asakir-i Şahaneye Mahsus Suallı ve Cevaplı İlmihal* ise daha geniş bir askerî kesimi hedeflemiş, Osmanlı ordusundaki disiplin anlayışını dinî temellere dayandırma amacını taşıyan bir diğer önemli eserdir. Bu ilmihal, sade dili ve pratik kullanımı ile askerlerin hem bireysel hem de kolektif kimliklerinin dinî değerler üzerinden şekillenmesine hizmet etmiştir. Ayrıca, Mirgünlü'nün Almanca'dan yaptığı askerî teknik eğitim çevirileri, Osmanlı ordusunun modernleşme sürecinde uluslararası bilgi akışına

açıklığını ve subaylar arasındaki entelektüel faaliyetlerin gelişimini ortaya koymaktadır. *Amelî Piyade Keşf Kolu* ve *Piyade ve Süvari Bölüğünün Muharebe Eğitimi* gibi eserler, askerî teknik bilgi aktarımının yanı sıra, dönemin askerî eğitim ve kültürel dönüşümlerine dair bilgiler sunmaktadır.

Böylece, Hamdi Mustafa Mirgünlü'nün ilmihal ve askerî eğitim alanındaki çalışmaları, Osmanlı toplumunda ilmihal faaliyetlerinin sadece medrese veya halk eğitimini değil, aynı zamanda askerî modernleşme ve disiplin süreçlerini de kapsayan çok boyutlu yapısını anlamak açısından kritik önemdedir. Onun eserleri, hem dinî eğitimin modern kurumlara entegrasyonu hem de Osmanlı askerî kimliğinin şekillenmesi bağlamında değerlendirildiğinde, geç Osmanlı dönemi entelektüel ve eğitim tarihine önemli katkılar sunmaktadır. Bu çalışma, Osmanlı'da ilmihal faaliyetlerinin kapsamını genişletirken, özellikle II. Meşrutiyet askerî eğitim reformları ışığında Hamdi Mustafa Mirgünlü'nün yazılı mirasının yeniden ele alınmasını hedeflemektedir.

1.1. Askerî İlmihal Geleneği ve Tarihçesi

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren ordu ile din arasında güçlü bir etkileşim kurulmuştur. Devletin son dönemlerinde bu ilişkinin gücü zamanla zayıflasa da, söz konusu iş birliği, çeşitli uygulamalarla sürdürülmüştür. Nitekim III. Selim döneminde, Nizam-ı Cedit ordusunun kurulmasıyla beraber yayımlanan Levent Çiftliği Kanunnamesi, her bölüğe bir imam atanmasını, askerlerin cemaatle namaz kılmasını ve Birgivi Risalesi'nin okunmasını zorunlu kılmıştır (Beydilli, 2013). Bu bağlamda II. Mahmud'un 1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nı lağvederek yerine kurduğu Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye adlı yeni orduda da askerî din eğitimi kurumsallaştırılmıştır. Yeni sistemde her bölüğe imam tayin edilerek Kur'an-ı Kerim ve ilmihal derslerinin düzenli şekilde okutulması planlanmıştır. Alay imamlarının temel görevleri arasında, dinî ve ahlaki eğitim vermek, askerî törenleri yönetmek, cenaze işlemleriyle ilgilenmek ve askerlerin maneviyatını desteklemek yer almaktaydı (Erdemir & Akın). Tabur İmamları ile Alay Müftülerinin işlevi görüldüğü üzere yalnızca bireysel ibadet uygulamasını sağlamakla sınırlı değildi; disiplinin pekişmesi, askerî itaatin dinî meşruiyetle desteklenmesi ve merkezi otoritenin dinî arenada temsili gibi çok yönlü görevleri de kapsıyordu. Bu konum, modern kitle ordularının gerektirdiği disiplin ve ideolojik bütünlüğü sağlamada aktif bir rol üstlenmiştir (Çoştı & Demirkol).

Terfi eden alay imamları, alay müftüsü unvanını alırken, bu görev, kolağası ile alay emini arasında bir rütbe olarak kabul edilmiştir. Gemi imamları da benzer şekilde, askerî gemilerde görev yaparak ibadetlerin düzenlenmesini sağlamak, dinî bilgiler aktarmak ve savaş sırasında askerlerin moral düzeyini yükseltmekle yükümlüydü (İnam, 2017).

Osmanlı döneminde açılan askerî okullarda Arapça, Farsça ve İslami ilimler derslerinin yanı sıra, ahlaki eğitimi hedefleyen “ulûm-i dîniyye” ve “ilm-i ahlâk” derslerine de yer verilmiştir. Harbiye Mektebi müfredatında da ilmi hal bilgileri önemli bir yer tutmuştur (Eser, 2012).

Cumhuriyet dönemine geçişle birlikte askerî din eğitimi dalgalı bir seyir izlese de, bu gelenek tamamen kesintiye uğramamıştır. Nitekim Cumhuriyet’in ilk yıllarında Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak’ın girişimiyle, askerler için dinî içerikli kitaplar yazdırılmış; Hamdi Akseki’nin *Askerin Din Kitabı* ve Şerâfettin Yaltkaya’nın *Benim Dinim* adlı eserleri bu amaçla kaleme alınmıştır. Bu dönemde yemin törenlerinde Mushaf üzerine ant içme ve dua geleneği de devam ettirilmiştir (Kara, 2007).

Askere yönelik ilmi hallerde, temel inanç, ibadet ve ahlak konularının yanı sıra, cihat ve şehitlik temalarına da yer verilmiştir (Aslan, 2019). Moral subaylarının faaliyetleri, askerî yapıda maneviyatın sistemli biçimde korunmasına katkı sağlamıştır. Bu subaylar, “Bir ordunun hakiki silahı mâneviyatıdır” anlayışıyla görev yapmışlardır (Hakkı, 1330).

İsmail Kara, askerî ilmi hal literatürünün gelişimini iki temel sebebe dayandırır: Birincisi, askerî okullarda öğretim yapılacak şekilde yeni yöntemlerle yazılmış dinî kitaplara duyulan ihtiyaçtır. İkincisi ise savaşlar nedeniyle zayıflayan ordu moralinin yükseltilmesi gerekliliğidir (Kara, 2007, s. 49). Ömer Fevzi Mardin’in *Osmanlı Efrâdına Mâneviyat-ı Askeriyye Dersleri* adlı eserinde, maneviyat askerlik hizmetinin özü olarak tanımlanır (Mardin, 1305, s. 25). Benzer şekilde, Ali Rahmi’nin *Orduda Terbiyye-i Mâneviyye ve Rûhiyye* adlı kitabı da askerlikte maneviyatın vazgeçilmezliğini vurgular (Rahmi, 1911).

I. Dünya Savaşı ve Balkan Harbi sırasında yayımlanan ilmi hal sayısındaki artış, askerî din eğitimi ihtiyacının arttığını göstermektedir. Bu eserlerde ahlaki yozlaşma ve manevî çözümler gibi olgulara karşı dinin düzenleyici rolü ön plana çıkarılmıştır. Kitaplarda askerlerin içki, kumar, hırsızlık, intihar ve cinayet gibi davranışlardan kaçınması gerektiği vurgulanmıştır (Aslan, 2019).

Osmanlı ordusunda okuryazarlık oranının düşüklüğü göz önüne alındığında, ilmiyelerin içeriğinin genellikle tabur imamları veya subaylar aracılığıyla sözlü şekilde aktarılması planlanmıştır. Bu doğrultuda bazı eserlerde, öğretici kişilere yönelik açıklamalar ve yöntem önerileri yer almıştır (Aslan, 2019). Kadızâde Mehmed Efendi ise ilmiyal bilgilerini askerî başarıyla ilişkilendiren farklı bir yaklaşım sunmuştur. Ona göre, zafer, ilmiyal gibi temel dinî bilgilerin bilinip uygulanmasına bağlıdır. Bu görüşlerini “Siz Allah’a yardım ederseniz Allah da size yardım eder” (Muhammed, 47/7) ayetiyle desteklemektedir (Özkan, 2016).

Sonuç olarak askerî ilmiyeler, yalnızca temel dinî bilgileri öğretmekle kalmayıp, Osmanlı’dan Cumhuriyet’e uzanan süreçte ordu içindeki maneviyatı ve ahlaki disiplini sağlamada işlevsel bir rol oynamıştır.

1.2. Meşrutiyet Dönemi Osmanlı Eğitiminde Dinî Yayınlar ve Askerî İlmihallerin Gelişimi

II. Meşrutiyet dönemi, Osmanlı eğitim tarihinde okuma ve öğrenimin toplumsal bir öncelik haline geldiği önemli bir dönemektir. Başlangıçta daha çok pratik ihtiyaçlara yönelik olarak değerlendirilen eğitim faaliyetleri, zamanla toplumun kurtuluşu ve kalkınması için temel bir araç olarak görülmeye başlanmıştır. Bu bağlamda, devletin eğitim politikası merkeziyetçi bir yapıya kavuşmuş; farklı eğitim kurumları arasında denge sağlama çabası da gözetilmiştir. Özellikle eğitimin kamusal bir hizmet olarak benimsenmesi, bu dönemdeki anlayış değişiminin temel göstergelerindendir (Aslan, 2023).

Meşrutiyet döneminde devlet, eğitim alanına aktif biçimde müdahil olmuş; yeni okullar açılmış, bu kurumlara mali destek sağlanmış ve öğretmen yetiştirme süreci sistematikleştirilmiştir. Eğitim harcamalarının karşılanabilmesi amacıyla vergilendirme uygulamaları hayata geçirilmiş, merkez ve taşrada eğitim teşkilatları oluşturulmuş, ayrıca Dârülfünûn gibi yükseköğretim kurumları açılarak kurumsal eğitim yapısı güçlendirilmiştir. Bu kapsamlı dönüşüm yalnızca sivil eğitim alanını değil, askerî eğitimi de etkilemiştir (Aslan, 2023).

Eğitimdeki bu dönüşüm, askerî ilmiyal metinlerinin içeriğine ve yaygınlığına da doğrudan yansımıştır. Önceki dönemlerde padişahı öven, merkezi otoriteyi kutsayan ifadelerin yerini; vatan, millet, hürriyet ve meşrutiyet gibi kavramların yüceltildiği yeni bir söylem almıştır.

Bu metinlerde yalnızca dinî bilgi aktarımı değil, aynı zamanda askerlerin toplumsal bilinç kazanmaları da hedeflenmiştir.

Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı gibi yoğun askerî çatışmaların yaşandığı dönemlerde ilmihal türündeki eserlerin sayısında belirgin bir artış gözlenmiştir. Askerlerin manevî gücünü artırmak amacıyla kaleme alınan bu metinlerde, savaşın yarattığı moral çöküntüye karşı dinî değerler moral destek olarak sunulmuştur (Aslan, 2023).

Abdülhamid döneminde daha çok özel matbaalarda basılan bu eserler, Meşrutiyet sonrasında devletin resmî matbaaları tarafından da yayımlanmaya başlamıştır. Bu değişim, yalnızca yayıncılık alanındaki devlet denetiminin artışı değil, aynı zamanda ilmihal türü eserlerin kurumsallaşma sürecini de yansıtır. Nitekim din adamları tarafından kaleme alınan birçok ilmihal metni, bu dönemde devlet eliyle yaygınlaştırılmıştır (Aslan, 2023).

Bu çalışmada ele alınan Hamdi Mustafa'nın *Efrad-ı Şahaneye Mahsus İlmihal* adlı eserinin çevirisi yapılırken, Ek 1'de yer alan orijinal Osmanlıca metne uygun olarak ilgili bölümlere parantez içinde sayfa numaraları eklenmiştir. Bu yöntem, eserin Osmanlıca aslını incelemek isteyenler için kolaylık sağlamaktadır.

1.3. Efrad-ı Şahaneye Mahsus İlmihal Kitabı

Yaveranî Hazreti Şehriyâr-ı Azamiden Üçüncü Orduyu Hümâyûn Müşir-i hasafet Semirî Devletlû Hacı Hayrî Paşa Hazretlerinin Manzur sami-i dakika-i danileri olarak mazharı tashih ve takdir buyurulmuştur.

Muharrir ve mürettibi: Hamdi Mustafa

Nizamiye Beşinci fırka-i Hümayun Talim Muallimi ve Selanik Jandarma Efrad-ı Cedide Mektebi Kumandanı.

Kaffe-i Hukuku Orduyu Humayuna aittir.

1324 [1]

Efrad-ı Şahaneye Mahsus İlmihal Kitabı

Yaveranî Hazreti Şehriyâr- ı Azamiden Üçüncü Orduyu Hümâyun Müşir-i Hasafet Semirî Devletlû Hacı Hayri Paşa Hazretlerinin Manzur sami-i dakika danileri olarak mazharı tashih ve takdir buyurulmuştur.

Muharrir ve mürettibi: Hamdi Mustafa

Nizamiye Beşinci fırka-i Hümayun Talim Muallimi ve Selanik Jandarma Efradı cedide mektebi Kumandanı.

Kaffe-i Hukuku Orduyu Humayuna aittir.

Mektebimiz mührü resmîsiyle memhur bulunmayan nüshalar sahtedir.

1324 [2]

1.4. Mukaddime

Saye-i Diyânet Vaye-i Hazreti padişahide jandarma efradı cedide mektebinde tahsil iden asakir-i cenâb-ı mülûkâneye mahsus olmak üzre, şimdiye kadar meydan-ı intişara vad' idilmiş olan ilm-i hâl kitaplarıyla kütüb-i fıkhiyye-i sâireden ehz ve iktibas iderek, asakir-i mezkûrenin anlayabileceği bir lisân ile min ğayri had tertib ve tahririne mütecasir olduğum ilmi hali, bu kere daha bir çok esile ve ecvibe-i mühimme ile tevsî' eyleyerek, nizâmiye efradı Gazanfer Nihad hazreti şehriyariye mûcib-i istifade olacak bir surete ifrağ etmiş olduğum gibi bu hususta [3] yaveran-ı hazreti şehriyar-ı azamiden üçüncü orduyu hümâyûn müşiri meâli semiri devletlü Hacı Hayri Paşa hazretlerinin nazar-ı müşikafane-i diyanet perverleri ve re-y-i musahhihane-i sâimleri de kitab-ı mezkura inîât ve inzîmam eylemiş olduğundan mütehassis olduğum lazime'i minnet ve mahmedeti alenen îfâ ve her dem muvazıbı bulunduğumuz ediye-i hazreti hilafetpenâhiyeyi tekrar alettekrar bârigah-i ulûhiyyete ref' ve i'lâ ederim.

Ve minellahi Tevfik

Hamdi Mustafa [4]

1.5. Akâid-i Diniyye

Bismillahirrahmânirrahîm

Elhamdülillahi Rabbil âlemin vessalatü vesselamu ala rasûlinâ Muhammedin ve ala âlihi ve sahabihi ecmeîn.

S- Bu Dünyâ evvelden var mı idi?

C- Hayır yok idi.

S- Öyle ise bu dünya yok iken onu kim yarattı?

C- Allah teala yarattı.

S- Allah teala kimdir?

C- Yaratıcı yani yok iken var edicidir, birdir. Kendisine benzeyen, yardım eyleyen, ortaklık eden ve akıl öğreten yoktur. Kendisi en büyüktür. Kendisinden daha büyük yoktur. Varlığı kendisindendir. [5] Yani anası, babası yoktur. Bizim gibi haşa kimseden doğmamış, evladı olmamış ve olmaz. Evlada vârise muhtaç değildir. Bizim gibi fâni [yani ölücü] değildir. Daim ve bâkidir.

S- Allah Teâlâ nerededir?

C- Ne yerdedir, ne göktedir. Her yerde hâzır ve nâzırdır.

S- Hâzır ve nâzır ne demektir?

C- Cemii eşyayı ve kaffe-i mahlukatın yaptığı, işlediği her şeyi bilir, görür işitir, demektir.

S- Allah tealâ hazretleri görmek, işitmek, bilmek için bizim gibi göze, kulağa, akıl ve fikre muhtaç mıdır?

C- Hayır muhtaç değildir. Bunun için gördüğü, işittiği, bildiği şeyleri bizim gibi gözle görmez, kulakla işitmez. Akıl ve fikirle bilmez. [6]

S- Allah Teala yalnız dünyayı mı yarattı?

C- Hayır. Yeryüzünde olan insanları ve hayvanları, ağaçları, dağları, denizleri velhasıl cümle mahlukatı ve her şeyi yarattığı gibi ayı, güneşi ve gökyüzünde görebildiğimiz ve göremediğimiz yıldızları vesair cümle şeyleri yarattı.

S- En evvel insan olarak Cenabı Allah kimi yarattı?

C- Evvela Âdem aleyhisselamı topraktan yarattı ve sonra onun cesedine ruh verdi. İşte bunun için insanlar da öldükten sonra yine toprak olurlar.

S- Hz. Âdem'in zevcesi yani kadını var mıydı?

C- Var idi.

S- Kim idi?

C- Hz Havva idi ki Cenabı Hak bunu Hz. Âdem'den sonra yaratmış idi. [7]

S- Hz. Âdem'in Havva'nın çocukları oldu mu?

C- Evet Hz. Âdem'in Havva'dan çocukları oldu.

S- An asıl bizim hepimiz kimin çocuklarıyız?

C- Hz. Âdem'in.

S- Öyle ise Hz. Âdem'e Âdem babamız denmesinin sebebi neymiş?

C- Hepimizin en büyük babası Hz. Âdem olması.

S- Allah Teala bu dünyayı neyle güzellendirdi?

C- Hz. Âdem aleyhisselam'ın evlatlarıyla.

S- Âdem aleyhisselam'ın evlatlarına Arapça ne derler?

C- Benî Âdem.

S- Öyleyse benî Âdem dinince siz ne anlayacaksınız?

C-Hz. Adem'in evlatları olan insanları.

S- Hz. Âdem'in evlatlarının başka türlü adı yok mudur?

C- Vardır. Allah'ın kulları. [8]

S- Cenâb-ı Hak kendi Allah'lığını o Hz. Âdem'in evlatlarına nasıl tanıttırdı?

C- Peygamberler vasıtasıyla.

S- Bu peygamberler sade cenab-ı Hakk' ı benî Âdem'e tanıttırmak için mi geldiler?

C- Hayır benî Âdem'in Allah'ı ne yolda tanımak lazım geldiğini anlatmakla beraber insanların dünyada ne yapıp ne edeceklerini ve âhiret için ne yolda hazırlanacaklarını da bildirmek için.

S- Öyleyse peygamber nedir?

C -Allah teala ile yarattığı kulları arasında bir elçidir.

S- Bu elçi ne yapar?

C- Allah'ın verdiği emirleri kullarına bildirir.

S- Peygamber insan mıdır?

C- Evet bizim gibi insandır. [9]

S- Pekala bizim gibi insanlardan farkı yok mudur?

C- Evet vardır.

S- Nedir o fark?

C- Bizim gibi insanların yapamayacakları bazı şeyleri anlar, yaparlar. Ve yaptıkları bu şeyler insanı hayrette bırakır.

S- Diğer insanların yapamayıp da yalnız peygamberlerin yapabildiği bu şeylere ne derler?

C- Mucize derler.

S- Öyleyse bu mucizeyi kimler göstermiştir?

C- Peygamberler.

S- Bu mucize ne gibi şeylerdir?

C- Hz. İsa Aleyhisselam'ın ölüyü diriltmesi gibi ki kendi zaman peygamberlerine mahsus ve münasip bir mucize idi.

S- Allah'ın yeryüzündeki kullarından başka bizim bildiğimiz daha başka kulları var mıdır?

[10]

C- Vardır. Onlar da meleklerdir.

S- Melek insan mıdır yoksa başka bir şey midir?

C- Hayır insan değildir.

S- Öyle ise nasıl mahluktur?

C- Yimez içmez kendisinde erkeklik ve dişilik bulunmaz bir mahluktur.

S- Meleklerin en büyüklerinin isimleri nelerdir?

C- (1) Cebrail, (2) Mikâil, (3) İsrâfil, (4) Azrâil.

S- Bunlardan başka daha ne kadar melâike vardır?

C- Pek çok melâike vardır. Onların sayısını yalnız Allah Teâlâ bilir.

S- Bu melekler ne iş görürler?

C- Dâimâ Allah Teâlâ'nın emrine itâat ve ibâdet iderler. Asla ona âsî olmazlar. Dâimâ evâmîr-i ilâhiyyeye muntazır bulunurlar. **[11]**

S- Cenab-ı Hakk benî Âdem'e göndereceği emri doğrudan doğruya peygamberlere mi buyururdu?

C- Cenab-ı Hakk benî Âdem'e göndereceği emri evvela Cebrâîl Aleyhisselam'a veriyor. Cebrâîl Aleyhisselam da bu emri peygamberlere getiriyor. Peygamberler de Cenab'ı Hakk'ın kullarına o emri bildiriyordu.

S- Hazreti Adem peygamber mi idi?

C-Evet peygamber idi.

S- Peygamberilerin kaçıncısı idi?

C- Birincisi idi.

S- Öyle ise peygamberlerin evveli kimdir?

C- Âdem aleyhisselamdır.

S- Peygamberlerin âhiri yani en son peygamber kimdir?

C- Bizim peygamberimiz Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem efendimizdir.

S- Peygamberlere tabi olan kimselere ne derler? **[12]**

C- O peygamberlerin ümmeti derler.

S- Sen hangi peygamberin ümmetindensin?

C- Âhir zaman peygamberi Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem efendimizin ümmetindenim.

S- Pek âlâ hangi dinden ve ne millettensin?

C- Dünyâ yüzünde en ulu ve hak din olan İslâm dinindenim, elhamdülillah müslümanım.

S- Müslüman olduğunu ne ile ispat edersin?

C- Müslüman olduğumu kelime-i şehâdet getirmekle ispât ederim.

S- Kelime-i şehâdet getir bakalım?

C- Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abduhu ve rasûlüh.

S- Bu ne demektir?

C- Allah Teâlâ hazretlerinden gayrı tanrı yoktur, âhir zaman peygamberi Muhammed Mustafa dahî onun kulu ve peygamberi olduğuna inandım, imân ettim **[13]** demektir.

S- Müslüman olduğunu anladık fakat daha bir şey kaldı. Hani ya müslümanlar birbirine dua ittikleri zaman “Rabbim iman selâmeti versün” veyahut “Hakk Teâlâ hazretleri son nefesimizde imanımızı yoldaş itsün” derler bu ne demektir ve imân nasıl şeydir?

C- Peygamberimiz hazreti Muhammed Mustafa (sav.) efendimizin Hakk Teâlâ hazretlerinden alup bize iriştirdiği şeyleri lisânen söyleyüp kalben inanmaya imân derler.

S- Bunlar ne gibi şeylerdir?

C- Bunlar başlıca altı şeydir ki bu altı şeye müslümanlığın temeli ve imanın da şartları denir.

S- Öyle ise İslâm olmak için nelere inanmak lazımdır? Yani imanın farzları ve şartları kaçtır?

C- Altıdır. Birincisi Allah Teâlâ'ya ikincisi Allah Teâlâ'nın **[14]** meleklerine üçüncüsü kitaplarına dördüncüsü peygamberlerine beşincisi âhiret yani kıyâmet gününe altıncısı hayır ve şerrin Allah Teala'nın dilemesiyle ve kudretiyle olduğuna inanmak lazımdır.

S- Hayır ne demektir.

C- İyilik, iyi işi demektir.

S- Şer ne demektir.

C- Kötülük, fenalık, fena iş demektir.

S- Yukarıda sayılan altı şeyin arapçasını söyleyebilir misin?

C- Evet söyleyebilirim. Âmentü billâhi ve melâiketihî ve kütübihî ve rusûlihî velyevmil âhiri ve bilkaderi hayrihî ve şerrihî minellahi Teâlâ.

S- İslâm olmak için yukarıda Cenab-ı Hakk'ın kitaplarına da inanmak lazım olduğunu söylemiş idin. **[15]** Allah Teala hazretleri Hakk dinî kullarına bildirmek için geçmiş zamanda kaç kitap göndermiştir?

C- Yüzdört adet kitap göndermiştir. Ki bunların cümlesi haktır.

S- Bu kitapların en büyük ve en meşhurlarının isimleri nedir?

C- (1) Tevrat, (2) İncil, (3) Zebûr, (4) Kur'ân'dır.

S- Cenab-ı Hakk bu kitapları hangi peygamberlere göndermiştir?

C- Tevratı Musa aleyhisselama, İncil'i İsa aleyhisselama, Zebur'u Davud aleyhisselama ve Kur'ân-ı Kerim'i de bizim peygamberimiz Muhammed aleyhisselama göndermiştir.

S- Bizim peygamberimize ümmet olanlar yani tebeyyet edenler kimlerdir.

C- Müslümanlardır. **[16]**

S- Ya hazreti İsâ ile hazreti Musa'ya tebeyyet edenlere ne denir?

C- Hazreti İsa'ya tebeyyet edenlere: İsevî yâhud Hristiyan, ve hazreti Musa'ya tebeyyet edenlere: Musevî yâhud Yahudî denir.

S- Muhammed aleyhissalatü vesselam efendimiz hazretlerine gönderilen Kur'an-ı Kerîm'de neler beyân buyurulmuştur?

C- Allah Teâla'nın gerek dünya ve gerek âhiretçe olan bütün emr-i şerifleri, ibret alınacak kıssaları ve indi ilâhîde en ziyade makbul ve hoş olan duaları ve iyi huylu olmak için vaaz ve nasihatleri beyan buyurulmuştur.

S- Bizim peygamberimiz mucize olarak neyi göstermişlerdir?

C- Peygamberimiz efendimiz Cenab-ı Hakk tarafından kendilerine gönderilen Kur'an-ı Kerim'i mucize olarak göstermişlerdir. Çünkü peygamberimiz efendimiz zamanında **[17]** âlim arapların birçoğu gayet düzgün ve bir kelimesinden birçok mânalar anlaşılır sözler söylemek ve yazmak için birbirleriyle yarış ediyorlardı. Hatta bu arapların içlerinde öyleleri oldu ki pek güzel ve değme âlimin söyleyemeyeceği sözleri söylediler, ve yazdılar fakat hep bir araya geldikleri pek çok çalıştıkları halde hiç birisi Kur'ân-ı Kerîm gibi mükemmel iki kelime bile söyleyemediler. İşte bundan Kur'ân-ı Kerîmin mucizeliği, Allah kalamı olduğu meydan çıktı, Kur'an-ı Kerîm'in efendimize gönderildiği bin üçyüz bu kadar seneden beri hiç bir âyeti bir kelimesi hatta bir harfi bile değişmemiştir. Ve değişmesine de imkân yoktur, ve Kur'an-ı Kerîm sâir peygamberan-ı azâmın gösterdikleri mucizeler gibi kendileriyle beraber gâib olarak gitmeyip kıyâmet gününe kadar baki ve dâim olacak olan mucizedir.

[18]

S- Cenab-ı Hakk'ın gönderdiği kitaplardan Kur'an-ı Kerim'den maada ortada kitap kalmış mıdır?

C- Cenâb-ı Hakk'ın gönderdiği kitaplardan Kur'an-ı Kerim'den maada kitapların cümlesi ortadan gaip olmuştur. Çünkü Kur'an-ı Kerim nâzil oldukça hem ezberleniyor. Ve hem yazılıyor idi. Halbuki hazreti İsâ ve Musa aleyhimesselemin vakt-i seâdetlerinde her nasılsa

bu usule riayet edilememiş olmasından Tevrat ile İncil'in git gide pek çok mahalleri aslına benzemeyecek vechile değişmiştir.

S- Hazreti Âdem aleyhisselâm ile bizim peygamberler arasında ne kadar peygamberler gelip geçmiştir?

C- Çok peygamberler gelip geçmiştir. Ama bunların sayısını Allah Teâlâ'dan başka kimse bilmez. **[19]**

S- Bunlardan kaç tanenin ismini Cenâb-ı Hak bize Kur'an-ı Kerim'de bildirmiştir?

C- Yirmi beş tanenin ismini bildirmiştir.

S- Bu yirmi beş peygamber kimlerdir?

C- Âdem, İdris, Nuh, Hud, Salih, İshak, İbrahim, İsmail, Yakub, Yusuf, Şuayb, Lut, Yahya, Zekeriyya, Musa, Harun, Davud, Süleyman, Eyyûb, İlyas, Elyesa', Zülkifl, İsa bizim peygamberimiz Muhammed Mustafa aleyhissalatü vesselamdır.

S- Ülemâdan bazılarının peygamber, bazılarının velîyyûllahtır dedikleri kimlerdir?

C- Aziz, Lokman, Zülkarneyn.

S- Peygamberlerin efdali ve Allah Teâlâ hazretlerinin ziyade sevgilisi hangisidir?

C- Bizim peygamberimiz Muhammed Mustafa sallallahü aleyhi ve sellemidir. **[20]**

S- Bizim peygamberimizin ism-i şeriflerini nasıl yâd edersin?

C- Tazim için dâima hazreti Muhammed deyû zikreylediğim gibi işbu kelime-i tazimi sâir peygamberân-ı ızam hakkında dehi aynıyle söylerim. Ve ism-i şeriflerini söyledikten sonra da salavat-ı şerife getiririm: Hazreti İsa aleyhisselam gibi.

S- İmanın beşinci şartı âhiret gününe inanmak demiştik. Âhiret nedir?

C- Dünyada cenab-ı Hakk'ın rızasına uyar iş işleyipte sevap kazanmış olanların mükâfat göreceği ve onun dediğini yapmayıp fenalık yapmış, günah işlemiş olanların mücâzât edileceği yerdir.

S- Biz bu yere ne vakit gideceğiz?

C- Ölüp dirildikten sonra.

S- Öldükten sonra dirilmeye arapça ne derler? **[21]**

C- Kıyâmet derler.

S- Kıyâmet ne zaman olacaktır?

C- Tekmil dünya alt üst olduktan sonra olacaktır.

S- Öyle ise teknil dünyanın alt üst olup da evvelce vefat etmiş olan insanların dirileceği bu güne ne derler?

C- Yevm kıyamet derler.

S- İnsan öldükten sonra vücudu çürüyüp toprak olup gidiyor. Yevm-i kıyâmette nasıl olup da dirilecektir?

C- Tekmil bedeninin parçaları bir yere toplanacak ve bu suretle dirilecektir.

S- İnsanlar böyle dirildikten sonra ne yapılacaktır?

C- Cümle ben-i Âdem arasat meydanı denilen yerde toplanacak ve onların dünyada işlediği iyi ve kötü [22] işlerin hesabı görülecektir.

S- Ameli iyi olanlar yani cenab-ı Hakk'ın rızasına uyar iş işleyenler ne olacaktır?

C- Sırat köprüsünden selametle geçip cennete gideceklerdir.

S- Cenâb-ı Hakk'ın dediğini yapmayıp fenalık yapmış günah işlemiş olanlar ne olacaktır?

C- Bunlar sırat köprüsünden selâmetle geçemeyip cehenneme gidecektir.

S- Öyle ise cennet ne imiş?

C- Âhirette cenab-ı Hakk tarafından mücâzât göreceklerin gönderilecekleri yerdir.

S- Cehennemde ebediyyen kalacaklar kimlerdir? [23]

C- Kâfirlerdir.

S- Kâfir olmak ne demektir?

C- Kâfir olur demek dininden çıkar demektir. Bundan maada arapça kâfir demek bir şeye inanmayan demektir ki ahkâm-ı islamiyyeye inanmayan demek ise de bu günkü gün kâfir tabiri güya sövmek ve tahkir etmek gibi anlaşıldığından terbiyeli olan islamların hazreti Musa ümmetine musevi ve hazreti İsa ümmetine isevi ve yahud hristiyan kelimesini kullanmaları lazımdır.

S- Bir Âdem dininden çıkarsa ne olur?

C- Olan nikahı kalmaz helali ile ettiği cimâ' zina olur. Çocuğu dünyaya gelirse piç olur. Şer'an onun katli vâcib olur. Tevbe istiğfar etmeden evvel ölürse onun cenaze namazı kılınmaz. Âhirette de mekanı cehennem olur.

S- İmanını kurtaran yani son nefesine kadar Allah'ın [24] birliğine ve hazreti Muhammed efendimizin Hakk peygamber olduğuna kalben inanmasında kusur etmemiş olan kimseler dünyada insanlık icabı olarak yaptığı günahlardan dolayı cehennemde ne miktar yanacaklardır?

C- Günahları miktarı kadar yani günahı az olanlar az zaman ve günahı çok olanlar çok zaman yanacaklardır.

S- Âhirette mahşer gününde daha ne olacaktır?

C- Mazlumların hakkı zalimlerden alınarak Allah teala nın adaleti layıkıyla yerini bulacaktır.

S- Mahşer günü ne demektir?

C- Öldükten sonra dirilen insanların arasat meydanında bir araya toplandıkları gün demektir.

S- Bir Âdem dünyada iken her ne fenalık yaparsa yanında kalacak mıdır? [25]

C- Hiç bir vakitte yanında kalmayacaktır. Çünkü mahşer bir mahkeme-i ilâhiyyedir ki dünya mahkemelerinde bazen olduğu gibi bu mahkemede kimse aldatılamaz. Binaen aleyh insanlar dünyada yaptıkları fenalıkların âhirette cezasını çekecektir.

S- Öyle ise bu cezaya çarpılmamak için ne yapılmalıdır?

C- Allah'a karşı kulluk vazifesini yerine getirmekle beraber kul hakkından pek ziyâde sakınmalı ve hiç kimsenin mal ve ırzına göz dikmemeli ve hukukuna dâhi tecâvüz etmemelidir.

S- Bir âdem en büyük bir günah işleyipte ben artık günahkâr oldum diyerek boyna ne kadar fenalık varsa yapmalı mıdır?

C- Hayır kullar Allah'ın rahmetinden hiçbir vakit ümidini kesmeyip işlediği gûnahtan dolayı hûdadan af istemeli ki buna tevbe derler. Hak merhamet [26] edici olduğundan affeder.

S- Tevbeyi nasıl yapmalıdır?

C- Allah'a tevbe etmek ve yaptığı günahlara nadim ve pişman olduğunu bildirmek için ulemâyâ lüzum yoktur. Onları bir daha işlemeyeceğini va'd ile kusurunun affını cenab-ı Hakk'tan istemeli yalvarmalı fakat bir daha yapmamalıdır. Çünkü Allah aldanmaz ve şayet bir daha yaparsa yine tevbe etmelidirler. Velhasıl hatta günah işlemediğine kendince inanmış olanlar bile tevbeyi hiç bir vakit eksik etmemelidir.

S- Bizim peygamberimizden sonra kıyâmete kadar başka bir peygamber gelecek midir?

C- Ne gelmiştir ve ne gelecektir.

S- Öyle ise bizim peygamberimize nâzil olmuş olan Kur'ân-ı Kerim'in hükmü ne zamana kadar bakidir? [27]

C- Kıyâmete kadar bakidir.

S- Hazreti peygamber efendimizin Hakk Teâla hazretlerinden bize erîştirdiği şeylere yani Allah Teâla'nın bize gönderdiği şeylere kimler gibi inanırsın?

[İtikatta mezhebin kimdir?]

C- Ehl-i sünnet velcemâat gibi.

S- Ehli sünnet kimdir?

C- Ashabtır.

S- Ashab kimlere denir?

C- Peygamberimiz sağ iken kendisine imân edenlere.

S- Velcemaat kimdir?

C- Tabiindir.

S- Kimlere tabiîn denir?

C- Peygamberimizin vefatından sonra ashabına erişipte hazreti Peygamber Efendimize iman edenlere tabiin ve ondan sonra gelenlere tebe-i tabiin denir. [28]

S- Allah Teâla'nın emrettiği şeyleri ve mesela namaz kılmak ve abdest almak ve sâire gibi sırf inanmaya dair olmayıpta işlemeye dair olan ahkam-ı şeriyyeyi müslümanlar kimin gibi yapar?

C- Bunu müslümanlar mezhep sahiplerinin gösterdikleri ve bildirdikleri usul ile icra ederler.

S- Kaç mezhep sahibi vardır?

C- Başlıca dört mezhep sahibi vardır, ki İmam-ı Azam, İmam-ı Şafii, İmam-ı Maliki, İmam Ahmed Hanbelidir.

S- Bu saydığın mezhepler hak mıdır?

C- Dördü de haktır. Osmanlı padişahları Hanefî mezhebini kabul etmiş olduklarından Türk kavmine mensub olanların kısm-ı azamı Hanefi mezhebindedirler.

S- İmam-ı Azam Ebu Hanife kim idi?

C- İmam-ı Azam, Nu'man bin Sâbit ismiyle Kûfe'de doğmuş Bağdat'ta yetmiş yaşında vefat etmiştir. Peygamberimizden [29] seksen sene sonra dünyaya gelmiştir. Kur'ân-ı Kerîm'i tefsir etmiş yani Kur'ân-ı Kerim içerisinde ne olduğunu açıkça anlatmıştır.

S- Peygamberimiz Efendimiz hazretleri tarafından söylenen sözlere arapça ne derler?

C- Hadîs derler.

S- Şimdiye kadar müslüman olmak için nelere inanmak lazım olduğunu [yani müslümanlığın temeli olan inanmak farzları ve şartlarının neden ibaret bulunduğunu] anladık şimdi de bu temel üzerine kurulmak icab eden İslam'ın binası kaç olduğunu [yani müslüman olmak için kaç şey yapmak lazım geldiğini] de anlat bakalım?

C- İslamın binası ve yahut şartları beştir. [30]

S- Nedir o beş şey?

C- Birincisi Ramazan orucunu tutmak(savm), ikincisi beş vakit namaz kılmak (salat), üçüncüsü kudreti olan kimse ömründe bir kere hac etmek (hac), dördüncüsü zengin olanlar yılda bir kere malının zekâtını vermek, beşincisi kelime-i şهادet getirmektir. [Bu beş şeyi kolayca hatırdaki tutmak için: Savm salat hac zekât, kelime-i şهادet cümlesini ezberlemek lazımdır.]

1.6. Âkil Ve Bâliğ Olan Kimsenin İşlemekle Mükellef Bulunduğu Şeyler

S- Müslüman bir kimse âkil ve bâliğ olduğu saat ne gibi şeyleri işlemekle mükelleftir?

C- Farz, vâcib, sünnet, müstehab, mübah olan şeyleri işlemek ve haram, mekruh, müfsid olan şeyleri terk edip işlememek ile mükelleftir. [31]

S- Farz nedir?

C- Cenab-ı Hakk'ın bir emridir ki yapılması lazım ve yapılmadığı halde insanın üzerine günah yazılır.

S- Farz ne gibi şeylerdir?

C- Namaz kılmak, oruc tutmak, hac etmek, zekât vermek ve padişahın emri haricinde hareket etmemek ve baba ile anaya karşı âsi olmayıp hatta onlara öf bile dememek gibi şeylerdir.

S- Farza inanmayan kimse ne olur?

C- İslamlıktan çıkar ve eğer karısı varsa boş düşer.

S- Farzı işlemeyen kimse ne olur?

C- İslamlıktan çıkmaz lakin cehennem azabına layık olur.

Vacip

S- Vacip ne demektir?

C- Terki caiz ve mümkün olmayan demektir. [32]

S- Vacib ile farz beyninde ne fark vardır?

C- Vacibi inkâr eden müslümanlıktan çıkmaz. Farzı inkâr eden müslümanlıktan çıkar.

S- Vacib ne gibi şeylerdir?

C- Salat-ı vitr ve sadaka-i fitr ve kurban bayramında kurban kesmek gibi şeylerdir.

S- Salat-ı vitr nedir?

C- Yatsı namazından sonra kılınan üç rekâtlı namazdır.

S- Sadaka-i fitr nedir?

C- Ramazanda oruc tutan kimsenin [Kadir gecesinden itibaren bayram namazından çıkma zamanına kadar] bir fakire para vermesidir.

S- Vacibi işlemeyen ne olur?

C- Cehennem azabına layık olur. Ve böyle olduğuna inanmayan müslümanlıktan çıkmaz. [33]

Sünnet

S- Sünnet nedir?

C- Peygamberimizin farz ile vacipten gayrı işlediği ve emreylediği şeye sünnet denir.

S- Ne gibi?

C- Cemaatle namaz kılmak ve çocuklar sünnet olmak gibi.

S- Namaz hakkında sünnet kaç kısımdır?

C- İki kısımdır birincisi sünneti müekkede ikincisi sünneti gayrı müekkede.

S- Sünneti müekkede hangi namazdır?

C- Peygamberimiz efendimiz hazretlerinin farzdan başka terk etmeyip kıldıkları ve ümmetlerine kılmaklığı emir buyurdıkları namazdır.

S- Sünneti gayrı müekkede hangi namazdır?

C- Peygamberimiz efendimiz hazretlerinin bazı vakit terk [34] ettikleri namazdır.

Müstehab

S- Müstehab neye derler?

C- Peygamberimiz efendimiz hazretlerinin ömründe bir kaç kere işlemiş olduğu şeye derler.

S- Ne gibi?

C- Sadaka vermek ve mübarek günlerde oruc tutmak gibi.

S- Mustehabı işleyen kimse ne olur?

C- Sevab işlemiş olur.

Mübah

S- Mübah nedir?

C- İşlenmesiyle işlenmemesi bir olan şeydir.

S- Ne gibi? [35]

C- Et ve süt ve şerbet gibi yenilip içilmesi memnu' olmayan şeyleri yiyip içmek gibi.

Haram

S- Haram nedir?

C- İşlenmesi fena olduğunu Allah Teâla'nın bize bildirmiş olduğu işlerdir.

S- Ne gibi?

C- Şarap içmek, domuz eti yemek, anaya babaya bir takım fena işler yapmak, hırsızlık etmek, yalan söylemek, âdem öldürmek gibi.

S- Bir kimse gerek işlesin gerek işlemesin haramı helal diye itikad ederse o âdem ne olur?

C- Müslümanlıktan çıkar. [36]

S- Bir kimse haramı haram itikad edip fenadır diyerek işlerse o âdem ne olur?

C- Müslümanlıktan çıkmadığından vefatı halinde namazı kılınır ve yalnız cehennem azabına layık olur.

Mekruh

S- Mekruh neye derler?

C- İşlenmesi fena olan işe derler.

S- Ne gibi?

C- Güneş doğarken ve zevalde iken namaz kılmak gibi

S- Güneş gurub ederken hiç namaz kılınmaz mı?

C- Kaza ve nafil namazları kılınmaz. Yalnız o günün ikindi namazı kılınır.

Müfsid

S- Müfsid nedir? [37]

C- Orucu ve abdesti ve namazı bozan şeylerdir.

1.7. Abdest

S- Namaz kılmak için evvela ne lazımdır?

C- Abdest almak lazımdır.

S- Abdest ne ile alınır?

C- Çeşme veya deniz veya ırmaktan veya ibrik ve testide bulunan pak su ile alınır.

S- Abdestin faidesi nedir?

C- Abdest dolayısıyla vücudumuz günde beş defa yıkanmakta yani temizlenmekte ve binaen aleyh etıbbanın pislikte beslendiklerini, neşv ve nema bulduklarını söyledikleri o hastalık mikropları denilen ve gözle görülmeyip ancak âlât-ı hurdebiniyye ile görülebilen küçük küçük hayvanlar temiz vücutlarda kendilerini besleyecek bir şey bulmadıkları [38] için onlara yaklaşmamakta ve bu vechile o vücutlar pis vücutlardan kat kat ziyade hastalıktan kurtulmaktadır.

S- Abdestin farzı kaçtır?

C- Dörttür.

S- Nedir?

C- Birincisi yüzünü yıkamak, ikincisi kolları dirseklerle beraber yıkamak, üçüncüsü başın dört bölüğünden bir bölüğünü mesh etmek, dördüncüsü ayaklarını topukları ve aşık kemikleriyle beraber yıkamaktır.

S- Başın dört bölüğünden bir bölüğüne mesh etmek ne demektir?

C- Islak eli başın bir bölüğüne sürmek demektir.

S- Yukarıdan aşağı abdest almayı tarif eyle?

C- Evvela bismillahirrahmânirrahîm diyerek ve bir elimin par[39]maklarını diğeri elimin parmakları arasına sürerek üç kere ellerimi yıkarım. Sonra sağı avucum ile üç kere ağızıma su alır dkerim. Üç kerede burnuma su veririm. Sonra bütün yüzümü üç kere yıkarım. Bundan sonra sağı bileğimi be'de sol bileğimi bütün dirsekleriyle beraber yıkarım. Sonra sağı elime su alır başımın n tarafından saçımın üstünden başımın dört bölüğünden bir bölüğüne mesh ederim. Yani elimi şöylece başıma sıvarım sonra yine temiz su ile ellerimi ıslatıp şehâdet parmaklarıyla kulaklarımın arkalarını mesh ederim ve el parmaklarımın üst taraflarıyla boynumun iki tarafına mesh ederim. Bundan sonra evvela sağı ayağımlı sonra sol ayağımlı topuklarına varıncaya kadar yani topuklarıyla beraber yıkarım. Böylece [40] abdest almış olurum.

S- Böylece abdest almadan evvel namaz kılabilir misin?

C- Hayır kılammam.

S- Daha ne yapamazsın?

C- Elime kapsız Kelam-ı Kadîm alamam, Kur'ân-ı azîm okuyamam.

S- Abdest aldıktan sonra elini, yüzünü havluyla silerken çok sevap kazanmak için ne okursun?

C- Kur'ân-ı Kerîm'in İnnâ enzelnahu suresini okurum.

(Kitabın nihayetindeki sure-i Kur'âniyyeye müracaat)

S- Abdest aldığın zaman her zaman böyle ayaklarını yıkar mısın?

C- Eğeri ayağıma giyecek mestlerim varsa o halde ilk abdest aldığın zaman ayaklarımı yıkayıp böyle abdestli abdestli mestlerimi giyerim. Bundan sonra alacağım abdestlerde ayaklarımı yıkayacak yerde mestlerimin üzerine mesh iderim. [41]

S- Ne vech ile mesh edersin?

C- Abdesti alırken sıra ayaklarıma gelince sağı elime su alırım bu elimin tek mil parmaklarını mestin üstünden sağı ayağımlı parmakları ucundan başlayarak elimi mestin yukarısına doğıru çekerim. Sonra sol elime su alıp sağı elimle yaptığım gibi sol ayağıma dahi mesh veririm.

S- Sen sabahleyin abdest aldın mestlerini ayaklarına çektin sonra ne vakit bu mestler üzerine mesh edebilirsin?

C- Vakt hazerde, abdest alıpta mestlerimi abdestli olarak hemen giydiğim saatten itibaren yirmi dört saat geçinceye kadar icap ettikçe mesh edebilirim. Zaman-ı seferde ise bu yirmi

dört saat yerine üç yirmi dört saat yani yetmiş iki saat geçinceye kadar icap ettikçe mestlerim üzerine mesh edebilirim. [42]

S- Pekâlâ, sen abdest alıpta mestlerini giydikten itibaren meshin müddeti olan yirmi dört saat içerisinde birinci abdestin bozulduktan sonra mestlerini ayağından çıkarıp abdestsiz tekrar giyer isen abdest aldığın zaman yine mesh edebilir misin?

C- Ol zaman mesh edemeyeceğim için ayağımı yıkamak ba'de yine mestlerimi ayağıma çekmek lazım gelir.

S- Ayağında ne cins ayakkabı olursa mesh caizdir?

C- Kundura ve yemeni ve terlik gibi ayağımın aşık kemiklerini örtmemiş olan ayakkabılarına mesh verilmez. Fotine, çizmeye, yeni ve yeni olmayıpta üzerinde delik bulunan ve fakat bu deliği üç parmak sığacak büyüklükten ziyade olmayan kalçin üzerine ve kalçin gibi sık ve kalın örülmüş çorabın üzerine dahi mesh edildiği gibi çorap ve ya kalçin üstüne [43] giyilmiş çarığın dahi -çıkarmaksızın- üzerine mesh etmek caizdir.

1.8. Teyemmüm

S- Abdest için su bulunmazsa ne yapılır?

C- Teyemmüm edilir.

S- Teyemmüm ne demektir?

C- Pak toprak ile vechi mahsus üzere, paklanmayı kast etmek demektir.

S- Teyemmümün farzı kaçtır?

C- İkidir: Birincisi niyet eylemek, ikincisi mesh etmektir.

S- Nasıl niyet olunur?

C- Niyet eyledim Allah rızası için teyemmüme diye.

S- İkincisi mesh etmek diyordun mesh ne demektir? [44]

C- El ile sığamak demektir.

S- Teyemmümde nelere mesh edilir?

C- Birincisi yüze ikincisi kollara.

S- Yüz ve kollara nasıl mesh edilir?

C- Evvela, parmaklar bitişik olmayarak, ellerimiz toprağa urulur (vurulur) yüze sığanır. Sonra tekrar eller o toprağa urulur. Bu sefer evvela sol elin parmakları ucuyla sağ elin parmakları ucundan başlayarak dirsekte beraber olduğu halde sağ kolun üst kısmını mesh ettikten sonra sol elin ayasıyla dahi sağ kolun alt kısmını bileğe kadar mesh ve böylece sağ el ile de sol kol mesh edilir.

Abdesti Bozan Şeyler

S- Abdesti bozan şeyler hangileridir? [45]

C- Başlıcaları: Kazayı hacet yani insanın önünden ve ardından çıkan idrar ve kazurat ve yel ikincisi vücudundan kan ve cerahat çıkıpta mercimek büyüklüğünden ziyâde yayılmak üçüncüsü ağız dolusu kusmak dördüncüsü bir yere dayanıp uyumak beşinci bayılmak ve sarası tutmak altıncısı namazda iken yanında olan bir kimsenin duyacağı kadar gülmek yedincisi tükürdüğü tükürüğünde kan bulunmak sekizincisi abdest azalarından birisini yıkamayı unutup hangisi olduğunu bilmemek.

1.9. Gusül

S- Müslüman olan bir kimse cimâ ederse yahut rüyasında hamamcı olursa ne yapmalıdır?

C- Gusül etmelidir. [46]

S- Gusül ne demektir?

C- Bütün vücudumuzu Allah'ın emrettiği gibi temizlemek demektir.

S- Guslün farzı kaçtır?

C- Üçtür: Birincisi üç defa ağıza su vermek ikincisi üç defa burnuna su vermek [fakat ağza su verildiği vakit burna nihayetine kadar suyu çekmelidir.] üçüncüsü vücudun her yerini güzelce yıkamaktır.

S- Ağıza su alıp çalkalamaya arapça ne derler?

C- Mazmaza

S- Burna su vermeye arapça ne derler?

C- İştinşak

S- Gusül için evvela niyet etmek lazım mıdır?

C- Gusül için niyet etmek sünnettir.

S- Bu niyeti ne diye yaparsın? [47]

C- Niyet eyledim cünüplükten taharete ve yahut niyet eyledim paklanmaya derim.

S- Bu niyeti ettikten sonra ne vechile gusl edeceğini bir kere anlat bakalım?

C- Evvela avret yerimde ve sair bedenimde necaset varsa anları ve necaset çıkan yerleri yıkarım. Sonra ağızıma burnuma su veririm. Ba'de âdet üzre abdest alırım. Bütün vücudumu sağdan başlayarak üçer kere yıkarım. Saçlarımın diplerini burnumun içerisinde birikmiş katı bir şey varsa onun altını yıkarım. Dişimin arasında yemek kırıntısı kalmış ise bunu çıkarıp dişlerimin arasını yıkarım. Ve parmağımda yüzük varsa onu yerinden oynatıp altını yıkarım. Tırnaklarımın arasında hamur ve emsali şeyler varsa onları temizlerim. Ve mümkün mertebe

göbeğimin içerisini [48] velhasıl bedenimin her tarafını yıkarım. Ve su değmemiş hiçbir tarafı bırakmam.

S- Erkeğin avret mahalli neresidir?

C- Göbeğinin üzerinden diz kapaklarının altına kadar olan mahaldir.

S- Kadının avret mahalli neresidir?

C- Kadının her yeri avrettir.

1.10. Namaz

S- Dinimizin en büyük erkânından olan namazın âhiretçe faidelerinden başka vücutça dahi başka faideleri var mıdır?

C- Evet vücutça dahi pek çok faideleri vardır. Şöyle ki: Namaz kılmak için evvala abdest almak icab-ı şerîsi mevcut olduğundan bu abdest dolayısıyla vücudumuzun temizleneceğini ve menfaat göreceğini evvelce söylemiş idik bundan maada azayı [49] beden hareketini mucip olduğu cihetle adalatın kesb-i kuvvet etmesi için büyük bir idman talimi makamına geçmektedir. Bir de namazı kılan bir kimseden bahs olunduğu sırada onda "ibadet ve din kuvveti vardır" denilmesinden maksat onun namaz vasıtasıyla kesb edeceği kuvvettir.

Namazın Farzları

S- Namazın farzları kaçtır?

C- On ikidir.

S- Bu on iki farz namaz kılarken mi işlenir?

C- Hayır bu on iki farzdan beşi namaz kılarken işlenir. Yedisi namazdan evvel işlenir.

S- Namazdan evvel işlenecek yedi farz hangileridir?

C- Birincisi abdesti olmayan kimse abdest almak ve cünüb olan kimse yıkanmaktır. İkincisi bedenimizi [50] üstümüzü başımızı namaz kılacağımız yeri pislikten temizlemektir. Üçüncüsü erkek olan göbeğinin üzerinden diz kapağının altına kadar örtmek ve kadınlar için her yerlerini güzelce örtmektir. Dördüncüsü kibleye karşı durmak, beşincisi namaz kılmak için lazım gelen vakti beklemektir.

1.10.1. Namazın Vakitleri

S- Sabah namazının evvel vakti ne zamandır?

C- Şafak atmaya yani gün ağarmaya başladığı zamandır.

S- Sabah namazının âhir vakti ne zamandır?

C- Güneş doğmazdan evvele daktır.

S- Öğle namazının evvel vakti ne zamandır?

C- Güneş göğün ortasından ayrılıp da, battığı tarafa doğru meyl ettiğı yani yollandığı zamandır. [51]

S- Öğle namazının âhir vakti ne zamandır?

C- Her şeyin gölgesi kendisinin iki misli olduğu vakittir.

S- İkinci namazının evvel vakti ne zamandır?

C- Öğle namazının ahir vakti çıktığından yani her şeyin gögesi kendisinin iki misli bulunduğundan itibarendir.

S- İkinci namazının ahir vakti ne zamandır?

C- Güneş gurub etmezden yani batmazdan evveline daktır.

S- Akşam namazının evvel vakti ne zamandır?

C- Güneşin gurub etmiş olduğu vakittedir.

S- Akşam namazının ahir vakti ne zamandır?

S- Güneşin batması akabinde göğün kenarında peyda olan kızılıktan sonra beyazlığın hasıl olmaya başladığı vakittir.

S- Yatsı namazının evvel vakti ne zamandır?

C- O beyazlığın bittiğı yani kaybolduğı andan [52] itibarendir.

S- Yatsı namazının ahir vakti ne zamandır?

C- Sabahleyin günün ağarmaya yani sabah namazının vaktinin girmeye başlayacağı zamandır.

S- Namazdan evvel işlenecek yedi farzdan altıncısı nedir?

C- Niyettir.

S- Niyet nedir?

C- Bir kimse işleyeceği işin adını kalbine getirip dil ile söylemektir.

S- Sabah namazının mesela farzına bir kimse nasıl niyet eder?

C- Yalnız kılacak ise: Döndüm kıbleye kıblem kabe-i şerif niyet eyledim sabah namazının farzına der ve eğer imama uyacak ise niyetin en nihayetinde: Uydum şu imama lafızlarını ilave etmelidir. [53]

S- Namazdan evvel işlenecek farzdan yedincisi nedir?

C- İftitah tekbiridir.

S- İftitah tekbiri ne demektir?

C- Namaza başlarken alınan ilk tekbirdir ki bu tekbir alınır iken mümkün olduğu kadar insan kalbine Allah'tan başka bir şey getirmemeye çalışmalıdır.

S- Tekbir ne demektir?

C- Allah-u ekber demektir.

S- Namazın içinde yani namaz kılarken olan farzlar nedir?

C- Birincisi ayakta durmak, ikincisi Kur'ân okumak, üçüncüsü ayakta iken eğilip ellerini dizlerine kapayarak üç kere " Sübhane rabiyel azim" diyecek kadar durmak, dördüncüsü iki kere yere kapanıp ellerini yere ve başını ellerinin arasına koyarak bu [54] vecihle üçer defa "Sübhane rabbiyel e'la" diyecek kadar durmak, beşincisi namazın sonunda ettehiyyatü okumak için oturmaktır.

S- Bu beş farzın arapça isimleri nedir?

C- Kıyam, kıraat, rüku', sücud, ka'de-i ahîrede teşehhüd miktarı oturmaktır.

S- Rekat nedir?

C- Namazda kıyam, rüku, ve sücud hareketlerinin hepsine birden rekat derler.

Sabah Namazının Sünneti

S- Sabah namazı kaç rekattır?

C- Sabah namazı dört rekattır.

S- Bu dört rekatın dördü de farz mıdır?

C- Hayır ikisi farz ikisi sünnettir. [55]

S- Sabah namazının bu sünneti nasıl sünnettir?

C- Sünnet-i müekkededir.

S- Sabah namazının evvela sünnetini mi yoksa farzını mı kılarırsın?

C- Sünnetini evvela kılarım.

S- Bunu imamla beraber mi kılarırsın?

C- Hayır efendim sünnet imamla kılınmaz.

S- Sabah namazının bu iki rekat sünnetini nasıl kılarırsın anlat bakalım?

C- Evvela niyet eyledim Allah rızası için bu sabah namazının iki rekat sünnetini kılmaya "Allahu ekber" diyerek ellerini kulaklarıma kaldırır sonra sağ elimi sol bileğimin üzerine gelmek üzere şöyle bir kavuştururum gözlerimi secde edeceğim yere dikerim. Sübhakene okurum. Euzu besmele çektikten sonra "Elhamdü lillahi rabbil alemin"i sonuna kadar

okurum Kur'ân-ı [56] Kerim'den üç âyet yahut üç âyet miktarı bir âyet ve yahut bir sure okurum. "Allahu ekber" diyerek eğilirim. Yani rükuya varırım. Rükuda ellerimi dizlerime dayayıp dururum. Üç defa "sübhone rabbiyel azim" derim. Sonra " Semiallahu limen hamideh" "rabbenalekel hamd" diye doğrulurum. "Allahü ekber" diye yatar ellerimi yere ve başımı ellerimin arasına yere korum. Yani secde ederim ve secdede üç defa "Sübhone rabbiyel e'la " derim. Sonra "Allahu ekber" diye doğrulur ayaklarımın üzerine otururum. Tekrar "Allahu ekber" deyip bir defa daha secde içerim. Ve secdede bu defa dahi üç kere "Sübhone rabbiye e'la" dedikten sonra "Allahu ekber" diye doğrulur ayağa

İkinci rekat

a kalkarım ayakta bu sefer "Sübhoneke" okumam [57] yalnız besmele çeker ve "Elhamdülillahi rabbil âlemin" i sonuna kadar okurum. Bir de sure okurum. Eğer sure okumaz isem üç âyet okurum ve yahut üç âyet miktarında bir âyet okurum. Sonra "Allahu ekber " diye rükuya varırım. Üç defa "Sübhone rabbiyel azim" derim. Sonra "Semiallahu limen hamideh" "Rabbenalekel hamd" diye doğrulurum. "Allahu ekber " diye secdeye varırım. Secdede üç defa "Sübhone rabbiyel e'la " derim. Sonra "Allahu ekber " diye doğrulur ayaklarımın üzerine otururum. Tekrar "Allahu Ekber" diye bir defa daha secde ederim. Ve secdede bu defa dahi üç kere "Sübhone rabbiyel e'la " dedikten sonra "Allahu ekber " diye kalkar ettehiyyatü ile salavatı ahirlerine kadar okumak için otururum. Bunları ve birde "Rabbenalelâtinâ... ilah" yı okuduktan sonra: [58] Esselamu aleyküm ve rahmetullah diyerek sağ omuzuma bakarım esselamu aleyküm ve rahmetullahi diyerek sol omuzuma bakarım namazdan çıkarım.

S- Namazda nasıl el kaldırırısın?

C- Namaza duracağım vakit "Allahu ekber" diyerek ellerimi kıbleye karşı açarak ellerimin başparmaklarını kulaklarımın yumuşaklarına dokununcaya kadar kaldırırım sonra el bağlarım.

S- Bu el bağlamayı nasıl yaparsın?

C- Sağ elimi sol elim üzerine koyarım, şöyleki sağ elimin üç parmağını sol elimin bileği üstüne uzatır ve yine sağ elimin başparmağıyla küçük parmağını sol elimin üstünden halka gibi getirip böylece ellerimi göbek altında ve esvâbımın üzerinde tutarım. [59]

S- Demin namazda evvela Sübhaneke okuyacağını söylüyordun bunu nasıl okuyorsun, oku bakalım:

C- Sübhânekellâhümme ve bi hamdik ve teberakesmük ve teâlâ ceddük ve lâ ilâhe ğayruk.

S- Eûzü nasıl çekersin? Çek bakalım?

C- Eûzü billahi mineş şeytânirrâcîm.

S- Besmele nasıl çekersin?

C- Bismillâhirrahmânirrahîm

S- İlk rekat için Kur'an-ı Kerîm'den bir sûre oku bakayım:

C- İnnâ e'taynâkelkevser. Fesalli lirabbike venhar. İnne şânieke hüvel ebter

S- İkinci rekat için Kur'ân-ı Kerim'den bir sûre oku bakayım:

C- Kul hüvallâhü ehad. Allâhu-s samed. Lem yelid ve lem yûled ve lem yekün lehü küfüven ehad. **[60]**

S- Namaz kılariken kıyamda bulunduğun yani ayakta durduğun vakit nereye bakarsın?

C- Secdeye vardığın vakit başımı nereye koyacak isem oraya bakarım.

S- Kıyamda bulunduğun vakit iki ayağının arasını nasıl tutarsın?

C- Dört parmak miktarı açık tutarım.

S- Rukuya vardığın zaman iki topuğunu nasıl bulundurursun?

C- İki topuğumu birbirine dokundururum.

S- Rükuda iken arkanı (sırtını) nasıl bulundurursun?

C- Gayet düz bulundururum başımı yukarı arkamı aşağı ve yahut arkamı yukarı başımı aşağı **[61]** bulundurmam.

S- Secde ederken kaç azayı yere dokunduracaksın?

C- Yedi azayı.

S- Bu yedi aza hangileridir?

C- İki ayağımın başları iki dizim etti dört, iki de ellerim etti altı, bir de burnum etti yedi.

S- Bu yedi aza birlikte yere dokunmazsa secde sayılır mı?

C- Sayılmaz.

S- Böyle secde sayılmadığı gibi daha ne olur?

C- Namaz fâsîd olur.

S- Eğer başını yumuşak yastığın yahut yumuşak yatağın üzerine koyarak secde edersen caiz olur mu?

C- Câiz olmaz. **[62]**

S- Öyle ise ne yapılmak lazımdır?

C- Başım mutlak biraz katı olan bir şeye dokunmak lazımdır.

S- Secdeye vardıkta başını iki elinin ara yerine koyarak gözlerini kapar mısın?

C- Hayır kapamam.

S- Ellerin parmaklarını nasıl tutarsın?

C-Kapalı tutarım.

Sabah Namazının Farzı

S- Sabah namazının yukarıda tarif ettiğin vechile sünnetini kıldıktan sonra farzını nasıl kılarırsın?

C- İmam yok ise kendim yalnız başıma kılarım. İmam var ise ona uyarak kılarım.

S- İmam bulunmadığına nazaran yalnız başına sabah namazının **[63]** farzını nasıl kılarırsın?

C- Niyet eyledim bu sabah namazının iki rekat farzını kılmaya dedikten sonra kamet getiririm. Ve ondan sonra " Allahu ekber " diyerek el kaldırır sonra el bağlarım. Bundan ötesini sabah namazının sünnetini kıldı isem bunu da yine öyle kılarım.

S- Kamet nasıl getirirsin?

C- Allahu ekber Allahu ekber. Eşhedü el lâ ilâhe illellah (iki defa). Eşhedu enne Muhammeden rasûlullah (iki defa). Hayye ales salâh (iki defa), hayye alel felâh (iki defa) kad kâmatîs salah (iki defa) Allahu ekber (iki defa). La ilâhe illallah (bir defa)

S- İmam olduğu zaman bu kameti kendin mi getirirsin?

C- Müezzin varsa müezzin getirir. Yok müezzinliği de ben ediyorsam o zaman yine ben getiririm.

S- Müezzin ne demektir? **[64]**

S- Müezzin ne demektir?

C- Ezân okuyucu demektir.

S- Müezzin kamet getirirken sen ne yaparsın?

C- Ben de bir taraftan sabah namazının farzına niyet ederim.

S- İmâm mevcut olduğuna nazaran sabah namazının farzına nasıl niyet edersin?

C- Niyet eyledim Allah rızası için bu sabah namazının iki rekat farzını kılmaya uydum hazır olan imam azize derim.

S- Sonra ne yaparsın?

C- Kamet bittikten sonra imam tekbir alır. Namazda durur.

Birinci Rekat

Ben de arkasından tekbir alır. Namaza dururum. **[65]** Sübhaneke okurum. İmam da Sübhaneke ve yahut Eûzü besmeleyi gizli ses ile okur. Sonra imam yüksek ses ile âhirine kadar sûre-i fâtiha (Elhamdülillahi rabbil âlemin...ilâh) yı okur bir de sure okur. Sure okumaz ise üç âyet okur. Ve yahut üç âyet miktarı bir âyet okur. Eğer isterse daha ziyade âyet okur. Ben ise evvelce okuduğumdan başka bir şey okumam. İmamın okuduğunu dinlerim. Sonra İmamın "Allahu ekber " demesi ve rükuya varması ile ben de "Allahu ekber " der rükuya varırım. "Semiallâhü limen hamideh, Allahu ekber " diye imam secdeye vardığı zaman ben

de "Rabbena lekel hamd, Allahu ekber " diye onunla beraber secdeye varırım. İki kere secde ettikten sonra imam yine "Allahu ekber " deyip ikinci rekata kalktığı vakit ben de " Allahu ekber " diyerek onunla [66] beraber

İkinci Rekat

a kalkarım. Fakat ayakta ben bir şey okumam. İmam efendi okuyacağını okur. Sonra yine birinci rekatta olduğu gibi rükuya ve secdeye varırız. İki kere secde ettikten sonra imam "Allahu ekber " diye oturduğu zaman ben de beraber otururum. Gerek imam ve gerek ben gizli sada ile âhirine kadar "ettehiyyâtü"yü ve âhirine kadar "salavat"ı ve bir de (rabbena âtina fid dünya haseneten ve fil âhirati haseneten ve kînâ azaben nâr"ı okuduktan sonra imam yüksek sesle "Esselamu aleyküm ve rahmetullah " diyerek evvela sağ omuzuna bakarken ben de ona uyararak ve gizli sesle "Esselamu aleyküm ve rahmetullah" diyerek sağ omuzuma bakarım. [67] Sonra imam başını sola döndürüp yine yüksek sesle "Esselamu aleyküm ve rahmetullah" diye sol omuzuna bakarken ben de yavaş sesle onun gibi "Esselamu aleyküm ve rahmetullah" diyerek sol omuzuma bakarım. Bu vechile namazdan çıkarız.

S- Pekala fakat rükuya vardığın ve secde ettiğin zamanlar ne okursun?

C- Yine sünnette olduğu gibi her rükuya vardığımda üç defa "Sübhane rabbiyel azim" ve secde ettiğim zamanlar üç defa "Sübhane rabbiyel e'la" derim.

S- Her namazın rüku ve sücudunda böyle mi yaparsın?

C- Evet böyle yaparım.

Öğle Namazı

S- Öğle namazı kaç rekattır? [68]

C- On rekattır.

S- Bu on rekatın hepsini birden mi kılarırsın?

C- Hayır hepsi birden kılınmaz.

S- Ya nasıl kılınır?

C- Evvela dört rekat kılınır.

S- Evvela kılacağın bu dört rekata ne derler?

C- Öğle namazının sünneti derler.

S- Öğle namazının bu sünneti nasıl sünnettir?

C- Sünneti müekkededir.

S- Bu sünneti kıldıktan sonra ne yaparsın?

C- Sonra dört rekat daha kılarım.

S- Buna ne derler?

C- Öğle namazının farzı derler.

S- En sonra iki rekat daha kılarım.

S- Buna ne derler? **[69]**

C- Öğle namazının son sünneti derler.

S- Öyle ise şöyle bakalım: Öğle namazının kaç rekatı sünnet kaç rekatı farz ve kaç rekatı son sünnettir?

C- Öğle namazının dört rekatı sünnet dört rekatı farz ikisi son sünnettir.

S- Öğle namazının bu son sünneti nedir?

C- Bu de sünnet-i müekkededir.

Öğle Namazının Sünneti

S- Öğle namazının dört rekat sünnetini nasıl kılacaksın?

C- Niyet eyledim Allah rızası için bugünkü öğle namazının dört rekat sünnetini kılmaya "Allahu ekber" diyerek sağ elimi sol bileğimin üzerine şöyle bir kavuştururum. İbtida âhirine kadar "Sübhanek" okurum. Eûzü besmele çeker âhirine kadar "Elhamdülillahi rabbil âlemin"i okuduktan sonra bir de sûre **[70]** yahut üç âyet veya üç âyet miktarı bir âyet okurum sonra "Allahu ekber" diye rükuya varırım. Üç defa "Sübhanek rabbiyel azim " derim. Sonra "Semiallahü limen hamideh, rabbena lekel hamd" diye doğrulurum "Allahu ekber" diye yatar ellerimi şöyle ve başımı ellerimin arasına yere korum yani secde ederim. Secdede üç defa "Sübhanek rabbiyel e'la" derim. Sonra "Allahu ekber" der doğrulur ayaklarımın üzerine otururum. Tekrar "Allahu ekber " deyip bir daha secde ederim. Ve bu seferden sonra birinci rekat bitmiş olur. Bunun üzerine "Allahu ekber" diye ayağa

İkinci Rekat

1 kılmaya kalkarım. Yalnız besmele çekerim. Âhirine kadar **[71]** "Elhamdülillahi rabbil âlemin" ile bir sûre yahut üç âyet ve yahut üç âyet miktarı bir âyet okurum sonra "Allahu ekber" diye rükuya ve buradan birinci rekatta tarif eylediğim gibi secdeye varırım. Ve iki defa secde ettikten sonra ve her birisinde birinci rekattaki gibi okuyacaklarımı okuduktan sonra "Allahu ekber" diye kalkıp oturur âhirine kadar "ettehiyyatü"yü okuduktan sonra ikinci rekat bitmiş olur. Sonra "Allahu ekber " diye:

Üçüncü Rekat

1 kılmaya kalkarım. Yalnız besmele çekerim. Âhirine kadar "Elhamdülillahi rabbil âlemin" ile bir sûre yahut üç âyet ve yahut üç âyet miktarı bir âyet okurum. İki defa secde ettikten sonra [72] üçüncü rekat da bitmiş olur. Sonra yine "Allahu ekber" diye

Dördüncü Rekat

1 kılmaya kalkarım. Dördüncü rekata da üçüncü rekat gibi kılarım. Yalnız ikinci secdeden sonra oturur âhirine kadar ettehiyyatü ve âhirine kadar salavat ile "Rabbena âtina fid dünya haseneten ve fil âhirati haseneten ve kîna azaben nar"ı okur da: "esselamu aleyküm ve rahmetullah" diye sağ omuzuma bakar ve "esselamu aleyküm ve rahmetullah" diye sol omuzuma bakarım.

Öğle Namazının Farzı

S- Öğle namazının sünnetini kıldıktan farzını da böyle mi kılacaksın? [73]

C- Evet imama uymayıpta yalnız başıma kılırsam farzını da böyle kılarım. Şu kadar ki niyet ederken niyet eyledim Allah rızası için bugünkü öğle namazının dört rekat farzını kılmaya diye ederim ve bir de üçüncü, dördüncü rekatlarda kıyamda yani ayakta dururken yalnız eûzu besmele ile âhirine kadar "Elhamdülillahi rabbil âlemin"den başka bir şey okumam.

S- Öğle namazının farzını imamla nasıl kılırsın?

C- Niyet eyledim Allah rızası için dört rekat bugünkü öğle namazının farzını kılmaya uydum hazır olan imam azize diye niyet eyledikten sonra imamın tekbir alıp namaza durmasını müteakip ben de tekbir alır namaza dururum. Gizli ses ile yalnız "Sübhanek" okurum imam da bu Sübhaneke ve eûzu besmeleyi ve âhirine kadar "Elhamdülillahi rabbil âlemin" [74] ile bir sûre yahut üç âyet yahut üç âyet miktarı bir âyeti gizli ses ile okur sonra imamın "Allahu ekber" demesi ve rükuya varması ile ben de "Allahu ekber" diye rükuya varırım. Ve "Semiallahu limen hamideh, Allahu ekber" diye secdeye vardığı zaman ben "Rabbena lekel hamd, Allahu ekber" diye onunla beraber secdeye vardıktan ve iki defa secde ettikten sonra birinci rekat bitmiş olur bunun üzerine imam yine "Allahu ekber" deyip ikinci rekata kalktığı vakit be de onun gibi yapar ayağa kalkarım.

İkinci Rekat

İkinci rekatta ben ayakta hiçbir şey okumam imam efendi okuyacağını gizli ses ile okur sonra yine birinci rekatta olduğu gibi rükuya ve [75] secdeye varırız. İki kere secde ettikten sonra imam "Allahu ekber" diye oturduğu zaman ben de beraber otururum. Gerek imam ve gerek

ben gizli sada ile âhirine kadar "ettehiyyatü"yü okuyup bitirince ikinci rekat bitmiş olur. Bunun üzerine imam yine "Allahu ekber " deyip üçüncü rekata kalktığı vakit ben de onun gibi yapar

Üçüncü Rekat

a kalkarım fakat ayakta yine ben bir şey okumam. İmam efendi okuyacağını okur sonra yine birinci rekatta olduğu gibi rükuya ve secdeye varırız. İki defa secde ettikten sonra üçüncü rekatta bitmiş olur. Sonra imam yine "Allahu ekber" diyerek onunla beraber

Dördüncü Rekat [76]

a kalkarım. Fakat bu rekatta dahi ayakta bir şey okumam. İmam efendi yine okuyacağını okur sonra rükuya ve secdeye varırız. İki defa secde ettikten sonra imam efendi oturduğu ben de otururum. Âhirine kadar "ettehiyyatü" ve keza "salavat" ile "rabbena âtinâ fid dünya haseneten ve fil âhirati haseneten ve kîna azaben nar" âyeti kerimesini okuruz. Sonra imam yüksek sesle "esselamu aleyküm ve rahmetullah" diye sağ omuzuna bakarken ben de ona uyararak ve yavaş sesle "esselamu aleyküm ve rahmetullah" diye sağ omuzuma bakarım. Sonra imam başını sola döndürüp yine yüksek sada ile "esselamu aleyküm ve rahmetullah" diyerek sol omuzuna bakarken ben de yavaş sesle onun gibi "esselamu aleyküm ve rahmetullah" diye sol omuzuma bakarım. Bu vechile namazdan çıkarız. [77]

Öğle Namazının Son Sünneti

S- Öğle namazının son sünnetini nasıl kılarırsın?

C- Sabah namazının iki rekat sünnetini nasıl kılacağımı tarif eylemiş idim. İşte öğle namazının son sünnetini de öyle kılarım. Şu kadar ki niyet ederken: Niyet eyledim Allah rızası için bugünkü öğlenin iki rekat son sünnetini kılmaya derim.

İkindi Namazı

S- İkindi namazı kaç rekattır?

C- Sekiz rekattır.

S- Kaçı sünnet kaç farzdır?

C- Dördü sünnet dördü farzdır.

S- İkindi namazının bu sünneti nasıl sünnettir?

C- Sünnet- i ğayri müekkededir. [78]

S- İkindi namazının sünnetini mi evvel kılarırsın, farzını mı?

C- Sünnetini evvel kılarım.

İkinci Namazının Sünneti

S- İkinci namazının sünnetini nasıl kılarırsın?

C- Öğle namazının sünnetini nasıl kıldı isem bunu da öyle kılarım. Şu kadar ki niyet ederken: Niyet eyledim Allah rızası için bugünkü ikindinin dört rekat sünnetini kılmaya derim.

S- Fazla daha başka bir şey yapmaz mısın?

C- Yaparım.

S- Ne yaparsın?

C- Bu sünnetin ikinci rekatını bitirip oturduğum zaman adeta dört rekattan ibaret olan namazların dördüncü rekatını bitirip oturduğum zaman oku[79]duğum şeyleri okurum.

S- Bu ne demektir?

C-Yani yalnız âhirine kadar "ettehiyyatü" yü okumakla iktifa eylemeyip "salavat" ile "rabbena âtina fid dünya haseneten ve fil âhirati haseneten ve kîna azaben nar" âyetini de beraber okurum.

S- Bundan başka yapacağın bir şey var mıdır?

C- Vardır.

S- Nedir o?

C- Üçüncü rekata kalktığım zaman fazla olarak evvela sübhaneke okurum.

S- İkinci namazının bu sünnetini daha başka türlü kılar mısın?

C- Kılarım.

S- Nasıl kılarırsın?

C- Evvela iki rekat kılar selam veririm. Sonra bir [80] iki rekat daha kılar selam veririm. O zaman hepsi dört rekat eder.

S- Öğle namazının sünnetinde de böyle yapılabilir misin?

C- Hayır yapamam.

S- Ne için?

C- Öğle namazının sünneti sünnet-i müekkede ikinci namazının sünneti ise sünnet-i gayri müekkededir.

S- Öyle ise gayri müekkede olup dört rekattan ibaret olan namazların kaffesini böyle ikişer rekatta bir selam vermek üzere kılmak caiz midir?

C- Caizdir.

S- İkinci namazının sünnetini böyle ikiye ayırıp ikişer rekatta bir selam vermek istersen her iki rekatı ne surette kılabilirsin?

C- Sabah namazının iki rekat sünnetini ne yolda kıldı ise bunu da öyle kılarım. **[81]**

İkinci Namazının Farzı

S- İkinci namazının farzını gerek imamla ve gerekse imamsız nasıl kılarınsın?

C- Tıpkı öğle namazının farzı gibi kılarım şu kadar ki imamla kıldığıma göre niyet ederken: "Niyet eyledim Allah rızası için bu ikindinin dört rekat farzını kılmaya uydum hazır olan imama" derim. İmamsız kıldığıma göre niyet ederken yalnız "Niyet eyledim Allah rızası için bu ikindinin dört rekat farzını kılmaya" derim.

Akşam Namazı

S- Akşam namazı kaç rekattır?

C- Beş rekattır.

S- Bu beş rekatın kaç sünnet kaç farzdır? **[82]**

C- İki sünnet üçü farzdır.

S- Akşam namazının farzı mı evvel kılınır sünneti mi?

C- Farzı

S- Diğer namazların sünneti evvel kılınır da akşam namazının niçin farzı evvel kılınır?

C -Zira Akşam namazı ile yatsı namazı beynindeki vakit azdır. Az olan bu vakitte bir an evvel farzı eda etmiş olmak sünneti eda etmiş olmaya tercih olunur.

Akşam Namazının Farzı

S- Akşam namazının farzını imamla nasıl kılarınsın?

C- Sabah namazının farzını nasıl kıldı isem bunu da öyle kılarım. Şu kadar ki niyet ederken: Niyet eyledim Allah rızası için bu akşam namazının üç rekat farzını kılmaya uydum hazır olan şu imam **[83]** azize derim. Bir de fazla olarak üçüncü bir rekat daha kılarım ki bu rekatın kıyamında imam okuyacağını içerisinden gizli okur ben ise bir şey okumam. Rüküyü ve sücudu diğer namazların rüku ve sücudlarında olduğu gibi imamla beraber yaparım. Sonra doğrulup da oturduğumuz zaman şimdiye kadar tarif ettiğimiz sair namazların farzlarının son rekatlarında yaptığımız gibi yaparız. Ve ol vecihle selam vererek namazdan çıkarız.

S- Akşam namazının farzını yalnız başına nasıl kılarınsın?

C- Sâir namazların farzını nasıl kılıyorsam bunu da öyle kılarım. Şu kadar ki niyet ederken: Niyet eyledim Allah rızası için bu akşamın iki rekat farzını kılmaya derim. Ve üçüncü rekatta ayakta iken yalnız besmele çekip âhirine kadar "Elhamdülillahi rabbil âlemin" okurum başka bir şey okumam. **[84]**

Akşam Namazının Sünneti

S- Akşam namazının iki rekat sünnetini nasıl kılarınsın?

C- Sabah namazının sünnetini nasıl kılıyor isem bunu da öyle kılarım. Şu kadar ki niyet ederken: Niyet eyledim Allah rızası için bu akşamın iki rekat sünnetini kılmaya derim.

Yatsı Namazı

S- Yatsı namazı kaç rekattır?

C- On üç rekattır.

S- Bu on üç rekatın kaç sünnet kaç farzdır ve kaç sünnettir?

C- Dördü sünnet dördü farz ve ikisi son sünnettir.

S- Bu ilk dört rekat sünnet nasıl sünnettir?

C- İkinci namazının sünneti gibi sünnet-i gayri müekkededir. [85]

S- Öyle ise yatsının sünnetini nasıl kılarınsın?

C- Evvela "Niyet eyledim Allah rızası için bu yatsının dört rekat sünnetini kılmaya" diye niyet ederim sonra ikinci namazının sünnetini nasıl kılıyor isem bunu da öyle kılarım.

Yatsının Farzı

S- Yatsının farzını gerek imamla ve gerek imamsız nasıl kılarınsın?

C- İmamla " Niyet eyledim Allah rızası için yatsının dört rekat farzını kılmaya uydum hazır olan imam azize" diye niyet ederim. İmamsız kalıyorsam yalnız " Niyet eyledim Allah rızası için bu yatsının dört rekat farzını kılmaya" diye niyet eylerim. Sonra öğle namazının farzlarını imamla ve imamsız nasıl kıldı isem bunu da öyle kılarım. [86]

Yatsının Son Sünneti

S- Yatsının son sünneti nasıl sünnettir?

C- Sünnet-i müekkededir.

S- Yatsının bu sünnetini nasıl kılarınsın?

C- Evvela "Niyet eyledim Allah rızası için bu yatsının iki rekat son sünnetini kılmaya" diye niyet ederim. Sonra sabah namazının sünnetini nasıl kıldı isem bunu da öyle kılarım.

Salat-ı Vitr

S- Yukarıda on üç rekat yatsı namazının dördü sünnet dördü farz ve ikisi son sünnet olduğunu söylemiş idin. Ya geriye kalan üç rekatın adı nedir?

C- Salat-ı vitridir. [87]

S- Vitr ne demektir?

C- Yalnız başına tek olan şey demektir.

S- Öyle ise salat-ı vitr ne demektir?

C- Sünnet ve farzdan gayrı ayrıca kılınan tek rekatlı namaz demektir. (İş bu salat-ı vitrin kılınması farz olmayıp vaciptir. Farz ile vacibin beynindeki fark da yukarıda beyan edilmiştir.

S- Salat-ı vitr ne zaman imamla ve ne zaman imamsız kılınır?

C- Ramazan-ı Şerifte imamla kılınır. Sâir vakitlerde imamsız kılınır.

S- İmamla nasıl kılınır?

C -Evvela "Niyet eyledim Allah rızası için bu gece yatsı namazının salat-ı vitrini kılmaya uydum hazır olan imam azize" diye niyet edilir. Sonra evvelki iki rekata akşam namazının farzı gibi kılınır. **[88]** Üçüncü rekata kalkıldıkta imam yüksek ses ile "Elhamdülillahi rabbil âlemin" ile bir sûre yahut üç âyet ve yahut üç âyet miktarı bir âyet okur sonra namaza başlarken yapıldığı gibi ellerini kulaklarına kaldırarak "Allahu ekber" diye yine yüksek sesle tekbir alır. Ben de imam gibi fakat içerimden "Allahu ekber" diye tekbir alırım. Sonra imam "kunut" duasını içerisinden okur. Ben de bunu içerimden okurum sonra imam "Allahu ekber" diye rükuya varır ben de beraber varırım. Buradan ötesini akşam namazının üçüncü rekata farzını kıldığımız gibi kılarız.

S- Salat-ı vitri yalnız nasıl kılarırsın?

C- Evvela " Niyet eyledim Allah rızası için bu geceki yatsı namazının üç rekata salat-ı vitrini kılmaya" diye niyet ederim. Sonra akşam namazının farzını **[89]** yalnız başıma nasıl kılıyorsam bunu da öyle kılarım. Şu kadar ki üçüncü rekatta yalnız besmele çekerim. Âhiline kadar "Elhamdülillahi rabbil âlemin" ile bir sûre yahut üç âyet ve yahut üç âyet miktarı bir âyet okurum. "Allahu ekber" diyerek ellerimi başparmakları kulaklarımin yumuşaklarına dokununcaya kadar kaldırırım. Sonra yine el bağlarımin âhiline kadar kunut duasını okurum. Sonra "Allahu ekber" diye rükuya varırım buradan ötesini diğer namazların son rekatalarını kıldığım gibi kılarım.

S- Kunut duası hangisidir?

C- [Bunun için kitabın nihayetine müracaat oluna]

S- Namazda okuduğun "Sübhanekellâhümme ve bihamdik ve tebârekesmük ve teâlâ ceddük ve celle senâük ve lâ ilâhe ğayrük" ün hangi kelimelerini okumazsın?

C- "ve celle senâük" ü okumam. **[90]**

S- "Ve celle senâük" ü yalnız hangi namazda okursun?

C- Cenâze namazında okurum.

Cuma Namazı

S- Cuma namazı beş vakit namaz gibi farz mıdır?

C- Evet beş vakit namaz gibi farzdır.

S- Cuma namazı ne vakitte kılınır?

C- Öğle vaktinde kılınır. Öğle vakti çıktıktan sonra kılınmaz.

S- Cuma namazında ne okumak lazımdır?

C- Hutbe okumak lazımdır.

S- Hutbe ne demektir?

C- Va'z-u nasihat demektir.

S- Bu hutbeyi okuyana ne derler?

C- Hatip derler. **[91]**

S- Öyle ise hatibin manası ne demek imiş?

C- Hutbe okuyucu demektir.

S- Eğer bu hutbe okunmaz ise olmaz mı?

C- Olmaz.

S- Cuma namazı kaç rekattır?

C- On altı rekattır.

S- Bu on altı rekatın hepsi birden mi kılınır?

C- Hepsi birden kılınmaz. Evvela dört rekat sünnet-i müekkeke ba'de iki rekat farz sonra dört rekat yine sünneti müekkeke iki rekat daha sonra dört rekat âhir-i zuhr ve en sonra da iki rekat sünnetül vakt kılınır.

Cumanın Sünneti

S- Cumanın dört rekat sünnetini nasıl kılarırsın?

C- Evvela "Niyet eyledim Allah rızası için cumanın sünnetini kılmaya" diye niyet ederim. Ba'de öğle namazının **[92]** dört rekat sünnetini tarif eylediğim vecihle bunu da kılarım.

Cumanın Farzı

S- Cumanın iki rekat farzını nasıl kılarırsın?

C- Sabah namazının iki rekat farzı gibi kılarım. Şu kadar ki niyet ederken "Niyet eyledim Allah rızası için cuma namazının iki rekat farzını kılmaya uydum hazır olan imama" derim.

Cumanın Son Sünneti

S- Cumanın dört rekat son sünnetini nasıl kılarırsın?

C- Bunu da öğle namazının dört rekat sünneti gibi kılarım. Şu kadar ki niyet ederken "Niyet eyledim Allah rızası için bu Cumanın dört rekat son [93] sünnetini kılmaya" derim.

Cumada Âhir-i Zuhr Niyetiyle Kılınan Namaz

S- Dört rekat âhir-i zuhr namazını nasıl kıalarsın?

C- Bunu da öğlenin dört rekat sünneti veya farzı gibi kılarım. Şu kadar ki niyet ederken "Niyet eyledim Allah rızası için vaktine yetişip de henüz kılmadığım dört rekat âhir zuhru kılmaya" derim.

S- Âhir-i zuhr namazını öğlenin sünneti gibi kıalarsan ne olur?

C- Nafile namaz yerine geçmiş olur.

Cumanın En Sonraki Sünnetül Vakt Namazı

S- Cumanın iki rekat sünnetül vakt namazını nasıl kıalarsın?

C- Öğlenin iki rekat son sünneti gibi kılarım. [94] Şu kadar ki niyet ederken: "Niyet eyledim Allah rızası için iki rekat sünnetül vakti kılmaya" derim.

S- Cuma namazında hatip hutbeye başlamış olsa ve sen de camiye biraz geç gitmiş olsan şimdi hutbe okunurken sünneti kılman caiz midir değil midir?

C- Hayır câiz değildir. Bunun için evvela oturup hutbeyi dinlerim ve imamla farzı kıldıktan sonra sünneti kılarım.

S- Cuma namazı kılmayanlar yahut cuma namazına yetişemeyenler ne yapmalıdır?

C- Öğle namazı kılmalıdır.

S- Cuma namazında imama bir rekat kıldıktan sonra yetişirsen ne yaparsın?

C- İmama uyarım bir rekatı onunla beraber kılarım. İmam selam verdikten sonra kalkarım. Sübhaneke ve euzu besmele okuyarak kalan bir rekatı da kılıp tek mil [95] ederim.

S- Pekala camiye geldin, gördün, ki imam cumanın farzını bitirmek üzere ettehiyyatüde oturuyor. Bu halde ne yaparsın?

C- Yine imama uyarım otururum. İmam selam verdikten sonra kalkar iki rekatı tek mil kılarım.

S- Niçin?

C- Çünkü bu halde cuma namazını kılmış sayılırım ve cuma namazını kılmışçasına sevap kazanırım.

Teravih Namazı

S- Teravihin manası nedir?

C -Tervihalar demektir.

S- Terviha ne demektir?

C- İstirahat demektir.

S- Öyle ise bu namaza teravih denilmesinin sebebi ne [96] imiş?

C- Rekatlarının hepsi birden kılacak yerde her iki veya her dört rekatta bir selam vererek namaz kılanlar istirahat ettiği için bu namaza teravih denilmiştir.

S- Teravih namazı kaç rekattır?

C- Yirmi rekattır.

S- Bu yirmi rekattan ibaret olan teravih namazı farz mıdır? Sünnet midir?

C- Yirmi rekatın yirmisi de sünnettir.

S- Teravih namazı nasıl sünnettir?

C- Sünneti müekkededir.

S- Teravih namazı nerede kılınır?

C- Cami- i şerifte de kılınır bir hanede de kılınır bir meydan mahalde de.

S- Teravih namazı cemaat ile kılınmak nedir?

C- Sünnettir. [97]

S- Teravih namazını vakti ne vakittir?

C- Yatsı namazının vaktidir.

S- Yatsının vakti girmeden teravih kılınır mı?

C- Kılınmaz

S- Teravih namazı yatsı namazından evvel mi kılınır yoksa yatsı namazını kıldıktan sonra mı?

C- Yatsı namazını kıldıktan sonra.

S- Yatsı namazından evvel kılınırsa olmaz mı?

C- Olmaz.

S- Yirmi rekat teravih namazı nasıl kılınır?

C- Teravih namazında her iki rekatta bir kere selam verilir.

S- Her dört rekatta bir selam verilirse olmaz mı?

C- Her dört rekatta bir selam verilse de olur. Yirmi rekatı tek mil kılıp selam verilse de olur. Lakin her iki rekatta bir kere oturulacaktır. [98]

S- Her iki rekatta bir kere oturulmazsa namaz sahih olur mu?

C- Olmaz.

S- Niçin böyle her iki rekatta bir oturmak lazımdır?

C- Zira teravih namazının her iki rekatı bir namaz sayılır.

S- Madem ki teravih namazının her iki rekatı bir namaz sayılır öyle ise her iki rekatta bir oturunca ne okumak lazımdır?

C- Ettehiyyatü ile salavat ve bir de "Rabbena âtina fid dünya haseneten ve fil âhirati haseneten ve kîna azaben nar"ı okumak lazımdır.

S- Bundan maada her iki rekatın başında ayakta iken ne okumak lazımdır?

C- Sübhaneke okumak lazımdır.

S- Bunları imama uyanlar da okuyacak mıdır? [99]

C- Evet okuyacaklardır.

S- Bu halde imama uyulduğuna ve her iki rekatta bir selam verildiğine göre teravih namazının her iki rekatı hangi namaz gibi kılınır?

C- Âdeti sabah namazının farzı gibi. Şu kadar ki niyet ederken: " Niyet eyledim Allah rızası için teravih namazını kılmaya uydum hazır olan imama" denir.

S- Teravih namazı gerek imamla kılınsın ve gerekse yalnız başına kılınsın bunda en ziyade makbul olan nedir?

C- Cümle ulema indinde en ziyade makbul olan iki rekatta bir selam vermektir.

S- Teravih namazında her selam verip kalktıkça tekrar niyet eylemek lazım mıdır?

C- Eğer ara yerde dünya keliması söylenmemiş ise lazım değildir. [100]

S- Ara yerde dünya keliması söylenmiş ise?

C- Bu halde niyetin tekrarı lazımdır.

S- Teravih namazını yalnız başına kılacak olursan nasıl niyet edersin?

C- Niyet eyledim Allah rızası için teravih namazını kılmaklıya" derim.

S- Teravih namazını cemaat ile kılacak âdem yatsı namazı kılındıktan sonra imama yetişir ise ne yapar?

C- Evvela kendi başına yatsı namazını kılar. Badehu teravihe başlar bitirdikten sonra yetişemediği halde teravihten kaç rekat eksik kıldıysa kalkar yalnız başına kalan eksigi tamamlar sonra da yalnız başına salat-ı vitri kılar.

S- Salat-ı vitri imam ile kılıp eksik kalan teravihi sonra kılarsa olmaz mı?

C- Olur. [101]

S- Erkek olsun kadın olsun teravih namazını yalnız başına kılmak isterse ne yapar?

C- Evvela yatsı namazını sonra yirmi rekat teravih namazını en sonra üç rekat salat-ı vitri kılar.

Namazı Bozan Şeyler

S- Namazın müfsitleri hangileridir?

C- Birincisi iftitah tekbirini kendi işiteceği kadar almamak, ikincisi namazda çok gülmek, üçüncüsü namazda ah etmek, dördüncüsü namazda dünya sözü söylemek, beşincisi namazda dünya için ağlamak, altıncısı namazda sakız çiğnemek, yedincisi namazda saçını ve sakalını taramak, sekizincisi namazda üç kere kıl koparmak, dokuzuncusu namazda kehle öldürmek, onuncusu namazda üç **[102]** kere bir yerini kaşımak, on birincisi namazda Kur'an'ı yanlış okumak, on ikincisi namazda Kur'an'ı kendi işitecek kadar okumamak, on üçüncüsü secde de iken ayaklarını kaldırmak, on dördüncüsü namazda bir şey yemek ve içmek, on beşincisi imama uyup arkasında durmamak, on altıncısı cemaatle namaz kılarken erkek, kadının arkasında durmak, on yedincisi imamdan ileri durmak.

S- Bu saydıklarımın maada mesela bir şeye dayanıp ta bu şey alındığı halde düşecek derecede uyursan ve yahut yerden bir şey alıp atsan namazın fasid olur mu olmaz mı?

C- Fasid olur.

S- Kıldığın namaz başka türlü fasid olmaz mı?

C- Ben namaz kılarken uzaktan bir âdem bakıp ta acaba **[103]** bu namaz mı kılıyor. Yoksa eğleniyor mu diyecek gibi bir şey yaparsa namazım yine fasid olur.

S- Bu halde ne yapmağın lazım gelir?

C- O namazı tekrar kılmağın lazım gelir.

Secdetüs Sehv

S- Secdetüs sehv neden lazım gelir?

C- Yukarıda namazın farzlarını söylemiş idik. İşte bu farzlardan hangilerini olursa olsun bir birinin ardı sıra yapmayıp ta ikisinin arasında ziyade eğlenilirse ol zaman secdetüs sehv etmek vacib olur.

S- Secdetüs sehv ne demektir?

C-. Mesela ben namazın farzlarından rükuda lüzumundan ziyade durup ta secdeye varmazsam secdetüs sehv lazım gelir. Bunun için namazın sonunda selam **[104]** verir vermez olduğum yerde iki defa secde ederim ve secde tesbihlerini okuduktan sonra otururum bir daha ettehiyyatü okurum salavatı okurum. Tekrar iki tarafıma selam veririm, ki işte secdetüs sehv bu demektir.

S- İcabında herkes secdetüs sehvi böyle mi yapmak lazımdır?

C- Evet secde-i sehvi herkes icabında böyle yapar.

S- Yukarıda secde tesbihlerini okuduktan sonra demiştik bu ne demektir?

C- Yani her bir secde edişte üç defa "Sübhane rabbiyel e'la" okumak demektir.

S- Hangi namazda olursa olsun imam efendiye secdetüs sehv vacib olup da imam secde edecek olursa imama uyup namaz kılanlar beraber secde ederler mi? **[105]**

C- Evet onlar da imamla beraber secde ederler.

Kaza Namazı Kılmak

S- Eğer sen sabah namazını vaktinde kılamaz isen ne yaparsın?

C- Güneş doğduktan yarım saat sonraki zamandan itibaren öğle vaktine yarım saat kalıncaya kadar sünnetiyle beraber sabahın farzını kaza ederim.

S- Eğer öğle vakti girdikten sonra sabah namazını kılacak olursan ne yaparsın?

C- Bu halde onun yalnız farzını kaza edebilirim.

S- Sâir vakitlerin namazları da kalsa başka vakit girdikten sonra kılacak olursan ne yaparsın?

C- Yine farzları kaza ederim.

S- Pekala salat-ı vitri kaza etmez misin?

C- Evet salatül vitri de kaza ederim. **[106]**

S- Pekala sabah namazının sünnetini kaza edecek olsan ne diye kaza edersin?

C- Niyet eyledim fevt olan bugünkü sabahın sünnetini kaza etmekliğe derim.

S- Sabah namazının farzını kaza edecek olursan ne diye kaza edersin?

C- Niyet eyledim fevt olan bugünkü sabahın farzını kılmaklıya derim.

S- Öğlenin farzını kaza etmekliğın lazım gelse ne diye niyet edersin?

C- Niyet eyledim fevt olan bugünkü öğlenin farzını kaza etmekliğe derim.

S- İkindinin farzını kaza etmekliğın lazım gelse ne diye niyet edersin?

C- Niyet eyledim fevt olan bugünkü ikindinin farzını kaza etmekliğe diye niyet iderim. **[107]**

S- Akşamın farzını kaza etmekliğın lazım gelse ne diye niyet edersin?

C- Niyet eyledim fevt olan bugünkü akşamın farzını kaza etmekliğe derim.

S-Yatsının farzını kaza etmekliğın lazım gelse ne diye niyet edersin?

C- Niyet eyledim fevt olan bugünkü yatsının farzını kaza etmeye derim.

S- Salat-ı vitri kaza etmekliğın lazım gelse ne diye niyet edersin?

C- Niyet eyledim fevt olan bu yatsının salatül vitrini kılmaklığa derim.

Bayram Namazı

S- Bayram namazı nedir?

C- Vaciptir. **[108]**

S- Bayram namazı kaç rekattır?

C- İki rekattır.

S- Bayram namazı yalnız mı kılınır yoksa cemaat ile mi?

C- Bayram namazı yalnız kılınmaz cemaat ile kılınır.

S- Bayram namazına ne diye niyet edersin?

C- "Niyet eyledim Allah rızası için iki rekat bayram namazı kılmaya uydum hazır olan imama" derim.

S- Niyet ettikten sonra bayram namazı nasıl kılınır?

C- "Allahu ekber" diyerek herkes el kaldırır. Sonra el bağlar. Âhirine kadar bir kere "Sübhanek" okur sonra imam ikinci defa "Allahu ekber" der. Herkes de onunla beraber ve fakat gizli sesle "Allahu ekber" diyerek el kaldırır. Ba'de ellerini aşağıya salıverirler. İmam üçüncü defa "Allahu ekber" dedikte yine herkes onunla beraber "Allahu ekber" diyerek el kaldırır ve ellerini aşağı salıverirler. **[109]** İmam dördüncü defa "Allahu ekber" der herkes de onunla beraber "Allahu Ekber" diyerek el kaldırdıktan sonra el bağlar İmam ahirine kadar bir fatiha-i şerife ve bir de sure okur yahut ayet okur da sonra sair namazlarda olduğu gibi Allahu Ekber diyerek kendisi ve herkes de onunla beraber rükuya sonra secdeye varırlar. İki kere secde ederler de

İkinci Rekat

a kalkarlar. Bunda İmam âhirine kadar bir fatiha-i şerife okur bir de sure okur yahut ayet okur da "Allahu ekber" der herkes de onunla beraber "Allahu Ekber" diyerek el kaldırır. Yine ellerini aşağıya salıverirler. İmam üçüncü defa "Allahu Ekber" der herkeste "Allahu Ekber" diyerek el kaldırır yine **[110]** ellerini aşağıya salıverirler. İmam dördüncü defa "Allahu ekber" der herkes "Allahu Ekber" diyerek sair namazlarda olduğu gibi rükuya ve sonra secdeye varırlar iki kere secde ettikten sonra otururlar. Âhirine kadar ettehiyyatü ile salavat ve bir de "Rabbena âtina fiddünya haseneten ve fil âhireti haseneten ve kînâ azaben nar" ayeti kerimesini okuduktan sonra İmam ile beraber "Esselamu aleyküm ve rahmetullah" diye sağ ve yine "Esselamu aleyküm ve rahmetullah" diye sol omuzlarına bakarlar. Namazdan çıkarlar

S- Âhirine kadar fatiha-i şerife okumak ne demektir?

C- Âhirine kadar "Elhamdülillahi rabbil alemin" okumak demektir. **[111]**

Seferi Namazı

S- Mukim ne demektir?

C- Bulunduğu yerden deve yürüyüşüyle üç günlük yani on sekiz saat uzakta bulunan bir mahalle gitmeyen kimse demektir.

S- Öyle ise bulunduğu yerden deve yürüyüşüyle on yedi saat uzakta bulunan bir mahalle giden kimse ne sayılır?

C- Yine mukim sayılır.

S- Demek mukim olan kimse bulunduğu yerden azemi kaç saat kadar uzağa giderse mukim sayılır?

C- Azemi on yedi saat.

S- Bir kimse ne zaman seferi sayılır yani seferi namazını ne zaman kılabilir?

S- O kimse evvelce bulunduğu mahalden üç günlük **[112]** uzak bir mahalle giderse.

S- Pekala oraya vardıktan sonra mı seferi namazına başlar yoksa yola çıktığı vakitten itibaren mi?

C- Yola çıktığı vakitten itibaren başlar.

S- Eğer bir kimsenin gittiği mahal üç günlük mesafeden yakın ise o kimse seferi sayılır mı sayılmaz mı?

C- Sayılmaz.

S- Eğer bir kimse gideceği mahalle vardıktan sonra orada en az on beş gün oturmaklığa niyet ederse ne olur?

C- Niyet ettiği saatten itibaren seferilikten çıkar. Bunun için ona artık seferi namazı kılmak caiz olmaz.

S- Lakin gittiği mahalde bugün yarın bu hafta öbür hafta avdet edeceğim diyerek aylarca bile kalsa **[113]** o kimse seferilikten çıkar mı?

C- Hayır bu halde seferilikten çıkmaz ve ona seferi namazı kılmak caizdir.

S- Seferi namazı dediğin hangi namazlardır?

C- Bildiğimiz öğrendiğimiz beş vakit namazlardır ki bunlardan dörder rekat farzları olanlar hep ikişer rekat farz kılınır. Fakat akşamın farzı ile salatül vitri ve bir de sünnet olan namazların kaffesi tamamıyla kılınır.

S- Sefer halinde daha ziyade ecir ve sevap kazanmak fikri ile dört rekat farzları iki rekat yerine dört rekat kılmak caiz midir?

C- Caiz olmaktan başka böyle yapan kişi âsim yani günahkar olur.

S- Seferi namazlar için başka türlü mü niyet edersin?

C- Hayır başka türlü niyet etmem. Mesela öğle namazını **[114]** seferi olarak kılmaklığım icap eylese "Niyet eyledim Allah rızası için bu öğlenin farzını kılmaklığa ve ... ilah" derim.

S- Seferi namazları kılarken ne okursun?

C- Beş vakit namazları kılarken ne okuyorsam bunlarda da onları okurum.

S- Seferilikte cuma ve bayram namazları ve kurban kesmek vacip midir?

C- Hayır vacip değildir.

İmama Mütabaat İktida

S- Cemaatle namaz kılınırken ve imam birinci rekatin rükusuna varmış iken dışarıdan bir âdem gelip de rükuya yetişmiş olsa bu âdem birinci rekata yetişmiş sayılır mı sayılmaz mı?

[115]

C- Evet birinci rekata yetişmiş sayılır.

S- Öyleyse bu âdem nasıl namaza durur?

C- İftitah tekbirini alarak heman rükuya varır.

S- Pekala sübhaneke euzu besmele vesaire okumaz mı?

C- Sübhaneke euzu besmele okumadığı gibi rüku için de başka bir tekbir almaz.

S- Demek rükuya yetişen birinci rekata yetişmiş sayılır öyle ise rükuya yetişmeyen birinci rekata yetişmiş sayılır mı?

C- Hayır sayılmaz.

S- Öyle ise sen cemaatle kılınan dört rekatta bir namazda birinci rekata yetişemezsen ne yaparsın?

C- Heman iftitah tekbirini alarak namaza dururum, İmam selam verdikten sonra kalkar ssübhaneke euzü besmele ve "Elhamdülillahi rabbil âlemin" ile üç âyet ve yahut **[116]** üç âyet miktarı bir âyet ve yahut bir sûre okurum rükuya, secdeye varırım. İki defa secde ettikten ve oturup ettehiyyatü ile salavatı ve "Rabbena âtina... ilah" yı okuduktan sonra iki tarafıma "Esselamu aleyküm ve rahmetullah" diyerek selam veririm.

S- Pekala fakat ikinci rekatta yetişemezsen ne yaparsın?

C- Yine İmam selam verdikten sonra kalkarım. Sübhaneke euzu besmele ve ahirine kadar "Elhamdülillahi Rabbil alemin" i okurum. Sonra zammı sure okurum. Rükuya ve secdeye varırım iki defa secde ettikten sonra dördüncü rekata kalkarım. Yalnız besmele fatiha ve zammı sure okur rükuya ve secdeye varırım iki defa secde ettikten sonra oturur ahirine kadar ettehiyyatü ile salavat-ı şerifleri ve **[117]** bir de "Rabbenâ atina fîd dünya haseneten ve fil âhireti haseneten ve kîna azaben nar"ı okur "Esselamu aleyküm ve rahmetullah" diyerek selam veririm.

S- Zammı sûre ne demektir?

C- Üç âyet yahut üç âyet miktarı bir âyet ve yahut bir sûre demektir.

S- Üçüncü rekata yetişemediğin halde ne yaparsın?

C- İmam selam verdikten sonra kalkar Sübhaneke euzü besmele fatiha ve zammı sûre okuduktan sonra rüku ve secde ederim. İki defa secde ettikten sonra oturur yalnız âhirine

kadar ettehiyyatı okuyup üçüncü rekata kalkarım. Ayakta besmele fatiha zammı sure okuyup rüku ve iki defa secde ettikten sonra dördüncü rekata kalkarım. Bu rekatta yalnız besmele ile fatiha okuyup rüku ve iki defa secde ettikten sonra oturur âhirine kadar **[118]** ettehiyyat ile salavat-ı şerifleri ve "Rabbena âtina fid dünya haseneten ve fil âhirati haseneten ve kîna azaben nar"ı okuduktan sonra iki tarafıma "Esselamu aleyküm ve rahmetullah" diye selâm veririm.

S- Sefer halinde bulunan bir kimse dört rekatlı farzlarda mukim olan imama uyabilir mi?

C- Evet uyar ve bu halde kendisi de mukim gibi imamla dört rekât kılar. Bu dört rekâtın iki rekâtı farz ve iki rekâtı da nafile makamına kâim olur.

S- Mukim olan kimse seferi bulunan imama uyabilir mi?

C- Evet uyabilir.

S- Fakat imamın kendisi seferi cemaat mukim olduğu halde namaza başlamadan evvel ne yapar?

C- Kendisinin seferi olduğunu ve bunun için kendisi dört rekâtı farzı iki rekât olarak kılip **[119]** selam verdikten sonra cemaatin selam vermeyip mütebaki iki rekâtı kendi başlarına kılmalarını söyler.

S- Bunun üzerine cemaat ne yapar?

C- İmam selam verirken beraber selam vermez ayağa kalkar herkes kendi başına mütebaki iki rekâtı kılip namazı tamamlar.

S- Yukarıda peygamberimiz efendimiz hazretlerinin terk etmeyip kıldıkları ümmetlerine de kılmayı emir buyurdıkları namaza sünnet-i müekkeke demiş idin. Öyle ise mesela sünnet-i müekkeke olan öğle namazının farzını cemaat imamla kılmaya başlamış olsa sen de bu aralık bu namaza yetişmiş olsan evvela o namazın sünneti müekkedesini mi kılsın yoksa farzını mı?

C- Heman imama uyarak evvela farzını kıldıktan sonra dört rekât sünneti müekkedeyi kaza eder ve ba'de yine (sünnet-i müekkeke olan) iki rekât son sünneti **[120]** kılarım.

S- Farzdan evvel kılınacak sünnet-i müekkedesi olan her namazda da böyle mi yapılır?

C- Evet böyle yaparım, yalnız sabah namazından evvel kılınan iki rekât sünneti müekkedeyi kıldıktan sonra cemaatle kılınan mezbur sabah namazının iki rekât farzından bir rekata yetişeceğimi aklım keserse ol zaman evvela sünnetini kılar ba'de imama uyarak farzını kılmaya başlarım.

Namaz Kılındıktan Sonra Yapılacak Şeyler Ve Dua

S- Hangi vaktin namazı olursa olsun tekmil ettikten sonra ne yaparsın?

C- "Allahümme entes selâmû ve minkes selâmû tebâraakte ya zâl celâli vel ikrâm" derim ve cami-i şerifte müe[121]zzinlerin okudukları gibi bir kere âyetel kürsi okurum ve aşağıda beyan olduğu vechile doksan dokuz defa tesbih ederim.

S- Ayetel kürsi okumasını bilmiyorsan ne yaparsın?

C- Otuz üç kere "Sübhanallah" ve otuz üç kere "Elhamdülillah" ve otuzüç kere "Allahu ekber" derim.

S- Sonra ne yaparsın?

C- Kendi bildiğim gibi Cenab- Hakk'a dua ederim. Allah Teala'dan hayırlı şeyler isterim.

S- Ettiğin duanın evvelinde bir şey okumaz mısın?

C- Âhirine kadar bir defa "Elhamdülillahi rabbil alemin" okurum.

S- Duanın kabul olması için ne yaparsın?

C- Duanın ortasında salavatı şerife getiririm. Ve sevgili padişahımız efendimiz Hazretlerine de hayır dua [122] ederim.

S- Niçin?

C- Zira: "Duaüs sultan sebabül ğufrân" dır.

S-Bu ne demektir?

C- Yani padişahımız efendimize hayır dua etmek diğer duaların da bârikah-ı ulûhiyette kabule sebep olur dimektir.

S- Bir kere salavatı şerife getir bakalım? Nasıl getireceksin?

C- "Allahümme salli alâ seyyidina Muhammedin ve alâ âlihi ve sahbihi ecmain"

1.11. Oruç

S- Ramazan geldiği zaman Müslümanlar ne yapar?

C- Oruç tutar.

S- Orucun fâidesi nedir? [123]

C- Oruç âmeli bedenın riyazetine vücudu insanın bu münasebet ile tendürüst ve sağlam olmasına hizmet eder. Malum doktorlar en ağır hastaya bile perhizi tavsiye ederler.

S- Orucun farzı kaçtır?

C- Üçtür.

S- Birincisi nedir?

C- Niyet eylemektir.

S- Oruca ne diye niyet edersin?

C- Niyet eyledim Allah rızası için yarınki oruca diye.

S- İkincisi nedir?

C- Niyetin evvel ve âhir vaktini bilmektir.

S- Oruçta niyet kaç nev'dir?

C- İki nev'dir: Birincisi: Ramazan, nafile, nezr-i muayyen oruçları için niyet eylemek, ikincisi: Kaza, kefare, nezr-i mutlak oru[124]çları için niyet eylemektir.

S- Birinci nev' niyetin yani ramazan, nafile, nezr-i muayyen oruçları için olan niyetin evvel ve âhir vakitleri ne zamandır?

C- Evvel vakti günün dolanması, âhir vakti gün zevale gelmeden evveldir ki bu zamana kadar yememiş, içmemiş olan kimse niyet edip oruç tutar

S- Gün zevale geldikten sonra bu nev' niyet câiz olur mu?

C- Olmaz.

S- İkinci nev' niyetin yani kaza, kefare, nezr-i mutlak oruçları için olan niyetin evvel ve âhir vakitleri ne zamandır?

C- Bunun dahi evvel vakti günün dolanması, ve âhir vakti, tan yeri âğarmazdan evveldir ki bu zamana [125] kadar bu türlü niyet câizdir.

S- Tan yeri âğardıktan sonra bu nev' niyet câiz olur mu?

C- Olmaz.

S- Nezr-i muayyen ne demektir?

C- Gününü tayin ederek ibadet adamaktır: Mesela benim bugün falan işim olursa önümüzdeki cuma günü oruç tutacağım gibi.

S- Nezr-i mutlak ne demektir?

C- Gününü tayin etmeyerek ibadet adamaktır: Mesela benim falan işim olursa: On gün oruç tutayım gibi.

S- Orucun sevabını azaltan ne gibi şeylerdir?

C- Kendi helali olan hareminden başka sair kadınlara fena gözle bakmak, çalgı çalmak ve kumar oynamak, yalan söylemek, gıybet etmek gibi. [126]

S- Orucun üçüncü farzı nedir?

C- Orucun evvel vaktinden âhir vaktine kadar orucu bozan şeyleri işlememektir.

Orucu Bozan Şeyler

S- Orucu bozan şeyler hangileridir?

C -Yemek, içmek ve ağız dolusu kusmak ve cima etmek gibi şeylerdir.

1.12. Hac

S- İslamın üçüncü farzı hacdır demiştik hac ne demektir?

C- Kurban bayramının arefesi günü güneş batmasına kadar Mekke-i Mükەرreme civarında Arafat mahallinde bulunmaktır.

S- Bu hac kimlere farzdır? [127]

C- Her âkil ve bâliğ olup da onda bırakacağı ailesinin nafakasından gayri Kabe'ye gidip gelecek yol akçesi bulunan ve aynı zamanda da vücudu sağlam olan müslümanlara farzdır.

1.13. Zekat

S- Zekat nasıldır?

C- Her âkil ve bâliğ olan Müslümanın evi barkı ve evinin havaic-i zaruriyeden olan eşyası ve bineceği at ile okuyacağı kitap ve muharebede kullanacağı silahı ve kadınların ziynetine dair mücevheratından başka altın olarak yirmi miskal ve gümüş olarak ikiyüz dirhem veya daha ziyade olursa onu hesap edip kırkta birini fakirlere vermesi farzdır ki buna zekat denir.

[128]

S- Bu zekatı vermek için daha başka bir şart var mıdır?

C- Evet vardır. O mal sahibinin bu mala mukabil borcu olmamak ve o malı sarf etmeye muhtaç olmaksızın üzerinden bir sene geçmektir.

S- Bir miskal ne kadar bir şeydir?

C- Takriben bir buçuk dirhemdir.

S- Zekat kime verilir?

C- Evvela akraba ve taallukata ve azatlılardan muhtaç iâne olanlara ve ondan sonra İslamiyete riayet mahsusası olan erkek ve kadınlardan muhtaç olanlara verilir.

1.14. Kadınlara Ait Olup Erkeklerce de Bilinmesi Lazım Gelen Bazı Mesâil-i Şeriyye

S- Kadınlar namaza başlayacakları vakit nasıl el kaldırırlar ve nasıl el bağlarlar?

C- "Allahu Ekber" diyerek ellerini kibleye karşı açıp başparmaklarının uçları iki omuzlarına gelecek kadar kaldırır sonra sağ eli sol el üstüne koyarlar. Başparmak ile küçük parmağı sol elin bileği üstünden halka gibi getirip öylece elleri göğsün üstünde tutarlar.

S- Kadınlar nasıl secde ederler?

- C- Secde ederken karınlarını dizlerinin üstüne yapışık tutarlar, dirseklerini yere döşerler. Gözlerini kapamazlar başlarını iki ellerinin ara yerlerine koyarlar.
- S- Kadınlar namaz kılarken nasıl otururlar?
- C- Sol yanları üzerine otururlar ve iki ayaklarının başlarını sağ tarafa doğrulturlar.
- S- Kadınların erkeklerden farklı olarak şu yukarıda [130] saydığımız hususattan başka yapacakları şeyler var mıdır?
- C- Hayır yoktur şu kadar ki farzlara başlarken kamet etmezler.
- S- Kadınlarda zuhur eden kan kaç nevidir?
- C- Üç nevidir şöyle ki: Birincisi hayız ikincisi nifas üçüncüsü istihade kanıdır.
- S- Hayız kanı dediğimiz hangisidir?
- C- Dokuz yaşında bulunup bâliğa ve kan zuhuruna sebep olacak marazlardan salime olan kadının rahminden zuhur ve ferc dâhilinin hâricine çıkan kandır.
- S- Nifas kanı hangisidir?
- C- Çocuğun doğduğunu müteakip zuhur eden kandır.
- S- İstihade kanı hangisidir?
- C- Hayz ve nifas kanı olmayarak ferçten zuhur eden kandır. [131]
- S- Hayız en azdan kaç gün devam eder?
- C-En azdan üç gün üç gece devam eder.
- S- Hayız en ziyade kaç gün devam eder?
- C- On gün on gece devam eder.
- S- Kadınların hayızdan pak oldukları zamana ne denir?
- C- Tuhur denir.
- S- Bu tuhur en azdan kaç gün devam eder.
- C- En azdan on beş gün devam eder.
- S-Tuhur en çok kaç gün devam eder?
- C- Bunun için bir had yoktur. Bir kadın ömrünün nihayetine kadar da tahir olabilir.
- S- Nifasın en az müddeti ne kadardır?
- C- Bunun için de bir had yoktur.
- S- Nifasın en ziyade müddeti ne kadardır?
- C- Gecesi ile beraber 40 gündür.
- S- Bu halde nifas müddeti neden ibaret olabilir? [132]
- C- Çocuğun doğduğu saatten itibaren bir saat, iki saat, bir gün, beş gün, yirmi gün, otuz nihayet kırk gün kadar olabilir.

S- Gerek en az ve gerekse en ziyade devam eden hayız müddeti arasına giren tuhur neden sayılır?

C- Hayızdan sayılır.

S- Bu ne demektir?

C- Yani hayızın en az müddeti olan üç günün birinci üçüncü günlerinde kan zuhur edip ikinci günü zuhur etmese tuhur vuku bulan iki gün dahi evvelki birinci ve üçüncü günler gibi yevmi hayız sayılır. Kezalik hayızın en ziyade müddeti olan on günün birinci ikinci günleriyle dokuzuncu ve onuncu günlerinde kan zuhur edip aradaki günlerde zuhur etmese onlar da eyyam-ı hayızdan madud olur. **[133]**

S- Müddet-i hayızda gelen kanların renkleri yeşil, sarı siyah, bulanık velhasıl her nasıl olursa olsun ne kanı itibar olunur?

C- Hayız kanı itibar olunur.

İstihâzeden Sayılan Kanlar

S- İstihazeden madud olan kanlar hangileridir?

C- Birincisi hamile olan kadınlarda vad-ı hamle kadar gelen kan, ikincisi ekall-i müddet-i hayız olan üç günden noksan zamanda zuhur eden kan, üçüncüsü ekser-i müddet-i hayız olan on günden ziyade zamanda zuhur eden kan, dördüncüsü ekser-i müddet-i nifas olan kırk günden ziyade zamanda zuhur eden kan, beşincisi hayızda âdet-i marufesi olan kadından zuhur edip âdetinden ziyade devam eden ve ekser **[134]** müddet hayız olan on günü tecavüz eden kan istihaze kanıdır.

S- Beşinci olarak beyan ettiğimiz istihaze kanına dair bir misal getirebilir misin?

C- Evet mesela bir kadının hayızda adet-i marufesi altı gün farz olduğuna göre kendinden kan zuhur edip âdeti olan o altı günü ve bir de ekseri müddeti hayız olan on günü tecavüzle faraza on iki gün imtidat etse âdeti olan altı gün hayız ve bâki kalan istihaze sayılır.

S- Daha başka?

C- Altıncısı nifasta adet-i marufesi olup da ondan ziyade ve ekser-i müddet-i nifas olan kırk günü mütecaviz olarak zuhur eden kan istihaze kanıdır.

S- Ne gibi?

C- Nifasta âdeti mesela otuz gün olan bir kadından **[135]** zuhur eden kan âdetinden ziyade ve ekser-i müddet-i nifas olan kırk günü tecavüz ederek bilfarz kırk beş gün imtidat etse âdeti olan otuz gün eyyam-ı nifas itibar olunup geri kalan on beş gün istihazeden sayılır.

S- Aynı halin kaç defa vukuuna adet-i marufe deniyor?

C- İki ve yahut üç defa vukuuna.

S- Ne gibi?

C- Mesela bir kadın iki veya üç defa çocuk doğurmuş iken bu iki veya üç defada da nifasta adeti otuz gün devam etse bu kadının nifasta âdet-i marufesi otuz gün demek olur.

S- Bunlardan başka istihazeden sayılan kanlar hangileridir?

C- Kendisinden daima istihaze kanı gelmekte iken balığa olup daha yeni hayız görmeye başlayan **[136]** kadının her ayda on günü hayız bakisi istihaze itibar olunur. Kezalik bu suretle birinci olarak vazı haml eden kadının eyyam-ı nifası kırk gün olup bakisi eyyam-ı istihaze sayılır.

S- Hayz ve nifas kanları kendilerinde zuhur ederek hayz ve nifas gören kadınların eyyam-ı hayz ve nifaslarında kendilerine şer'an memnu' olan şeyler nedir?

C- Namaz kılmak, oruç tutmak, camiye ve mescide girmek, Kabe-i Muazzamayı tavaf etmek, Kur'ân-ı Kerim'i okumak, mushaf-ı şerifi tutmak, üzerinde bir âyet-i kerime yazılı olan altın ve gümüş ve sâir şeylere yapışmak.

S- Mushaf-ı şerifi asla tutmaları câiz değil midir?

C- Onun cildinden başka olan kılıf ile tutabilirler.

S- Üzerinde âyet-i celile yazılı olan şeyleri de böyle **[137]** tutabilirler mi?

C- Bu gibi şeyleri kese ve torba gibi şeyler ile tutabilirler.

S- Zaman-ı hayz ve nifasta kadınların madem ki oruç tutmaları memnu'dur sonra bu orucu kaza etmeleri lazım mıdır değil midir?

C- Evet orucu kaza etmeleri lazımdır.

S- Ya namazı kaza etmezler mi?

C- Hayır namazın kazası lazım gelir.

Hayz Ve Nifas Halinde Bulunan Kadınlar

Zevclerinin Bilmesi Lazım Gelen Mevad

S- Hayz ve nifas halinde bulunan kadınların zevcleri bu kadınlara yanaşabilirler mi?

C- Kadınlarının bellerinden yukarısına ellemek, okşamak **[138]** öpmek tarikiyle yanaşabilirler.

S- Bellerinden aşağıya yanaşamazlar mı?

C- Bellerinden aşağıya yanaşmaları haramdır.

S- Hayz ve nifasın ekser-i müddetlerini itmam eden kadınlara zevclerinin yanaşmaları câiz midir değil midir?

C- Bu kadınlar gerek gusül etmiş bulunsunlar ve gerek henüz gusül etmemiş olsunlar zevclerinin yanaşmaları caizdir.

S- Fakat bunun en iyisi nedir?

C- En iyisi o kadınlar gusül ettikten sonra zevçlerinin onlara yanaşmalarıdır.

S- Âdet-i marufesi olmayıp da hayzı on günden nifası kırk günden aşağıda münkatı' olan kadına zevci ne zaman yanaşabilir.

C- O kadın gusül etdikten sonra yanaşabilir.

S- Eğer bu kadın henüz gusül etmemiş ise zevci **[139]** ona yanaşamaz mı?

C- Kanın zaman-ı inkıtaından itibaren gusül edecek ve bir vakit namazının iftitah tekbirini alacak kadar zaman mürur ettikten sonra zevci ona yanaşabilir.

S- Âdet-i marufesinden evvel on günden veyahut kırk günden aşağıda hayız ve nifasları munkatı olan kadınlara âdetleri tam olmadan zevçleri yanaşabilir mi?

C-Yanaşamaz.

S- Bu ne demektir?

C- Hayızda âdet-i marufesi on iki gün iken kan sekiz günde munkatı olsa ve yahut nifasta âdet-i marufesi kırk iki gün iken kan otuz sekizinci günde munkatı olsa bu âdetlere malike olan kadınlara adetleri tamam olmadan zevçleri **[140]** yanaşamaz.

S- Pekala fakat hayızda yine âdet-i marufesi on iki gün iken ekser-i müddet-i hayız olan on günde mukatı olsa on birinci gün yahut nifasta âdet-i marufesi kırk üç iken kan kırk günde munkatı olsa kırk birinci günü zevçleri kadına yanaşabilir mi?

C- Yanaşması caizdir.

S- İkiz doğuran kadınlarda eyyam-ı nifas hangi çocuktan itibaren olunur?

C- Evvel ki doğan çocuktan.

S- İkiz doğuran kadın iddet bekleyecek olursa hangi çocuktan beklemesi lazım gelir?

C- Sonra ki doğan çocuktan.

S- İddet beklemek ne demektir?

C- İstibra-i rahim demektir. Yani bir kadının kocası **[141]** vefat eder yahut kocasından ayrılır da iddet beklemeyerek diğer bir kocaya varacak olursa hasıl olacak çocuk eski kocasından mı yoksa yenisinden mi hasıl oldu diye tereddüt hasıl olacağı cihetle iddet-i şerî ile bu mazur ref edilmiştir ki eski kocasından hamile olup olmadığı iddet esnasında zahir olur ve bunun da manası gün saymak demektir.

S- Çocuk düşüren bir kadının düşürdüğü ne zaman çocuk ad olunur?

C- Düşürdüğü çocuğun azası belli olur görünürse çocuk ad olunur.

S- Şimdi bu kadının kocası evvelce sen çocuk doğurursan benden boş ol demiş ise düşen bu çocuk sebebiyle o kadın kocasından boş olur mu olmaz mı? **[142]**

C- Evet o kadın bu çocuk sebebiyle kocasından boş olur.

Kendilerinden İstihaze Kanı Gelen Kadınlara Terettüb Eden Ahkam-ı Şeriyye

S- Kendilerinden istihaze kanı zuhur eden kadınlar ne itibar olunur?

C- Sahib-i özr itibar olunur.

S- Mademki kendilerinden istihaze kanı gelen kadınlar sahib-i özür itibar olunur bu kadınların ne yapmaları caizdir?

C- Namaz kılmaları, oruç tutmaları, Kur'ân-ı Kerim'i okumaları ve mushaf-ı şerifi bila vasıta ellerine almaları caizdir.

S- Sâir sahibi özürlerden hiç farkları yok mudur? **[143]**

C- Vardır.

S- Nedir o fark?

C- Sâir sahibi özürler gibi bir abdest ile bir kaç vakit namaz kılamazlar.

S- Ya ne yapabilirler?

C- Her farz namazın vakti için bir abdest alıp o vakit çıkıncaya kadar aldığı o abdest ile farz ve nafile ve her ne türlü namaz ve ibadet isterlerse eda ederler.

S- Ol vakit çıkınca ne yaparlar?

C- Ol vakit çıkınca abdestleri bozulur diğer vakit için yeniden abdest almaları lazım olur.

Cenaze Namazı

S- Cenaze namazı nedir? **[144]**

C- Farz-ı kifâyedir.

S- Farz-ı kifayetsiz ne demektir?

C- Bir veya bir kaç kişinin eda etmesiyle diğerlerinin üzerinden sakıt olan farz demektir.

S- Cenaze kimler olur?

C- Cenaze ya bir erkek olur ya kız olur veya kadın olur veya bir sabi veya bir sabiyye olur.

S- Bunların hepsine cenaze namazı için niyet bir midir?

C- Hayır bunların her birine cenaze namazı için niyet ayrıdır.

S- Erkek için cenaze namazına ne diye niyet olunur?

C- Niyet eyledim Allah için namaza meyyit için duaya uydum hazır olan imama diye niyet olunur.

S- Cenaze kız veya kadın olduğuna nazaran namazına nasıl niyet olunur?

C- Niyet eyledim Allah için namaza bu meyyite için duaya **[145]** uydum hazır olan imama diye niyet olunur.

S- Cenaze erkek çocuk olduğuna göre namazına ne diye niyet olunur?

C- Niyet eyledim Allah için namaza bu sabi için duaya uydum hazır olan imama diye niyet olunur.

S- Cenaze kız çocuk olduğuna göre namazına nasıl niyet olunur?

C- Niyet eyledim Allah için namaza bu sabiye için duaya uydum hazır olan imama diye niyet olunur.

S- Niyet eyledikten sonra cenaze namazı nasıl kılınur?

C- Allah-u Ekber diye herkes el kaldırır sonra başka namazlarda olduğu gibi el bağlar herkes gizli sesle ibtida şunu okur: "Sübhaneke Allahümme ve bihamdik ve tebarekesmük ve teala ceddük ve celle senâük ve lâ ilâhe ğayruk" imamın ikinci defa "Allahu [146] Ekber" demesiyle bunu okuruz! "Allahümme salli alâ muhammedin ve alâ âli muhammed kema salleyte alâ ibrahime ve alâ âli İbrahim. İnneke hamidün mecid." İmamın üçüncü defa "Allahu Ekber" demesiyle bu duayı okurlar: "Allâhümmeğfir lihayyinâ ve meyyitinâ ve şâhidinâ ve ğaibinâ ve sağîrinâ ve kebîrinâ ve zükûrinâ ve inasina. Allâhümme men ahyeytehû minnâ fe ehyihi ale'l-İslami ve men teveffeytehû minnâ fe teveffehû ale'l-imân. Ve husa hâze'l-meyyite bi'r-ravhi ve'r-râhati ve'l-mağfireti ve'r-rıdvân. Allâhümme in kâne muhsinen fezid fi ihsânihi ve in kâne musîen fetecâvez [147] anhü ve lekkihi'l-emne ve'l-büşrâ ve'l-keramete ve'z-zülfâ birahmetike yâ erhamerrâhimîn." Cenaze kız veya kadın olacak olursa : "Ellâhümme in kânet muhsineten fezid fi ihsânihâ ve in kânet musîeten fetecâvez anhâ ve lekkihe'l-emne ve'l-büşrâ ve'l-keramete ve'z-zülfâ birahmetike yâ erhamerrâhimîn." denir. Sonra herkes "Esselamu aleyküm ve rahmetullah" diyerek sağ ve sol omuzuna bakar bu vechile namaz bitmiş olur.

1.15. Ulul Emre İtaatın Vücubu

Cemi-i ehl-i imanın emirül müminin halife-i müslimin hâmi-i din ve devlet padişah-ı sahibi şevket efendimiz hazretlerine ve tarafı saltanatı seniyyelerinden mansub memurine ve bir cümle memurinin amirlerine ve alalhusus asâkir-i şahanenin ma favkleri bulunan zabıtana itaatleri vaciptir. Çünkü kumandanların nail-i muzafferiyat olmaları tahtı emrinde bulunan efrad-ı askeriye'nin derece-i nihayete itaatleriyle hasıl olur. Ve zabıta itaat onu memur eden emirül müminin padişahımız efendimiz hazretlerinin emrine [148] itaat demek olup ayeti kerimede " Yâ eyyühellezîne âmenü etûllahe ve etûrrasûle ve ulil emri minkum" buyurulmuştur. Manayı munifi: "Ey müminler Allah teâla hazretlerine ve resûlüne ve içinizden emr ve kumanda sahibi olanlara itaat ediniz" demektir. Her hal ve karda şer-i şerife imtisal bais-i seadet-i dareyn olup devlet-i ebed müddet-i osmâniyyemizin ve ibkây-ı nâm

ve şöhreti ise hususu mezkure her bir ferdin ala kadrit tâka say' ve ikdam eylemesiyle husul olacağıdır. Fütuhât ve muzafferiyat-ı islamiyyenin "Üssü esâsı" demek olan emirül müminin efendimiz hazretlerinin emr ve ferman-ı humayunlarına can-ı gönülden itaat ve inkibât eylemek vecibe-i muhimme-i İslamiyyedendir.

1.16. Cihada Niyet

Gazaya gidecek âdemin niyeti halis olup düşmanı [149] kahr etmekten vallahu teâlâ hazretlerinin rızasını tahsil eylemekten başka arzusu olmamalıdır.

Ve guzzat ve şühedaya ihsan buyurulacak menâzil-i uzmâ, meratib-i kusva, deracât-ı kübra, makâmât-ı ulyâ, içlerinden niyet-i hâlisa ashâbına mahsusdur.

Niyette ihlas olmayıp bana gazi desinler ya ganâim alayım yahut terfi edeyim diye veya bunlar mesüllü egraz-ı nefsânîyye ve menfaat-i zatiyye için olursa gazasından fâide olmaz. Emeği hebâ olur. Gaza ve şehadet sevâbını alamaz ve belki egraz-ı nefsânîyyesine de nâil olamaz. Ama niyeti halis olanlar uhrevî meratib-i âliyye kat edeceklerinden başka dünyaca dahi terfi ve terakkilere nail ve hatırlarında olmayan nice nimetlere vasıl olurlar.

1.17. Fazîlet-i Cihad

Düşmân ile muharebe etmenin fezâili hakkında pek çok [150] ehâdis-i nebeviyye vardır. Cümleden biri "Leğazvetün fî sebîlillâhi ehabbü ilallâhi teâlâ min erbeîne hacceten" ve "egrabün nâsi min derecatin nübüvveti ehlül cihâd" ve "efdalün nâsi müminün câhede fî sebîlillâhi teâlâ binefsihi ve malihi " hadîsi şerifleridir. Yani: Fî sebîlillâh muhârebe etmek kırk defa hacca gitmekten indi ilahide daha makbuldür. Müminlerin enbiya derecesine ziyade yakın olanları mücâhidleridir. Ve nefis ve malıyla Allah teâlâ hazretlerinin rıza-i şerifi için muhârebe eden müminler nâsın efdalidir demektir.

Ve müslümanlar gazaya çıktıklarında çekecekleri her türlü yorgunluk ve zahmet için amel defterlerine ayrıca ecir ve sevap yazılır hatta hadîs-i şerifte "Men iğberrat kademâhu fî sebîlillâhi sâaten min nehârin fehuma haramani alân nâr" buyurulmuştur. Yani: Her kimin ki ayakları fî sebîlillah [151] günde bir saat kadar tozlanmış olsa ayakları için cehenneme girmek haramdır demektir.

Ve denizde gaza etmek karada cenkleşmekten daha ziyade efdaldır ve on misli ecir ve sevabı vardır. Zira bir deniz kavgası Allah teâlâ hazretleri indinde on kara kavgasına bedeldir. Ve

asker gazaya çıktığı vakit mümkün surette ve behemehâl abdestli ve su bulunmadığı yerlerde teyemmümlü bulunmak ve ima ile olsun kılınması mümkün olan mahallelerde namazı kazaya bırakmamak ve muharebenin şiddetli bulunması gibi bir mani-i şer-iden dolayı vaktinden tehir edilen namazları müsait vakit bulunduğunda derhal kaza etmek ve her halde Allah teala hazretlerine tevekkül edip daima ondan yardım istemek ve tedbirde kusur etmemek ve düşman askerinin çokluğunu görüp korkmayarak Allah teala hazretlerinin lutuf ve inayetini hatırlamak lazımdır. [152]

Tehlikeli vakitlerde düşmandan kaçmayıp[1] sabır etmek ve yerinden kımıldamamak ervah-ı enbiya ve evliya ve şüheda ve ulema sülehadan istimdad etmek ve kıyamete kadar her bir muharebede muavenetleri muhakkak bulunan melaike-i kiramın yardımlarını beklemek ve "La ilahe illallah muhammedün resulullah" ve "Allahu Ekber Allahu Ekber La ilahe illallahu vallahu ekber Allahu Ekber velillâhil hamd" ve "La havle ve la kuvvete illa billahil aliiyyil azîm" ve "Sübhanel kebirul müteâl sübhanel fettâhul alîm sübhânel azîzul hakîm" demek ve e'zam-ı esma-i ilahiyyeden olan "Allah Allah Allah" ismi celilini çok çok zikir etmek ve "İza vaka'tüm fil emril azîm fekülû hasbünellâhü ve ni'mel vekîl"

[1] Düşmana mukavemet ve mukateleye iktidarları olmak üzere asâkir-i islamiyye'den bedellerinde eslahiye-i muntazıma ve her bir türlü edevat ve malzeme-i harbiye mevcut iken düşmandan kaçmak pek büyük günah olduğundan kendi sayısının iki misli olan düşmandan kaçan kimseler cehennemde azab-ı elîm görecekleri muhakkaktır. [153]

Hadis-i şerifine imtisalen "Hasbunallahu ve ni'mel vekil" zikr-i celiline devam etmek lazımdır yani: Ey ashab ve ümmetim siz emr-i muhimmi azim yani büyük şeylerin husul veya def'inde ziyâde muhtaç olduğunuz vakitte: "Hasbunallahu ve nimel vekil" lafzı şerifini çok çok zikir edin demektir.

Aleyhissalatu vesselam efendimiz "Gazve-i Hamrail Esed" nam-ı diğer "Ceyşül Usra"da bu zikr-i celile müdavemet sebebiyle yetmiş nefer ashab ile üç bin düşmana galip oldular ve yine Uhud ve Hendek ve Tebük muharebelerinde efendimiz kezâlik "Hasbunallahu ve nimel vekil" lafzı şerifine müdavemet sebebiyle nusret bulub düşmana galip oldular ve "Huneyn" muharebesinde "Allahümme lekel hamdü ve ileyke müşteka ve entel müsteân" duasına devam ile nusret-i ilâhiyyeye mazhar oldular.

Cümle müminine her bir vakitte ve alel husus muharebe zamanlarında iş bu ta'dat olunan âyât Kur'aniye ve deavat [154] memure ve ezkâr ve tesbihat-ı celileye müdevamet bâis-i fevz ve necat olacağından mümkün olursa hepsine ve muktedir olamayanlar içinden bildiklerine ve arzu ettiklerine devam etmelidir. Fütuhât ve muzafferiyat-ı azimeye sebeptir.

1.18. Silah Talimi

E'dayı dîn ile muharebe için kullanılacak silahı hazırlayıp onu kullanmanın usulünü öğrenmek ve talim etmek vaciptir. Zira âyeti kerimede: "Ve eiddû lehüm mesteta'tüm min kuvve" buyrulmuştur. Manayı şerifi: "Düşmana galip gelmek için muktedir olduğunuz her bir kuvveti hazırlayıp tedarik ediniz" demektir. İş bu nass-ı celil-i lazımit tebcil meâl-i münifinden müstefâd olduğu vechile düşmana galip olmak kuvvet ve onu hüsn-i tedbir ve isti'mâl ile hasıl olacağından hami-i din-i mubin [155] emirül müminin halife-i rasül- i rabbil âlemîn efendimiz hazretleri cülûs-i mesadet- me'nus-i hümayunlarından beru hemîşe e'day- ı din ve devlet ve bedhah-ı mülk ve milleti muzmahil ve perişan eylemek için asâkir-i nusret- i me'ser-i şahânelerinin kemâl-i intizam ve talim ve terbiyesi ve her vakit ve zamana münasib âlât ve edavât-ı harbiyye-i bahriyye ve berriyye ve seriân seyr-u sefer eden sefâin-i nakliyye ve harbiyyenin vakit ve zamanıyla tehiyye ve ihdârı ve her türlü levâzımât-ı harbiyyenin mazhar-ı terakkîyât-ı fevkalâde olması hususlarına eltaf ve inâyât-ı âliyye-i hüsvânelerini ibzâl buyurmakta oldukları şimdiye kadar vücuda getirdikleri binlerce âsâr-ı ümrân gösteri ile sabittir hazreti fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz âlât-ı harb ve silah ile oynamanın ve öğrenip öğretmenin fezailini ve öğrenipte sonra unutmak isyan olduğunu pek çok ehâdis-i şerife ile beyan buyurdular ve hadis-i şerifte: "Mevdiu silahi racûlin fil cenneti [156] efdalü mined dünya ve ma fihâ" ve denir hadîs-i şerifte "Essüyûfü miftahul cenneh" buyurmuşlardır yani bir kimse hali hayatında cihad niyetiyle silah hazır edip sâkin olduğu mahalde evvel silahı astığı ya koyduğu mahallin bedelinde sahibine cennette ihsan buyurulacak makam dünya ve dünyanın içinde olan zi kıymet eşyanın cümlesinden efdal ve hayırlıdır. Ve ehl-i harb ile mükatele olunan kılınçlar cennetin anahtarıdır demektir.

1.19. Nişan Atmak Talimi

Nişan atmak talimi vacibdir.

Hazreti peygamber efendimiz üç defa: "Elâ innel kuvvete erramyü" buyurmuşlardır.

Manayı şerifi: Kuvvet ve iktidar düşman üzerine atmayı bilmek demektir. [157] Ve diğer hadîs-i şerifte "Teallemûr ramye feinne ma beynel hedefeteyni ravdatün min riyadil cenneh" buyurulmuştur. Yani: "Ey ümmet ve ashabım siz ok ve top ve tüfenk atmağı öğreniniz. Zira hedefeteyn yani sizinle ok ve top ve tüfenk attığınız düşman arasında cennetin bahçeleri vardır" demektir. Ehâdis-i şerife-i mezkurede beyan buyurulduğu vechile silah ve nişan talimi öğrenip öğretmek ve ravza-i cennete dahil olmak üzere attıkça ileri ileri gitmek ehemmi-i vezaifi islamiyyeden olduğundan icab-ı zamana göre icad ve ihdas olunan esliha-i cedidenin suret-i istimalini bilmek ve mermilerden ekserisinin hedefe vusul ve isabetinde meleke ve maharet-i tâtme hasıl etmek için nişan talimlerine fevkalâde say ve ihtimam lazım olduğu gibi mermileri su-i istimal ve israftan vikaye için icap eden tahmin-i mesafeye müteallık mevadide nazar-ı itinadan dur tutmamak icab eder. [158]

1.20. Muharabe İçin At Beslemek

Sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz hazretleri: "Men habese ferasen fi sebilillah kane setrehu minen nar" buyurmuşlardır. Yani bir kimse fi sebîlillâh muharebe için at beslese ol at sahibini cehennemden setr eder demektir. Ve muharebe için beslenen ata verilen arpa taneleri ve saman parçaları adedince besleyen kimsenin günahı af olunacağı ve her bir tüyü başına sahibi için sevap ihsan buyurulacağı ve ol atın suyu, samanı, arpası ve ayaklarının nalları ve torba ve sâir takımları dairesi sahibinin mizanına konacağı dahi ehadis-i şerife ile sabittir.

1.21. Nevbet Beklemek

Hadis-i şerifte "Aynani la temessühüman nar aynun beket [159] min haşyetillâh ve aynun bâtet tehruhu fi sebîlillâh" ve "Harsü leyletin fi sebîlillâh azze ve celle efdalü min elfi leyletin bikıyâmi leymiha ve sıyâmi nehâriha" ve "Men mâte murâbitan mate şehîden" buyurulmuştur.

Manayı şerifi: Allah korkusundan ağlayan göz ile müminlerin araz ve malını muhafaza için nevbet bekleyen göze cehennem ateşi mesr etmez ve fi sebilillah müminin ve müminâtın araz ve mallarını bir gece hıfz etmek gecesinde kâim, gündüzünde sâim olarak bin gece ibadet etmekten hayırlıdır. Ve rızayı ilâhi kastıyla din ve devleti muhafaza için nevbet beklerken vefat eden kimseler elbette rütbe-i şehadete nâil olurlar. Ve ehl-ü evladını

görebilmek ümidi olmayarak diyâr-ı harbde düşman karşısında bir gece nevbet beklemek bin aydan hayırlı olan kadir gecesinde sabaha kadar ibadet etmeden efdal olduğu ve müslimini muhafaza için **[160]** bir gece serhad bekleyen kimseye ol serhad dahilinde namaz kılıp oruç tutan müminlerin cemîsinin sevabı mislû sevap ihsan buyurulduğu ve müslümanlar etrafında serhad bekleyen gazinin bir vakit namazı sâir vakitte kıldığı beş yüz vakit namazına mukabil ve muadil olacağı dahi ehâdis-i şerife ile sabittir.

İşbu nevbetçilik mücerred rûfekası bulunan mücahidlerin muhafaza-i hayatları için olduğu ve bu muhafaza dairesine âhir bir vakitte kendisinin dahi dahil olacağı cihetle nevbetçi olan askerler derece-i nihayede mütebassırâne bulunmalıdır. Yani nasıl kendisi muhafaza-i hayatını başkasına terk ederek rahatla uyumakta ise başkasının dahi hayatını kendi nevbetçiliği zamanında ol vechile muhafazaya dikkat etmelidir.

1.22. Şeref-i Şehâdet

Asâkir-i islamiyyeden ahkam-ı bâliğa-i samedâniyyeye itikad **[161]** ile deruni nur-i besâletle taban ve birûni esliha-i nâriyye ile berk-i lâmik gibi furuzan olduğu halde muharebe meydanına çıkarak din ve devleti muhafaza uğrunda feday-ı ser ve can ederek rûtbe-i ulyay-ı şehâdet-i ibraz ve hayat-ı câvidânı ihraz ile hâiz-i şeref-i feravan olan zevât-ı meâlidir. Cana ihsan buyurulacak eltaf-ı sübhaniye hakkında âyet-i kerîmede "Velâ tahsebenne-llezîne kutilû fî sebîlillâhi emvâten. bel ahyâun inde rabbihim yurzekûn. Ferihîne bimâ âtâhumullâhu min fadlihi ve yestebşirûne billezîne lem yelhakû bihim min halfihim ellâ havfun aleyhim velâ hum yahzenûn. Yestebşirûne bi ni'metin minallâhi ve fadlin ve ennallâhe lâ yudîu ecral mu'minîn." buyurulmuştur.

Manayı şerifi: Sıdk-ı niyyetle fî sebilillah katl olunanları siz emvât zan etmeyin, belki onlar Rableri indinde diridirler. Ve Allahu teâlâ hazretleri fazl-ı kereminden onlara verdiği şeref ve ala derece ve nimetten ferah ve **[162]** meserret de olarak cennet meyveleriyle rızıklanırlar. Ve katl olunmayıp kendilerinden sonra kalan ehl-ü iyal ve ihvânlarına kendilerinin nâil oldukları devlet ve nimetlerinde kat'an havf ve hüzün olmadığını tebşir ve tarif etmek isterler. Ve cânib ilahiyyeden kendilerine ihsan olunan cennet ve nimet ve fazl-ı ve kerem ile şaduman olduklarını istibşar ve Allahu teâlâ hazretleri müminlerin ecirlerini zayi etmediğini teyakkun ederler. Ve diğer âyât-ı kerimede "Veş şüheda-ü inde rabbihim lehum ecrühüm ve nuruhüm." buyurulmuştur. Yani şehitler Allah teâlâ hazretlerinin huzurunda her türlü nur ve

nimetle ikram olunur demektir ve şehitlerin yer yüzüne düşen ilk kan damlasından cemii günahları af olunacağı ve mertebe-i şehâdete nail olurken cennette makamlarını görecekları ve kabir azabından kurtulacakları ve yevm-i kıyametin fezinden emin olacakları ve başlarına dünya ve ma fi hadan hayırlı olan ve [163] kar taclarını giyecekleri ve her birine yetmiş iki huri ihsan buyurulacağı ve kabirlerinden kalkıp arsa-i mahşere gelirken enbiya-i izam onları tazim için ayak üzere kalkacakları ve şüheda murassa kürsiler üzerine calis olup her biri akrabasından yetmiş kişiye şefa'at edeceği hadis-i şeriflerde beyan buyurulmuştur.

Asakir-i islamiyyeden olup muhafaza-i din ve devlet uğrunda silah altına alınarak gerek vakt-i hazar ve gerek zaman-ı seferde vefat edenler şehit olduğu gibi kendi silahlarıyla ve asakir-i islamiyyeden âharın silahıyla terk-i hayat etmiş olanlar dahi mertebe-i aliyye-i şehadeti ihraz etmiş olacaklardır.

1.23. Şehitlerin Sûret-i Defni

Hadîs-i şerifte " İdfünühüm bidimâihim ve siyâbihim." [164] buyurulmuştur. Yani siz düşmanla mukatele ederken şehit olanları yevm-i kıyâmette hasmı üzerine şahit olmak için kanları ve üzerlerindeki hun âlud elbiseleriyle defn ediniz demektir.

Diğer hadîs-i şerifte "Siz ehl-i harp olan düşman eliyle şehit olan mevtaları sâir cenâzeler gibi gusûl etmeyin. Hemen şehit olduklarında üzerlerindeki urba ve kanlarıyla defn edin. Zira şehitlerin her yara ve kanları kıyâmet gününde misk gibi kokar." buyurulmuştur.

İşbu mevki muharebede şehit olanların üzerlerinde olan elbiselerinin üçten ziyadesi ve kürkü ve fes ve çorabı ve mest ve yüzüğü çıkarılıp üzerinde olan para ve silahı alınarak gusûl olunmaksızın namazı kılınıp yüzü kibleye çevirilerek defn olunur. Lakin muharebe meydanında yaralanıp sonra hastenede vefât edenler ecir ve sevapça beraber iselerde onları gusûl [165] ve tekfin lazımdır.

1.24. Nehb Ve Gârât Ve Üsera Hakkında Muâmele-i Lazime

Hadîs- şerifte "Huzû ve ugzû fi sebîlillâh ve kâtîlû men kefera billahi ve la teğullû ve la tûmessilu ve la tektülû velîden fehaza ahdullahi ve siratu nebiyyihi Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem." buyurulmuştur. Yani: "Ey müminler silahlarınızı alın ve tedarik üze olun. Ve fi sebîlillah gaza edin. Ve ehl-i harp olan müşrikleri öldürün ve mal ve ganimetten bir

şey alıp gizlemeyin. Ve zulm etmeyin. Ve esir tutarsanız sağ oldukları halde burun ve kulaklarını kesmeyin ve ehl-i harbin çocuklarını öldürmeyin. İmdi bu size haber verdiğim ahkâmüllahi teâla hazretlerinin ahd ve misâk ve emri ve nebiyyi Muhammed aleyhisselâmın sîret ve sünnetidir" [166] demektir. Ve diğer hadîs-i şerifte "Ey müminler bismillah diyerek fi sebilillah gidin. Allah teâlanın düşmanı olan ehl-i harp ile mukatele edin. Nasın malını zulmen alıp gizlemeyin ve ğayrının araz ve sâir eşyalarına el uzatıp gadr etmeyin ve muharebeden ve mukateleden nefret etmeyin ve düşmanlardan esir tutup sağ oldukları halde burun ve kulak ve sâir azalarını kesip sallayıvmeyin. Ve âkil ve bâliğ olmayan küçük çocukları öldürmeyin. Ve sizden biriniz üç konak miktarı ya ziyade olan mahalle gittiğinizde abdest ile ayağınızı giyince mest üzerine üç gün üç gece mesh edin" buyurulmuştur.

Asâkir-i İslâmiyyenin vazife-i mukaddese-i askeriyyeyi terk-i ile düşmanın neferat-ı meyyite ve mecruhlarının elbise ve nukud ve eşyasını almakla iştigal ve bu vechile mensub oldukları [167] fırkanın hareketini terk etmeleri nizam-ı harbi ihlal edeceği gibi sebeb-i seâdet-i dareyn olan vazife-i mevdualarını su-i isti'male bâdi olacağından bu hususta bigayet tevakki lazımdır.

1.25. İâne-i Harbiyye

Âyet-i kerîmede "Ve teâvenu alel birri vet takva." buyurulmuştur. Manayı münifi: "Ey müminler siz hayırlı olan şeylerde yani rızayı ilâhiyi tahsil yolunda ve ahkâmı şeriatî muhafaza uğrunda birbirinize yardım ediniz." demektir. Din babında her vechile mümimlere yardım etmek hazreti Âdem'den kıyâmete kadar sünneti kadimdir. Bunda muhalefet edenler Allah teâlâ hazretlerine âsi olurlar. Ve hadîs-i şerîfte: "Men eâne sultanallâhi fid dünya ekramehullahu yevmel kıyâme." buyurulmuştur. Yani: Bir [168] kimse dünyada Allah teâlâ hazretlerinin halifesi olan padişaha yardım eylese kıyamet gününde Allah teâlâ ol kuluna rahmet ve mağfiretiyle yardım eder demektir.

Fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz hazretleri "Gazve-i Tebük" nâm-ı diğer "Ceyşül Usre"yi arzu buyurduklarında minber-i şerife çıkıp egniyyâdan olan ashâptan her biri kudretince askerin mühimmâtı için yardım etmeleri ve guzzât-u şühedanın fezaili hakkında bişârât-ı celileyi hâvi bir hutbe-i beliğâ kıraat buyurdular. Ashab-ı kirâmdan kutreti olanlar huzur-ı risaletten çıkıp evlerine giderek her biri kudretinin fevkinde iâneler getirip huzur-ı risâlete takdim ettikleri gibi pek çok nisvân-ı müsliminde zînetlerine mahsus olan zî kıymet eşyalarını takdim ve isra ile ibzal-i muavenet ve ibraz-ı medâyı gayret ve hamiiyyet

etmişlerdir. Her bir hususta cümle ashabı sebk eden hazreti sıddık-ı ekber radiyellahu anhu en evvel malının kaffe[169]sini hakipây-i risâletine arz eylediklerinde efendimiz hanende ıyâlin için hiç bir şey bırakmadın mı? buyurdularında ya resulallah onlara Allah ve rasulü kâfidir cevabında bulundu. Ve hazreti Ömer-ul Faruk radiyallah efendimiz malının nısfını ve hazreti Osman-ı zinnureyn radiyallahu anh efendimiz bir rivâyette bin altın getirip huzur-ı risâlete döktü.

Efendimiz mübarek elleriyle altınları karıştırdılar. Diğer rivayette bin deve yetmiş at ve üç yüz miskal altın ve diğer rivâyette yüz deve yükü mal hazır edip Şam'a ticarete göndermek üzere iken muharebe zuhuruyla bu yüz deveyi malıyla beraber mühimmat-ı askeriyyeye iâne olmak üzere efendimize teslim eylediğinde efendimiz hakkında "Ya Allah Osman'dan razı ol ben ondan razıyım" ve bir rivayette "Ya Rabb Osman'dan hesabı ref' eyle" diye dua buyurdular. Ve Abdurrahman bin Avf radiyellahu anh hazretlerinin [170] sekiz bin dirhem mevcudu olup nısfını mücahidîne mesarif olmak üzere efendimize teslim eyledi. Efendimiz onun hakkında berekât ile dua buyurdular.

Ulemayı âlâm "Aleyhim rahmetül melikil allam" hazarat-ı gâzi ve mücahidine iâne etmek her bir hususta gani olmaya sebeptir ve evinde ve kesesinde bereket olur mücerreb ve müşaheddir buyurdular.

Cümlenin malumu olduğu üzere hazreti fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz asakir-i islâmiyyenin mühimmatını tedarikte hiç bir kimseye muhtaç değil idi. Zira kuvve-i kudsiyye ve mucizat-ı bâhirelerinde bütün dağlar taşlar altın ve gümüş ve mücevher olup efendimize teslim olunmak mevud idi. Lakin efendimiz içinde iken guzzat-ı mücahidine ihsan buyurulacak deracata nâil olsunlar için asakir-i islamiyyenin mühimmatında gani olan ashablarının yardımlarını [171] ve ila yevmil kıyame gelecek ümmetlerinin hakkında bu iânenin sünnet olmasını arzu buyurdular. Bu babda asakir-i islamiyyeye yardım etmeyip bahl edenler "Ve men yebhal feinnema yebhal an nefsih" âyet-i kerimesi meâli münifince ancak kendi nefislerine behl etmiş olacakları gibi ihsan edenler de "in ehsentüm ehsentüm lienfüsikum" nazm-ı celiline tevfikân kendi nefislerine ihsan etmiş olurlar."

1.26. Guzzata İâne

Asakir-i nusret me'ser-i islamiyyeden beynel akran gazilik şerefiyle kesb-i imtiyaz eden guzzât-ı meâlidderacâta iane hakkında fahr-i âlem sallallahu aleyhi ve sellem efendimiz "Cahidul müşrikine bi emvalikum ve enfûsikum ve elsinetikum femen cehheze gaziyen velev bi silki ibratin gaferallahu lehu ma tekaddeme min zenbihi ve men cehheze gâziyen velev [172] bidirhemini e'tahullahu teâlâ sebîne deraceten fil cenneti mineddür velyâkût." buyurmuşlardır. Yani ashabım ve ila yevmil kıyâme gelecek ümmetlerim siz malınız ve nefsiniz ve lisanınızla müşrikler ile cihad ve mukatele ediniz imdi bir kimse urbasını dikmek için bir gaziye ipliği iğnesine geçirip verse Allah teâlâ ol kulunun geçmiş cemi-i günahlarını afv eder ve bir kimse bir gaziye fi sebilillah bir kuruş verse Allah teâlâ ol kulunu cennette incü ve yakuttan yetmiş derece ihsan eder demektir ve bir kimse bir gâziye silah ve urba ve at ve harçlık virip cihada gönderse cihatta şehit oluncaya kadar yahut sağ olup gelinceye kadar ol gâziye ihsan buyurulacak sevâp misli ihsan eden kimseye de sevap virileceği hadîs-i şerif ile sabittir. [173]

1.27. Guzzât Ve Şüheda Âilelerine İâne

Bir kimse bir gâzi veya şehidin ehl-ü evladını hayır ile hıfz edip umuru hususlarına rızaen lillah nezâret ve hayırlı olan şeylerde yardım ederse ol gâzinin sevabından hiç noksan olmayarak yardım eden kimseye ecir ve sevap verileceği ve ol kimse şehâdet parmağıyla orta parmak muttasıl olduğu gibi cennette efendimizle beraber olacağı ve bir kimse bir gâzinin ehlu evladını fena şeylerden muhafaza ve yaramaz şeylerden men' ederse Allah teâlâ o kimseyi yevmi kıyamette mahşerin hevl ve meşakkatinden hıfz edeceği ve arşur rahman gölgesinde sefalandıracağı ve cennette efendimizin komşusu olacağı ve muharebeye gitmeyenlere gâzilerin haremelerine anaları gibi hürmet lazım olup bunlara muhalefet eden validesinin emrine muhalefet etmiş gibi âsi olacağı ve onların ırzına müdahale validesinin ırzına müdahale gibi [174] büyük günah olduğunu ve bir gâzinin haremeye bu suretle tesallut eden kimse mahşer meydanında evvelin ve âhirin cem' olunduğu cemiyyet-i kübrada taraf-ı ilahiden rûsvayı âlem edildikten sonra cümle sevabını gazi alıp azab-î elime duçar olacağı hadîs-i şerifle sâbittir.

Eûzübillahimineşşeytânirracîm

Bismillâhirrahmânirrahîm

Elhamdulillâhi rabbil alemin. Errahmânir'rahim. Mâlikî yevmiddin. İyyâke na'budu Ve iyyâke neste'în. İhdinessirâtal mustakîm. Sirâtallezine en'amte aleyhim. Ğayrilmağdûbi aleyhim ve leddâllîn.

1.28. Âyetel Kürsi

Bismillâhirrahmânirrahîm

Allâhü lâ ilâhe illâ hüve'l-hayyü'l-kayyûm. Lâ te'huzühû sinetün ve lâ nevm. Lehû mâ fi'ssemâvâti ve mâ fi'l-ard. Men-ze'l-lezî yeşfe'u 'indehû illâ bi-iznih. [175] Ya'lemü mâ beyne eydîhim ve mâ halfehüm,.Ve lâ yuhîtüne bi-şey'in min'ılmihî illâ bimâ şâ'. Vesi'a kürsiyyühü's-semâvâti ve'l-arda ve lâ yeûdühû hifzuhumâ ve hüve'laliyyü'l-azîm.

Bismillahirrahmânirrahîm

Vettîni vez zeytun. Ve tûri sînîn. Ve hâzâl beledil emîn. Lekad halaknâl insâne fî ahseni takvim. Summe radednâhu esfele sâfilîn. İllâllezîne âmenû ve amilûs sâlihâti fe lehum ecrun gayru memnûn. Fe mâ yukezzibuke ba'du bid dîn. E leysallâhu bi ahkemil hâkimîn.

Bismillahirrahmânirrahîm

Vel asr. İnnel insâne le fî husr. İllellezine âmenu ve amilus sâlihâti ve tevasav bil hakkı ve tevasav bis sabr.

Bismillahirrahmânirrahîm

İnnâ e'taynâkel kevser. Fesalli lirabbike venhar. İne şanieke hüvel ebter.

Bismillahirrahmânirrahîm

Kul huvellahu ehad. Allahus samed. Lem yelid ve lem yûled ve lem [176] yekün lehû küfüven ehad.

Bismillahirrahmânirrahîm.

Kul e'üzü birabbil felak. Min şerri mâ halak. Ve min şerri ğasıkın izâ vekab. Ve min şerrinneffâsâti fil'ukad. Ve min şerri hâsîdin izâ hased.

Bismillahirrahmânirrahîm

Kul e'ûzu birabbinnâs. Melikinnâs. Îlâhinnâs. Min şerrilvesvâsil hannâs. Ellezî yuvesvisu fî sudûrinnâs. Minelcinneti vennâs.

Sübhanekellâhümme ve bi hamdik ve tebera kesmük ve teâlâ ceddük ve celle senâük ve lâ ilâhe ğayruk.

Ettehiyyatü lillahi ves salavatü vet tayyibât. Esselamu aleyke eyyuhen nebiyyu ve rahmetullahi ve berâkâtüh. Esselamu aleyna ve ala ibadillahis sâlihîn. [177] Eşhedü en lâ ilâhe illellâh ve eşhedü enne Muhammeden abduhu ve resûlüh.

Allâhümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed. Kemâ salleyte alâ İbrâhîme ve alâ âli İbrâhîm. İnneke hamîdün mecîd.

Allâhümme bârik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed. Kemâ berakte alâ İbrahime ve alâ âli İbrahim. İnneke hamidün mecîd.

Allâhumme innâ nesteînuke ve nestağfiruke ve nestehdik. Ve nu'minu bike ve netûbu ileyk. Ve netevekkeli aleyke ve nusni aleykel-hayra kullehu neşkuke ve lâ nekfuruk. Ve nahleu ve netruku men yefcûruk.

Allâhumme iyyâke na'budu ve leke nusalli ve nescudu ve ileyke nes'a ve nahfidu nercû rahmeteke ve nahşâ azâbeke inne azâbeke bilkuffâri mulhik. [178]

1.29. Bayram Tekbiri

Allahu ekber Allahu ekber. La ilâhe illallâhu vallahu ekber. Allahu ekber ve lillahil hamd. Allahümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin salâten tuncînâ bihâ min cemîl ehvâli vel âfât, ve takdî lenâ bihâ cemî'al hâcât, ve tutahhirunâ bihâ min cemî'isseyyi'ât ve terfe'unâ bihâ a'ledderecâat, ve tübelliğunâ bihâ aksa'l gayât, min cemî'il hayrâti fi'l hayâti ve ba'del memâat.

1.30. Tetimme

S- Peygamber efendimizin aslı nedir?

C- Araptır.

S- Arabın hangi kabilesindendir?

C- Kureyş kabilesinden Haşim neslindendir. **[179]**

S- Peygamberimiz efendimiz nerede dünyaya gelmiştir?

C- Mekke-i Mükerrermede dünyaya gelmiştir.

S- Pederiyle validesinin ismi nedir?

C- Pederinin ismi Abdullah bin Abdulmüttalib validesinin ismi Âminedir.

S- Kaç yaşında kendilerine peygamberlik gelmiştir?

C- Kırk yaşında iken kendilerine peygamberlik gelmiştir.

S- Kendilerine peygamberlik geldikten sonra kaç sene Mekke-i Mükerrermede kaldılar?

C- On üç sene.

S- Sonra nereye hicret buyurdular?

C- Emr-i ilâhi ile Medine-i Münevvereye hicret buyurdular.

S- Ba'de kaç yaşında oldukları halde âhireti teşrif buyurdular?

C- Altmış üç yaşında oldukları halde âhireti teşrif buyurdular. **[180]**

S- Kabr-i seâdetleri nerededir?

C- Medîne-i Münevverededir.

116'ncı Sahîfeye Âit Tetimme

Cemaat imama uymuş olarak namaz kılınıyor ve imam da cehren kıraat eyliyorsa ona uyduktan sonra onun okuduğu dinlenir. Ve kendi kendine sübhâneke okunulmaz. İmam selâm verdikten sonra, evvelce yetişilmeyip kalan rekat tamamlanmaya kalkıldığı zaman bizim (116, 117, 118) inci sahîfelerde yazdığımız vechile sübhaneke ve sâire okunur. Yok imam eğer cehren okumuyorsa evvelce ona uyulduğu zaman sübhâneke okuyup bilâhare eksik kalan rekat tamamlanmaya kalkıldığı zaman sübhaneke okumak îcâb etmez. **[181]**

1.31. Hata Savap Cetveli

SAYFA	SATIR	HATA	SEVAP
6	15	Kulaklıkla	Kulakla
10	10	Peygamir	Peygamber
11	10	Bunların	Bunlardan
12	6	Bildiribur	Bildiriyor
15	6	İşi	İş
20	13	Aziz	Uzeyr
24	15	Mekatı	Mekanı
36	12	Lezek	Gerek
41	13	Aaklarımı	Ayaklarımı
41	13	Ikayub	Yıkayup
42	4	Bukarısına	Yukarısına
43	4	Mestlerbini	Mestlerini
43	4	Ayandan	Ayağından

[182]

2. LİTERATÜR ÖZETİ

Osmanlı ilmiyal literatürü, özellikle son dönemlerinde, dinî bilgilerin daha geniş halk kitlelerine ulaştırılması amacıyla çeşitlenmiş ve farklı toplumsal kesimlerin ihtiyaçlarına göre şekillenmiştir. Bu çerçevede kaleme alınan ilmiyal metinleri, klasik fıkıh geleneğine bağlı kalmakla birlikte, dönemin askerî ve toplumsal şartlarını dikkate alarak yeniden yapılandırılmıştır. Kuruluş'tan Tanzimat'a uzanan süreçte Türkçe telif edilen ilmiyaller, özellikle Osmanlı'nın son döneminde ve erken Cumhuriyet yıllarında askerî bağlamda dinî eğitimin yaygınlaştırılması amacıyla hazırlanmıştır. Bu eserler, temel inanç esasları, ibadet şekilleri ve ahlaki değerler gibi klasik başlıkları korumakla beraber, dönemin pratik ihtiyaçlarına yanıt veren tematik düzenlemelerle sunulmuştur (Yıldırım, 2019).

Bu dönemde ortaya çıkan askerî ilmiyal literatürü, dinî bilgilerin askerî kesime aktarılması ve askerî ahlakın şekillendirilmesinde önemli bir işlev görmüştür. Mehmed Faik'in *Askerin Ahlak ve Evsâfi* adlı eseri, padişahın talebiyle neferlere ahlak eğitimi vermek amacıyla yazılmış ve itaat, sadakat, askerlik sevgisi, asker kardeşliği ile gazilik gibi kavramları detaylı şekilde ele almıştır. Bu yönüyle eser, askerlerin manevi ve ahlaki yönden güçlendirilmesini hedeflemiştir (Aslan, 2023). Benzer şekilde, Yusuf Ziyâeddin'in *Lübbü'l Elbâb bi'l Kavli's-Sevâb* adlı ilmiyali, askerlerin itaat, cesaret, gazâ ve ibadet gibi temel dinî konularda donanımlı olmalarını sağlayan önemli bir kaynak olmuştur. Kitapta ayrıca askerlerin günlük hayatta okuyabileceği dualar, zikirler ve bu metinlerin telaffuz kuralları ayrıntılı biçimde açıklanmıştır (Aslan, 2023).

Osmanlı'nın kuruluş dönemine ait Türkçe ilmiyal eserlerini konu edinen Mediha Aynacı'nın doktora çalışmasında, bu metinler fikhî yönden kapsamlı biçimde değerlendirilmiştir. Araştırma, Kutbeddin Muhammed İznîkî'nin *Mukaddime* adlı eseri, oğlu Muhammed Muhyiddin b. Kutbeddin'in *el-İkdu's-Semin ve'l Akdü'l-Yemîn* adlı ilmiyali ve Abdurrahman b. Yusuf Aksarâyî'nin tercüme ettiği *İmâdü'l-İslâm* üzerine yoğunlaşmaktadır. Aynacı, bu ilmiyallerin klasik fıkıh kitaplarından farklı olarak daha sade, halkın anlayabileceği bir dilde yazıldığını ve dinî bilginin toplum içinde daha erişilebilir kılınmasını hedeflediğini ortaya koyar. Ayrıca, dönemin Arapça-dışı ilmî üretimi bağlamında, bu eserlerin ilmi çevrelerde tepki görme ihtimaline rağmen Türkçe kaleme alınmalarının ayrı bir önem taşıdığı vurgulanmaktadır (Aynacı, 2009).

Cumhuriyet'in kuruluş döneminde ise askerî din eğitimi devam etmiş ve yeni eserler ortaya konmuştur. Mehmed Cevdet'in *Askerî Din Dersleri* kitabı, İslam'ın temel prensiplerini sade ve anlaşılır bir dille sunarak askerlerin dinî ve ahlaki eğitimine katkıda bulunmuştur. Harf devrimi sonrası yeterince okutulamayan bu eser, sonraki yıllarda yeniden yayınlanmıştır (Aslan, 2023). Ayrıca, Ahmed Hamdi Akseki'nin kaleme aldığı *Askere Din Dersleri* ve genişletilmiş versiyonu *Askere Din Kitabı* Cumhuriyet'in resmi destekleriyle yayımlanmış; askerlerin hem vatan sevgisi hem de maneviyatının güçlendirilmesini amaçlamıştır. Akseki, dinî inanç ile milliyetçi vatan sevgisini bütünleştirerek Cumhuriyet'in askerî eğitim anlayışına yeni bir boyut kazandırmıştır (Aslan, 2023). Süleyman Âşır'ın *Tuhfetü'l Etfâl* adlı eseri ise özellikle askerî rüşdiyelerde okutulmak üzere hazırlanmış ve dönemin askerî din eğitimine dair önemli bir örnek teşkil etmiştir (Aslan, 2023). Bu bağlamda, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan askerî ilmihal geleneğinde, dinî eğitimde sadeleşme, dilin halk tarafından anlaşılır kılınması, askerî maneviyatın güçlendirilmesi ve ahlaki değerlerin ön plana çıkarılması gibi temalar öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra Cumhuriyet döneminde dinî eserlerin devlet tarafından desteklenmesi ve askerlerin manevî dünyalarının beslenmesine yönelik bilinçli çabalar dikkat çekicidir (Aslan, 2023).

Bu genel çerçevede, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamlanan Nur İlky Cerrah'ın (2010) yüksek lisans tezinde, Osmanlı'nın son döneminde kaleme alınan *Vesîletü'n-Necât*, *Musahhah Dürr-i Yektâ* ve *İlmihâl* adlı üç önemli ilmihal eseri detaylı biçimde incelenmiştir. Çalışmada, bu ilmihallerin dönemin dinî, toplumsal ve pedagojik beklentilerine nasıl yanıt verdiği; içerik, dil, yöntem ve amaç açısından hangi yönleriyle öne çıktığı ortaya konmuştur. Özellikle halkın dinî açıdan bilgilendirilmesi, ahlaki değerlerin pekiştirilmesi ve toplumsal düzenin korunması işlevleri vurgulanmıştır. Ayrıca, söz konusu metinlerin geleneksel ilmihal literatürünün devamı niteliğinde olduğu, ancak modernleşme süreciyle birlikte içerik ve dil açısından sadeleştirme ve güncelleme eğilimi gösterdiği tespit edilmiştir. Cerrah'ın çalışması, ilmihal geleneğinin Osmanlı'nın son dönemindeki dönüşümünü anlamak bakımından literatüre önemli katkılar sağlamaktadır (Cerrah, 2019).

Buna paralel olarak, Uludağ Üniversitesi'nde hazırlanan Lubjana Saliyaj'ın (2011) tezinde, *Mısraklı İlmihal* ile Arnavutça bir ilmihal eserinin şekil ve muhteva bakımından karşılaştırmalı analizi yapılmıştır. Şekil açısından konuların tasnifi, yazım biçimi ve etkilendiği kaynaklar incelenirken; muhteva açısından ise konuların sunumu, delillendirme yöntemleri, mezhep içi ve mezheplerarası tercihlerin yanı sıra mezhebe bağlılık ve içtihat

başlıkları değerlendirilmiştir. Bu analiz, eserlerin yapısal ve içeriksel farklılıklarının yanı sıra, bulundukları dönemin dinî ve sosyal ihtiyaçlarına verdikleri yanıtları da ortaya koymuştur. *Mızraklı İlmihal*'in 19. yüzyılın ortalarından sonra kaleme alındığı tahmin edilirken, Arnavutça İlmihal 1936'da anonim olarak Arnavutluk'un İşkodra şehrinde yayımlanmıştır (Saliaj, 2011).

Ayrıca, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde hazırlanan Ömer Güven'in (2019) tezinde, Tanzimat sonrası Osmanlı son dönem ilmihal çalışmaları incelenmiştir. Güven, Oflu Mehmed Emin Efendi'nin *Necâtü'l-Mü'minîn*, Mahmud Mesud'un *Usûl-i Akâid-i İslâmiyye'de İlm-i Hâl-i Kebîr* ve Halim Sabit'in *Amelî İlmihal* adlı eserlerini tanıtıp değerlendirmiştir. Bu üç ilmihal, içerik ve yöntem açısından farklılıklar taşımaktadır. *Necâtü'l-Mü'minîn* fasıllara ayrılmış sistematik bir yapıya sahip olup, namaz ibadetine özel önem vermekte ve sohbet nasihat üslubuyla fıkhi hükümlerin hikmetini kavratmayı amaçlamaktadır. *Usûl-i Akâid-i İslâmiyye'de İlm-i Hâl-i Kebîr* sade ve anlaşılır bir dil kullanarak soru-cevap yöntemini benimserken, *Amelî İlmihal* öğretmenlere yönelik bir kılavuz niteliğinde olup ders işleyişi ve öğretim tekniklerine odaklanmaktadır. Bu eserler, Osmanlı medreselerinde ilmihal öğretiminin yapılış biçimini ve geleneğin tarihsel sürecini anlamak açısından önemlidir (Güven, 2019).

Hatice K. Arpaguş'un (2002) çalışması ise ilmihalin tarihî gelişimi ve fonksiyonlarına odaklanmaktadır. Arpaguş, ilmihalin İslam toplumlarında bireysel ve toplumsal düzeyde dinî bilginin yaygınlaştırılmasında temel araç olduğunu belirtmekte; ibadetlerin doğru anlaşılması ve günlük yaşamın İslami esaslara uygun düzenlenmesi için rehberlik ettiğini vurgulamaktadır. İlmihal'in farklı dönemler ve coğrafyalarda toplumsal ihtiyaçlara göre şekillenmesi, fonksiyonlarının genişlemesini sağlamıştır (Arpaguş, 2002).

Osmanlı ordusunun modernleşme sürecindeki din görevlilerinin rollerini inceleyen Çoştı ve Demirkol (2025), tabur imamları ve alay müftülerinin görev, sorumluluk, giyim-kuşam, sosyal haklar ve kullandıkları eğitim materyallerini kapsamlı biçimde ele almıştır. Ayrıca, savaşlara katılan bazı şeyhler ve din âlimlerinin yer aldığı tablolarla, dinî aktörlerin askerî ve sosyal yapıya katkılarını somut verilerle ortaya koymuştur. Yazarlar, bu din görevlilerinin askerlerin moral ve dinî eğitiminde kritik roller üstlendiğini vurgulamaktadırlar (Çoştı & Demirkol, 2025).

Güman (2014), eserinde özellikle öğrenci ilmi halleri kapsamında Birinci Meşrutiyet ve İkinci Meşrutiyet dönemlerindeki ilmi hal metinlerini detaylı biçimde incelemiştir. Bu dönemdeki ilmi haller, gençlerin eğitime yönelik hazırlanmış ve medrese ile mektep ortamlarında kullanılmıştır. Ayrıca, sayıca daha az olmakla birlikte halk ilmi hallerine de yer verilmiş; bu eserlerin halkın dinî bilgiye ulaşmasında ve toplumsal dinî bilinçlenmede önemli işlevler üstlendiği vurgulanmıştır. (Güman, 2014)

Buna ek olarak, Fatih Özdemir'in (2024) çalışması, Osmanlı askerî yayıncılığının önemli bir unsuru olan Matba'a-i Askeriyye'nin 1840-1928 yılları arasında bastığı eserlerin kapsamlı bir bibliyografyasını sunmaktadır. Özdemir, Matba'a-i Askeriyye'nin tarihçesi ve çalışma kapsamını ele alarak yayımlanan eserleri farklı kriterlere göre tasnif etmiş, verileri grafik ve tablolarla desteklemiştir. Son bölümde yer alan bibliyografya, askerî tarih araştırmacılarına önemli bir kaynak sağlamaktadır (Özdemir, 2024).

3. MATERYAL VE METOT

Bu araştırma, Osmanlı ilmihal geleneğinin askerî eğitim sahasındaki yansımalarını incelemek amacıyla, tarihsel ve metinsel çözümleme yöntemleri çerçevesinde yürütülmüştür. Çalışmanın temel materyalini, Hicrî 1324 (1906) yılında Hamdi Mustafa Mirgünlü tarafından kaleme alınan *Efrad-ı Şahaneye Mahsus İlmihal* adlı eser oluşturmaktadır. Söz konusu ilmihal, Osmanlı Türkçesinden Latin harflerine aktarılmış ve içerik bakımından analiz edilmiştir. Metnin dilsel yapısı, tematik unsurları ve pedagojik sunum teknikleri, dönemin askerî din eğitimi anlayışıyla ilişkilendirilerek değerlendirilmiştir.

Araştırmada yalnızca bu ilmihal metniyle sınırlı kalınmamış; ilmihalin ait olduğu literatür geleneği de kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Osmanlı ilmihal geleneğinin tarihî gelişimi, toplum içindeki işlevi, içeriksel farklılıkları ve geçirdiği dönüşümler hakkında geniş bir literatür taraması yapılmıştır. Askerî ilmihallerin yanı sıra sivil ilmihal örnekleri de içerik ve biçim açısından değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu sayede, ilmihallerin sadece bireysel dinî pratiklerdeki rolü değil, aynı zamanda toplumsal ve kurumsal düzlemdeki etkileri de çok boyutlu biçimde ele alınmıştır.

Araştırma sürecinde kullanılan veriler, nitel betimleme yöntemi ile çözümlenmiş; içerik analizi yoluyla ilmihalin kavramsal yapısı, dinî-manevî temaları ve dönemin pedagojik yaklaşımları sistematik biçimde ortaya konmuştur. Ayrıca, eserin kaleme alındığı siyasal ve toplumsal bağlam da göz önünde bulundurularak, ilmihalin muhatap kitlesi, yazılış amacı ve olası işlevleri bağlam temelli olarak yorumlanmıştır. Bu amaçla dönemin ilmî, askerî ve idarî kaynaklarından da yararlanılmıştır.

Bununla birlikte, Hamdi Mustafa'nın hayatı ve ilmî kişiliğine dair sınırlı bilgiye ulaşılabilmiş olması çalışmanın önemli kısıtlarından biridir. Yazarın biyografisi hakkında arşiv kaynakları, süreli yayınlar ve literatür taranmış; ancak yeterli düzeyde bilgiye ulaşılamamıştır. Ayrıca, ilmihalin Osmanlı Türkçesinden aktarım sürecinde terminolojik farklılıklar ve tarihî dil kullanımından kaynaklı anlam kaymaları oluşabileceği göz önünde bulundurulmuştur.

Genel olarak bu çalışma, belirli bir ilmihal örneği üzerinden Osmanlı ilmihal geleneğinin askerî alandaki temsil biçimlerini anlamaya yönelik bir çaba olup; hem metinsel hem de tarihsel bağlam analizine dayanan özgün bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

3.1.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Osmanlı İmparatorluğu'nda dinî bilginin yaygınlaştırılması ve toplumun çeşitli kesimlerinde İslam'ın temel inanç ve ibadet esaslarının doğru ve anlaşılır biçimde öğrenilmesi amacıyla ilmihal kitapları önemli bir araç olarak kullanılmıştır. Bu tür eserler, özellikle medrese eğitiminden yoksun kalan halk kitlelerine yönelik olarak hazırlanmış; sade dili, soru-cevap yöntemi ve pratik bilgiler içermesi sayesinde dinî bilginin halk nezdinde anlaşılır hâle gelmesini sağlamıştır. Bu çerçevede ilmihaller, sadece bireysel dinî hayatı düzenleyici bir rehber olmakla kalmamış, aynı zamanda dinî kimliğin inşasında da önemli bir rol oynamıştır.

İlmihal geleneği, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş sürecinde farklı yapısal ve düşünsel dönüşümlere uğramıştır. Tanzimat'tan itibaren dinî eğitimin yeniden düzenlenmesi, II. Meşrutiyet döneminde dinî düşüncenin çeşitlenmesi ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında laikleşme politikalarıyla birlikte ilmihal literatürü hem içerik hem de işlev bakımından değişim göstermiştir. Bu dönüşüm, yalnızca bireyleri hedefleyen eserlerde değil, askerî kurumlar gibi kurumsal yapılarda da gözlemlenmiştir. Zira askerî sahada görev yapan er ve erbaşların dinî bilgileri öğrenmeleri, hem manevî motivasyon hem de disiplin açısından önemli görülmüş; bu ihtiyaç ilmihal türü metinlerle karşılanmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada, Osmanlı ilmihal geleneği çerçevesinde askerî eğitim bağlamında üretilmiş metinlerden biri olan *Efrad-ı Şahane'ye Mahsus İlmihal* adlı eser tanıtılmış, ilmihalin yapısal özellikleri ve içerdiği dinî-manevî öğretiler incelenerek dönemin askerî din eğitimi anlayışı ortaya konmuştur. Söz konusu eser, Osmanlı Türkçesinden Latin harflerine aktarılmıştır. Metnin Latinize edilmesi sürecinde, eserin dilinin oldukça sade, anlaşılır ve akıcı bir üsluba sahip olduğu görülmüştür. Bu üslup, ilmihalin sadece kolay okunabilir olmasını değil, aynı zamanda ezberlenebilir özellikler taşımasını da sağlamaktadır. Eserde, dönemin askerî-siyasal ve dinî koşullarıyla uyumlu biçimde; şehitlik ve gazilik kavramları, cihadın faziletleri, cihada niyet etmenin önemi, silah talimi, muharebe için at beslemenin gerekliliği ve nöbet tutmanın faziletleri gibi hususlara yer verilmiştir. Ayrıca ulü'l-emre itaat meselesi de ilmihal kapsamında dinî bir vecibe olarak açıklanmıştır. Tüm bu konular, eserin yalnızca

teorik bilgi aktarımıyla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda askerî disiplinin dinî temellerini kuvvetlendirmeyi amaçladığını göstermektedir.

3.2.Araştırmanın Kapsamı

Bu çalışma, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan dönemde ilmihal geleneğinin askerî alanda ortaya çıkan örnekleri üzerinden incelenmesini kapsamaktadır. Özellikle Hicri 1324 (Miladi 1906) yılında kaleme alınan *Efrad-ı Şahaneye Mahsus İlmihal* adlı eser temel alınarak, ilmihalin yapısal özellikleri, dil ve içerik analizi yapılmıştır. Araştırmada, metnin Osmanlı Türkçesinden Latin harflerine aktarılması süreci ve bu süreçte ortaya çıkan dilsel özellikler üzerinde de durulmuştur.

Eserin yazıldığı Hicri 1324 yılı, Osmanlı İmparatorluğu'nun içinde bulunduğu siyasi, sosyal ve kültürel açıdan oldukça karmaşık bir döneme işaret etmektedir. Bu dönemde imparatorluk, iç ve dış baskılar, reform hareketleri ve çok katmanlı toplumsal dönüşümlerle karşı karşıya kalmıştır. Bu bağlamda, ilmihal metinleri yalnızca dinî bilgi aktarım aracı olmaktan öte, askerî disiplinin güçlendirilmesi ve manevî motivasyonun sağlanması gibi önemli fonksiyonlar üstlenmiştir.

Çalışma kapsamında yalnızca askerî ilmihaller değil, aynı zamanda Osmanlı ilmihal geleneği genel anlamda ele alınmış; ilmihallerin toplumdaki yeri, işlevi ve farklı türleri de incelenmiştir. Böylece ilmihallerin bireysel dinî hayatın yanı sıra toplumsal ve kurumsal yapılar içindeki rolü bütüncül biçimde değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Araştırma, Osmanlı döneminden başlayarak II. Meşrutiyet ve erken Cumhuriyet yıllarındaki ilmihal literatüründeki değişim ve sürekliliklere odaklanmakla birlikte, genel olarak askerî ilmihal metinleriyle sınırlı kalmıştır.

3.3.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, Osmanlı ilmihal geleneğinin genel hatları ve askerî sahadaki yansımaları çerçevesinde Hamdi Mustafa Mirgünlü'nün kaleme aldığı *Efrad-ı Şahaneye Mahsus İlmihal* kitabı üzerinden yürütülmüştür. Ancak araştırmanın çeşitli açılardan bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Bunların başında, Hamdi Mustafa'nın hayatı ve ilmi kişiliğine dair yeterli

biyografik veriye ulaşılammış olması gelmektedir. Osmanlı arşiv belgeleri, süreli yayınlar ve dönemin ilmi neşriyatları taranmasına rağmen, yazarın doğum tarihi, eğitimi, görevleri ve vefatına ilişkin açık ve kesin bilgiler elde edilememiştir. Bu durum, ilmihalin müellifi hakkında daha derinlemesine bir değerlendirme yapılmasını güçleştirmiştir.

Öte yandan, çalışma kapsamında sadece askerî ilmihaller değil, aynı zamanda Osmanlı ilmihal geleneği ve ilmihallerin toplumsal işlevi de incelenmiş olmakla birlikte, tüm ilmihal literatürünün kapsamlı bir şekilde tahlil edilmesi bu çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Özellikle farklı bölgelerde yazılmış yerel ilmihaller, kadınlara, çocuklara ya da farklı meslek gruplarına yönelik özel ilmihal metinleri bu araştırmada yalnızca bağlamsal çerçevede ele alınmıştır.

Ayrıca, çalışmada kullanılan birincil kaynakların bir kısmı Osmanlı Türkçesiyle kaleme alınmış olup, bunların günümüz Türkçesine aktarımında yapılan çevirilerde anlam kaymalarının ve dönemin terminolojisine bağlı yorum farklılıklarının oluşma ihtimali göz önünde bulundurulmuştur. Bununla birlikte, metin yorumlanırken eserin yazıldığı dönemin tarihsel ve kültürel bağlamına uygun bir bakış açısı benimsenmeye çalışılmıştır.

3.4.Araştırma Yöntemi ve Teknikleri

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemi çerçevesinde yürütülmüş olup, tarihsel ve metinsel analiz yaklaşımlarıyla desteklenmiştir. Araştırmanın temelinde, ilmihal literatürüne dair kapsamlı bir kaynak taraması gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, Osmanlı ilmihal geleneğinin tarihî arka planı, içerik yapısı, hedef kitlesi ve zaman içerisindeki dönüşüm seyri değerlendirilmiş; yalnızca askerî alanla sınırlı kalınmayarak klasik sivil ilmihaller de içerik açısından incelenmiştir.

Çalışmanın merkezî metni olan *Efrad-ı Şahaneye Mahsus İlmihal*, öncelikle Osmanlı Türkçesinden Latin harflerine aktarılmıştır ardından ilmihalin dilsel özellikleri, kavramsal yapısı, konu başlıkları ve pedagojik sunum teknikleri nitel betimleme yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Eserde yer alan temalar, dönemin din eğitimi anlayışıyla ilişkilendirilerek değerlendirilmiştir. Ayrıca yorumlamalarda herhangi bir varsayım ya da genellemeden ziyade, metnin kendi bütünlüğü içinde anlamlandırılmasına özen gösterilmiştir.

Ayrıca ilmihalin yazıldığı Hicri 1324 (1906) yılı ve onu takip eden dönemin siyasal ve toplumsal koşulları da göz önünde bulundurulmuştur. Eserin muhatap kitlesi, yazılış amacı ve eğitsel işlevi, ilgili döneme ait ilmî, askerî ve idarî kaynaklar ışığında analiz edilmiştir. Bu sayede, metnin sadece içerik yönünden değil, tarihsel bağlam içinde taşıdığı anlam açısından da çok yönlü bir değerlendirmesi yapılmaya çalışılmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu çalışmada incelenen *Efrad-ı Şahaneye Mahsus İlmihal* adlı eser, Osmanlı askerî din eğitimi bağlamında ilmihal geleneğinin özgün bir devamı olarak değerlendirilmelidir. Hamdi Mustafa Mirgünlü tarafından Hicrî 1324 (Miladî 1906-1907) yılında kaleme alınan bu ilmihal, sadece askerî çevreye hitap eden bir metin olmanın ötesinde, dönemin toplumsal, siyasal ve dinî dönüşümlerini dolaylı biçimde yansıtan çok katmanlı bir yapıya sahiptir. Bu metin, askerî kimlik ile dinî bilinç arasındaki hassas dengeyi korurken, gazilik ve şehitlik gibi kavramları hem dinî vecibeler hem de askerî ideolojinin temel motifleri olarak iç içe geçirmiştir.

İlmihalin içerik ve biçim analizi, klasik ilmihallerden ayrılarak daha çok askerî disiplin ve motivasyonu esas alan bir söylem geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Metin, soru-cevap formatıyla pedagojik açıdan kolay anlaşılabilir ve akılda kalıcı bir yapı sunar; bu yöntem ilmihal geleneğinde yaygın olsa da, burada özellikle askerî sahaya uyarlanarak emir kipi tonunda ve kısa, net ifadelerle donatılmıştır. Bu durum, eserin adeta bir askerî talimnâme işlevi gördüğüne işaret eder; çünkü metin, sadece dinî bilgi aktarmakla kalmayıp, askerî görev ve sorumlulukların manevî boyutunu da vurgular.

Eserde özel olarak öne çıkan “şehitlik”, “gazilik”, “cihad”, “itaat” gibi kavramlar, dinî öğreti ile askerî moral arasındaki bağlantıyı güçlendiren merkezi unsurlar olarak belirir. Bu kavramlar, hem bireysel sorumluluğu hem de kolektif inancı pekiştirerek, askerî birlik içinde manevî disiplinin sağlanmasında kritik rol oynar. Şehitliğin cennetle müjdelenen yüksek bir mertebe olması ve gaziliğin yüce bir hizmet olarak sunulması, metnin ideolojik yönünü açıkça ortaya koyar. Böylece ilmihal, yalnızca bilgilendirici değil, aynı zamanda motive edici ve moral yükseltici bir eğitim aracı hüviyetindedir.

Dilsel açıdan bakıldığında, eser Osmanlı Türkçesinin sade, anlaşılır ve otoriter bir üslubunu yansıtır. Ağır fikhî terimlerden uzak durularak, geniş askerî kitlelerin kolayca anlayabileceği bir dil tercih edilmiştir. Bu sadelik, dönemin eğitim politikalarındaki erişilebilirlik ve pragmatizm ilkeleriyle örtüşür. II. Meşrutiyet dönemi öncesinde halkın doğrudan dinî metinlere erişim ihtiyacının arttığı bu süreçte, askerî çevreye yönelik hazırlanan bu tür ilmihaller, ordu içinde dinî bilgilerin standartlaştırılması ve disiplinin güçlendirilmesine katkı sağlamıştır.

Eserin hazırlanış süreci ve yazarı Hamdi Mustafa Mirgünlü hakkında detaylı biyografik verilerin bulunamaması, metnin tarihsel ve sosyolojik bağlamının tam olarak anlaşılmasını zorlaştırsa da, metnin içeriği yazarın dinî ilimlere ve askerî yapıya hakimiyetini göstermektedir. Ayrıca, Hamdi Mustafa'nın farklı alanlarda, özellikle Almanca kaynaklardan yaptığı tercümeleler, onun hem geleneksel hem de modern bilgiye açık entelektüel bir profil taşıdığını ortaya koyar. Bu durum, ilmihalin hem Osmanlı askerî eğitimindeki dinî sürekliliği temsil ettiğini hem de dönemin modernleşme dinamikleriyle etkileşim içinde olduğunu gösterir.

Metin aynı zamanda dönemin pedagojik yaklaşımlarını da yansıtır. Bilginin açık, uygulanabilir ve ezberlenebilir biçimde sunulması, öğretim tekniklerinde pragmatik ve işlevsel bir yaklaşımın benimsendiğini gösterir. Bu da, özellikle askerî eğitim bağlamında bilginin hızlı ve etkili biçimde aktarılması gerekliliğine yanıt verir. Ayrıca ilmihalde, temel ibadetler (abdest, namaz vb.) ayrıntılı biçimde ele alınarak eserin işlevsel bir başvuru kaynağı olarak kurgulandığı görülür.

Toplumsal ve siyasal açıdan da metin, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde yaşanan karmaşık dönüşümlerin yansımalarını taşır. İmparatorluğun karşı karşıya olduğu iç ve dış baskılar, modernleşme çabaları ve çok katmanlı toplumsal değişimler, ilmihalin hem içerik hem de ideolojik düzeyde şekillenmesinde etkili olmuştur. Bu bağlamda, ilmihal metni, askerî teşkilatın manevi ve ideolojik güçlendirilmesine yönelik önemli bir araç olarak işlev görmüştür.

Sonuç olarak, *Efrad-ı Şahaneye Mahsus İlmihal*, Osmanlı askerî din eğitimi ve ilmihal literatüründe özgün bir konuma sahiptir. Hem içerik hem de yöntem açısından dönemin dinî ve askerî eğitim ihtiyaçlarına cevap veren bu metin, dinî eğitimi askerî disiplinle bütünleştirerek, askerî yapının ideolojik ve ahlaki temelini güçlendirmeyi amaçlayan nadide bir örnektir. Bu çalışma, söz konusu ilmihalin çok boyutlu çözümlemesiyle, Osmanlı askerî din eğitiminin dönüşümüne dair literatüre önemli katkılar sağlamaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, Osmanlı askerî teşkilatında dinî bilginin aktarımında ilmihal türü eserlerin nasıl bir işlev üstlendiğini anlamaya yönelik olarak gerçekleştirilmiş ve Hamdi Mustafa Mirgünlü tarafından Hicrî 1324/Miladî 1906-1907 tarihinde kaleme alınan *Efrâd-ı Şâhâneye Mahsûs İlmihâl* adlı metin ekseninde şekillendirilmiştir. Söz konusu eser, sadece bireysel ibadetleri öğretmek amacıyla hazırlanmış klasik bir ilmihal olmaktan öte, askerî yapının iç dinamiklerine hitap eden, moral ve maneviyatı kurumsal ölçekte desteklemeyi hedefleyen özgün bir öğretim materyali hüviyetindedir. Bu bağlamda ilmihal, hem Osmanlı din eğitimi geleneğinin devamı niteliğindedir hem de askerî bağlamda farklılaşan dinî ihtiyaçlara cevap vermeye yönelik özgün bir uyarlama örneği sunmaktadır.

İlmihaller, İslam kültürünün günlük yaşama ve toplumsal dinî bilginin yaygınlaşmasına hizmet eden temel eserler olarak tarih boyunca önemli işlevler üstlenmiştir. Özellikle Osmanlı'da Türkçe kullanımı, halkın kendi diliyle dinî bilgiyi kavrayabilmesi bakımından kritik bir rol oynamıştır. Ancak ilmihal metinlerinde bazen tartışmalı dinî konulara ve farklı mezhepsel görüşlere yer verilmiş, bu da onları sadece teorik değil, aynı zamanda günlük yaşama dair pratik rehberler haline getirmiştir.

İlmihalin temel yapısı, İslam'ın inanç ve ibadet esaslarını sade bir dille açıklarken; dilin sadeliği ve pedagojik sunum biçimi, hedef kitlenin eğitim düzeyi ve pratik ihtiyaçları dikkate alınarak düzenlenmiştir. Soru cevap yöntemi, eserin hem klasik ilmihal formuna bağlı kaldığını hem de askerlere yönelik doğrudan, emir kipine yakın bir anlatım benimsediğini göstermektedir. Bu yöntemle düzenlenmiş kısa ve özlü cevaplar, eserin yalnızca okunabilir değil, aynı zamanda ezberlenebilir ve uygulamaya aktarılabilir olmasını da mümkün kılmaktadır. Bu durum, metnin yalnızca dinî bilgi veren bir eser değil; aynı zamanda bir tür disiplin aracı ve eğitim rehberi olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır.

İlmihal geleneği tarihsel süreçte didaktik ve duygusal bir üslup benimsemiş, cennet-cehennem tasvirleri gibi öğelerle halkın dinî eğitiminde sevgi ve korku dengesini sağlamaya çalışmıştır. Modernleşmeyle birlikte ise ilmihal metinlerinde daha esnek ve çok boyutlu yaklaşımlar öne çıkmış, farklı görüşlerin tartışıldığı metinler ortaya çıkmıştır. Bu dönüşüm, hem içerik hem de metodoloji açısından günümüz din eğitimi anlayışına ışık tutmaktadır.

İlmihalde özellikle abdestin alınışı, namazların kılınışı, orucun farziyeti ve diğer temel ibadetler sade ve sistematik biçimde açıklanarak, metnin hem teorik hem de pratik dinî eğitim amacına hizmet ettiği anlaşılmaktadır. Bu yönüyle eser, bireysel dindarlığı inşa etmenin ötesinde, askerî yapı içinde dinî yaşamın istikrarını sağlamayı da hedeflemiştir. Ancak ilmihalin asıl dikkat çeken yönü, şehitlik ve gazilik kavramlarına yüklenen anlam zenginliğidir. Cihadın faziletleri, silah talimi, nöbetin dinî boyutu, at besleme gibi askerliğe dair pratiklerin dinî zemine oturtulması, metnin yalnızca öğretici değil, aynı zamanda moral motivasyonu besleyen bir içerik sunduğunu göstermektedir. Bu içerik, sadece bireysel inanç düzeyinde değil, toplu askerî disiplin ve motivasyon bağlamında da değerlidir.

İlmihalde yer alan kavramların ve sembollerin, bireyi sadece bir inanan olarak değil, aynı zamanda bir asker olarak sorumluluk üstlenmeye davet etmesi, metnin ideolojik işlevini de açıkça göstermektedir. Özellikle şehitliğin cennetle ödüllendirilmesi, gaziliğin hem dünyevî hem uhrevî mükâfatla ilişkilendirilmesi, askerî görevin kutsallığına dair kolektif bir bilinç inşasının hedeflendiğini ortaya koymaktadır. Bu yönüyle ilmihal, klasik dinî metinlerden ayrılarak bir tür manevî seferberlik aracına dönüşmektedir. Dönemin siyasal atmosferi, askerî tehdit algısı ve toplumsal değişim süreci göz önünde bulundurulduğunda, bu tür bir dinî retoriğin ordu içinde dayanışmayı, aidiyeti ve görev bilincini pekiştirmek adına işlevsel bir rol üstlendiği anlaşılmaktadır.

Hamdi Mustafa Mirgünlü'nün ilmihali, içerdiği kavramsal yapı ve dilsel tercihler bakımından da dikkate değerdir. Ağır fikhî terimlerden uzak durulması, halkın ve erlerin kolayca anlayabileceği bir söylemle yazılmış olması, metnin hem yaygınlaşabilirliğini hem de işlevselliğini artırmıştır. Müellifin biyografik bilgilerine dair sınırlı verilere ulaşılmış olsa da metin içeriği, onun klasik ilmihal geleneğine ve askerî yapıya dair belirli bir birikime sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Hamdi Mustafa'nın Almanca'dan yaptığı çeviriler de dikkate alındığında, onun hem geleneksel dinî kaynaklara hem de modern bilginin imkânlarına açık bir entelektüel profili yansıttığı söylenebilir. Bu yönüyle eser, sadece bir dinî öğretim metni değil, aynı zamanda modernleşme sürecindeki Osmanlı ordusunun dinî eğitim alanındaki açılımlarını da temsil etmektedir.

Bu ilmihal özelinde ulaşılan tespitler, genel askerî ilmihal literatürünün temel eğilimleriyle de örtüşmektedir. Osmanlı'nın son dönemlerinden Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar devam eden askerî ilmihal geleneği, yalnızca bireysel ibadetlerin öğretimiyle sınırlı kalmayıp,

askerlerin moral gücünü artırma, ideolojik bilinç kazandırma ve kolektif dayanışmayı sağlama hedefleriyle de şekillenmiştir. Bu tür metinlerin içerdiği vatan sevgisi, cesaret, itaat, fedakârlık gibi temalar, sadece bireysel dindarlığı değil, aynı zamanda askerî görev bilincini ve kurumsal sadakati beslemeye yöneliktir. Nitekim şehitlik ve gazilik kavramları etrafında oluşturulan söylemler, ilmihalin klasik dinî metin olmanın ötesinde bir ideolojik aygıt olarak da işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Dönemin siyasal atmosferine paralel biçimde, bu eserlerin söylemlerinde de önemli dönüşümler yaşanmış; padişaha mutlak bağlılık yerini vatan ve millet sevgisine bırakmış, dinî öğretiler yeni devlet anlayışıyla uyumlu biçimde yeniden yorumlanmıştır. Bu bağlamda, askerî ilmihallerin tarihsel süreç içindeki evrimi, yalnızca dinî bilgi aktarımıyla sınırlı kalmayıp, toplumsal ve siyasal dönüşümlerin de bir yansıması olarak değerlendirilmelidir.

Tanzimat dönemi ile birlikte Osmanlı'da ilmihal üretiminde belirgin bir artış yaşanmış, matbaanın yaygınlaşması ve okuryazarlık oranının yükselmesi bu süreci hızlandırmıştır. Farklı toplumsal kesimlere yönelik çeşitli ilmihal türleri ortaya çıkmış, ancak ilmihal yazımında sadece dinî eğitimciler değil; askerler, doktorlar ve farklı meslek gruplarından kişiler de etkin olmuştur. Bu durum, ilmihal alanında çeşitlilik ve zaman zaman içerik bütünlüğünde zorluklar yaratırken, devletin özellikle Maarif Nazırlığı aracılığıyla eğitim standartlarını belirleme ve düzenleme çabalarına da sahne olmuştur. Dolayısıyla, tarihsel süreçte ilmihalin hem eğitimsel hem de sosyal bir dinamığa sahip olduğu, bu yönüyle yalnızca dinî metin olmanın ötesinde kurumsal ve toplumsal işlevler üstlendiği anlaşılmaktadır.

Araştırma sürecinde ilmihalin Osmanlı Türkçesinden Latin harflerine aktarımı, metnin çağdaş okuyucuya ulaştırılması açısından önemli bir aşamadır. Ancak bu çeviri faaliyetinin yalnızca teknik bir işlem olmadığı, dönemin tarihsel bağlamı, dilsel kodları ve kavramsal yapısı göz önünde bulundurularak yorumlayıcı bir süreci içerdiği unutulmamalıdır. Bu çaba, aynı zamanda ilmihal geleneğinin bugünün din eğitimi tartışmalarına nasıl dâhil edilebileceği konusunda da yeni açılımlar sunmaktadır. Geleneksel öğretim tekniklerinin, pedagojik esneklikleri ve pratik yönelimleri bakımından bugünkü din eğitimi müfredatına nasıl katkı sunabileceğine dair düşünsel bir zemin de böylece oluşmaktadır.

Efrâd-ı Şâhâneye Mahsûs İlmihâl adlı eser, Osmanlı ilmihal geleneğinin askerî alana uygulanmış özgün bir örneği olarak ele alınmalıdır. Metin, hem bireysel dindarlığın inşası

hem de kolektif askerî bilinç ve disiplinin pekiştirilmesi açısından dikkat çekici bir örnek sunmaktadır. Bu ilmihal, dönemin askerî ve dinî eğitim politikalarını anlamak, klasik ilmihal geleneğinin dönüşümünü izlemek ve ilmihal türünün ideolojik boyutlarını tartışmak açısından önemli bir kaynak değerine sahiptir. İlmihal geleneğinin, tarihsel bağlam içinde nasıl çeşitlenip işlevselleştiğini anlamak, günümüzde dinî eğitimin farklı bağlamlarda yeniden kurgulanması açısından da ufuk açıcudur.

Günümüz din eğitimi müfredatına entegrasyon açısından, ilmihal metnindeki tarihsel birikimin ve pedagojik esnekliğin dikkate alınması önemlidir. Bu sayede, klasik ilmihal geleneği tamamen terk edilmeden, çağdaş ihtiyaçlara uygun, eleştirel ve kapsayıcı din eğitimi modelleri geliştirilebilir. Bu bağlamda öneri olarak, ilmihal türündeki tarihî metinlerin sadece dinî içerikleri açısından değil, aynı zamanda sosyolojik, pedagojik ve ideolojik boyutlarıyla da ele alınması gerektiği ifade edilebilir. Özellikle askerî kurumlarda verilen dinî eğitimin tarihsel süreklilik ve dönüşüm ekseninde yeniden değerlendirilmesi, dinî bilginin kurumsal formasyonlar içindeki yerini daha derinlemesine anlamak açısından önem arz etmektedir.

Sonuç olarak; Hamdi Mustafa Mirgünlü'nün *Efrâd-ı Şâhâneye Mahsûs İlmihâl* adlı eseri, Osmanlı askerî ilmihal geleneği içinde özgünlüğüyle öne çıkan önemli bir örnektir. Literatürdeki diğer askerî ve genel ilmiyelerle karşılaştırıldığında, bu eser yalnızca bireysel ibadetlerin öğretimini amaçlamakla kalmayıp; aynı zamanda askerî disiplinin pekiştirilmesi, moral değerlerin güçlendirilmesi ve ideolojik farkındalığın oluşturulması gibi işlevleriyle klasik ilmihal formunun ötesine geçmektedir. Bu nitelikleriyle eser, Osmanlı ordusunun modernleşme sürecinde dinî bilginin askerî yapıya entegre ediliş biçimini yansıtmaktadır. Mirgünlü'nün eseri, klasik ilmihal yapısını büyük ölçüde korumakla birlikte, içerdiği askerî söylem ve öğretici vurgularla benzer metinlerle örtüşmekte; ancak sahip olduğu özgün perspektifle bu gelenekten ayrılmaktadır. İleride yapılacak çalışmalarda, bu ilmihalin dönemin diğer askerî ilmiyeleriyle daha kapsamlı karşılaştırmalara tabi tutulması, Osmanlı'da askerî din eğitiminin kurumsal gelişimini daha ayrıntılı şekilde ortaya koyabilir. Ayrıca askerî bağlamda kullanılan dinî eğitim materyallerinin tarihsel evrimine yönelik incelemelerin artması, hem tarihsel perspektifin genişlemesine katkı sağlayacak hem de çağdaş din eğitimi politikalarının şekillendirilmesinde referans niteliği taşıyacaktır.

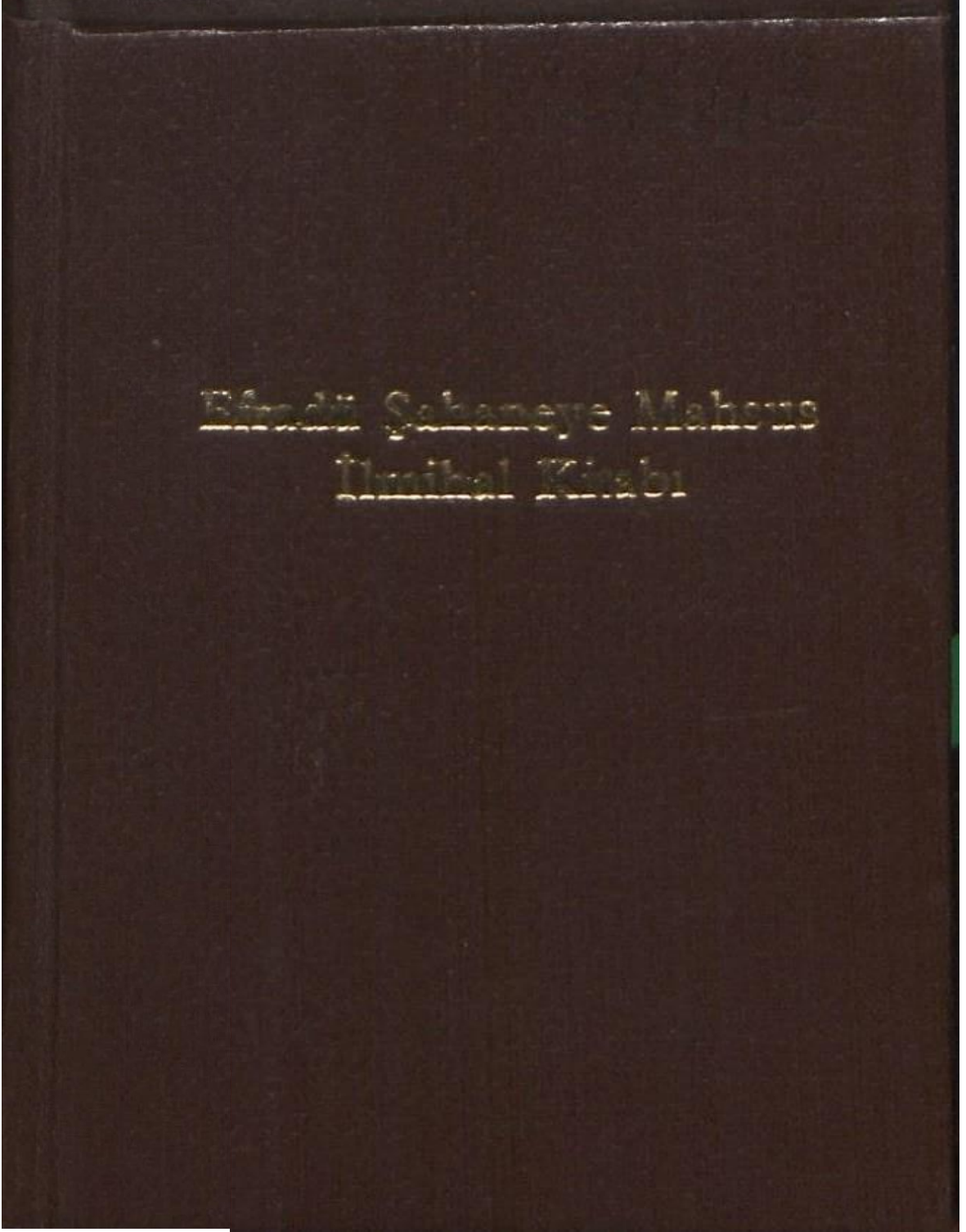
KAYNAKLAR

- Arpaguş, H. K. (2000). *İlmihal*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Arpaguş, H. K. (2002). Bir Telif Türü Olarak İlmihal: Tarihî Geçmişi Ve Fonksiyonu. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 22(1), 25-56.
- Aslan, M. (2019). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Askerî İlmihaller Ve Dinî Yayınlar. *Askerî Tarih Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 1-12.
- Aslan, M. (2023). Bir İlmihal Yazım Türü Olarak Askerî İlmihaller: Osmanlı Son Dönem ve Cumhuriyet Erken Dönemi. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 12, 715-732.
- Aynacı, M. (2009). *Osmanlı Kuruluş Dönemi Türkçe İlmihal Eserleri Çerçevesinde İlmihallerin Fıkhi Yönden Değerlendirilmesi* (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Beydilli, K. (2013). *Osmanlı'da İmamlar ve Bir İmamın Günlüğü*. Yitik Hazine Yayınları.
- Cerrah, N. İ. (2010). *Osmanlı Döneminde İlmihal Geleneği* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çoştı, K., ve Demirkol, K. (2025). Osmanlı Ordusunun Modernleşme Sürecinde Din Görevlileri: Tabur İmamı ve Alay Müftüsü. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 25(1), 359-381.
- Erdemir, A., ve Akın, H. (2015). *Osmanlı Ordusunda Din Görevlileri*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Eser, H. (2012). Harbiye Mektebi'nde Dinî Eğitim. *Tarih Eğitimi Dergisi*, 2(1), 100-115.
- Güman, O. (2014). Tanzimat'tan Cumhuriyet'e İlmihal Literatürü (1839-1922). *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 12(23), 167-211.
- Güven, Ö. (2019). *Son Dönem Osmanlı İlmihalleri ve Necatü'l-Müminin, Usûl-i Akâid-i İslâmiyye'de İlm-i Hâl-i Kebîr Ve Amelî İlmihâl Adlı Eserlerin Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hakkı, A. (1330). *Askerde Ahlak Ve Din Eğitimi*. İstanbul. Askerî Matbaa.
- İnam, A. (2017). Osmanlı Donanmasında Gemi İmamları. *Denizcilik Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 1-10.
- Kara, İ. (2007). *Cumhuriyet Türkiye'sinde Bir Mesele Olarak İslam*. Dergâh Yayınları.
- Karaman, H. (2006). İlmihallerin Toplumdaki Yeri. *İslamî Araştırmalar Dergisi*, 19(2), 45-55.

- Mardin, Ö. F. (1305). *Osmanlı Efrâdına Mâneviyat-ı Askeriyye Dersleri*. İstanbul. Askerî Matbaa.
- Özdemir, F. (2024). Askerî Yayıncılık Tarihimizde Matba‘a-i Askerî Ve Eski Harfli Yayınlarına İlişkin Bir Bibliyografya Denemesi (1840-1928). *Zeyrek Tarih Araştırmaları Dergisi*, 1, 101-176.
- Özkan, H. (2016). Kadızâde Mehmed Efendi ve Dinî Eğitim Anlayışı. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 16(3), 555-570.
- Rahmi, A. (1911). *Orduda Terbiyye-i Mâneviyye ve Rûhiyye*. İstanbul. Şirket-i Mürettibiye.
- Saliaj, L. (2011). *Mızraklı İlmihal İle Arnavutça Bir İlmihalin Mukayesesi* (Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi.
- Tunaya, T. Z. (1991). *Türkiye’de Siyasal Gelişmeler*. Der Yayınları.
- Yıldırım, A. (2019). Kuruluştan Tanzimât’a Osmanlıca İlmihaller. *Kalemname*, 4(7), 30-48.

EKLER

Ek 1. Efrad-ı Şahaneye Mahsus İlmihal adlı eserin Osmanlıca metni.

21643

افراد سالنامه مخصوص

عليه السلام

باوران حضرت شهر اعظمیدن اوچنچی اردوی
هایون مشعر حصافت سمیری دوللو حاجی خیری پاشا
حضرت تالینک منظور سامی دقیقه دانیلری اوله رقی
مظهر تصحیح و تقدیر بیورلشدر .

شهر و منبری

همری مصطفی

نظامیه بشنچی فرقه هایون تعلیم معلیمی و سلاتیک
زاندارمه افراد جدیده مکشی قوماندانی

کافه حقوقی اردوی هایونه غاندد .

- ۱۳۶۳ -

f

21643

افراد شاهانیه مخصوص

ک-
21643
عَلِّیُّ الدِّیْنِ

یاوران حضرت شهباز اعظمیدن اوجنچی اردوی هایون
مشیر حصافت سمیری دولو حاجی خبری پاشا حضرت تارینک
منظور سائی دقیقه دانیلری اولهوق مظهر تصحیح
وتقدیر بیورلشددر .

—

عمر و مری

ممدی مصطفی

نظامیه بشچی فرقه هایون تعلیم علمی و سلاطین ژاندارمه
افراد جدید مکشی قوماندانی

—

کافه حقوق اردوی هایونه عائددر .

مکتب مریورک مهر و مسمیه مهور بوتیمان نسخه لاساخته در .

— ۱۳۶۴ —

297.451

مقدمه

سایه دیانت وایه حضرت پادشاهیده ژاندارمه
افراد جدیده مکتبنده تحصیل ایدن عسا کر جناب
ملوکانه به مخصوص اولوق اوزره ، شمیدی به قدر
میدان انتشاره وضع ایدلش اولان علم حال کتد
بلریله کتب فقهیه سائره دن اخذ و اقتباس ایدرک ،
عسا کر مذکورده نك آکلایه بیله جکی بر لسان ایله
من غیر حد ترتیب و تحریرینه متجاسر اولدینم علم
حالی ، بو کره دهها برچوق استله و اجوبه مهمه
ایله توسیع الیه رک ، نظامیه افراد غضنفر نهاد
حضرت شهریاریه موجب استفاده اوله جق
بر صورته افراغ ایتیش اولدینم کبی بو خصوصده

ياوران حضرت شهر يار اعظميدن او چنچي اردوي
 همايون مشير معالي سميري دولتو حاجي خيري
 پاشا حضرت تالرينك نظر موشكافانه ديات پروريلري
 وراي مصحفانه ساميلري ده كتاب مذكوره
 انعطاف و انضمام ايش اولديندن متحسس اولدينم
 لازمه منت و محمدتي علنا ايفا و هر دم مواظبي
 بولنديمز ادعيه حضرت خلافتناهي بي تكرار
 على التكرار باركاه الوهيه رفع واعلا ايلرم .

« ومن الله التوفيق »

حمدي مصطفى

عَقَائِدُ دِينِيَّة

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على رسولنا
 محمد وعلى آله وصحبه اجمعين

س- بو دنيا اولدن وارمى ايدى ؟

ج- خير يوق ايدى .

س- اويله ايسه بو دنيا يوق ايكن آنى كيم ياراتدى ؟

ج- الله تعالى ياراتدى .

س- الله تعالى كيدير ؟

ج- باراديجي يعنى يوق ايكن وار ايديجيدر ، برذر .

كنديسنه بگزديان ، ياردم ايليان ، اورناقلق ايدن و

عقل اوكره دن يوقدر . كنديسى الك بيوكدر .

كنديسندن دها بيوك يوقدر . وارلنى كندوسند .

نذر . یعنی آناسی ، باباسی یوقدر . بزم کبی
حاشا کیسه دن طوغماش ، اولادی اولماش
و اولاز . اولاده وارنه محتاج دکدر . بزم کبی
فانی [یعنی اولوجی] ده دکدر . دائم و باقیدر .

س - الله تعالی نزهدهدر ؟
ج - نه بردهدر ، نه کوبدهدر . هر یرده حاضر
وناظر در .

س - حاضر و ناظر نه دیمکدر ؟

ج - جمیع اشیایی و کافه مخلوقاتک بایدینی ، ایشدیکبی
هر شیئی بیلور ، کورور ایشدر . دیمکدر .
س - الله تعالی حضرتلری کورمک ایشتمک بیلیمک
ایچون بزم کبی کوزه ، قولاغه عقل و فکره
محتاجیدر ؟

ج - خیر محتاج دکدر . بونک ایچون کوردیکی ایشدیکبی ،
بیلدیکبی شیلری بزم کبی کوزله کورمز ، قولاققلقه
ایشتمز . عقل و فکرله بیلیمز .

س - الله تعالی یالکیز دنیایی می یاراتدی ؟

ج - خیر یر یوزنده اولان انسانلری و حیوانلری ،
آغاچلری طاغلری دکزلری والحاصل جمله
مخلوقاتی و هر شیئی یاراتدینی کبی آبی ، کونشی
کوکلری و کولک یوزنده کوزه بیلدیکمز و کورمه
مدیکمز بیلدیزلری و سائر جمله شیلری یاراتدی .

س - اک اول انسان اولهرق جناب الله کیمی یاراتدی ؟
ج - اولآ آدم علیه السلامی طوبراقدن یاراتدی . و صکره
آنک جسدینه روح و بردی . ایشه بونک ایچون
انسانلرده اولدکدن صکره ینه طوبراق اولورلر .
س - حضرت آدمک زوجه سی یعنی قادینی وارمی
ایدی ؟

ج - وار ایدی .

س - کیم ایدی ؟

ج - حضرت حوا ایدی که جناب حق بونی حضرت
آدمدن صوکره یاراتمش ایدی .

- س - حضرت آدمك حوادن چوجقلری اولدی؟
- ج - اوت حضرت آدمك حوادن چوجقلری اولدی.
- س - عن اصل نزم هېمز كيمك چوجقلری ن؟
- ج - حضرت آدمك .
- س - اويله ايسه حضرت آدمه آدم بابامز دېنسك سېي نه ايش ؟
- ج - هېمزك اك بيوك باباسی حضرت آدم اولسی.
- س - الله تعالى بو دنيایي نه ايله كوزلندیردی ؟
- ج - حضرت آدم عليه السلامك اولادلیله .
- س - آدم عليه السلامك اولادلیله عربجه نه دیرلر ؟
- ج - بی آدم .
- س - اويله ايسه بی آدم دینجه سیزنه آکلايه جفسکز ؟
- ج - حضرت آدمك اولادلیری اولان انسانلری .
- س - حضرت آدمك اولادلیرنك باشقه درلو آدی یوقیدر ؟
- ج - واردر . اللهك قوللری .

- س - جناب حق کندی آلهلغنی او حضرت آدمك اولادلیله نصل طانتدیردی ؟
- ج - پیغمبرلر واسطه سیله .
- س - بو پیغمبرلر ساده جناب حق بی آدمه طانتدیرمق ایچونمی کلدیلر ؟
- ج - خیر بی آدمك اللهی نه یولده طایمق لازمکدیکنی آکلا تغهله برابر انسانلرک دنیاده نه یاپوب نه ایده . جکری بی و آخرت ایچون نه یولده حاضر لانه . جقلری نه بیلدیرمك ایچون .
- س - اويله ايسه پیغمبر نه در ؟
- ج - الله تعالى ايله یاراتدی بی قوللری آره سنده بر ایلیچیدر .
- س - بو ایلیچی نه یاپار ؟
- ج - اللهك وردیکی امرلری قوللریله بیلدیرر .
- س - پیغمبر انسانلیدر ؟
- ج - اوت نزم کی انساندر .

س- پاك اعلا بزم كې انسانلار دن فرقى يوقميدر ؟

ج- اوت واردر .

س- ندر ؟ او فرقى ؟ ..

ج- بزم كې انسانلارك ياپه ميه جقلرى بعض شىبلرى

آنلر ياپارلر . واپد قلىرى بوشلر انسانى چيرتده براقير .

س- ديكر انسانلارك ياپه ميو بده يالكنز پيغمبرلر ك ياپه

بيلىدىكى بو شيلره نه ديرلر ؟

ج- معجزه ديرلر .

س- او يله ايسه بو معجزه نى كيملر كوسترمشدر ؟

ج- پيغمبرلر .

س- بو معجزه نه كې شيلردر ؟

ج- حضرت عباسى عليه السلامك اولوي ديرلنسى كې ، كه

كندى زمان پيغمبرلرينه مخصوص و مناسب بر

معجزه ايدى .

س- اللهك ير يوزنده كې قوللار دن باشقه بزم بيلدىكمنز

دهايشته قوللرى وارميدر ؟

ج- واردر . آنلرده ملكلردر .

س- ملك انسانميدر يوقسه باشقه بر شيميدر ؟

ج- خير انسان دكلدر .

س- او يله ايسه نصل مخلوقدر ؟

ج- يميز ايچمز كنديسنده ار ككلك و ديشيك بولونماز

بر مخلوقدر .

س- ملكلر ك اك بيوكلرينك اسملرى ندر ؟

ج- (۱) جبرائيل ، (۲) ميكائيل ، (۳) اسرافيل ،

(۴) عزرائيل .

س- بونلر باشقه دها نه قدر ملائكه واردر ؟

ج- پاك چوق ملائكه واردر . آنلر ك صاييسى يالكنز

الله تعالى بيلور .

س- بو ملكلر نه ايش كورورلر ؟

ج- دائما الله تعالىنك امرينه اطاعت و عبادت ايدرلر .

اصلا كا عاصى اولمز لردائسا او امر الهيه منتظر

بولورلر .

س - جناب حق بنی آدمه کوندره جکی امری طوغری.

یدن طوغری به پیغمبرلره می ویروردی.

ج - جناب حق بنی آدمه کوندره جکی امری آولا

جبرائیل علیه السلامه ویریور. جبرائیل علیه السلام

بو امری پیغمبرلره کتیریور. پیغمبرلره جناب

حق قوللارینه او امری بیلدیریوردی.

س - حضرت آدم پیغمبری ایدی؟

ج - اوت پیغمبر ایدی.

س - پیغمبرلرک قاچجیسی ایدی؟

ج - برنجیسی ایدی.

س - او یله ایسه پیغمبرلرک اولی کیمدیر؟

ج - آدم علیه السلام.

س - پیغمبرلرک آخری یعنی اک صوک پیغمبر کیمدیر؟

ج - بزم پیغمبرمزم محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم

افندمزد.

س - پیغمبرلره تابع اولان کیسهلره نه دیرلر؟

ج - او پیغمبرلرک املری دیرلر.

س - سن هانکی پیغمبرک امتدنسک؟

ج - آخر زمان پیغمبری محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم

افندمزمک امتدندم.

س - پک اعلا هانکی دیندن ونه ملتدنسک؟

ج - دنیا یوزنده الک اولو وحق دین اولان اسلام دیندندم.

الحمد لله قسلیتم.

س - مسلمان اولدیغکی نه ایله اثبات ایدرسک؟

ج - مسلمان اولدیغمی کلمه شهادت کتورمکله اثبات

ایدرم.

س - کلمه شهادت کتیر باقملم؟

ج - اشهدان لا اله الا الله و اشهدان محمدا عبده ورسوله.

س - بو نه دیمکدر؟

ج - الله تعالی حضرتلردن غیری تکاری یوقدر.

آخر زمان پیغمبری محمد مصطفی دخی آنک.

قولی و پیغمبری اولدیغنه ایاندم، ایمان ایتمدم.

دیمکدر .

س — مسلمان اولدیغی آکلادق فقطدها برشی قالدی .

هائیا مسلمانلر بربرینه دعا ایتدکری زمان

« ربه ایمان سلامتی ویرسون ! » ویاخود « حق

تعالی حضرتلری صولک نفسمزده ایمانمزی یولداش

ایسون » دیرلر بو نه دیمکدر و ایمان نصل

شیدر ؟

ج — بیغمبرمز حضرت محمد مصطفی [صاعم] افدمزک

حق تعالی حضرتلرندن آلوب بزه ایریشدیردیکی

شیلری لساناً سوبلیوب قبا ایمانغه ایمان دیرلر .

س — بونلر نه کی شیلردر ؟

ج — بونلر باشلیجه آلتی شیدر که بو آلتی شیہ مسلمانلغک تملی

و ایمانکده شرطلری دینور .

س — اویله ایسه اسلام اولمق ایچون نلره اینانمق لازمدر ؟

[یعنی ایمانک فرضلری و شرطلری قاچدر ؟

ج — آلتیدر . برنجیسی الله تعالی به ایکجیسی الله تعالیکنک

ملکربینه اوچنجیسی کتابربینه دردنحیسی بیغمبر .

لربینه بشنجیسی آخرت یعنی قیامت کوننه آلتیجیسی

خیر وشر الله تعالیکنک دیلمسیاه و قدرسیاه اولدیغنه

اینانمق لازمدر .

س — خیر نه دیمکدر ؟

ج — ایملک ، ای ایشی دیمکدر .

س — شر نه دیمکدر .

ج — کوتولک ، فالق ، فنا ایش دیمکدر .

س — یوقاریده صاییلان آلتی شیک عربجه سنی سوبلیه

بیلمیسیک ؟

ج — اوت سوبلیه بیایرم . آمنت بالله و ملائکته و کتبه

ورسله و الیوم الآخر و بالقدر خیرہ و شره

من الله تعالی .

س — اسلام اولمق ایچون یوقاریده جناب حقک کتا

بلربنده اینانمق لازم اولدیغنی سوبلیش ایدک .

الله تعالى حضرت تېرى حق دينى قوللرينه بيلدير.
 ملك ايجون كچمش زمانده قاج كتاب كوندرمشدر؟
 ج - يوزدوت عدد كتاب كوندرمشدر، كه بونلك جهلهسى
 حقدور.

س - بو كتابلرك لك بيوك واك مشهورلر سىك اسملرى
 نه در؟

ج - (۱) تورات، (۲) انجيل، (۳) زبور، (۴)
 قرآن در.

س - جناب حق بو كتابلرى هانكى پيغمبرلره كوندور-
 مشدر؟

ج - تورانى موسى عليه السلامه، انجيلى عيسى عليه السلامه
 زبورى داود عليه السلامه و قرآن كريمى ده بزم
 پيغمبر مز محمد عليه السلامه كوندرمشدر.

س - بزم پيغمبر مزه امت اولانلر يعنى تبعيت ايدنلر
 كيملر در.

ج - مسلمانلر در.

س - يا حضرت عيسى ايله حضرت موسى به تبعيت
 ايدنلره نه دينور؟

ج - حضرت عيسى به تبعيت ايدنلره: عيسوى ياخود
 خريستيان، و حضرت موسى به تبعيت ايدنلره:
 موسوى ياخود يهودى دينور.

س - محمد عليه الصلاه والسلام افندمز حضرت تېرينه كوندريلان
 قرآن كريمده نلر بيان بيورلمشدر؟

ج - الله تعالىنك كرك دنياو كرك آخرتجه اولان بتون امر
 شريفلرى، عبرت آلله جق قصه لرى و عندالهيده
 لك زياده مقبول و خوش اولان دعالرى و ايو
 خويلو اولق ايجون و عظم و نصيحتلرى بيان
 بيورلمشدر.

س - بزم پيغمبر مز معجزه اوله رق نه ني كوستر مشلر در؟

ج - پيغمبر مز افندمز جناب حق طرفدن كندو-
 لرينه كوندريلان قرآن كريمى معجزه اوله رق
 كوستر مشلر در. چونكه پيغمبر مز افندمز زماننده

عالم عربلرک بر چوغی غایتدوزگون وبرکله سندن
برچوق معنار آکلاشیلور سوزلر سويلک ويازمق
ايچون بربرلرله ياريش ايدييورلردي . حتی بو
عربلرک ايجارنده اوبلهلری اولدی که پک کوزل
ودکه عالمک سويله يه ميه چکی سوزلری سويلدیلر ،
ويازدیلر فقط هپ بر آره يه کلدکلری پک چوق
چالشدقلری حالده هيچ بریسی قرآن کریم کی
مکمل ایکی کله بيله سويله يه مدیلر . ايشته بوندن
قرآن کریمک معجزه لکی ، الله کلامی اولدینی
میدانه چیتدی ، قرآن کریمک اقدمزه کوندردیکی
بيک اوچيوز بو قدر سنده برو هيچ بر آتی
بر کله سی حتی بر حرفی بيله دکشما مشدر . و دکشمه
سنده امکان یوقدر ؛ و قرآن کریم سائر پیغمبران
عظامک کوستردکلری معجزه لر کی کندیلر يله
برابر غائب اوله رق کیتیموب قیامت کونته قدر
باقی و دائم اوله جق اولان معجزه در .

س — جناب حقک کوندردیکی کتابلردن قرآن کریمدن
ماعد اورتده کتاب قالشمیدر ؟

ج — جناب حقک کوندردیکی کتابلردن قرآن کریمدن
ماعد کتابلرک جمله سی اورتدن غائب اولمشدر .
چونکه قرآن کریم نازل اولدقچه هم ازبرلور .
و هم یازیلور ایدی . حالبوکه حضرت عیسی
و موسی علیهما السلام وقت سعادتلرنده هر
نصلسه بو اصوله رعایت ایدیله مامش اولسندن
تورات ایله انجیلک ایت کیده پک چوق
محللری اصلنه بکزه ميه جک وجهله دکشمشدر .

س — حضرت آدم علیه السلام ایله بزم پیغمبرلر آره .
سنده نه قدر پیغمبرلر کلوب کچمشدر ؟

ج — چوق پیغمبرلر کلوب کچمشدر . اما بونلرک صایینی
الله تعالیدن باشقه کیمسه بیلمز .

س- بونلردن قاچ دانهك اسمنى جناب حق بزه قرآن
كړيمنده بيلديرمشدر؟

ج- يكرمى بش دانهك اسمنى بيلديرمشدر.

س- يو يكرمى بش پيغمبر كيملردر؟

ج- آدم ، ادریس ، نوح ، هود ، صالح ، اسحق ،
ابراهيم ، اسماعيل ، يعقوب ، يوسف ، شعيب ،
لوط ، يحيى ، ذكريا ، موسى ، هارون ، داود ،
سليمان ، ايوب ، الياس ، اليسع ، ذوالكفل ،
عيسى بزم پيغمبر من محمد مصطفى عليه الصلاة
والسلامدر .

س- علمادن بعضيلرينك پيغمبر ، بعضيلرينك ولي اللهدر
ديدكلى كيملردر؟

ج- عزيز ، لقمان ، ذوالقرنين .

س- پيغبرلرك افضلې والله تعالى حضرتلرينك زياده
سوكيليسى هانكيسيدر؟

ج- بزم پيغمبر من محمد مصطفى صلى الله عليه وسلمدره

س- بزم پيغمبر منك اسم شريفلرني فصل ياد ايدرسك؟

ج- تعظيم ايجون داتما حضرت محمد ديو ذكر ايلديكم

كبي اشبو كنه تعظيمي سائر پيغمبران عظام حقنده

دخى عينيله سويلرم . واسم شريفلرني سويلد-

كدن صوكرده صلوات شريفه كتييرم: حضرت

عيسى عليه السلام كبي .

س- ايمانك بشنچي شرطى آخرت كونه اينانق
ديمشدك . آخرت نهدر؟

ج- دنياده جناب حقك رضاسنه اوياراش ايشليوبده

ثواب قازانمش اولانلرك مكافات كوره چكي وآنك

ديديكني ياييويوب قاتلق يانمش ، كناه ايشلهمش

اولانلرك مجازات ابديله چكي يردر .

س- بز بو يره نه وقت كيده چكر؟

ج- اولوب ديرلد كدن صوكره .

س- اولد كدن صوكره ديرلكه عربجه نه ديرلر؟

ج - قیامت دیرلر .

س - قیامت نه زمان اوله جقدر ؟

ج - تکمیل دنیا آلت اوست اولدقدن صوکره اوله جقدر .

س - او یله ایسه تکمیل دنیانک آلت اوست اولوبده اولجه وفات ایش اولان انسانلرک دیر یله جکی بو کونه نه دیرلر ؟

ج - یوم قیامت دیرلر .

س - انسان اولدکدن صوکره وجودی چوریوب طوبراق اولوب کیدیور . یوم قیامتده نصل اولوبده دیر یله جقدر ؟

ج - تکمیل بدنک پارچه لری بریره طوبلاناجق و بو صورته دیر یله جقدر .

س - انسانلر بویه دیرلدکدن صوکره نه یاییله جقدر ؟

ج - جمله بنی آدم عرصات میدانی دنیلان رده طوبلاناجق و آنلرک دنیاده ایشلیدیکی ای و کوتو

ایشلرک حسابی کور یله جقدر .

س - عملی ایی اولانلر یعنی جناب حقک رضاسنه اویار ایش ایشلنلر نه اوله جقدر ؟

ج - صراط کو پر یسندن سلامته کچوب جتنه کیده - جکلر در .

س - جناب حقک دیدیکنی بایموب فئالق یامیش کنه ایشلشم اولنلر نه اوله جقدر ؟

ج - بونلر صراط کو پر یسندن سلامته کچوب جهنمه کیده جکلر .

س - او یله ایسه جت نه ایش ؟

ج - آخرتده جناب حق طرفندن مکافات کوره جکلرک کوندیر یله جکلری یردر .

س - یا جهنم نه ایش ؟

ج - آخرتده جناب حق طرفندن مجازات کوره - جکلرک کوندیر یله جکلری یردر .

س - جهنمده ابدیاً قالا جهنلر کیملر در ؟

ج - کافر لردر .

س - کافر اولوق نه ديمکدر ؟

ج - کافر اولور ديمک دیندن چيقار ديمکدر . بوندن

ماعدا عربجه کافر ديمک بر شينه اينانيمان ديمکدر که

احکام اسلاميه اينانيمان ديمک ايسه ده بوکونکي

کون کافر تعميري کوبا سوبمک و تحقير ايتمک کي

آکلاشدیغدن تربيه لی اولان اسلاملرک حضرت

موسی امته موسوی و حضرت عیسی امته عیسوی

وياخود خرستیان کلمه سی قولانملری لازمدر .

س - بر آدم دیندن چيقارسه نه اولور ؟

ج - اولانکاحی قالماز حلالی ايله ابتدکی جماع زنا

اولور . چوجنی دنيابه کلورسه بیچ اولور . شرعاً

آنک قتل واجب اولور . توبه استغفار ایتیدن

اول اولورسه آنک جنازه نمازی قلیماز . آخرتده ده

مکانی جهنم اولور .

س - ایمانی قورتاران یعنی صوکه نفسنه قدر اللهک

برلککه و حضرت محمد اقدمزک حق پیغمبر

اولدیغه قلباً اینانمنده قصور ایتماش

اولان کیمسه لر دنياده انساللق ایجابی اولورق

یاپدیغی کناهلردن طولانی جهنمده نه مقدار

یانه جقلردر ؟

ج - کناهلری مقداری قدر یعنی کناهی آزا اولور

آز زمان و کناهی چوق اولانلر چوق زمان

یانه جقلردر .

س - آخرتده محشر کوننده دهانه اوله جقلدر ؟

ج - مظلوملرک حتی ظالملردن آلهرق الله تعالی نک

عدالتی لایقيله برینی بوله جقلدر .

س - محشر کونی نه ديمکدر ؟

ج - اولدکنن صوکره دیریلان انسانلرک عرصات

میداننده بر آزه به طوبلاندقلری کون ديمکدر .

س - بر آدم دنياده ایکن هر نه فالق یاپارسه یاننده

قاله جقمیدر ؟

ج - هیچ بر وقده یاننده قالمیه جقدر ، چونکه محشر
بر محکمه الهیه درکه دنیا محکمه زنده بعضاً
اولدینی کبی بو محکمه ده کیمسه آلدادیله من .
بناء علیه انسانلر دنیاده یاپدق قری فئالقلرک آخرتده
جزاسنی چک جکدر .

س - اوبله ایسه بو جزایه چار یامق ایچون نه یاپمیلیدر ؟
ج - الله قارشو قوللق وظیفه سنی یرینه کونور مکله
برابر قول حقدن بک زیاده صاقملی و هیچ
کیمسه نك مال وعرضه کوز دیکاملی وحقوقه
دخی تجاوز ایتمیلیدر .

س - بر آدم اک بیوک بر کناه ایشلیوبده بن آرتق
کناهکار اولدم . دیهرک بوبنه نه قدر فئالقلر
وارسه یاپمیلیدر ؟

ج - خیر قوللر اللهک رحمتدن هیچ بر وقت امیدنی
کسیوب ایشلیدیکی کناهدن طولانی خدادن
عفو ایسته ملی - که بوکا توبه دیرلر - حق مرحمت

ایدیجی اولدیغندن عفو ایدر .
س - توبه نی نصل یاپمیلیدر ؟

ج - الله توبه ایتمک و یاپدینی کناهلر نادام و پشیمان اولدیغنی
بیلدیر مک ایچون علمایه لزوم یوقدر . آنلری بردها
ایشله میه جکنی وعد ایله قصورینک عفوینی جناب
حقدن ایسته ملی یالوار ملی فقط بردها یاپمیلیدر .
چونکه الله آلدانمز و شاید بردها یاپارسه ینه
توبه ایتمیلیدر لر . والحاصل حتی کناه ایشله مدیکنه
کندنجه اینامش اولانلر بیله توبه نی هیچ بروقت
اکسک ایتمیلیدر .

س - بزم پیغمبر مزدن صوکره قیامت قدر باشقه بر پیغمبر
کله جکمیدر ؟

ج - نه کیشدر ونه کله جکدر .

س - اوبله ایسه بزم پیغمبر مزده نازل اولمش اولان قرآن
کریمک حکمی نه زمانه قدر باقیدر ؟

ج - قیامتہ قدر باقیدر .

س - حضرت پیغمبر اقدس مزك حق تعالیٰ حضرت تارندن
بزه ایشیدیردیکی شیلره یعنی الله تعالینك بزه
کوندردیکی شیلره کیملر کی اینانیرسك ؟
[اعتقاده مذهبك کیملر ؟]

ج - اهل سنت و الجماعت کی .

س - اهل سنت کیملر ؟

ج - اصحابدر .

س - اصحاب کیملره دینور ؟

ج - پیغمبر من صاغ ایکن کندوسنه ایمان ایدنلره .

س - والجماعت کیملر ؟

ج - تابعین در ،

س - کیملره تابعین دینور ؟

ج - پیغمبر مزك وفاتندن سوکره اصحابنه ایریشوبده

حضرت پیغمبر اقدس مزه ایمان ایدنلره تابعین و آندن

سوکره کلانلره تبعه تابعین دینور .

س - الله تعالینك امر ایتدیکی شیلری ومثلا نماز
قیلمق و آبدست آلمق و سائره کی صرف
اینانمنه دائر اولمیوبده ایشله مکه دائر اولان
احکام شرعیه بی مسلمانلر کیملر کی یاپار ؟

ج - بونی مسلمانلر مذهب صاحبیلرینك کوستردکلری
ویسایدیرکلری اصول ایله اجرا ایدرلر .

س - قاج مذهب صاحبی واردر ؟

ج - باشلوجه درت مذهب صاحبی واردر ، که امام اعظم ،

امام شافعی ، امام مالکی امام احمد حنبلیدر .

س - بو صایدیغك مذهبلر حقیمیدر ؟

ج - دردیده حقدر ، عثمانلی پادشاهلری حنفی مذهبی

قبول ایش اولدقلرندن ترك قومنه منسوب اولان

نارك قسم اعظمی حنفی مذهبده درلر .

س - امام اعظم ابو حنیفه کیم ایدی .

ج - امام اعظم ، نعمان بن ثابت اسمیه کوفهده دوغمش

بغدادده یمش یاشنده وفات ایتشددر . پیغمبر مزندن

سکسان سنه صوکره دنیایه کیشدر. قرآن کریمی
تفسیر ایش یعنی قرآن کریم ایچر وسنده نه اولدینی
آچیقچه آکلا مشدر.

س — پیغمبر من افدنم حضرتلری طرفدن سویلتان
سوزلره عربجه نه دیرلر؟

ج — حدیث دیرلر.

— اسلامک بناسی —

س — شمدی به قدر مسلمان اولمق ایچون نه لره اینامق
لازم اولدینی [یعنی مسلمانلغک تملی اولان ایمانک
فرضلری و شرطلرینک نهدن عبارت بولدینی]
آکلا دک شمدی ده بوتمل اوزرینه قورولمق ایجاب
ایدن اسلامک بناسی قاج اولدینی [یعنی مسلمان
اولمق ایچون قاج شی یایمق لازم مکلدیکنی] ده اکلات
باقلم؟

ج — اسلامک بناسی و یاخود شرطلری بشدر.

س — نه در او بش شی؟

ج — برنجیسی رمضان اوروجنی طومق (صوم)، ایکنجیسی
بش وقت نماز قیلمق (صلات)، اوچنجیسی قدرتی او-
لان کیسه عمرنده بر کره حج ایتک (حج)، دردنجیسی
زنکین اولانلر ییلده بر کره مالک ذکاتی و یرمک،
بشنجیسی کله شهادت کتیر مکدر. [بو بش شی
قولایچه خاطرده طومق ایچون: صوم صلات حج
ذکات، کله شهادت جمله سنی از برله مک لازمدر.]

عاقل و بالغ اولان کیسه نک ایشله مکله

مکلف بولوندینی شیلر

س — مسلمان بر کیسه عاقل و بالغ اولدینی ساعت نه
کی شیاری ایشله مکله مکلفدر؟

ج — فرض، واجب، سنت، مستحب، مباح اولان
شیلری ایشلمک و حرام، مکروه، مفسد اولان
شیلری ترک ایدوب ایشله مامک ایله مکلفدر.

س- فرض نہ در؟

ج- جناب حقک برامیدر که یا پیلیمی لازم و یا پیلیمد-
یفی حالده انسانک اوزرینه کنه یازیلور .

س- فرض نه کبی شیردر؟

ج- نماز قیلمق ، اوروج طوتمق ، حج ایتک ، ذکات
ویرمک و پادشاهک امری خارجده حرکت
ایتمک و بابا ایله آنایه قارشی عاضی اولیوب حتی
آنلره اوف بیله دیممک کبی شیردر .

س- فرضه اینانیمان کیمسه نه اولور؟

ج- اسلاملقدن چیقاروا کر قاریسی وارسه بوش دوشر .

س- فرضی ایشله میان کیمسه نه اولور؟

ج- اسلاملقدن چیقماز لکن جهنم عذابنه لایق اولور .

❦ واجب ❦

س- واجب نه دیمکدر؟

ج- ترکی جائز و ممکن اولمان دیمکدر .

س- واجب ایله فرض پینده نه فرق واردر؟

ج- واجبی انکار ایدن مسلمانلقدن چیقماز . فرضی
انکار ایدن مسلمانلقدن چیقار .

س- واجب نه کبی شیردر؟

ج- صلات وتر و صدقه فطر و قربان پیرامنده قربان
کسمک کبی شیردر .

س- صلات وتر نه در؟

ج- یاتسو نمازندن صکره قلنان اوچ رکعتلی نمازدر .

س- صدقه فطر نه در؟

ج- رمضانده اوروج طوتان کیمسه نک [قدر کیمه سندن
اعتباراً بیرام نمازندن چیقمه زمانه قدر] بر فقیره
پاره ویرمسیدر .

س- واجبی ایشله میان نه اولور؟

ج- جهنم عذابنه لایق اولور . و بویله اولدیفنه
اینانیمان مسلمانلقدن چیقماز .

سنت

س - سنت نادر ؟

ج - پیغمبر منک فرض ایله واجبدن غیری ایشلیدیکی و امر ایلیدیکی شینه سنت دینور .

س - نه کی ؟

ج - جماعتله نماز قیلمق و چوققلر سنت اولمق کی .

س - نماز حقنده سنت قاج قسمدر ؟

ج - ایکی قسمدر برنجیسی سنت مؤکده ایکنجیسی سنت غیر مؤکده در .

س - سنت مؤکده هانکی نمازدر ؟

ج - پیغمبر من افندمن حضرتلرینک فرضدن باشقه ترك ایتموب قیلدقلری و املرینه قیلمتلغی امر بیور . دولری نمازدر .

س - سنت غیر مؤکده هانکی نمازدر ؟

ج - پیغمبر من افندمن حضرتلرینک بعض وقت ترك

ایشلکاری نمازدر .

مستحب

س - مستحب نه به دیرلر ؟

ج - پیغمبر من افندمن حضرتلرینک عمرنده بر قاج کر .

ایشلهمش اولدیغی شینه دیرلر .

س - نه کی ؟

ج - صدقه و یرمک و مبارک کونلرده اوروج طوطقی کی .

س - مستحبی ایشلیان کیسه نه اولور ؟

ج - ثواب ایشلهمش اولور .

مباح

س - مباح نه در ؟

ج - ایشلمسیله ایشلماسی بر اولان شیدر .

س - نه کی ؟

ج- ات وسود و شربت کي ڀيلوب اڇلمسي ممنوع اوليان
شيلري ڀيوب اڇلمک کي .

❖ حرام ❖

س- حرام نه در ؟

ج- ايشلمسي فنا اولديني الله تعالينک بزه بيليرمش
اولديني ايشدر .

س- نه کي ؟

ج- شراب اڇلمک ، طموز اتی مک ، آنايه بابايه بر
طاق فنا ايشلر بايماق خرسزلق ايتک ، يلان
سويلک آدم اولدير مک ، کندی کنديني اولدير .
مک کي .

س- برکيمسه کرک ايشلسون کرک ايشلمسون حرامي
حلال ديه اعتقاد ايدرسه او آدم نه اولور ؟
ج- مسلمانلقدن چيقار .

س- برکيمسه حرامي حرام اعتقاد ايدوب فنادر ديه رک
ايشلرسه او آدم نه اولور ؟
ج- مسلمانلقدن چيقيديغندن وفاتي حالنده نمازي
قلنور و يالکيز جهنم عذابنه لايق اولور .

❖ مکروه ❖

س- مکروه نه يه ديرلر ؟

ج- ايشلمسي فنا اولان ايشه ديرلر .

س- نه کي ؟

ج- کونش طنوغارکن و زوالده ايکن نماز قيلماق کي
س- کونش غروب ايدرکن هيچ نماز قيلمازي ؟
ج- قضا و نافله نمازلري قيلماز . يالکيز او کونک
ايکندي نمازي قيلنور .

❖ مفسد ❖

س- مفسد نه در ؟

ج - اوروجی و آبدستی و نمازی بوزان شیردر .

آبدست

س - نماز قیلمق ایچون اولان نه لازمدر ؟

ج - آبدست آلمق لازمدر .

س - آبدست نه ایله آنور ؟

ج - چشمه و یادگز و یا ایرمقدن و یا ابرق و دستیده بولان پاك صو ایله آنور .

س - آبدستك فائده سی نه در ؟

ج - آبدست طولایسیله وجودیمز کونده بش دفعه ییقامقده یعنی تمیزلنمکده و بناءً علیه اطبانك پسلمکده بساندکارینی ، نشو و نما بولمق لیرینی سولمکاری او خستهلق میقرویلری دنیلان و کوزله کورولوب آنجق آلات خرده بینه ایله کوریه بیلان کوچك کوچك حیوانلر نیز وجود لرده کندولرینی بسایه جك برئی بولمقلری

ایچون آنلره یا قلاشماقده و بو وجهله او وجودلر پس وجودلردن قات قات زیاده خسته لقدن قور- تلقدده در .

س - آبدستك فرضی قاجدر ؟

ج - درتدر .

س - نه در ؟

ج - برنجیسی یوزنی ییقامق ، ایکنجیسی قوللری دیرسکلریله برابر ییقامق ، اوچنجیسی باشك درت بولمکدن بر بولمکنی مسح ایتك ، دردنجیسی آياق لیرینی طوبوقلری و آشیق کیمکلریله برابر ییقامقدر .

س - باشك درت بولمکدن بر بولمکنه مسح ایتك نه دیمکدر ؟

ج - ایصلاق الی باشك بر بولمکنه سورمك دیمکدر .

س - یوقاریدن اشاغی آبدست آلمه نی تعریف ایله ؟

ج - اولان بسم الله الرحمن الرحيم دهرک و بر الیک پار-

مقلری دیکر الیک پارمقلری آراسنه سوردرک
 اوچ کره اللرمی ییقارم . صوکره صاغ آووجم
 ایله اوچ کره آغزیمه صو آلور دوکرم . اوچ
 کرده بورنمه صو ویریم . صوکره بتون یوزیمی
 اوچ کره ییقارم . بوندن صوکره صاغ بیلکه می
 بعده صول بیلکه می بتون دیرسکلریله برابر ییقارم
 صکره صاغ الیمه صو آلیر . باشمک اوک طرفدن
 صاحمک اوستدن باشمک درت بلو کندن برلوکنه
 مسح ایدرم . یعنی الیمی شویله جه باشمه صیوارم
 صکره ینه تمیز صو ایله اللرمی ایصلادوب شها-
 دت پارمقلریله قولاقلمک ایچ-لرینی و باش
 پارمقلریله قولاقلمک آرقه لرینی مسح ایدرم
 و ال پارمقلرمک اوست طرفلریله بوینمک ایکی
 طرفنه مسح ایدرم . بوندن صوکره اول صاغ
 آیاغمی صوکره صول آیاغمی طوبوقلرینه وارنجه
 یه قدر یعنی طوبوقلریله برابر ییقارم . بویله جه

آبدست آلمش اولورم .
 س- بویله جه آبدست آلمدن اول نماز قیله بیلورمیسک؟
 ج- خیر قیله مام .
 س- دهانه یاپه مازسک؟
 ج- الیمه قاپسز کلام قدیم آله م ، قرآن عظیم اوقویام .
 س- آبدست آلدقن صکره الیک ، یوزیک حویله
 صیلرکن چوق نواب قازانمق ایچون نه اوقورسک؟
 ج- قرآن کریمک انا از لناه سورده سنی اوقورم .
 (کتابک نهایتنده کی سورده قرآنیله مهراجت)
 س- آبدست آلدیغک زمان هر زمان بویله آياقلمک
 ییقارمیسک؟
 ج- اگر آیاغمه کیه جک مستلرم وارسه احوالده ایلمک
 آبدست آلدیغک زمان آياقلمی ییقاوب بویله آبدستلی
 آبدستلی مستلرمی کیهرم . بوندن صوکره آله جفم
 آبدستلرده آياقلمی ییقاویه جق یرده مستلرمک
 اوزرینه مسح ایدرم .

س - نه وجهله مسح ايدرسك ؟

ج - آبدستی آیرکن صره آياقريمه کنججه صاغ اليمه صو آيرم
بو اليمک تکميل پارمقلىرى مستك اوستندن صاغ آياغمک
پارمقلىرى اوچندن باشله يه رق اليمى مستك بو قارىسنى
طوغرى چکرم. صو کره صول اليمه صو آلوب صاغ
المه يادىغم کي صول آياغمه دخى مسح ويربرم.

س - سن صباحين آبدست آلدک مستلرکي آياقلىرىنه
چکدک صکره نه وقت بو مستلر اوزرىنه مسح
ايدە بيلورسک ؟

ج - وقت حضرده ، آبدست آلوب ده مستلریمی
آبدستلى اوله رق همان کيدیکم ساعتدن اعتباراً
يکرمى درت ساعت کنججه يه قدر ايجاب ايتدکجه
مسح ايدە بيلورم زمان سفرده ايسه بو يکرمى
درت ساعت يرينه اوچ يکرمى درت ساعت يعنى
تمش ايکي ساعت کنججه يه قدر ايجاب ايتدکجه
مستلرم اوزرىنه مسح ايدە بيلورم .

س - پک اعلا ، سن آبدست آلوب ده مستلرکي
کيدیکندن اعتباراً مسحک مدنى اولان يکرمى
درت ساعت ايجر وسنده برنجى آبدستک بوزو .
لدقندن صکره مستلرکي اياغمکدن چيقاروب آبدستى
تکرار کير ايسه ک آبدست آلدیغمک زمان ينه مسح
ايدە بيلورميسک ؟

ج - اولزمان مسح ايدە ميه حکم ايجون آياقلىرى ييقا .
مق بعده ينه مستلرمى آياغمه چکمک لازمکلو .
س - اياغمکده نه جنس اياق قابى اولورسه مسح جائزدر ؟
ج - قوندوره ويمنى و ترک کي آياغمک آشيق کيمکلىرى
اورتماش اولان آياق قابلىنه مسح ويرلمز .
فوتينه ، چيزمه يه ، يکي ويکي اوليوب ده اوزرىنه .
دليک بولونان فقط بودليکي اوچ پارمق صيغه حق
بيوکلکدن زياده اوليان قالجين اوزرىنه و قالجين
کي صيق و قالين اورولمش چورابک اوزرىنه دخى
مسح ايدە بيلکي کي چوراب ويا قالجين اوسته

کېلمش چارېك دخي - چيقار مقسزين - اوزرينه
مسح اتمك جا زدر .

﴿ تيم ﴾

س - آبدست ايچون صو بولمازسه نه پاييلور ؟

ج - تيم ايديلور .

س - تيم نه ديمكدر ؟

ج - پاك طپراقايه ، وجه مخصوص اوزره ، پاكتمكي
قصد اتمك ديمكدر .

س - تيمك فرضي قاچدر ؟

ج - ايكيدر : برنجيسي نيت ايك ، ايكنجيسي مسح
ايمكدر .

س - فصل نيت اولتور ؟

ج - « نيت ايلدم الله رضا سيچون تيمه » ديه .

س - ايكنجيسي مسح اتمك ديوردك مسح نه ديمكدر ؟

ج - ال ايله صيغامق ديمكدر ؟

س - تيمده نلره مسح ايديلور ؟

ج - برنجيسي يوزه ايكنجيسي قوللره .

س - يوز و قوللره فصل مسح ايديلور ؟

ج - اولاً ، پرمقار بيشيك اولميرق ، اللرمز طپراغه
اوريلور يوزه صيغانور . صكره تكرار اللر او
طپراغه اوريلور . بو سفر اولاً صول لك پارم
مقلى اوجيله صاغ لك پارمقلى اوجندن
باشلايهرق ديرسكده برابر اولديغي حالده صاغ
قولك اوست قسمي مسح ايتدكن صكره صول
لك آه سيلاه دخي صاغ قولك آلت قسمي سيلاه
قدر مسح و بويلاه صاغ ال ايله ده صول قول
مسح ايديلور .

﴿ آبدستي بوزان شيلر ﴾

س - آبدستي بوزان شيلر هانكيدر ؟

ج - باشلوجهلری: قضای حاجت یانی انسانک اوکندن
و آردندن حیقات ادرار و قضورات ویل ایکنجیسی
وجودندن قان و جراحت چیقوبده مرجک
بیوککنندن زیاده یاسلمق اوچنجیسی آغز طو-
لوسی قوصمق دردنجیسی بریره طایانوب او یومق
بشنجی بایلق و صرع سی طوتمق آلتنجیسی
تمازده ایکن یاننده اولان برکیمسه نک طویه جنی
قدر کولمک یدنجیسی توکوردیکی توکروکنده قان
بولتمق سکرنجیسی آبدست اعضسالرندن بریسی
یبقامه یانی اونودوب هانکیسی اولدیغنی بيلمamak .

﴿ غسل ﴾

س - مسلمان اولان برکیمسه جماع ایدرسه یاخود
روئاننده حاججی اولورسه نه یاپمایدیر ؟
ج - غسل ایتملیدیر .

س - غسل نه دیمکدر .
ج - بتون وجود منزی اللهک امرایتدیکی کبی تمیزله مک دیمکدر
س - غسلک فرضی قاجدر ؟
ج - اوچدر : برنجیسی اوچ دفعه آغزینه صو و برمک
ایکنجیسی اوچ دفعه بورنه صو و برمک [فقط
آغزه صو و برلدیکی وقت غرغره ایتملی و بور-
نه صو و برلدیکی وقت بورنک نهایتنه قدر صوی
چکمیلیدر .] اوچنجیسی وجودک هریرینی کوزلجه
یبقامقدر .
س - آغزینه صو آلوب چالقامغه عربجه نه دیرلر ؟
ج - مضضه .
س - بورنه صو و برمکه عربجه نه دیرلر ؟
ج - استشاق .
س - غسل ایچون اولانیت ایتمک لازمهیدر ؟
ج - غسل ایچون نیت ایتمک سئیدر .
س - بونیتی نه دییه یاپارسک ؟

ج - نیت ایلام جنبه کدن طهارته و یا خود نیت ایلام پاکتمکه دیرم .

س - بو نیتی ایتمکدن سوکره نه وجهله غسل ایده .
جکئی بر کره آکلات باقملم ؟

ج - اولاً عورت یرمه و سائر بدنمه نجاست وارسه آنلری و نجاست چیقان یرلری ییقارم . صکره آغزیمه بورنمه سو ویررم . بعده عادت اوزره آبدست آلورم . بتون وجودمی صاغدن باشلا . یهرق اوچر کره ییقارم . صاچلرمک دیپلرینی بروتمک ایچریسنده بریکمش قاتی برشی وارسه آنک آلتی ییقارم . دیشمک آرهسنده یمک قرنتسی قالمش ایسه بونی چیقاروب دیشلرمک آرهسنی ییقارم . و یارمغمده یوزوک وازسه آنی یرندن اویسادوب آلتی ییقارم . طرناقلمک آرهسنده خمور و امثالی شیلر وارسه آنلری تمیزلرم . و ممکن مرتبه کوبکمک ایچروسی

و الحاصل بدنمک هر طرفی ییقارم . و سو دکامش هیچ بر طرفی بر اقام .

س - ارککمک عورت محلی نره سیدر ؟

ج - کوبکمک اوزرندن دیز قاپلرینک آلتیه قدر اولان محلدیر .

س - قادینک عورت محلی نره سیدر ؟

ج - قادینک هر یری عورتدر .

نماز

س - دینمکک بیولک ارکانسندن اولان نمازک آخرتجه فائده

لرندن بشقه وجودجه دخی بشقه فائده لری وارمیدر ؟

ج - اوت وجودجه دخی یک چوق فائده لری واردر .

شویله که : نماز قیلمق ایچون اولاً آبدست آلمق

ایجاب شرعیسی موجود اولدیغندن بو آبدست

طولایسیله وجودمکک تمیزله جکئی و منفعت کوی

ره جکئی اولجه سویلش ایدک بوندن ماعدا اعضای

بدنك حرڪاتي موجب اولاديني جهڙا عضلاتك
 ڪسب قوت ايتمى ايجون بيوك بر ادمان تعليمي
 مقامه ڪمڪندو در . برده نمازي قبالن بر ڪمسه دن
 بحث اولونديني صروده آنده « عبادت و دين
 قوتى واردر » دينمسندين مقصد آنك نماز
 واسطه سيله ڪسب ايده جي قوتدر .

نمازك فرضلى

س — نمازك فرضلى قاجدر ؟

ج — اون ايڪيدر .

س — بو اون ايڪي فرض نماز قبالر ڪن مى ايشلور ؟

ج — خير بو اون ايڪي فرضدن بشي نماز قبالر ڪن
 ايشلور . يديسي نمازدن اول ايشلور .

س — نمازدن اول ايشلر ڪج يدي فرض هانڪيلويدر ؟

ج — برنجيسي آبدستي اولميان ڪمسه آبدست آلق و
 جنب اولان ڪمسه بيقامتدر . ايڪنجيسي بدنمزي

اوستمزي باشمزي نماز قبله جعفر ڀري پسڪدن
 تميزله مڪدر . اوچنجيسي ارڪ اولان ڪوبڪنك
 لوزرندن ديز قباغك آلتنه قدر اورتمك و قا .
 دينلر ايجون هر ڀرلرني ڪوزله اورتمڪدر .
 دردنجيسي قبله قارشو طور مق ، بشنجيسي نماز
 قلدق ايجون لازمڪلان وقتي بڪله مڪدر .

نمازك وقتلى

س — صباح نمازينك اول وقتي نه زماندر .

ج — شفق آتغه يعني ڪون آغارمغه باشلاديني زماندر

س — صباح نمازينك آخر وقتي نه زماندر ؟

ج — ڪونش طوعمزدن اوله دڪدر .

س — اوڪله نمازينك اول وقتي نه زماندر ؟

ج — ڪونش ڪوڪ اورتهسندن آريلوبده ، باطديني
 طرفه طوعمزي ميل اينديڪي يعني يوللانديني زماندر .

- س - اوکله نمازینک آخر وقتی نه زماندر؟
 ج - هر شیک کولکسی کندیسک ایکی مثلی اولدینی وقتدر.
 س - ایکندی نمازینک اول وقتی نه زماندر؟
 ج - اوکله نمازینک آخر وقتی چیقدیغدن یعنی هر شیک کولکسی کندیسک ایکی مثلی بولدیغدن اعتبار آدره.
 س - ایکندی نمازینک آخر وقتی نه زماندر؟
 ج - کونش غروب ایتمزدن یعنی باطمازدن اولنه دکدره.
 س - اخشام نمازینک اول وقتی نه زماندر؟
 ج - کونشک غروب ایتمش اولدینی وقتده در.
 س - اخشام نمازینک آخر وقتی نه زماندر؟
 ج - کونشک باطمی عقبنده کوکک کنارنده پیدا اولان قزلقدن صکره بیاضلغک حاصل اولغه باشلادینی وقتدر.
 س - یاتسو نمازینک اول وقتی نه زماندر؟
 ج - او بیاضلغک بتدیکی یعنی غیب اولدینی آندن

- اعتبار آدر.
 س - یاتسو نمازینک آخر وقتی نه زماندر؟
 ج - صباحین کونک آغارمغه یعنی صباح نمازینک وقتک کیرمکه باشلایه جنی زماندر.
 س - نمازدن اول ایشله نه جک یدی فرضدن آلتجیسی ندر؟
 ج - نیتدر.
 س - نیت ندر؟
 ج - برکیمسه ایشله جکی ایشک آدینی قلبه کتروب دیل ایله سوله مکدر.
 س - صباح نمازینک مثلاً فرضنه برکیمسه فصل نیت ایدر؟
 ج - یالکز قیله حق ایسه: دوندیم قبله قیلم کعبه شریف نیت ایلدم صباح نمازینک فرضنه دیر و اکر امامه اویه جوا یسه نیتک اک نهایتده: اویدم شو امامه لفظلرینی علاوه ایتملیدر.

س - نماز دن اول ایشنه جک فرضدن یدنجیسی نه در ؟

ج - افتتاح تکبیر بدر .

س - افتتاح تکبیری نه دیمکدر ؟

ج - نمازه باشلارکن آلتان ایلک تکبیردرکه بو تکبیر

آلور ایکن ممکن اولدینی قدر انسان قلبنه اللهیدن

بشق بر شی کتیر مامکه چالشمایدر .

س - تکبیر نه دیمکدر ؟

ج - الله اکبر دیمکدر .

س - نمازک ایچنده یعنی نماز قیلارکن اولان فرضلر

نه در ؟

ج - برنجیسی آیاقدہ طور مق ، ایکنجیسی قرآن اوقومق

اوجنجیسی آیاقدہ ایکن اکیلوب اللربنی دیزلرینه

قابایارق اوج کره « سبحان ربی العظیم » دیه جک

قدر طور مق ، دردنجیسی ایکی کره یره قانوب

اللربنی یره و باشنی اللربنک آره سنه قویهرق بو

وجهله اوچر دفعه « سبحان ربی الاعلی » دیه جک

قدر طور مق . بشنجیسی نمازک صوکنده التحیات

اوقومق ایچون اوطوره قدر .

س - بو بش فرضک عربجه اسملری نه در ؟

ج - قیام ، قرائت ، رکوع ، سجود ، قعدۀ اخیره ده

تشهد مقداری اوطوره قدر .

س - رکعت نه در ؟

ج - نمازده قیام ، رکوع وسجود حرکتلربنک هپسنه

بودن رکعت دیرلر .

صباح نمازینک سنتی

س - صباح نمازی قلیج رکعتدر ؟

ج - صباح نمازی دوت رکعتدر .

س - بو دوت رکعتک دزدی ده فرضمیدر ؟

ج - خبر ایکیسی فرض ایکیسی سنتدر .

س — صبح نمازینک بو سنتی نصل سنتدر ؟

ج — سنت مؤکده در .

س — صبح نمازینک اولاً سنتنی می یوقسه فرضنی می قیلارسک ؟

ج — سنتنی اولاً قیلارم .

س — بونی امامله برابر می قیلارسک ؟

ج — خیر اقدم سنت امامله قیلماز .

س — صبح نمازینک بو ایکی رکعت سنتنی نصل قیلار . سک آکلات باقم ؟

ج — اولاً نیت ایلدم الله رضا سیچون بوسبح نمازینک ایکی رکعت سنتنی قیلمغه « الله اکبر » دهرک اللریمی قولالریمه قالدیرر صکره صاغ الیمی صول بیلکمک اوزرینه کلک اوزره شویله برقاووشدیررم کوزلریمی سجده ایده جکم یره دیکرم . سبحانک اوقورم . اعوذ بسمله چکدکن صکره « الحمد لله رب العالمین » ی صوکنه قدر اوقورم قرآن

کربمدن اوچ آیت یاخود اوچ آیت مقداری بر آیت و یاخود بر سوره اوقورم . « الله اکبر » دیرا کیلیرم . یعنی رکوعه واریرم . رکوعده اللریمی دیزلریمه طیبایوب طور یررم . اوچ دفعه « سبحان ربی العظیم » دیرم . صکره « سمع الله لمن حمده » « ربناک الحمد » دیه طوغرولورم . « الله اکبر » دیه یا تالالریمی یره و باشی اللزمک آره سنه یره قورم . یعنی سجده ایدرم و سجده ده اوچ دفعه « سبحان ربی الاعلی » دیرم . صکره « الله اکبر » دیه طوغریلور . آیاه قلمک اوزرینه اوطور یررم . تکرار « الله اکبر » دیوب بر دفعه دها سجده ایدرم . و سجده ده بو دفعه دخی اوچ کره « سبحان ربی الاعلی » دیدکن صکره « الله اکبر » دیه طوغرولور آیاه

ایکنجی رکعت

« قالفارم آیاقده بو سفر « سبحانک » اوقومام .

یا الکر بسمه چکر و الحمد لله رب العالمین « ی
 صوکنه قدر او قورم . برده سوره او قورم . اکر
 سوره او قوماز ایسم اوچ آیت او قورم و یا خود
 اوچ آیت مقدارنده بر آیت او قورم . صکره
 « الله اکبر » دیه رکوعه واریرم . اوچ دفعه
 « سبحان ربی العظیم » دیرم . صکره « سمع الله لمن
 حمده » « ربناک الحمد » دیه طوغریلورم . « الله
 اکبر » دیه سجدهیه واریرم . سجدهده اوچ دفعه
 « سبحان ربی الاعلی » دیرم . صکره « الله اکبر »
 دیه طوغریلور آیاقلرمک اوزربنه اوطوریرم .
 تکرار « الله اکبر » دیه بردفعه ده سجده یدیرم .
 و سجدهده بو دفعه دخی اوچ کره « سبحان
 ربی الاعلی » دیدکن صکره « الله اکبر » دیه
 قاتار التجبات یاه صلواتی آخر لربنه قدر او قومق
 ایچوز اوطورورم . بونلری و برده « ربنا اتنا ..
 الخ » یی او قودقدن صکره :

السلام علیکم و رحمة الله دیرک صاغ اوموزیمه
 باقارم السلام علیکم و رحمة الله دیرک صولت
 اوموزیمه باقارم نمازدن چیقارم .

س — نمازده نصل ال قالدیرسک ؟

ج — نمازده طورده جف وقت « الله اکبر » دیرک اللمی
 قبله قارشو آچهرق اللمک باش پارمقلمی
 قولاقلمک یومشاقلمینه طوقوتجه قدر قالدیرم
 صکره ال باغلارم .

س — بو ال باغلامه نی نصل یاپارسک ؟

ج — صاغ الهمی صول الم اوزربنه قویارم ، شویله که
 صاغ الهمک اوچ پارمقنی صول الهمک بیلکی اوسته
 اوزادیر و بیه صاغ الهمک باش پارمقیله کوچوک
 پارمقنی صول الهمک اوستدن خلقه کی کتیروب
 بویلهجه اللمی کوبکمک آلتده و اتوامک
 اوزرنده طوتارم .

س — دمين نمازده اولاً سبحانك اوقويه جعنى سوبليور.

دك بونى نصل اوقورسك ، اوقو باقلم :

ج — سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك اسمك وتعالى جددك ولا اله غيرك .

س — اعوذ نصل چكرسك ؟ چك باقم ؟

ج — اعوذ بالله من الشيطان الرجيم .

س — بسمله نصل چكرسك ؟

ج — بسم الله الرحمن الرحيم .

س — ايلك ركعت ايچون قرآن كريمدن برسوره اوقو باقم :

ج — انا اعطيناك الكوثر . فصل لربك وانحر . ان شائك هو الابتر .

س — ايكنجى ركعت ايچون قرآن كريمدن برسوره اوقو باقم :

ج — قل هو الله احد . الله الصمد . لم يلد ولم يولد ولم يكن له كفواً احد .

س — نماز قىلاركن قىيامده بولونديغك يعنى آياقدم طورديغك وقت نزهيه باقارسك ؟

ج — سجدهيه واردىغم وقت باشى نزهيه قويه جق ايسهم اورايه باقارم .

س — قىيامده بولونديغك وقت ايكي آياغلك آره سنى نصل طوتارسك ؟

ج — درت يارمق مقدارى آچىق طوتارم .

س — ركوعه واردىغك زمان نزهيه باقارسك ؟

ج — آياقلمك اوزرينه باقارم .

س — ركوعه واردىغك زمان ايكي طوبوعكى نصل بولوندى يررسك ؟

ج — ايكي طوبوعمى بربرينه طوقونديررم .

س — ركوعده ايكن آرقهكى (صيرتكى) نصل بولو . نديررسك ؟

ج — غايت دوز بولندورورم باشى يوقارى آرقمى آشاغى و ياخود آرقمى يوقارى باشى آشاغى

بولونديرمام .

س - سجده ايدركن قاجا اعضاي بره طوقوندوره جقسك؟

ج - يدي اعضاي .

س - بويدي اعضا هانكيلايدرك؟

ج - ايكي آياغلك باشلري ايكي ديزم ايتدي دوت ،

ايكيده اللرم ايتدي آلتى ، برده بورنم ايتدي

يدي .

س - بويدي اعضا براكده يره طوقونمازسه سجده

صاييليرمي؟

ج - صاييلماز؟

س - بوييه سجده صاييلمديني كبي دها نه اولور؟

ج - نماز فاسد اولور .

س - اكر باشكي يوموشاق يا صدينك يا خود يوموشاق

يتاغك اوزرينه قويهرق سجده ايدرسهك جائز

اولورمي؟

ج - جائز اولماز .

س - اوييله ايسه نه باييلمق لازمدر؟

ج - باشم مطلق بر آز قتي اولان شينه طوقونق

لازمدر .

س - سجده يه وارد قومه باشكي ايكي التك آرا يرينه

قويهرق كوزلريكي قاپارميسك؟

ج - خير قيامم .

س - نه اللريكك پارمقلى نصل طونارسك؟

ج - قبالى طونارم .

❦ صباح نمازينك فرضي ❦

س - صباح نمازينك يوقايديه تعريف ايتديكك وجهله

سنتنى قيلدقدن صكره فرضنى نصل قيلارسك؟

ج - امام يوق ايسه كندم يالكز باشمه قيلارم . امام

وار ايسه اكا اويهرق قيلارم .

س - امام بولمديغه نظراً يالكز باشنه صباح نمازينك

- فرضی فصل قیلاز سئە؟
- ج — نیت ایلدم بو صباح نمازینک ایکی رکعت فرضی قیلغمە دیدکدن صکره قامت کتیررم . و آندن صکره « الله اکبر » دیرک ال قالدیرر صکره ال باغلارم . بوندن اوتەسنی صباح نمازینک سنتی قیلدی ایسەم بونیدە یئە اویله قیلارم .
- س — قامت فصل کتیررسک؟
- ج — الله اکبر الله اکبر . اشهد ان لا اله الا الله (ایکی دفعه) . اشهدان محمداً رسول الله (ایکی دفعه) حی علی الصلاة (ایکی دفعه) ، حی علی الفلاح (ایکی دفعه) قد قامت الصلاة . (ایکی دفعه) الله اکبر (ایکی دفعه) . لا اله الا الله (بر دفعه)
- س — امام اولدینی زمان بو قامتی کندکمی کتیررسک؟
- ج — مؤذن وارسە مؤذن کتیرر . یوق مؤذنلکی دە بن ایدیورسەم او زمان یئە بن کتیررم .
- س — مؤذن نه دیمکدر؟

- س — مؤذن نه دیمکدر؟
- ج — اذان اوقویجی دیمکدر .
- س — مؤذن قامت کتیررکن سن نه یاپارسک؟
- ج — بنده بر طرفدن صباح نمازینک فرضنه نیت ایدرم .
- س — امام موجود اولدیغنه نظراً صباح نمازینک فرضنه فصل نیت ایدرسک؟
- ج — نیت ایلدم الله . رضاسیچون بو صباح نمازینک ایکی رکعت فرضی قیلغمە اویدم حاضر اولان امام عزیزه دیرم .
- س — صکره نه یاپارسک؟
- ج — قامت بیتدکدن صکره امام تکبیر آلور . نمازه طورور .

برنجی رکعت

بنده آرقەسندن تکبیر آلور . نمازه طورپریم .

سبحانك اوقورم . امامده سبحانك وياخوداعوذ
بسمله ي کيزلی سس ايله اوقور . صکره امام
يوکسک سس ايله آخريته قدر سورة فاتحه (الحمد
لله رب العالمين . . . الخ) ي اوقور برده سورة
اوقور . سورة اوقور مزياسه اوچ آيت اوقور .
وياخود اوچ آيت مقداری بر آيت اوقور . اگر
ايسترسه ده زياته آيت اوقور . بن ايسه اولجه
اوقودينغدن باشقه بر شئ اوقومام . امامك
اوقودينغی ديككرم . صکره امامك « الله اكبر »
ديمی و ركوعه وارمی ايله بنده « الله اكبر »
دير ركوعه واریم . « سمع الله لمن حمده ، الله
اكبر » ديه امام سجده يه واردینغی زمان بنده
« ربنا لك الحمد ، الله اكبر » ديه آنكه برابر
سجده يه واریم . ايکی کره سجده ايندکدنصکره
امام يته : « الله اكبر » ديوب ايکنجی رگته
قالقدينغی وقت بنده « الله اكبر » ديه رك آنكه

برابر

ايکنجی رگت

« قالقارم . فقط آياقده بن بر شئ اوقومام .
امام افندی اوقويهجغنی اوقور . صوکره يته
برنجی رگته اولدينغی کي ركوعه و سجده يه
واريرز . ايکی کره سجده ايندکدن صکره امام
« الله اكبر » ديه اوطوردینغی زمان بنده برابر
اوطورورم . کرک امام و کرک بن کيزلی صدا
ايله آخريته قدر « التحيات » ي و آخريته
قدر « صلوة » ي و برده « ربنا آتنا في الدنيا
حسنة وفي الآخرة حسنة » وقنا عذاب النار » ي
اوقودقندن صکره امام يوکسک سسله « السلام
عليکم و رحمة الله » ديه رك اولاصاغ اوموزينه
باقارکن بنده اکا اويهرق و کيزلی سسله « السلام
عليکم و رحمة الله » ديه رك صاغ اوموزينه باقارم .

صكره امام باشى صوله دونديروب ينه يوكسك
سسله « السلام عليكم ورحمة الله » ديه صول
اوموزينه باقاركن بن ده يواش سسله آنك كبي
« السلام عليكم ورحمة الله » ديه رك صول اوموزينه
باقارم . بو وجهله نمازدن چيقارز .

س — بك اعلا فقط ركوعه واردينك وسجده اينديكك
زمانلر نه اوقورسك ؟

ج — ينه سننده اولدينى كبي هر دفعه ركوعه وارديغمده
اوچ دفعه « سبحان ربى العظيم » وسجده ايند
يكم زمانلر اوچ دفعه « سبحان ربى الاعلى »
ديرم .

س — هر نمازك ركوع و سجودنده بويله بى ياپارسك ؟
ج — اوت بويله ياپارم .

﴿ اوكله نمازى ﴾

س — اوكله نمازى قاچ ركعتدر ؟

ج — اون ركعتدر .

س — بو اون ركعتك هپسنى بردنى قىلارسك ؟

ج — خير هپسى بردن قىلماز .

س — يا نصل قىلنور ؟

ج — اولادرت ركعت قىلنور .

س — اولادرت قيله جفك بو درت ركعت نه ديرلر ؟

ج — اوكله نمازينك سننى ديرلر .

س — اوكله نمازينك بو سننى نصل سنندر ؟

ج — سنت مؤكده در .

س — بو سننى قىلدقندن صكره نه ياپارسك ؟

ج — صكره درت ركعت دها قىلارم .

س — بوكا نه ديرلر ؟

ج — اوكله نمازينك فرضى ديرلر .

س — اك صكره نه ياپارسك ؟

ج — اك صكره ايكي ركعت دها قىلارم .

س — بوكا نه ديرلر ؟

ج - اوکله نمازینک صوک سنتی دیرلر .

س - اوپله ایسه سویله باقم : اوکله نمازینک قاج رکعتی سنت قاج رکعتی فرض وقاج رکعتی صوک سنتدر ؟

ج - اوکله نمازینک درت رکعتی سنت درت رکعتی فرض ایکیسی صوک سنتدر .

س - اوکله نمازینک بو صوک سنتی نه در ؟

ج - بوده سنت مؤکده در .

— اوکله نمازینک سنتی —

س - اوکله نمازینک درت رکعت سنتی نصل قبله جفسک ؟

ج - نیت ایلدم الله رضا سیچون بو کونکی اوکله نما -

زینک درت رکعت سنتی قیلیمه « الله اکبر »

دیهرک صاغ الیمی صول بیلکیمک اوزرینه شویله

برقاووشدیررم . ابتدا آخیرینه قدر « سبحانک »

اوقورم . اعوذ بسمله چکر آخیرینه قدر والحمد

لله رب العالمین ، ی اوقودقدن صکره برده سوره

یاخود اوج آیت ویا اوج آیت مقداری ، بر آیت

اوقورم صکره « الله اکبر » دیه رکوعه واریرم .

اوج دفعه « سبحان ربی العظیم » دیرم . صکره

« سمع الله لمن حمده ، ربناک الحمد » دیه طو .

غریلورم « الله اکبر » دیه یاتاد الیریمی شویله

و باشی الیرمک آرسنه یره قورم یعنی سجده

ایدرم . سجده ده اوج دفعه « سبحان ربی الاعلی »

دیرم . صکره « الله اکبر » دیر طوغریلور

آیاقلرمک اوزرینه اوطوروروم . تکرار « الله

اکبر » دیوب بردها سجده ایدرم . و بو سفرده

اوج دفعه « سبحان ربی الاعلی » دیدکدن صکره

برنجی رکعت بیتمش اولور . بونک اوزرینه

« الله اکبر » دیه آیاغه :

ایکنجی رکعت

ی قیلیمه قالمقارم . یا لکربسمله چکریم . آخیرینه قدر

« الحمد لله رب العالمين » ايله بر سوره ياخود اوج
آيت و ياخود اوج آيت مقداری بر آيت اوقوروم
صکره « الله اکبر » ديه رکوعه و بورادن برنجی
رکعتده تعریف ایلدیکم کبی سجدهیه واریرم .
و ایکی دفعه سجده ایتدکن و هر بریسند
برنجی رکعتده کی کبی اوقوبه جقلریمی اوقودقن
صکره « الله اکبر » ديه قالقوب اوطورور .
آخرینه قدر « التجیات » نی اوقودقن صکره
ایکنجی رکعت بتمش اولور . صکره « الله اکبر »
ديه :

اوچنجی رکعت

ی قیلغه قالفارم . بالکنز بسمه چکرم . آخرینه
قدر « الحمد لله رب العالمين » ايله بر سوره ياخود
اوج آيت و ياخود اوج آيت مقداری بر آيت
اوقوروم . ایکی دفعه سجده ایتدکن صکره

اوچنجی رکعتده بتمش اولور . صکره يته
« الله اکبر » ديه :

دردنجی رکعت

ی قیلغه قالفارم . دردنجی رکعتده اوچنجی
رکعت کبی قیلارم . بالکنز ایکنجی سجدهدن
صکره اوطورور آخرینه قدر التجیات و آخرینه
قدر صلوٰۃ ايله : « ربنا آتنا فی الدنيا حسنة و
فی الآخرة حسنة و قنا عذاب النار » ی اوقورده :
« السلام علیکم ورحمة الله » ديه صاغ اوموزیمه
باقار و « السلام علیکم ورحمة الله » ديه صول
اوموزیمه یاقارم .

اوکله نمازینک فرضی

س— اوکله نمازینک سنتی قیلدک فرضی ده بوبله می
قیله جقسک ؟

ج - اوت امامه اویمیوبده یالکز باشمه قیلارسم
 فرضی ده بویه قیلارم . شو قدر که نیت ایدرکن
 نیت ایلدم الله رضاسیچون بو کونکی اوکله نما
 زینک دوت رکعت فرضی قیلغه دیه نیت ایدرم
 و برده اوچنجی ، دردنجی رکعتلرده قیامده ایکن
 یعنی آیاقده طورورکن یالکز اعوذ بسمله ایل
 آخیرینه قدر « الحمد لله رب العالمین » دن باشقه
 بر شی اوقوم .

س - اوکله نمازینک فرضی امامله نصل قیلارسک ؟

ج - نیت ایلدم الله رضاسیچون دوت رکعت بو کونکی
 اوکله نمازینک فرضی قیلغه اویدم حاضر اولان
 امام عزیزه دیه نیت ایلدکن صکره امامک
 تکبیر آلوب نمازه طورمسی متعاقب نده تکبیر
 آلور نمازه طوریرم . کیزی سس ایل یالکز
 « سبحانک » اوقورم امامده بو سبحانک واعوذ
 بسمله یی و آخیرینه قدر « الحمد لله رب العالمین »

ایل یه بر سوره یاخود اوچ آیت یاخود اوچ آیت
 مقداری بر آتی کیزی سس ایل اوقور صکره
 امامک « الله اکبر » دیمسی و رکوعه وارمسی
 ایل یه بنده « الله اکبر » دیه رکوعه واریرم . و
 « سمع الله لمن حمده ، الله اکبر » دیه سجده یه
 واردینی زمان بن « ربناک الحمد ، الله اکبر »
 دیه آنکله برابر سجده یه واردقن و ایکی دفعه
 سجده ایتدکن صکره برنجی رکعت بتمش اولور
 بونک اوزرینه امام یه « الله اکبر » دیوبد
 ایکنجی رکعته فالقیدینی وقت بنده آنک کی
 یاپار آیاقه قارقارم .

ایکنجی رکعت

ایکنجی رکعتده بن آیاقده هیچ برشی اوقومام
 امام اقدی اوقویه جغنی کیزی سس ایل اوقور
 صکره یه برنجی رکعتده اولدینی کی رکوعه و

سجده و ایریز . ایکی کره سجده ایتدکن
صوکره امام « الله اکبر » دیه اوطوردینی زمان
بنده برابر اوطوریرم . کرک امام و کرک بن
کیزی صدا ایله آخرینه قدر « التحيات » یی
اوقویوب بیتنجه ایکنجی رکعت یتمش اولور .
یونک اوزرینه امام ینه « الله اکبر » دیوب او-
چنجی رکعتده قالدینی وقت بنده آنک کی یاپار

اوجنجی رکعت

« قالدیم فقط آیاقده ینه بن بر شی اوقومام .
امام افندی اوقویهجفی اوقوز صکره ینه برنجی
رکعتده اولدینی کی رکوعه و سجده و ایریز .
ایکی دفعه سجده ایتدکن صکره اوجنجی رکعتده
یتمش اولور . صکره امام ینه « الله اکبر »
دیهرک آنکله برابر

دردنجی رکعت

« قالدیم . فقط بو رکعتده دخی آیاقده برشی
اوقومام . امام افندی ینه اوقویهجفی اوقوز
صکره رکوعه و سجده و ایریز . ایکی دفعه
سجده ایتدکن صکره امام افندی اوطوردینی
زمان بنده اوطورورم . آخرینه قدر « التحيات »
و کدا « صلواة » ایله « ربنا آتنا فی الدنيا حسنة
وفی الآخرة حسنة » و قنا عذاب النار » آیت
کریمه سنی اوقوز . صکره امام یوکسک سسله
« السلام علیکم ورحمة الله » دیه صاغ اوموزینه
باقارکن بنده اکا اویهرق و یواش سسله « السلام
علیکم ورحمة الله » دیه صاغ اوموزیمه باقارم .
صکره امام باشی صوله دؤندیروب ینه یوکسک
صدا ایله « السلام علیکم ورحمة الله » دیهرک
صول اوموزینه باقارکن بنده یواش سسله آنک
کی « السلام علیکم ورحمة الله » دیه صول او-
موزیمه باقارم . بو وجهله نمازدن چیقارز .

❦ اوكله نمازىڭ صوك ستنى ❦

- س - اوكله نمازىڭ صوك ستنى نصل قىلارسىڭ ؟
 ج - صباح نمازىڭ ايكى ركت ستنى نصل قىلە جمعى
 تعريف ايتىش ايدىم . ايشته اوكله نمازىڭ
 صوك ستنى دە اويلا قىلارم . شو قدركه نيت
 ايدىركن : نيت ايدىم الله رضاىچون بو كونكى
 اوكله نك ايكى ركت صوك ستنى قىلمغه دىرم .

❦ ايكندى نمازى ❦

- س - ايكندى نمازى قاچ ركتدر ؟
 ج - سكر ركتدر .
 س - قاچى سنت قاچى فرضدر ؟
 ج - دردى سنت دردى فرضدر .
 س - ايكندى نمازىڭ بو ستنى نصل سىندىر ؟
 ج - سىب غير مؤكدهدر .

- س - ايكندى نمازىڭ ستنى مى اول قىلارسىڭ ،
 فرضى مى ؟
 ج - ستنى اول قىلارم .

❦ ايكندى نمازىڭ ستنى ❦

- س - ايكندى نمازىڭ ستنى نصل قىلارسىڭ ؟
 ج - اوكله نمازىڭ ستنى نصل قىلدى ايسىم بونى دە
 اويلا قىلارم . شو قدركه نيت ايدىركن : نيت
 ايدىم الله رضاىچون بو كونكى ايكندىڭ دوت
 ركت ستنى قىلمغه دىرم .

س - فضله دها باشقه بر شى ياپمازىسىڭ ؟

ج - ياپارم .

س - نه ياپارسىڭ ؟

- ج - بو سىتنك ايكىجى ركتنى بىتيروب اوطوردىڭ
 زمان عادتا دوت ركتدن عبارت اولان نمازىڭ
 دردىنجى ركتنى بىتيروب اوطوردىڭ زمان اوقو .

دینم شیلری اوقورم .

س — بونه دیمکدر ؟

ج — یعنی یالکیز آخیرینه قدر ، التحیات ، بی اوقو .

مقله اکثفا ایلیوب « صلواة » ایله « ربنا آتنا

فی الدنيا حسنة و فی الآخرة حسنة و قنا عذاب

النار » آیتی ده برابر اوقورم .

س — بوندن باشقه یاه جفک بر شی وارمیدر ؟

ج — وارددر .

س — ندر او ؟

ج — اوجنجی رکعت قالدینم زمان فضل اوله رق اولای

سبحانک اوقورم .

س — ایکندی نمازینک بو سنتی ده باشقه دبلو قیلار .

میسک ؟

ج — قیلارم .

س — فصل قیلارسک ؟

ج — اولای ایکی رکعت قیلار سلام ویربرم . صکره بر

ایکی رکعت ده قیلار سلام ویربرم . او زمان

هیبی دوت رکعت ایدر .

س — اوکله نمازینک سنتدهده بویه یاه ییلورمیسک ؟

ج — خیر یاهم .

س — نه ایچون ؟

ج — اوکله نمازینک سنتی سنت مؤکده ایکندی نمازینک

سنتی ایسه سنت غیر مؤکدهدر .

س — او یاه ایسه سنت غیر مؤکده اولوب دوت رکعتدن

عبارت اولان نمازلرله کانه-نی بویه ایکیشر

رکعتده برسلام ویرمک اوزره قیلحق جائز میدر ؟

ج — جائزدر .

س — ایکندی نمازینک سنتی بویه ایکی یه آیروب ایکیشر

رکعتده برسلام ویرمک ایسترسک هر ایکی رکعتی

نه صورتده قیلح ییلورسک ؟

ج — صباح نمازینک ایکی رکعت سنتی نه یوله قیلدی

ایسه بونی ده او یاه قیلارم .

﴿ایکندی نمازینک فرضی﴾

س- ایکندی نمازینک فرضی کرک امامله و کرکسه امامسر نصل قیلارسک؟

ج- طبق اوکله نمازینک فرضی کبی قیلارم شو قدرکه امامله قیلدیغمه کوره نیت ایدرکن: «نیت ایلدم الله رضاسیچون بویکندینک دوت رکعت فرضی قیلیمغه اویدم حاضر اولان امامه» دیرم. امامسر قیلدیغمه کوره نیت ایدرکن یا لکنز «نیت ایلدم الله رضاسیچون بویکندینک دوت رکعت فرضی قیلیمغه» دیرم.

﴿آقشام نمازی﴾

س- آقشام نمازی قاج رکعتدر؟

ج- بش رکعتدر.

س- بو بش رکعت قاجی سنت قاجی فرضدر؟

ج- ایکیبی سنت اوچی فرضدر.

س- آقشام نمازینک فرضی می اول قیلنور سنتی می؟
ج- فرضی.

س- دیگر نمازلرک سنتی اول قیلنورده آقشام نمازینک نیچون فرضی اول قیلنور؟

ج- زیرا آقشام نمازی ایله یاتسو نمازی بیندهکی وقت آزدرد. آزا اولان بو وقتده برآن اول فرضی ادا ایتیش اولمق سنتی ادا ایتیش اولمغه ترجیح اولنور.

﴿آقشام نمازینک فرضی﴾

س- آقشام نمازینک فرضی امامله نصل قیلارسک؟

ج- صباح نمازینک فرضی نصل قیلدی ایسم بونیده اوילה قیلارم. شو قدرکه نیت ایدرکن: نیت ایلدم الله رضاسیچون بو آقشام نمازینک اوچ رکعت فرضی قیلیمغه اویدم حاضر اولان شوامام

عزیزه دیرم . برده فضله اوله رق اوچنجی بر
رکعت ده قیلام که بورکعتک قیامده امام اوقویه .
جغنی ایچرو سندن کیزلی اوقور بن ایسه بر شی
اوقومام . رکوعی وسجودی دیگر نمازلرک رکوع
وسجده لرنده اولدیفی کبی امامله برابر یاپارم .
صکره طوغریلوب ده اوطوردیغمز زمان شمدی به
قدر تعریف ایتدیگمز سائر نمازلرک فرضلرینک
صوک رکعتلرنده یادیغمز کبی یاپارز . واولو جهله
سلام ویره رک نمازدن جبقارز .

س - آقشام نمازینک فرضی یالکز باشنه نصل قیلارسک؟
ج - سائر نمازلرک فرضی نصل قیلورسم بونی ده اوله
قیلارم . شو قدرکه نیت ایدرکن : نیت ایلدم
الله رضاسیچون بو آقشامک ایکی رکعت فرضی
قیلمغه دیرم . و اوچنجی رکعتده آیاقده ایکن
یاالکز بسمله چکوب آخربنه قدر « الحمد لله
رب العالمین » اوقورم باشقه بر شی اوقومام .

﴿ آقشام نمازینک سنتی ﴾

س - آقشام نمازینک ایکی رکعت سنتی نصل قیلارسک؟
ج - صباح نمازینک سنتی نصل قیلور ایسم بونی ده
اوله قیلارم . شو قدرکه نیت ایدرکن : نیت
ایلدم الله رضاسیچون بو آقشامک ایکی رکعت
سنتی قیلماقغه دیرم .

﴿ یاتسو نمازی ﴾

س - یاتسو نمازی قاچ رکعتدر ؟
ج - اون اوچ رکعتدر .
س - بو اون اوچ رکعتک قاچی سنت قاچی فرض و
قاچی صوک سنتدر ؟
ج - دردی سنت دردی فرض وایکیسی صوک سنتدر .
س - بو ابلاک درت رکعت سنت نصل سنتدر ؟
ج - اینکدی نمازینک سنتی کبی سنت غیر مؤکده در .

س - اويله ايسه ياتسونك سنتى نصل قىلارسك ؟

ج - اولاد نيت ايلدم الله رضا سچون بو ياتسونك درت ركعت سنتى قيلمغه ، ديه نيت ايدرم صكره ايكندى نمازينك سنتى نصل قىلار ايسهم بونى ده اويله قىلارم .

❦ ياتسونك فرضى ❦

س - ياتسونك فرضى كرك امامله و كرك امامسز نصل قىلارسك ؟

ج - امامله ، نيت ايلدم الله رضا سچون ياتسونك درت ركعت فرضى قيلمقلغه اويدم حاضر اولان امام عززه ، ديه نيت ايدرم . امامسز قىليورسهم ياكى نيت ايلدم الله رضا سچون بو ياتسونك درت ركعت فرضى قيلمقلغه ، ديه نيت ايلرم . صكره اوكله نمازينك فرضى امامله و امامسز نصل قىلدى ايسهم بونى ده اويله قىلارم .

❦ ياتسونك صوك سنتى ❦

س - ياتسونك صوك سنتى نصل سنتدر ؟

ج - سنت ، وؤكده در .

س - ياتسونك بو سنتى نصل قىلارسك ؟

ج - اولاد نيت ايلدم الله رضا سچون بو ياتسونك ايكي ركعت صوك سنتى قيلمغه ، ديه نيت ايدرم . صكره صباح نمازينك سنتى نصل قىلدى ايسهم بونى ده اويله قىلارم .

❦ صلاقت وتر ❦

س - يوقا ريده اون اوچ و كعت ياتسون نمازينك دردى سنت دردى فرض و ايكي صوك سنت اولديغنى سويش ايدك . يا كىرويه قالان اوچ ركعتك آدى ندر ؟

ج - صلاقت وتر در .

س - وتر نه ديمکدر.

ج - يالکز باشنه . تک اولان شئ ديمکدر .

س - اويله ايسه صلاة وتر نه ديمکدر ؟

ج - سنت و فرضدن غيری آبروجه قلنان تک رکعتی

نماز ديمکدر . (اشبو صلاة وترك قيلنمسی فرض

اوليوس واجبدر . فرض ايله واجبک بيشدهکی

فرقده يوقاروده بيان ايدلمشدر .)

س - صلاة وتر نه زمان امامله و نه زمان امامسز
قيلنور ؟

ج - رمضان شريفده امامله قيلنور . سائر وقتلرده
امامسز قيلنور .

س - امامله نصل قيلنور ؟

ج - اولاً « نيت ايلدم الله رضا » چون بوججه ياتسو

نمازينک صلاة وترين قيلمغه اويدم حاضر اولان

امام عزيزه « ديه نيت ايديلور . صکره اولکی

ايکی رکعتی اخشام نمازينک فرضی کي قيلنور .

اوچنجی رکعت قائلده امام يوکسک سس ايله

« الحمد لله رب العالمين » ايله بر سوره ياخود اوچ

آيت و ياخود اوچ آيت مقداری بر آيت اوقور

صکره نمازه باشلارکن ياپيلديني کي اللرينی قو -

لاقلرينه قالدیره رق « الله اکبر » ديهينه يوکسک

سسله تکبير آلور . بنده امام کي فقط ايجرمدن

« الله اکبر » ديه تکبير آلورم . صکره امام « قوت »

دعاسی ايجروندن اوقور . بنده بونی ايجرمدن

اوقورم صکره امام « الله اکبر » ديه رکوعه

وارير بنده برابر واريرم . بورادن اوتنسی

اخشام نمازينک اوچنجی رکعت فرضی قيلديغمز

کي قيلارز .

س - صلاة وتری يالکز نصل قيلارسک ؟

ج - اولاً « نيت ايلدم الله رضا » چون بوججه کي

ياتسو نمازينک اوچ رکعت صلاة وترين قيلمغه

ديه نيت ايدرم . صکره اخشام نمازينک فرضی

یا ائکز باشمه نصل قیایورسەم بونی دە اویله
قیلارم . شو قدرکه اوچینجی رکعتده یالکز بسمله
چکرم . آخرینه قدر « الحمد لله رب العالمین »
ایله بر سوره یاخود اوچ آیت ویاخود اوچ آیت
مقداری بر آیت اوقورم . « الله اکبر » دهرک
اللمی باش پارمقلری قولاقلمک یومشاقلرینه
دوقونجه قدر قالدیرم . صکره ینە ال باغلارم
آخرینه قدر قنوت دعاسی اوقورم . صکره
« الله اکبر » دهرکوعه واریرم بورادن اوتەسنی
دیگر نمازلرک صوک رکعتلرینی قیلدیغم کچی قیلارم .

س- قنوت دعاسی هانکیسیدر ؟

ج- [بونک ایچون کتابک نهایته مراجعت اولونه]

س- نمازده اوقودیفک « سبحانک اللهم و بحمدک و

تبارک اسمک و تعالی جدک وجل ثناؤک و لا

اله غیرک » ک هانکی کله لرینی اوقومازسک ؟

ج- « وجل ثناؤک » بی اوقورم .

س- « وجل ثناؤک » بی یالکز هاکی نمازده اوقورسک ؟

ج- جنازه نمازنده اوقورم .

جمعه نمازی

س- جمعه نمازی بش وقت نمازکی فرضیدر ؟

ج- اوت بش وقت نمازکی فرضدر .

س- جمعه نمازی نه وقتده قیلنور ؟

ج- اوکله وقتده قیلنور . اوکله وقتی جیققدن صکره
قیلنار .

س- جمعه نمازنده نه اوقونمق لازمدر ؟

ج- خطبه اوقونمق لازمدر .

س- خطبه نه دیمکدر ؟

ج- وعظ و نصیحت دیمکدر .

س- بو خطبه بی اوقویانه نه دیرلر ؟

ج- خطیب دیرلر .

س- اوبله ايسه خطيک معناسي نه ديمک ايمش ؟

ج- خطبه اوقويجي ديمکدر .

س- اکر بو خطبه اوقونماز ايسه اولمازمي ؟

ج- اولماز .

س- جمعه نمازي قاچ رکعتدر ؟

ج- اون آلتی رکعتدر .

س- بو اون آلتی رکعتک هبسي بردني قيلور ؟

ج- هبسي بردن قينماز . اولادرت رکعت سنت مؤکده

بعده ايکي رکعت فرض صکره درت رکعت ينه

سنت مؤکده ايکي رکعت دها صکره درت رکعت آخر

ظهروال صکره دها ايکي رکعت سنت الوقت قيلنور .

﴿ جمعه نك سنتی ﴾

س- جمعه نك درت رکعت سنتی نصل قيلارسک ؟

ج- اولاً « نيت ايلدم الله رضايجون جمعه نك سنتی

قيلمقلعه » ديه نيت ايلدم . بعده اوکله نمازينك

درت رکعت سنتی تعريف ايلديکم وجهله بوني ده

قيلارم .

﴿ جمعه نك فرضی ﴾

س- جمعه نك ايکي رکعت فرضی نصل قيلارسک ؟

ج- صباح نمازينك ايکي رکعت فرضی کبي قيلارم .

شو قدرکه نيت ايلدرکن « نيت ايلدم الله رضا -

سيچون جمعه نمازينك ايکي رکعت فرضی قيلمقلعه

اويدم حاضر اولان امامه » ديرم .

﴿ جمعه نك صوڪ سنتی ﴾

س- جمعه نك درت رکعت صوڪ سنتی نصل قيلارسک ؟

ج- بوني ده اوکله نمازينك درت رکعت سنتی کبي

قيلارم . شو قدرکه نيت ايلدرکن « نيت ايلدم

الله رضايجون بو جمعه نك درت رکعت صوڪ

سنٹی قیلمقلغہ ۰ دیرم .

﴿ جمعہ دہ آخر ظہر یتیلہ قلنان نماز ﴾

س - درت رکعت آخر ظہر نمازینی نصل قیلارسک؟

ج - بونی دہ اوکلہ نک درت رکعت سنٹی ویا فرضی کبی قیلارم . شو قدرکہ نیت ایدرکن : « نیت ایلدم اللہ رضا سچون وقتہ یتیشوبده هنوز قیلمدیغم درت رکعت آخر ظہری قیلمقلغہ دیرم . »

س - آخر ظہر نمازینی اوکلہ نک سنٹی کبی قیلارسک نہ اولور؟

ج - نافلہ نماز یریتہ کچمش اولور .

﴿ جمعہ نک اک صوکرہ کی سنت الوقت نمازی ﴾

س - جمعہ نک اک رکعت سنت الوقت نمازینی نصل قیلارسک .

ج - اوکلہ نک اک رکعت صوکرہ سنٹی کبی قیلارم .

شو قدرکہ نیت ایدرکن : « نیت ایلدم اللہ رضا سچون اک رکعت سنت الوقت قیلمقلغہ ۰ دیرم س - جمعہ نمازنده خطیب خطبہ به باشلامش اولسه و

سن دہ جامعہ بر آز کچ کیتمش اولسه شمدی خطبہ اوقونورکن سنٹی قیلمک جائز میدر دگیدر؟

ج - خیر جائز دگیدر . بونک ایچون اولا اوطور و خطبہ یی دیکلرم و اماملہ فرضی قیلدقدن صکرہ سنٹی قیلارم .

س - جمعہ نمازی قیلما انلر یا خود جمعہ نمازینہ یتیشہ میانلر نہ یامیلدر؟

ج - اوکلہ نمازی قیلملیدر .

س - جمعہ نمازنده امامہ بر رکعت قیلدقدن صوکرہ یتیشیرسه نہ یاپارسک؟

ج - امامہ او یارم بر رکعتی آنکله برابر قیلارم . امام سلام ویردکن صکرہ قلفارم . سبحانک و اعوذ بسمله اوقویہرق قلان بر رکعتی دہ قیلوب تکمیل

ایدرم.

س- پك اعلا جامعه كلك ، كوردك ، كه امام جمعه نك
فرضی بترمك اوزره التحیاتده اوطوریور . بو
حاله نه یابارسك ؟

ج- ینه امامه اویارم اوطوریور . امام سلام ویردكدن
صكره قاقار ایکی ركعتی تكمیل قیلارم ،

س- نیچون ؟

ج- چونكه بو حاله جمعه نمازی قیلمش صاییلیرم و
جمعه نمازی قیلمشجه سنه ثواب قزانیرم .

تراویح نمازی

س- تراویحك معناسی ندر ؟

ج- تر و یحله دیمكدر .

س- تر و یحه نه دیمكدر ؟

ج- استراحت دیمكدر .

س- اویله ایسه بو نمازه تراویح دینلمسك سببی نه

ایمش ؟

ج- ركتلرینك هپسینی بردن قیله حق یرده هر ایکی
ویا هر درت ركتده بر سلام ویرهرك نماز قیلانلر
استراحت ایندیکی ایچون بو نمازه تراویح دینلمشدر .

س- تراویح نمازی قاج ركتدر ؟

ج- یكرمی ركتدر .

س- بو یكرمی ركتدن عبارت اولان تراویح نمازی

فرضه یدر ؟ سنتمیدر ؟

ج- یكرمی ركتك یكرمیسی ده سنتمدر .

س- تراویح نمازی نصل سنتمدر ؟

ج- سنت مؤكده در .

تراویح نمازی نرده قیلنور ؟

ج- جامع شریفدهده قیلنور بر خانهدهده قیلنور بر

میدان محلهدهده .

س- تراویح نمازی جماعت ایله قیلنمق ندر ؟

ج- سنتمدر .

س- تراویح نمازینک وقتی نه وقتدر ؟

ج- یانسو نمازینک وقتدر .

س- یاتسونک وقتی کیرمندن تراویح قیلنورمی ؟

ج- قیلماز .

س- تراویح نمازی یاتسو نمازندن اولی قیلنور یوقسه

یانسو نمازینی قیلدقدن صکره می ؟

ج- یاتسو نمازینی قیلدقدن صکره .

س- یانسو نمازندن اول قیلنورسه اولمازی ؟

ج- اولماز .

س- بکرمی رکعت تراویح نمازی نصل قیلنور ؟

ج- تراویح نمازنده هر ایکی رکعتده بر کره سلام

ویریلور .

س- هر دوت رکعتده بر کره سلام ویریلورسه اولمازی ؟

ج- هر دوت رکعتده بر سلام ویرلسده اولور . بکرمی

رکعتی تکمیل قیلوب سلام ویرلسده اولور . لیکن

هر ایکی رکعتده بر کره او طور یله جقدر .

س- هر ایکی رکعتده بر کره او طور لمازسه نماز صحیح

اولورمی ؟

ج- اولماز .

س- نیچون بویه هر ایکی رکعتده بر او طور مق لازمدر ؟

ج- زیرا تراویح نمازینک هر ایکی رکعتی بر نماز

صاییلور .

س- مانامکه تراویح نمازینک هر ایکی رکعتی بر نماز

صاییلور اویله ایسه هر ایکی رکعتده بر او طور نیجه

نه اوقومق لازمدر ؟

ج- التجیات ایلله صلواة و برده « ربنا آتنا فی الدنیا

حسنه و فی الآخرة حسنه » و قنا عذاب النار »

اوقومق لازمدر .

س- بوندن ماعدا هر ایکی رکعتک باشنده آیاقده ایکن

نه اوقومق لازمدر ؟

ج- سبجانک اوقومق لازمدر .

س- بونلری امامه او یانلرده اوقویه جقمیدر ؟

ج - اوت اوقویه جقلردر .

س - بو حالد امامه اوپولدیفنه و هر ایکی رکعتده بر سلام ویرلدیکنه کوره تراویح نمازینک بهر ایکی رکعتی هانکی نماز کی قیلنور ؟

ج - عادتاً صباح نمازینک فرضی کی . شوقدر که نیت ایدرکن : « نیت ایلدم الله رضاسیچون تراویح نمازینی قیلمغه ایدم حاضر اولان امامه ، دینور .

س - تراویح نمازی کرک امامله قیلنسون و کرکسه یالکز باشنه قیلنسون بوندهک زیاده مقبول اولان نهدر ؟

ج - جمله علما عندندهک زیاده مقبول اولان ایکی رکعتده بر سلام ویرمکدر .

س - تراویح نمازنده هر سلام ووروب قالقدهجه تکرار نیت ایلک لازیمیدر ؟

ج - اگر آره برده دنیا کلامی سوبلنماش ایسه لازم دکلددر .

س - آره برده دنیا کلامی سوبلنماش ایسه ؟

ج - بو حالد نیتک تکراری لازمدر .

س - تراویح نمازینی یالکز باشنه قیله جق اولورسهک نصل نیت ایدر سک ؟

ج - « نیت ایلدم الله رضاسیچون تراویح نمازینی قیلمقلغه » دیرم .

س - تراویح نمازینی جماعت ایله قیله جق آدم یاتسو نمازی قیلندقدن صکره امامه یتیشیر ایسه نه یاپار ؟

ج - اولاکندی باشنه یاتسو نمازینی قیلار . بعده تراویحه باشلار بیتزدکدن صکره یتیشمدیکی حالد تراویحدن قاج رکعتا کسینک قیلدیه قالقار یالکز باشنه قالان کسینک تماملار صکره ده یالکز باشنه صلاة وتری قیلار .

س - صلاة وتری امام ایله قیلوب اکسینک قالان تراویحی صکره قیلاوسه اولمازمی ؟

ج - اولور .

س۔ ارکک اولسون قادین اولسون تراویح نمازینی

یالکز باشنه قیلمق ایسترسه نه یاپار ؟

ج۔ اولایاتسو نمازینی صکره یکریمی رکعت تراویح نمازینی اک صکره اوچ رکعت / صلاوة وتری قیلاره

— نمازی بوزان شیر —

س۔ نمازک مفسدلری هانکیلریدر ؟

ج۔ برنجیسی افتتاح تکبیرینی کندیی ایشیده جک قدر

آلامق ، ایکنجیسی نمازده چوق کولمک ، او .

چنجیسی نمازده آه ایتمک ، دردنجیسی نمازده

دنیا سوزی سوبلک ، بشنجیسی نمازده دنیا ایچون

آغلامق ، آلتنجیسی نمازده ساقز چکنه مک ،

یدنجیسی نمازده صاحنی وصالنی طرامق ، سکزه

نجیسی نمازده اوچ کره قیل قوبارمق ، طقوزنجیسی

نمازده کهله اولدیرمک ، اوننجیسی نمازده اوچ

کره بریرینی قاشیمق ، اون برنجیسی نمازده

قرآنی یا کلش اوقومق ، اون ایکنجیسی نمازده

قرآنی کندیی ایشیده جک قدر اوقومامق ، اون

اوچنجیسی سجدهده ایکن آیاقلرینی قالدیرمق ،

اون دردنجیسی نمازده برشی یمک و ایچمک ،

اون بشنجیسی امامه اویوب ارقه سنده طورامق ،

اون آلتنجیسی جماعتله نماز قیلارکن ارکک ، قد

دینک ارقه سنده طورمق ، اون یدنجیسی امامدن

ایلرو طورمق .

س۔ بو صابده قیلرندن ماعدا مثلا بر شیئه طابوبده بو

شی آلتدینی حالمه دوشه جک درجهده اویورسهک

ویا خود یردن برشی آلوب آتسهک نمازک فاسد

اولورمی اولمازمی ؟

ج۔ فاسد اولور .

س۔ قیلدینگک نماز باشقه درلو فاسد اولمازمی ؟

ج۔ بن نماز قیلارکن اوزاندن بر آدم باقوبده عیبا

بو نمازی قیئور . یوقسه اکنه یورمی دیه جک
 کچی بر شی یاپارسه نمازم ینه فاسد اولور .
 س- بو حالدنه یایمقلغک لازمکولور ؟
 ج- او نمازی تکرار قیلماقغ لازمکولور .

سجده السهو

س- سجده السهو نه دن لازمکولور ؟
 ج- یوقاریده نمازک فرضلرینی سولیش ایدک . ایشته
 بوفرضلردن هانکیلرینی اولورسه اولسون بربرینک
 آردی صره یایمبوبده ایکینسک آره سنده زیاده
 اکنیلورسه اول زمان سجده السهو اتمک واجب
 اولور .

س- سجده السهو نه دیمکدر ؟
 ج- مثلاً بن نمازک فرضلرندن رکوعده لزومندن زیاده
 طوروبده سجده یه وارمازسه سجده السهو
 لازمکولور . بونک ایچون نمازک صوکنده سلام

ویرر ویرمن اولدیغ یرده ایکی دفعه سجده ایدرم
 وسجده تسبیح لرینی اوقودندن صکره اوطوریرم
 بردها التحیاتی اوقورم صلواتی اوقورم . تکرار
 ایکی طرفه سلام ویریرم ، که ایشته سجده السهو
 بو دیمکدر .

س- ایجابنده هر کس سجده السهو بویله می یایمق
 لازمدر ؟

ج- اوت سجده سهوی هر کس ایجابنده بویله یاپار .
 س- یوقاریده سجده تسبیح لرینی اوقودندن صکره
 دیمشدک بو نه دیمکدر ؟

ج- یعنی هر بر سجده ایدیشه اوج دفعه « سبحان
 ربی الاعلی » اوقومق دیمکدر .

س- هانکی نمازده اولورسه اولسون امام افندی یه
 سجده السهو واجب اولوبده امام سجده ایده جک
 اولورسه امامه اویوب نماز قیلازلرده برابر سجده
 ایدرلری ؟

ج - اوت آنلرده امامله برابر سجده ایدرلر .

﴿ قضا نمازی قیلمق ﴾

س - اگر سن صباح نمازینی وقتنده قیلمه من ایسه که نه یاپارسک ؟

ج - کونش طوغدقدن یارم ساعت صکره کی زماندن اعتباراً اوکله وقتیه یارم ساعت قالدجه یه قدر سنیلله برابر صباحک فرضنی قضا ایدرم .

س - اگر اوکله وقتی کیردکن صکره صباح نمازینی قیلمه جق اولورسه که نه یاپارسک ؟

ج - بو حالد آنک یالکز فرضنی قضا ایده بلورم .

س - سائروقلرک نمازلریده قالسه باشقه وقت کیردکن صکره قیلمه جق اولورسه که نه یاپارسک ؟

ج - ینه فرضلری قضا ایدرم .

س - بک اعلا صلات وتری قضا ایتمه یسک ؟

ج - اوت صلات الوتریده قضا ایدرم .

س - بک اعلا صباح نمازینک سنتنی قضا ایده جک اولسه که

نه دیه قضا ایدرسک ؟

ج - نیت ایلدم فوت اولان بو کونکی صباحک سنتنی قضا ایتمکله دیرم .

س - صباح نمازینک فرضنی قضا ایده جک اولورسه که نه دیه قضا ایدرسک ؟

ج - نیت ایلدم فوت اولان بو کونکی صباحک فرضنی قیلمقلغه دیرم .

س - اوکله نک فرضنی قضا ایتمککک لازم کسه نه دیه نیت ایدرسک ؟

ج - نیت ایلدم فوت اولان بو کونکی اوکله نک فرضنی قضا ایتمکله دیرم .

س - ایکندینک فرضنی قضا ایتمکککک لازم کسه نه دیه نیت ایدرسک ؟

ج - نیت ایلدم فوت اولان بو کونکی ایکندینک فرضنی قضا ایتمکله دیه نیت ایدرم .

س- آفشامك فرضنى قضا ايتمكلك لازم كلسه نه ديه
نيت ايدرسك ؟

ج- نيت ايلدم فوت اولان بوكونكى آفشامك فر-
ضنى قضا ايتمكلكه ديرم .

س- ياتسونك فرضنى قضا ايتمكلك لازم كلسه نه ديه
نيت ايدرسك ؟

ج- نيت ايلدم فوت اولان بوكونكى ياتسونك فرضنى
قضا ايتمككه ديرم .

س- صلات الوترى قضا ايتمكلك لازم كلسه نه ديه
نيت ايدرسك ؟

ج- نيت ايلدم فوت اولان بوياتسونك صلات الوترينى
قيلمقغه ديرم .

بایرام نمازی ❦

س- بیرام نمازی نه در ؟

ج- واجبدیر .

س- بیرام نمازی قالج رکتدر ؟

ج- ایکی رکتدر ؟

س- بیرام نمازی یالکزى قیلنور یوقسه جماعت ایلهمی ؟

ج- بیرام نمازی یالکز قیلماز جماعت ایلهم قیلنور .

س- بیرام نمازینه نه ديه نيت ايدرسك ؟

ج- « نيت ايلدم الله رضا سيچون ايكي رکت بيرام
نمازی قيلمغه اويدم حاضر اولان امامه ، ديرم .

س- نيت ايتدكدن صكره بايرام نمازی فصل قیلنور ؟

ج- « الله اكبر » ديهرك هر كس ال قالدیرر صكره الله

باغلار . آخريته قدر بر كزه « سبحانك » او-

قور صكره امام ايكنجی دفعه « الله اكبر » ديرم .

هر كس ده آنكله برابر وفقط كيزلى سسله « الله

اكبر » ديهرك ال قالدیررلر بعده اللرينى آشاغى به

صاليويررلر . امام اوچنجی دفعه « الله اكبر »

ديدكده ينه هر كس آنكله برابر « الله اكبر »

ديهرك ال قالدیررلر واللرينى آشاغى به صاليويررلر

امام دردنجی دفعه «الله اکبر» دیر هر کسده
آنکله برابر «الله اکبر» دهرک ال قالدیردقدن
صکره ال باغلارلر . امام آخرینه قدر بر فاتحه
شریفه و برده سوره اوقور یا خود آیت اوقورده
صکره سائر نماز زده اولدینی کبی «الله اکبر»
دهرک کندینی و هر کس ده آنکله برابر رکوعه
صکره سجده یه واریرلر . ایکی کره سجده ایدر
المرده :

ایکنجی رکعت

«القارلر . بونده امام آخرینه قدر بر فاتحه
شریفه اوقور برده سوره اوقور یا خود آیت اوقورده و الله
اکبر» دیر هر کسده آنکله برابر «الله اکبر»
دهرک ال قالدیرلر . بنه اللرنی اشاغی یه صا-
لیورلر . امام اوچنجی دفعه «الله اکبر» دیر
هر کس ده «الله اکبر» دهرک ال قالدیرلر یه

اللرنی اشاغی یه صالیورلر . امام دردنجی دفعه
«الله اکبر» دیر هر کس «الله اکبر» دهرک
سائر نماز زده اولدینی کبی رکوعه و صکره سجده
یه واریرلر . ایکی کره سجده ایتدکن صکره
«اوطورورلر . آخرینه قدر التحیات ایله صلوات
و برده «ربنا آتنا فی الدنیا حسنة» و فی الاخرة
حسنة» و قنا عذاب النار» آیت کریمه سنی او-
قودقدن صکره امام ایله برابر «السلام علیکم
و رحمة الله» دیه صاغ وینه «السلام علیکم و
رحمة الله» دیه صول اوموزلرینه باقارلر . نماز-
دن چیقارلر .

ص- آخرینه قدر فاتحه شریفه اوقومق نه دیمکدر ؟
چ- آخرینه قدر «الحمد لله رب العالمین» اوقومق
دیمکدر .

سفری نمازی

س- مقیم نه دیمکدر ؟

ج- بولندی یې یردن دوه یوروشیه اوچ کونک یعنی اون سکر ساعت اوزاقده بولنان بر محله کیمیان کیمسه دیمکدر .

س- اویله ایسه بولندی یې یردن دوه یوروشیه اون یدی ساعت اوزاقده بولنان بر محله کیدن کیمسه نه صاییلور ؟

ج- ینه مقیم صاییلور .

س- دیمک مقیم اولان کیمسه بولندی یې یردن اعظمی قاج ساعت قدر اوزاغه کیدرسه مقیم صاییلور ؟

ج- اعظمی اون یدی ساعت .

س- بر کیمسه نه زمان سفری صاییلور یعنی سفری نمازی نه زمان قیله ییلور ؟

ج- او کیمسه اولجه بولندی یې محلدن اوچ کونک

اوزاق بر محله کیدرسه .

س- پک اعلا اورایه واردقن صکره می سفری نمازیه باشلار یوقسه یوله چیقندی وقتدن اعتبارامی ؟

ج- یوله چیقندی وقتدن اعتباراً باشلار .

س- اگر بر کیمسه پک کیتدیکی محل اوچ کونک مسافهدن یقین ایسه او کیمسه سفری صاییلور می ؟ صاییلور می ؟

ج- صاییلور .

س- اگر بر کیمسه کیده چکی محله واردقن صکره اوراده اک آزون بش کون اوطور مقلنی نیت ایدرسه نه اولور ؟

ج- نیت ایندیکی ساعتدن اعتباراً سفریلکدن چیقار . بونک ایچون اکا آرتق سفری نمازی قیلمق جاء نر اولماز .

س- لکن کیتدیکی محله بو کون یارین بو هفته او بر همته عودت ایدر جکم دیزک آیلرجه بیله قالسه

او کیمسه سفر بیکدن چیقارمی ؟

ج - خیر بو حالد سفر بیکدن چیقماز و اکا سفری نمازی قیلمق جائزدر .

س - سفری نمازی دیدیکه هانکی نمازدر ؟

ج - بیلدیکمز اوکر ندیکمز بش وقت نمازدر که بو- نلردن دردر رکعت فرضی اولانله هپ ایکیشر رکعت فرض قیلور . فقط آقشامک فرضی ایله صلات الوتر و برده سنت اولان نمازلرک کافه سی تاممله قیلور .

س - سفر حالده دها زیاده اجر و ثواب قزائمق

فکر بیه درت رکعت فرضی ایکی رکعت یرینه

درت رکعت قیلمق جائز میدر ؟

ج - جائز اولدقدن بشقه بویه یابان کسی آتم یعنی کناهکار اولور .

س - سفری نماز ایچون باشقه درلومی نیت ایدرسک ؟

ج - خیر باشقه درلو نیت ایتم . مثلا اوکله نمازی

سفری اوله رق قیلمق ایجاب ایلسه نیت ایلدم الله رضاسیچون بو اوکله نک فرضی قیلمقغه و الخ دیرم .

س - سفری نمازلی قیلارکن نه اوقورسک ؟

ج - بش وقت نمازلی قیلارکن نه اوقویورسهم بونلر- دده آنلری اوقورم .

س - سفر بیکده جمعه و یارام نمازلی و قربان کسمک واجبیدر ؟

ج - خیر واجب دکلددر .

✽ امامه متابعت - اقتدا ✽

س - جماعته نماز قیلنورکن و امام برنجی رکعتک

رکوعنه وارمش ایکن طیشارودن بر آدم کلوب

ده رکوعه یتشمش اولسه بو آدم برنجی رکعت

یتشمش صاییلورمی صاییلمازمی ؟

ج - اوت برنجی رگته یتشمش صایلور .
 س - اویله ایسه بو آدم فصل نمازه طورر ؟
 ج - افتتاح تکبیری آلهرق همان رکوعه واریر .
 س - پک اعلا سبجانک اعوذ بسمله و ساثره اوقو -
 مازمی ؟

ج - سبجانک اعوذ بسمله اوقومدینی کبی رکوع
 ایچونده باشقه بر تکبیر آلماز .
 س - دیمک رکوعه یتیشان برنجی رگته یتشمش صا -
 یلور اویله ایسه رکوعه یتیشیمان برنجی رگته
 یتشمش صایلورمی ؟
 ج - خیر صایلماز .

س - اویله ایسه سن جماعتله قیلان دوت رگتلی بر نمازده
 برنجی رگته یتشه مز ایسه ک نه یاپارسک ؟
 ج - همان افتتاح تکبیری آلهرق نمازه طوریرم ، امام
 سلام ویردکن صکره قالفار سبجانک اعوذ بسمله
 و « الحمد لله رب العالمین » ایله اوچ آیت و یاخود

اوچ آیت مقداری بر آیت و یاخود بر سوره
 اوقورم رکوعه ، سجدهیه واریرم . ایکی دفعه
 سجده ایتدکن و اوطوروب التحیات ایله صلواتی
 و « ربنا آتنا . . . الخ » بی اوقودقن صکره
 ایکی طرفه « السلام علیکم و رحمة الله » دهرک
 سلام ویریرم .

س - پک اعلا فقط ایکنجی رگتهده یتیشه مزسه ک نه
 یاپارسک ؟

ج - ینه امام سلام ویردکن صکره قالفارم . سبجانک
 اعوذ بسمله و آخزینه قدر « الحمد لله رب العالمین »
 ی اووقوروم . صکره ضم سوره اوقورم .
 رکوعه و سجدهیه واریرم ایکی دفعه سجده ایتد
 کدن صکره دردنجی رگته قالفارم . یالکز بسمله
 فاتحه و ضم سوره اوقور رکوعه و سجدهیه
 واریرم ایکی دفعه سجده ایتدکن صکره اوطوریر
 آخزینه قدر التحیات ایله صلوات شریفه لری و

برده «ربنا آتنا فی الدنيا حسنة» و فی الآخرة
حسنة» و قنا عذاب النار» ی اوقور «السلام
علیکم و رحمة الله» یدرک سلام و یریم .

ضم سورة نه دیمکدر ؟

ج - اوچ آیت یاخود اوچ آیت مقداری بر آیت و
یاخود بر سورة دیمکدر .

س - اوچنجی رکعتی ینیشه مدیکک حالد نه یاپار سک ؟

ج - امام سلام و یردکن صکره قالفار سبحانک اعوذ

بسمله فاتحه و ضم سورة اوقودقن صکره رکوع

و سجود ایدرم ایکی دفعه سجده ایتدکن صکره

اوطوریر بالکز آخرینه قدر التحیات اوقویوب

اوچنجی رکعتی قالفارم . آیاقده بسمله فاتحه ضم

سورة اوقویوب رکوع و ایکی دفعه سجده ایتدکن

صکره دردنجی رکعتی قالفارم . بو رکعتده بالکز

بسمله ایله فاتحه اوقویوب رکوع و ایکی دفعه

سجده ایتدکن صکره اوطوریر آخرینه قدر

التحیات ایله صلوات شریفه لری و «ربنا آتنا
فی الدنيا حسنة» و فی الآخرة حسنة» و قنا عذاب
النار» ی اوقودقن صکره ایکی طرفه «السلام
علیکم و رحمة الله» یده سلام و یریم .

س - سفر حالده بولنان برکیمسه درت رکعتی فرضی -

ده مقیم اولان امامه اویه بیلورمی ؟

ج - اوت اویاز و بو حالده کندوسی ده مقیم کی امامله

درت رکعت قیلار . بو درت رکعتک ایکی رکعتی

فرض و ایکی رکعتی ده نافله مقامنه قائم اولور .

س - مقیم اولان کیمسه سفری بولنان امامه اویا -

بیلورمی ؟

ج - اوت اویا بیلور .

س - فقط امامک کندوسی سفری جماعت مقیم اولدیغی

حالد نمازه باشلامه دن اول نه یاپار ؟

ج - کندوسنک سفری اولدیغی و بونکی چون کندوسی

درت رکعتی فرضی ایکی رکعت اوله رق قیلوب

سلام و بردن صکره جماعتك سلام و یرمیوب
متبانی ایکی رکتی کندو باشلرینه قیلماقنی سویلر.
س- بونك اوزرینه جماعت نه یبار ؟

ج- امام سلام و یررکن برابر سلام و یرمزایغه قانقار
هر کس کندو باشنه متبانی ایکی رکتی قیلوب
نمازی تماملار .

س- یوقاریده پیغمبرمز افندمز حضرتلرینك ترك
ایتمیوب قیلدقاری و اتمیرینهده قیلماقنی امر بیور-
دقاری نمازه سنت مؤکده دیش ایدك . اوله
ایسه مثلا سنت مؤکده اولان اوکله نمازینك فر-
ضنی جماعت امامله قیلغه باشلامش اولسه سن ده
بو آراق بو نمازه بیتشمش اولسه اولان او نمازك
سنت مؤکده سنی می قیلارسك یوقسه فرضنی می ؟
ج- همان امامه او بهرق اولان فرضی قیلدقن صکره
درت رکت سنت مؤکده بی قضا ایدر و بعده ینه
(سنت مؤکده اولان) ایکی رکت صوكت سنی

قیلارم .

س- فرضدن اول قیلنه حق سنت مؤکده سی اولان هر
نمازدهده بویله می یاپارسك ؟

ج- اوت بویله یاپارم ، یالکز صباح نمازندن اول قیلنان
ایکی رکت سنت مؤکده بی قیلدقن صکره جماعتله
قیلنان مزبور صباح نمازینك ایکی رکت فرضندن
بر رکتله یتیشه جکمی عقم کسرسه اولزمان اولان
سننی قیلار بعده امامه او بهرق فرضنی قیلغه
باشلارم .

﴿ نماز قیلندقدن صکره یاپیله حق شیلر و دعا ﴾

س- هانکی وقتك نمازی اولورسه اولسون تکمیل
ایتدکن صکره نه یاپارسك ؟

ج- « اللهم أنت السلام ومنك السلام تبارکت یا ذی
الجلال والا کرام » دیرم و جامع شریفده مؤ-

ذئلك اوقودقلى كى بر كره آيت الكرسى
اوقورم و آشاغيده بيان اولندينى وجهله طقسان
طقوز دفعه تسبيح ايدرم .

س- آيت الكرسى اوقومه سنى بيلمورسهك نه ياپارسك ؟
ج- اوتوز اوچ كره « سبحان الله » و اوتوز اوچ
كره « الحمد لله » و اوتوز اوچ كره « الله اكبر »
ديرم .

س- صكره نه ياپارسك ؟

ج- كندى بيلديكم كى جناب حقه دعا ايدرم . الله
تعاليدن خيرلى شيلر ايسترم .

س- ايتديك دعائك اولنده بر شئ اوقوماز ميسك ؟
ج- آخريته قدر بر دفعه « الحمد لله رب العالمين »
اوقورم .

س- دعائك قبول اولمى ايچون نه ياپارسك ؟

ج- دعائك اورته سنده صلوات شريفه كتيريرم . و
سوكى پادشاهمز افندمز حضرتلرينده خير دعا

ايدرم .

س- نيچون ؟

ج- زيرا : « دعا السلطان سبب الغفران » درم .

س- بو نه ديمكدر ؟

ج- يعنى پادشاهمز افندمز خير دعا ايتك ديكر دعا
لركده باركاه الوهيته قبولنه سبب اولور ديمكدرم .

ج- بر كره صلوات شريفه كتير باقم ؟ نصل كتيرم .
جكسك ؟

ج- « اللهم صل على سيدنا محمد و على اله و صحبه
اجمعين » .

— اوروج —

س- رمضان كلديكى زمان مسلمانلر نه ياپار ؟

ج- اوروج طوتار .

س- اوروجك فائده سى نادر ؟

ج - اوروج اعمال بدنك رياضته وجود انسانينك بو
مناسبت ايله تندرست و صاغلام اولمسه خدمت
ايدر . معلوم آدوقورلر اك آغر خسته به بيله
پرهيزي توصيه ايدرلر .

س - اوروجك فرضي قاجدر ؟

ج - اوچدر .

س - برنجيسي نهدر ؟

ج - نيت ايلكدر .

س - اوروجه نه ديه نيت ايدرسك ؟

ج - نيت ايلدم الله رضا سيچون ياربني اوروجه ديه .

س - ايكنجيسي نهدر ؟

ج - نيتك اول و آخر وقتني بيلمكدر .

س - اوروجه نيت قاج نوعدر ؟

ج - ايكي نوعدر : برنجيسي : رمضان ، نافله ، نذر

معين اوروجلري ايچون نيت ايلك ،

ايكنجيسي : قضا ، كفارت ، نذر مطلق اوروج .

جاري ايچون نيت ايلكدر .

س - برنجي نوع نيتك يعني رمضان ، نافله ، نذر معين
اوروجلري ايچون اولان نيتك اول و آخر
وقتلي نه زماندر ؟

ج - اول وقتي كونك طولانمسي ، آخر وقتي كون
زواله كلهدن اولدركه بو زمانه قدر يماش ،
ايچماش اولان كيسه نيت ايدوب اوروج
طوتار .

س - كون زواله كلهدكن صكره بو نوع نيت جائز
اولورمي ؟

ج - اولماز .

س - ايكنجي نوع نيتك يعني قضا ، كفارت ، نذر
مطلق اوروجلري ايچون اولان نيتك اول و
آخر وقتلي نه زماندر ؟

ج - بونك دخي اول وقتي كونك طولانمسي ، و آخر
وقتني طساك يري آغارمزدن اولدركه بو زمانه

قدر بو درلونیٹ جائزدر .

س — طاک یری آغاز دقندن صکره بو نوع نیٹ جائز
اولورمی ؟

ج — اولماز .

س — نذر معین نه دیمکدر ؟

ج — کوتنی تعیین ایدرک عبادت آدامقدر : مثلاً بنم
بو کون فلان ایشم اولورسه اوکمزده کی جمعه
کونی اوروج طوتهیم کی .

س — نذر مطلق نه دیمکدر ؟

ج — کوتنی تعیین ایتمه رک عبادت آدامقدر : مثلاً بنم
فلان ایشم اولورسه : اون کون اوروج طوتهیم
کی .

س — اوروجک ثوابی آزالتان نه کی شیلدر ؟

ج — کندی حلالی اولان حرمندن باشقه سائر قادینلره
فنا کوزله باقمق ، چالقی چالقی وقومار اوینامق ،
یلان سویلک ، غیبت ایتک کی .

س — اوروجک اوچنجی فرضی نذر ؟

ج — اوروجک اول وقتندن آخر وقتنه قدر اوروجی
بوزان شیلری ایشله مامکدر .

— اوروجی بوزان شیلر —

س — اوروجی بوزان شیلر هانکیلریدر ؟

ج — یمک ، ایچمک و آغز طولوسی قوصمق و جماع
ایتمک کی شیلدر .

— حج —

س — اسلامک اوچنجی فرضی حج در دیمشدک حج نه
دیمکدر ؟

ج — قوربان بیرامنک عرفه سی کونی کونشک باطمینه
قدرمکه مکرمه جوارنده عرفات محلده بولمقدردر .

س — بو حج کیعلره فرضدر .

ج - هر عاقل و بالغ اولوبده اونده براقه جنى عائله .
سنگ نفقه سندن غيرى كجه يه كيدوب كله جك
يول آچمسي بولان و عين زمانده ده وجودى
صاغلام اولان مسلمانلره فرضدر .

﴿ ذكات ﴾

س - ذكات نصيدير ؟

ج - هر عاقل و بالغ اولان مسلمانك اوى بارقى و
اوينك حوايج ضروريه ن اولان اشيائى و پنه
جكى آت ايله اوقويه جنى كتاب و محاربه ده قو .
للانه جنى سلاحي و قادينلر ك زينتنه دائر مجوهراتندن
باشقه جه آتون اوله رق يكرمى متقال و كموش
اوله رق ايكيوز درهم و يا ده ا زياده اولورسه
آنى حساب ايدوب قرقده برينى فقيرلره و برمسي
فرضدر كه بوكا ذكات دينور .

س - بو ذكاتنى و برمك ايجون ده باشقه بر شرط اولميدر ؟
ج - اوت واردر . اومال صاحبنك بو ماله مقابل
بورجى اولماق و او مالى صرف ايتمه كه محتاج
اولمق سرن اوزرندن بر سته كچمكدر .

س - بر متقال نه قدر بر شيدر ؟

ج - تقريباً بر بيق درهمدر .

س - ذكات كيমে و بريلور ؟

ج - اولا اقربا و تعلقائى و ازادلولرندن محتاج اعانه
اولانلره و آندن صكره اسلاميته رعايت مخصوصه
صه سى اولان ارلك و قادينلردن محتاج اولانلره
ويريلور .

﴿ قادينلره عائد اولوب ار كمكار جه ده بيلمسي ﴾

﴿ لازمكلان بعض مسائل شرعيه ﴾

س - قادينلر نمازه باشلايه جقلرى وقت نصل ال قلده .

پرلر و نصل ال باغلارلر ؟

ج - « الله اكبر » دهرلك اللريني قبله يه قارشى آچوب
باش پارمقارينك اوجلى ايكي اوموزلرينه كلهجك
قدر قالدیرر صكره صاغ الى صول ال اوسته
قويارلر . باش پارمق يله كوچك پارمغى صول لك
بيلكى اوستندن خلقه كي كنيروب اويلاهه اللرى
كوكسك اوستنده طونارلر .

س - قادينلر نصل سجده ايدرلر ؟

ج - سجده ايدركن قارينلريني ديزلرينك اوسته
يايشيق طونارلر ، دير-ككريني يره دوشه رلر .
كوزلريني قالمازلر باشلريني ايكي اللرينك آره
يرلرينه قويارلر .

س - قادينلر نماز قىلاركن نصل اوطورورلر ؟

ج - صول يانلرى اوزرينه اوطورورلر وايكي آياقلارينك
باشلاريني صاغ طرفه طوغرولتورلر .

س - قادينلرلك ازكككردن فرقلى اوله زق شو يوقايدده

صايدىغمز خصوصاتدن باشقه ياپهچقلى شيلر
وارميدر ؟

ج - خير يوقدرشو قدركه فرضلره باشلار ايكن قامت
ايتمزلر .

س - قادينلرده ظهور ايدن قان قاچ نوعدر ؟

ج - اوچ نوعدر شويلاهه : برنجيسى حيص ايكنجيسى
نفاس ، اوچنجيسى استحاضه قانيدر .

س - حيص قاني ديديكمز هانكيسيدر ؟

ج - طقوز ياشنده بولنوب بالغه و قان ظهورينه سبب
اوله جق مرضلردن سالمه اولان قادينك رحمندن
ظهور و فرج داخلنك خارجه چيقان قاندر .

س - نفاس قاني هانكيسيدر ؟

ج - چوجكك طوغديغنى متعاقب طور ايدن قاندر .

س - استحاضه قاني هانكيسيدر ؟

ج - حيص و نفاس قاني اوله زق فرجندن ظهور ايدن
قاندر .

- س- حیض الك آزدن قاج کون دوام ایدر ؟
 ج- الك آزدن اوچ کون اوچ کیجه دوام ایدر .
 س- حیض الك زیاده قاج کون دوام ایدر ؟
 ج- اون کون اون کیجه دوام ایدر .
 س- قادینلرک حیضدن باك اولدقلری زمانه نه دینور ؟
 ج- طهر دینور .
 س- بو طهر الك آزدن قاج کون دوام ایدر ؟
 ج- الك آزدن اون بش کون دوام ایدر .
 س- طهر الك جوق قاج کون دوام ایدر ؟
 ج- بونک ایچون بر حد یوقدر . بر قادین عمرینک نهایتته قدرده طاهر اوله بیلور .
 س- نفاسک الك آز مدتی نه قدردر ؟
 ج- بونک ایچونده بر حد یوقدر .
 س- نفاسک الك زیاده مدتی نه قدردر ؟
 ج- کیجه سیله برابر قرق کوندر .
 س- بو حالده نفاس مدتی نه دن عبارت اوله بیلور ؟

- ج- چوجنک طوغدینی ساعتدن اعتباراً بر ساعت ،
 ایکی ساعت ، برکون ، بش کون ، یکرمی کون
 اوتوز نهایت قرق کون قدر اوله بیلور .
 س- کرک الك آز وکرکسه الك زیاده دوام ایدن حیض
 مدتی آره سنه کیرن طهر نه دن صاییلور ؟
 ج- حیضدن صاییلور .
 س- بو نه دیمکدر ؟
 ج- یعنی حیضک الك آز مدتی اولان اوچ کونک
 برنجی اوچنجی کونلرنده قان ظهور ایدوب
 ایکنجی کونی ظهور ایتسه طهر وقوعبولان
 ایکنجی کون دخی اولکی برنجی و اوچنجی کونلر
 کجی یوم حیض صاییلور . کذالك حیضک الك
 زیاده مدتی اولان اون کونک برنجی ایکنجی
 کونلریله طقوزنجی و اونجی کونلرنده قان ظهور
 ایدوب آره ده کی کونلرده ظهور ایتسه آنلرده
 ایام حیضدن معدود اولور .

- س- مدت حیضه کلان قانلرک رنکلی یشیل ، صا.
وی ، سیاه ، بولاق والاصل هر فصل اولورسه
اولسون نه قانی اعتبار اولنور ؟
ج- حیض قانی اعتبار اولنور .

استحاضه دن صایلان قانلر

- س- استحاضه دن معدود اولان قانلر هانکلیدر ؟
ج- برنجیسی حامله اولان قادیلرده وضع حمله قدر
کلان قان ایکنجیسی اقل مدت حیض اولان اوچ
کوندن نقصان زمانده ظهور ایدن قان اوچنجیسی
اکثر مدت حیض اولان اون کوندن زیاده زما
نده ظهور ایدن قان دردنجیسی اکثر مدت نفاس
اولان قرق کوندن زیاده زمانده ظهور ایدن قان
بشنجیسی حیضه عادت معروفهسی اولان قادیندن
ظهور ایدوب عادتندن زیاده دوام ایدن و اکثر

- مدت حیض اولان اون کونی تجاوز ایدن قان
استحاضه قانیدر .
س- بشنجی اوله رق بیان ایتدیکنمز استحاضه قانسه
دائر بر مثال کتیره بیلیرمیسک ؟
ج- اوت ، مثلا بر قادینک حیضه عادت معروفهسی
آلتی کون فرض اولدیغه کوره کندندن قان
ظهور ایدوب عادت اولان او آلتی کونی و برده
اکثر مدت حیض اولان اون کونی تجاوزله فر-
ضا اون ایکی کون امتداد ایتسه عادت اولان آلتی
کون حیض و باقی قانان استحاضه صایلور .
س- دها باشقه ؟
ج- آلتنجیسی نفاسده عادت معروفهسی اولوبده آندن
زیاده و اکثر مدت نفاس اولان قرق کونی
متجاوز اوله رق ظهور ایدن قان استحاضه قانیدر .
س- نه کبی ؟
ج- نفاسده عادتی مثلا اوتوز کون اولان بر قادیندن

ظهور ایدن قان عادتندن زیاده و اکثر مدت نفاس اولان قرق کونی تجاوز ایدرک بالفرض قرق بش کون امتداد ایتسه عادت اولان اوتوز کون ایم نفاس اعتبار اولتوب کیرو قالان اون بش کون ایم استحاضه دن صاییلور .

س- عینی حالک قاج دفعه وقوعه عادت معروفه دینور؟

ج- ایکی و یا خود اوج دفعه وقوعه .

س- نه کی؟

ج- مثلاً: بر قالدین ایکی و یا اوج دفعه چوجق

طوغورمش ایکن بو ایکی و یا اوج دفعه ده

نفاسده عادت اولتوز کون دوام ایتسه بو قالدینک

نفاسده عادت معروفه سی اوتوز کون دیمک اولور .

س- بونلردن باشقه استحاضه دن صاییلان قانلر هانکیلریدر؟

ج- کندوسندن دائما استحاضه قانی کلمکده ایکن

بالغه اولوب دهایی حیض کورمکه باشلایان

قالدینک هر آیده اون کونی حیض باقیسی استحاضه ضه اعتبار اولور . کذلک بو صورته برنجی اوله رق وضع حمل ایدن قالدینک ایم نفاسی قرق کون اولوب باقیسی ایم استحاضه صاییلور .

س- حیض و نفاس قانلری کندیلرنده ظهور ایدرک

حیض و نفاس کورهن قالدینلرک ایم حیض و

نفاسلرنده کندیلرینه شرعاً ممنوع اولان شیلر

نهدر؟

ج- نماز قیلمق ، اوروج طوتمق ، جامعه و مسجد

کیرمک ، کعبه معظمه یی طواف ایتک ، قرآن کریمی

اوقومق ، مصحف شریفی طوتمق ، اوزرنده بر

آیت کریمه یازیلی اولان آلتون و کوش و سائر

شیلره یا شمع .

س- مصحف شریفی اصلا طوتملری جائز دکیدر؟

ج- آنک جلدندن باشقه اولان غلاف ایله طوته بیلورلر .

س- اوزرنده آیت جلیله یازیلی اولان شیلری ده بویله

طوتہ بیورلری؟

ج۔ بو کبی شیر کی کبہ و طوبہ کبی شیر ایہ
طوتہ بیورلری۔

س۔ زمان حیض و نفاسہ قادینلرک مادامکہ اوروج
طوتملری منوعدر صکرہ بو اوروجی قضا ایتملری
لازمیدر دگیدر؟

ج۔ اوت اوروجی قضا ایتملری لازمدر۔

س۔ یا نمازی قضا ایتملری؟

ج۔ خیر نمازک قضاسی لازمکمز۔

﴿ حیض و نفاس حالندہ بولنان قادینلر ﴾

﴿ زوجلرینک یلمسی لازمکلان مواد ﴾

س۔ حیض و نفاس حالندہ بولنان قادینلرک زوجلری
بو قادینلرہ یناشہ بیورلری؟

ج۔ قادیلرینک بللرندن بو قادیسنہ اللہمک ، اوخشامق

اوپمک طریقہ یناشہ بیورلری۔

س۔ بللرندن اشاغیہ یناشہ مزملری؟

ج۔ بللرندن اشاغیہ یناشہلری حرامدر۔

س۔ حیض و نفاسک اکثر مدتلری اتمام ایدن قادینلرہ
زوجلرینک یناشہلری جائزیدر دگیدر؟

ج۔ بو قادینلر کرک غسل ایتش بولونسونلر و کرک
هنوز غسل ایتماش اولسونلر زوجلرینک
یناشہلری جائزدر۔

س۔ فقط بونک اک ایسی نہدر؟

ج۔ اک ایسی او قادینلر غسل ایتدکن صوکرہ
زوجلرینک آنلرہ یناشہلریدر۔

س۔ عادت معروفہسی اولیوبده حیضی اون کوندن
نفاسی قرق کوندن اشاغیدہ منقطع اولان قادینہ
زوجی نہ زمان یناشہ بیور؟

ج۔ او قادین غسل ایتدکن صکرہ یناشہ بیور۔

س۔ اگر بو قادین هنوز غسل ایتماش ایسہ زوجی

اكا یناشه مزمی ؟

ج - قانك زمان انقطاعدن اعتباراً غسل ایده جك و
بر وقت نمازینك افتتاح تكییری آله حق قدر
زمان مرور ایندكدن صكره زوجی اكا یناشه .
بیور .

س - عادت معروفه سندن اول و اون كوندن و یاخود
قرق كوندن اشاعیده حیض و نفاسلری منقطع
اولان قادینلره عادتلری تام اولمادن زوجلری
یناشه بیورمی ؟

ج - یناشه مزم .

س - بو نه دیمكدر ؟

ج - حیضده عادت معروفه سی اون ایکی کون ایکن
قان سکز كونده منقطع اولسه و یاخود نفاسده
عادت معروفه سی قرق ایکی کون ایکن قان اوتوز
سکزنجی كونده منقطع اولسه بو عادتله مالکه
اولان قادینلره عادتلری تمام اولمادن زوجلری

یناشه مزم .

س - پك اعلا فقط حیضده ینه عادت معروفه سی اون
ایکی کون ایکن اکثر مدت حیض اولان اون
كونده منقطع اولسه اون برنجی کون یاخود
نفاسده عادت معروفه سی قرق اوچ ایکن قان
قرق كونده منقطع اولسه قرق برنجی كونی
زوجلری قادینه یناشه بیورمی ؟

ج - یناشه سی جائزدر .

س - ایکن طوغوران قادینلرده ایام نفاس هانکی چو
جقندن اعتبار اولنور ؟

ج - اولکی طوغان چوجقندن .

س - ایکن طوغوران قادین عادت بکله جك اولورسه
هانکی چوجقندن بکله می لازمکور ؟

ج - صكره کی طوغان چوجقندن .

س - عادت بکله مك نه دیمكدر ؟

ج - استبراء رحم دیمكدر . یعنی بر قادینك قوجه سی

وفات ایدر یاخود قوجه سندن آریلورده عدت
بکله میه زک دیگر بر قوجه یه وارە جق اولورسه
حاصل اوله جق چوجق اسکی قوجه سندن می
یوقسه یکیسندن می حاصل اولدی دیه تردد حا
صل اوله جق جهته عدت شرعی ایله بو معذور
رفع ایدلشدیرکه اسکی قوجه سندن حامل اولوب
اولدینی عدت ائسانده ظاهر اولور و بونکده
معنای کون صایق دیمکدر .

س- چوجق دوشورن بر قادینک دوشوردیکی نه زمان
چوجق عد اولور ؟

ج- دوشوردیکی چوجقک اعضاسی بللی اولور
کورینورسه چوجق عد اولور .

س- شمدی بو قادینک قوجه سی اولجه سن چوجق
طوغورورسه ک بندن بوش اول دیمش ایسه دور
شن بو چوجق سببیه او قادین قوجه سندن بوش
اولور می اولمازی ؟

ج- اوت او قادین بو چوجق سببیه قوجه سندن
بوش اولور .

﴿ کندیلرندن استحضه قانی کلان قادینلره ﴾

﴿ ترتب ایدن احکام شرعیه ﴾

س- کندیلرندن استحضه قانی ظهور ایدن قادینلره
اعتبار اولورلر ؟

ج- صاحب عذر اعتبار اولورلر ؟

س- مادامکه کندیلرندن استحضه قانی کلان قادینلر
صاحب عذر اعتبار اولورلر بو قادینلرک
یایملری جائزدر ؟

ج- نماز قیلمه لری ، اوروج طوملری ، قرآن کریمی
اوقوملری و مصحف شریفی بلا واسطه الیرینه
آملری جائزدر .

س- سائر صاحب عذرلردن هیچ فرقلری یوقیدر ؟

ج - واردر .

س - ندر او فرق ؟

ج - سائر صاحب عنذرل کجی بر آبدست ایله بر قاج وقت نماز قیله مازلر .

س - یا نه بابه بیولرلر ؟

ج - هر فرض نمازك وقتی ایچون بر آبدست آلوب او وقت چیقنجه قدر آلدینی او آبدست ایله فرض و نافله و هر نه درلو نماز و عبادت ایستر لسه ادا ایدرلر .

س - اولوقت چیقنجه نه یاپارلر ؟

ج - اولوقت چیقنجه آبدستلری بوزولور . دیگر وقت ایچون یکیدن آبدست آلملری لازم اولوره

✽ جنازه نمازی ✽

س - جنازه نمازی نه در ؟

ج - فرض کفایه در .

س - غرض کفایه نه دیمکدر ؟

ج - بر ویا بر قاج کشینک ادا اتمسيله دیگرلرینک اوزرندن ساقط اولان فرض دیمکدر .

س - جنازه کیمار اولور ؟

ج - جنازه یا بر ارکک اولور یا قیز ویا قادین اولور ویا بر صبی ویا بر صبیله اولور .

س - بونلرک هپسنه جنازه نمازی ایچون نیت بر میدر ؟

ج - خیر بونلرک هر برینه جنازه نمازی ایچون نیت آیریدر .

س - ارکک ایچون جنازه نمازیه نه ده نیت اولتور ؟

ج - نیت ایلدم الله ایچون نمازه میت ایچون دعا به اویدم حاضر اولان امامه ديه نیت اولتور .

س - جنازه قیر ویا قادین اولدیغنه نظراً نمازیه نصل نیت اولتور ؟

ج - نیت ایلدم الله ایچون نمازه بو میته ایچون دعا به

اويدم حاضر اولان امامه ديه نيت اولتور .

س - جنازه اركك چوجق اولديقه كوره نمازينه نه

ديه نيت اولتور ؟

ج - نيت ايلدم الله ايجون نمازه بو صبي ايجون

دعايه اويدم حاضر اولان امامه ديه نيت اولتور .

س - جنازه قز چوجق اولديقه كوره نمازينه نصل

نيت اولتور ؟

ج - نيت ايلدم الله ايجون نمازه بو صبيه ايجون دعايه

اويدم حاضر اولان امامه ديه نيت اولتور .

س - نيت ايلدكن صوكره جنازه نمازي نصل

قيلتور ؟

ج - « الله اكبر » ديه هر كس ال قالدير صوكره

باشقه نمازلرده اولديغي كي ال باغلار هر كس

كيزلي سسله ابتدا شوني اوقور : « سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ

وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَجَلَّ

ثَنَّاؤُكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ » امامك ايكجي دفعه « الله

اكبر ديمسيله بوني اوقور : « اللهم صل على

محمد وعلى آل محمد كما صليت على ابراهيم وعلى

آل ابراهيم انك حميد مجيد وبارك على محمد وعلى

آل محمد كما باركت على ابراهيم وعلى آل ابراهيم

انك حميد مجيد » امامك اوچنجي دفعه « الله اكبر »

ديمسيله بودعاي اوقورلر : « اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا

وَشَاهِدِنَا وَأَعِزَّنَا وَصَغِيرَنَا وَكَبِيرَنَا وَذُكُورَنَا وَنَهْأَنَا

إِنَّا نِلْنَا اللَّهُمَّ مِنْ أَحْيَيْنَا فَأَحْيِهِ عَلَيَّ الْإِسْلَامَ وَ

مَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَوَفِّهِ عَلَى الْإِيمَانِ وَخَصَّ هَذَا الْمَيِّتَ

بِالزَّوْجِ وَالرَّاحَةِ وَالْمَغْفِرَةِ وَالرِّضْوَانِ » « اللَّهُمَّ

إِنْ كَانَ مُحْسِنًا فَزِدْ فِي إِحْسَانِهِ وَإِنْ كَانَ مُسِيئًا

فَتَجَاوَزْ عَنْهُ وَلِقِ الْأَمَنَ وَالْبَشْرَى وَالْكَرَامَةَ

وَالْزُلْفَى بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ » . جنازه قز

ويا قادين اوله جق اولورس : « اللَّهُمَّ إِنْ كَانَتْ

مُحْسِنَةً فَزِدْ فِي إِحْسَانِهَا وَإِنْ كَانَتْ مُسِيئَةً فَتَجَاوَزْ

عَنْهَا وَلَقَدْهَا الْأَمْنُ وَالنَّشْرُ وَالْكَرَامَةُ وَالزَّلَافُ
بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ دینور، صکره هر کس
« السلام علیکم ورحمة الله » دیرک صاغ وصول
اوموزینه باقار بو وجهله نماز پشمش اولور

اولی الامرہ اطاعتک وجوبی

جميع اهل ايمانك امير المؤمنين خليفة مسلمين
حامی دین و دولت پادشاه صاحب شوکت افندمر
حضرتلرینه و طرف سلطنت سنیهلرندن منصوب مامور
ربنه و بالمله مامورینک آمرلرینه و علی الخصوص
عساکر شاهانهنک مافوقلری بولنان ضابطانه اطاعتلری
واجبدیر . چونکه قوماندانلرک نائل مظفريات اولملری
تحت امرنده بولنان افراد عسکرینهنک درجه نهاده
اطاعتلرله حاصل اولور . وضابطه اطاعت آتی مامور
ایدن امیرالمؤمنین پادشاهنر افندمر حضرتلرینک امرینه

اطاعت دیمک اولوب آیت کریمهده « يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ » بیورلشدیر.
معنا منیفی ای مؤمنلر الله تعالی حضرتلرینه و رسولنه و
ایچیکزدن امر و قوماندنا صاحبی اولانلره اطاعت ایدیکنز
دیمکدر . هر حال و کارده شرع شریفه امتثال باعث
سعادت دارین اولوب دولت ابد مدت عثمانیه مزک فتو
حات کثیره یه مظفیری و اعلائی شان و شوکت و ابقای
نام و شهرتی ایسه خصوص مد کوره هر بر فردک علی
قدرالطافه سعی و اقدام ایسلیله حصول نذیر اوله جفندر
فتوحات و مظفريات اسلامیهنک « اس الاساسی » دیمک
اولان امیر المؤمنین افندمر حضرتلرینک امر و فرمان
هابونلرینه جان و کولکلدن اطاعت و انقیاط اینک وجیه
مهمه اسلامیه دندر .

جهاده بیت

غزایه کیدهجک آدمک نبی خالص اولوب دشمنی

فهر ایتمکدن والله تعالی حضرتلرینک رضاسنی تحصیل
ایتمکدن باشقه آرزوسنی اولمالیدر .

و غزات و شهدایه احسان بیوریه جق منازل عظمی،
مراتب قصوی، درجات کبری، مقامات علیا، ایچلرندن
نیت خالصه اصحابنه مخصوصدر .

نیتده اخلاص اولیوب بکا غازی دیسونلر یا غنائم
آلهم یاخود ترفیع ایدیم دییه ویا بونلر منللو اغراض
نفسانیه و منفعت ذاتیه ایچون اولورسه غزاسندن فائده
اولماز . امکی هبا اولور . غزا و شهادت ثوابی آلهمز
و بلکه اغراض نفسانیسنده نائل اولهمز .

اما نیتی خالص اولانلر اخروی مراتب عالیه قطع
ایدجکلرندن باشقه دنیاچه دخی ترفیع و ترقیله نائل
و خاطرلرنده اولیان نیجه نعمتلره واصل اولورلر .

❦ فضیلت جهاد ❦

دشمن ایله محاربه ایتمکدن فضائی حقنده بک چوق

احادیث نبویه واردر . جمله دن بری « لَقَرَوَّةٌ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنْ أَرْبَعِينَ حَجَّةً » و « أَقْرَبُ
النَّاسِ مِنْ دَرَجَةِ النَّبِيِّ أَهْلُ الْجِهَادِ » و « أَفْضَلُ النَّاسِ
مُؤْمِنٌ جَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ تَعَالَى بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ » حدیث
شریفلریدر .

یعنی : فی سبیل الله محاربه ایتمک قرق دفعه حجه
کیتمکدن عند الهیده دهامقبولدر . مؤمنلرک انبیا
درجهسنه زیاده یقین اولانلری محاهدلریدر . و نفس
و مالیه الله تعالی حضرتلرینک رضاء شریفی ایچون
محاربه ایدن مؤمنلر ناسک افضلیدر دیمکدر .

و مسلمانلر غزایه چیقدقلرنده چکه جکلری هر درلو
بورغینلق و زحمت ایچون عمل دقتلرینه ابروجه اجر
و ثواب یازیلور حتی حدیث شریفده « مَنْ اغْبَرَّتْ قَدَمَاهُ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ سَاعَةً مِنْ هَارٍ فَهُمَا حَرَامَانِ عَلَى النَّارِ »
بیورلشدر . یعنی : هر کیمک که ایقلری فی سبیل الله

کونده بر ساعت قدر طوزلنش اولسه ایاقبری ایچون
جهنمه کبرمک حرامدر دیمکدر .

ودکزده غزا ایتک قروده جنگشمکدن دها زیاده
افضلدر و اون مثلی اجر و ثوابی واردر . زیرا بر دکر
غوغاسی الله تعالی حضرتلری عندنده اون قره غوغاسنه
بدلدر .

وعسکر غزایه چیقدینی وقت ممکن اولدینی صورتده
بهمه حال آبدستلی و صو بولندینی برلرده تیملی بولنق
وایما ایله اولسون قیلنمسی ممکن اولان محالدرده نمازی
قضایه برافامق و محاربه نك شدتلی بولنسی کبی بر مانع
شرعیدن طولایی وقتندن تأخیر ایدیلان نمازلری مساعد
وقت بولندیقنده درحال قضا ایتک وهر حالده الله تعالی
حصر تدرینه توکل ایدوب دایما اندن یارديم ایسته مک و
تدبیرده قصور ایتمه مک و دشمن عسکرینک چوقلقنی
کوروب فورقه بهرق الله تعالی حصر تدرینک لطف و
غنا بقی خاطر لایق لازمدر .

تهامکلی و قتلرده دشمندن قاجیوب [۱] صبر ایتک
و یرندن قیلمد امانق و ارواح انبیا و اولیا و شهدا و
علما و صلحادن استمداد ایتک . و قیامت قدر هر بر
محاربه ده معاونتلری محقق بولنان ملائکه کرامک یار .
دیملرینی بکله مک و « لا اله الا الله محمد رسول الله » و
« الله اکبر الله اکبر لا اله الا الله » و الله اکبر الله اکبر
ولله الحمد » و « لاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم »
و « سبحان الکبیر المتعال سبحان المتاح العلیم سبحان
الغزیز الحکیم » دیمک واعظم اسماء الهی بدن اولان « الله
الله الله » اسم جلیلی چوق چوق ذکر ایتک و « اذا
وَقَعْنَا فِي الْأَمْرِ الْعَظِيمِ فَقُولُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ »

[۱] دشمنه مقاومت و مقاتله به اقتدارلری اولق اوزره عسا
کر اسلامیه دن بدلرنده اسلحه منتظمه و هر بر درلو ادوات و
مالزمه حربیه موجود ایکن دشمندن قاجیق پک بیوک کناه او
لدیفندن کندی صابینسک ایکی مثلی اولان دشمندن قاجان کیمسه لر
جهنمده عذاب الیم کورده حکاری محققدر .

حدیث شریفه امثالاً « حسنا الله ونعم الوكيل » ذكر
جلیله دوام ایتک لازمدر یعنی : ای اصحاب و اتم سز
امر مهم عظیم یعنی بیوک شیلک حصول ویا دفعده
زیاده محتاج اولدیغکز وقده « حسنا الله ونعم الوكيل »
لفظ شریفی جوق جوق : کر ایدک دیمکدر .

عليه الصلاة والسلام افندمز « عزوه حمراء الاسد »
نام دیگر « جيش العسرة » ده بو ذکر جلیله مداومت
سببیه یمش نفر اصحاب ایله اوج بیک دشمنه غالب اولدیلر
وینه « اخذ » و « خندق » و « تبوك » محاربه لرنده
افندمز کذلک « حسنا الله ونعم الوكيل » لفظ شریفه
مداومت سببیه نصرت بولوب دشمنه غالب اولدیلر و
« حنین » محاربه سنده « اللهم لك الحمد و اليك المبتكى »
و انت اُسْتَعَانَ « دعاسنه دوام ایله نصرت الهیهیه مظهر
اولدیلر .

جمله مؤمنینه هر بر وقده و علی الخصوص محاربه
زمانلرنده اشبو تعداد اولتان آیات قرآنیه و دعوات

مأموره و اذکار و تسبیحات جلیلهیه مداومت باعث
فوز و نجات اوله جفندن ممکن اولورسه هیسنه و مقتدر
اوله میانلر ایچیندن بیلدکرینه و آرزو ایتدکرینه دوام
ایتملیدر . فتوحات و مظفریات عظیمیه سببدر .

سلاح تعلیمی

اعدای دین ایله محاربه ایچون قوللانیله جق ساحی
حاضر لایوب آتی قوللانیله نك اصولنی اوکرمک و
تعلیم ایتک واجبدر زیرا آیت کریمه ده « وَاَعِدُوا لَهُمْ
مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ » بیورلمشدر .

معنای شریفی : دشمنه عال ککک ایچون مقتدر
اولدیغکز هر برقرنی حاضر لایوب ندارک ایدیکز دیمکدر
اشبو نص جلیل لازم السجیل مال منیقندن سنان
اولدینی وجهله دشمنه غالب اولق فوت و آتی حسن
تدبیر واستعمال ایله حاصل اوله جفندن حامی دین مین

امیر المؤمنین خلیفہ رسول رب العالمین افندمن حضرت تلمی
جلوس مسعدت مانوس ہایونلرندن برو ہمیشہ اعدای
دین و دولت و بدخواہ ملک و ملتی مضحک و پریشان
ایله ملک ایچون عساکر نصرت مائر شاہانہ لرینک کمال
انتظام و تعلیم و تربیہ سی و ہر وقت و زمانہ مناسب
آلات و ادوات حربیہ بحریہ و بریہ و سریعاً سیر و
سفر ایدن سفائن نقلیہ و حربیہ نک وقت و زمانہ تہیہ
واحضاری و ہر درلو لوازمات حربیہ نک مظہر ترقیات
فوق العادہ اولسی خصوصاً لرینہ الطاف و عنایات عالیہ
خبر و انہ لرین ابدال بیورمقندہ اولدقلری شمدیہ قدر
وجودہ کتوردکلری بیکلرجه آثار عمران کستری ایله
نابتندہ حضرت فخر عالم صلی اللہ علیہ وسلم افندمن
آلات حرب و سلاح ایله اوینامہ نک و اوکرہ نوب اوکرتمہ
مک فضائلی و اوکرہ نوبہ صوکرہ او یومق عصیان
اولدقلری مک چوق احادیث شریفہ ایله بیان بیوردیلر
و حدیث شریفہ «مَوْضِعُ سِلَاحِ رَجُلٍ فِي الْجَنَّةِ

أَفْضَلُ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا» و دیگر حدیث شریفہ
«السُّيُوفُ مِفْتَاحُ الْجَنَّةِ» بیورمشدرلر یعنی بر کیمہ
حال حیاتندہ جہاد نینلہ سلاح حاضر ایدوب ساکن
اولدقلری محلدہ اول سلاحی آصدیبنی یا قویدیبنی محکم
بدلندہ صاحبہ جتندہ احسان بیوریلہ جق مقام دنیا و
دنیا نک ایچندہ اولان ذی قیمت اشیانک جملہ سندن افضل
و خیریلدر . و اہل حرب ایله مقاتلہ اولنان قانچلر
جتک آناختاریلدر دیمکدر .

✽ نشان آتمق تعلیمی ✽

نشان آتمق تعلیمی واجبدر
حضرت پیغمبر افندمن اوچ دفعہ «أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ
الرَّغْمَى» بیورمشدرلر .
معسای سریمی : قوت و اقتدار دشمن اوزرینہ
آتمق بیلدک دیمکدر .

و دیگر حدیث شریفه «تَعَلَّمُوا الرَّمِيَّ فَإِنَّ مَا بَيْنَ
الْهُدَقَيْنِ رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ» بیورمشدر . یعنی :
ای امت و اصحابم سز اوق و طوب و تفک آتفی
او کره نیکز . زیرا هدفین یعنی سز که اوق و طوب و
تفک آتدیفکز دشمن آره سنده جنتک باغچه لری واردر
دیگدر . احادیث شریفه مذکوره ده بیان بیورلدیفی
وجهله سلاح و نشان تعلیمی او کره نوب او کره تمک و
روضه جته داخل اولمق اوزره آتدیقه ایلو و ایلو
کیتمک اهم وظائف اسلامیهدن اولدیقندن ایجاب زمانه
کوره ایجاد واحداث اولتان اسلحه جدیده نک صورت
استعمالی بیلمک و حین اداخته مریلردن اکتریسنگ
هدفه وصول و اصابتده ملکه و مهارت تامه حاصل
ایتمک ایچون نشان تعلیملرینه فوق العاده سعی و اهتمام
لازم اولدیگی کی مریلری سو استعمال و اسرافدن وقایه
ایچون ایجاب ایدن تخمین مسافیه متعلق موادیده نظر
اعتادن دور طوتماق ایجاب ایدر .

محاربه ایچون آت بسله مک

صلی الله علیه وسلم اقدم من حضر نلری «مَنْ حَسَرَ فَرَسًا
سَافَى سَبِيلَ اللَّهِ كَانَ سَرَّهُ مِنَ النَّارِ» بیورمشدر لر . یعنی
برکیمسه فی سبیل الله محاربه ایچون آت بسله سه اول آت
صاحبی جهنمدن ستر ایدر دیگدر .

و محاربه ایچون بسله نیلان آت و بریلان آره دانه .
لری و صامان پارچه لری عددنجه بسله بن کیمسه نک کتاهی
عفو اولنه جفی و هر برتویی باشه صاحبی ایچون نواب
احسان بیوریلدیفی و اول آتک صوبی ، صامانی ،
آره سی و آقارینک نعللری و طوربه و سائر طاقلری
دائر سی صاحبک میزانته قونه جفی دخی احادیث شریفه
ایله ثابتدر .

نوبت بکله مک

حدیث شریفه «عَيْنَانِ لَا تَمْسُهُمَا النَّارُ عَيْنٌ بَكَتَ

مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَعَيْنٌ بَاتَتْ تَحْرُسُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۝ وَ « حَرَسُ
لَيْلَةٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ لَيْلَةٍ بِقِيَامِ
لَيْلِهَا وَصِيَامِ نَهَارِهَا ۝ وَ « مَنْ مَاتَ مُرَابِطًا مَاتَ شَهِيدًا ۝
بیورمشدر .

معنای شریفی : الله قورقوسندن اغلايان كوز ايله
مؤمنلرك عرض وماننى محافظه ايجون نوبت بلكهين كوزه
جهنم آتتى مسر ايتز وفي سبيل الله مؤمنين و مؤمناتك
عرض و ماللرينى بر كيجه حفظ ايتك كيجه سنده قائم ،
كوندوزنده صائم اوله رق بىك كيجه عبادت ايتكدن
خيرليدر و رضاي الهى قصديله دين و دولتى محافظه
ايجون نوبت بلكر كن وفات ايدن كيمسدر البته رتبه
شهادته نائل اولورلر .

و اهل و اولادى كوره بيلمك اميدى اولمهرق .
ديار حربده دشمن قارشوسنده بر كيجه نوبت بلكه مك
بىك آيدن خيرلى اولان قدر كيجه سنده صباحه قدر
عبادت ايتكدن افضل اولدنى و مسلمينى محافظه ايجون

بر كيجه سر حد بلكهين كمسيه اول سر حد داخلنده
نماز قىلوب اوروج طوتان مؤمنلرك جمعيستك ثوابى
مئللو ثواب احسان بيوريلاه جنى و مسلمئلر اطرافنده
سر حد بلكهين غازينك بروقت نمازى سائر وقتده قىلدنى
بشيوز وقت نمازىنه مقابل و معادل اوله جنى دخی احاديث
شریقه ايله ناستدر .

اشبو نوتجىلك مجرد رفقاسى بولنان مجاهدلرك محام
فضله حياتلر ايجون اولدنى و بو محافظه دائره سنه آخر
بر وقتده كندوسنك دخی داخل اوله جنى جهته نوتجى
اولان عسكرلر درجه نهایده متبصرانه بولمليدر . يعنى
نصل كندوسى محافظه حياتى باشقه سنه ترك ايدرك را .
حتله اويومقده ايسه باشقه سنك دخی حياتى كندى نوتجىلكى
زماننده اولوجله محافظه به دقت ايتمليدر .

حاشا شرف شهادت

عساكر اسلاميه دن احكام بالغه سمدانيه به اعتقاد

ایله درونی نور بسالته تابان و بیرونی اسلحه ناریه ایله
 برق لامنی کبی فروزان اولدینی حالده محاربه میداننه
 چیه برق دین و دولتی محافظه اوغورنده فدای سر و
 جان ایده رکرتبه علیای شهادتی ابراز و حیات جاودانی
 احراز ایله حائز شرف فراوان اولان ذوات معالیدرجانه
 احسان بیوریله حق الطاف سبحانیه حقنده آیت کریمه ده
 «وَلَا تَحْزَنْ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَانًا بَلْ أَحْيَاءٌ
 عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ فَرِحَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيُسَبِّحُونَ
 بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ إِلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
 يَحْزَنُونَ يُسَبِّحُونَ بِنِعْمَةِ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلِهِ وَإِنَّ اللَّهَ لَافْضِعُ
 أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ» بیورلشدور .

معنای شریفی : صدق یتله فی سبیل الله قتل او .
 لئاناری سز اموات ظن اتمه یک ، بلکه آنلر رهلری
 عننده دیلر در . والله تعالی حضرتلری فضل و کرمندن
 آنلر و بر دیک شرف و اعلی درجه و نعمندن فرح و

مسرتده اوله رق جنت میوه لریله رزقنورلر .

و قتل اولنمیوب کندیلرندن سوکره قالان اهل و
 عیال و اخوانلرینه کندیلرینک نائل اولدقلری دولت و
 نعمتلرنده قطعاً خوف و حزن اولدقینی تبشیر و تعریف
 ایتیمک ایستلر . و جانب الیهیدن کندیلرینه احسان
 اولنان جنت و نعمت و فضل و کرم ایله شادمان اولدقلرینی
 استبشار والله تعالی حضرتلری مؤمنلرک اجرلرینی ضایع
 ایتدیکنی تیقن ایدرلر .

و دیگر آیت کریمه ده «وَالشَّهِدَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ
 أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ» بیورلشدور . یعنی شهیدلر الله تعالی
 حضرتلرینک حضورنده هر دلو نور و نعمتله اکرام او
 نور دیمکدر و شهیدلرک یر یوزینه دوشن ایلک قان
 دامله سندن جمیع کناهلری عفو اوله جفی و مرتبه شهادته
 نائل اولورکن جتده مقاملرینی کوره جککری و قبر
 عذابندن قورتیله جقلری و یوم قیامتک فرغندن امین
 اوله جقلری و باشلرینه دنیا و مافیاهدن خیری اولان و

قار تاجلرینی کیه جگمیری و هر برینه یتیم ایکی حوری
احسان بیوریله جغی و قبرلرندن قالقوب عرصه محتره
کلورکن انیای عظام آنره تعظیم ایچون ایاق اوزره
قالقه جقلمری و شهیدا مرصع کرسبلر اوزرینه جالس
اولوب هر بری اقریاسندن یتیم کشی به شفاعت ایده جکی
حدیث شریفلرده بیان بیورلمشدر .

عساکر اسلامیدن اولوب محافظه دین و دولت
اوغورنده سلاح آله آنه رق کرک وقت حضر و کرک
زمان سفرده وفات ایدنلر شهید اولدینی کچی کندی
سلاحلریله و عساکر اسلامیدن آخرک سلاحله ترک
حیات ایتیم اولانلر دخی مرنبه علیه شهادتی احراز
ایتیم اوله جقلمدر .

شہیدلرک صورت دینی

حدیث شریفده « اِدْفُوْهُم بِدِمَائِهِمْ وَنِیْسَانِهِمْ »

بیورلمشدر یعنی سز دشمنله مقاتله ایدرکن شهید اولانلری
یوم قیامتده خصمی اوزرینه شاهد اولق ایچون قانلری
و اوزرلرنده کی خون آلود البسهلریله دفن ایدیکز
دیمکدر .

دیگر حدیث شریفده « سز اهل حرب اولان
دشمن الیه شهید اولان موتاری سائر جنازه لر کچی
غسل ایتیمیک . همان شهید اولدق لرنده اوزرلرنده کچا وره
و قانلریله دفن ایدک . زیرا شهیدلرک هر یاره و قانلری
قیامت کوننده مسک کچی قوقار » بیورلمشدر .

اشبو موقع محاربه ده شهید اولانلرک اوزرلرنده او
لان البسهلرینک اوچدن زیاده سی و کورکی و فس و
چورانی و مست و یوزوکی چیقاریلوب و اوزرنده اولان
پاره و سلاحی آله رق غسل اولتمکسین نمازی قیلنوب
یوزی قبله یه چوریلرک دفن اولتور .

لکن محاربه میداننده یاره لنوب صکره خسته خانه ده
وفات ایدنلر اجر و ثوابجه برابر ایلرلده آنلری غسل

و تكفين لازمدر .

سب و غارت و اسرا حقندہ معاملہ لازمہ ﴿

حديث شريفه « خُذُوا وَأَغْرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ قَاتِلُوا مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ وَلَا تَغْلُوا وَلَا تَقْتُلُوا وَلَا تَقْتُلُوا وَلِذَا فَبِذَا عَهْدُ اللَّهِ وَسِرَّةُ نَبِيِّ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ »
بيورلشدر .

يعنى : اى مؤمنان سلاح بركزى آلك و تدارك اوز .
ره اولوك . و فى سبيل الله غزا ايديك . و اهل حرب
اولان مشركلى اولورك و مال و غنيمتدن برشى
آلوب كبرله ميك . و ظلم ايمهيك . و اسير طوتارسه كز
صاغ اولدقلى حاله برون و قولاقلى كسمهيك و
اهل حربك چوجقلى اولديرمهيك . ايمدى بو سزه
خبر و بريدكم احكام الله تعالى حضرتلرينك عهد و ميثاق
و امرى و نيسى محمد عليه السلامك سيرت و سنتيدر .

ديمكدر .

و ديكر حديث شريفه اى مؤمنان بسم الله ديهرك
فى سبيل الله كيدك . الله تعالىنك دشمنى اولان اهل
حرب ايله مقاتله ايديك . ناسك مالى ظلماً آلوب كيزله .
مهيك و غيرينك عرض و سائر اشيا لرينه ال اوزادوب
غدر ايمهيك و محاربه دن و مقاتله دن نفرت ايمهيك
و دشمنلردن اسير طوتوب صاغ اولدقلى حاله
برون و قولاق و سائر اعضا لرينى كسوب صالوب
برمهيك . و عاقل و بالغ اوليان كوچك چوجقلى
اولديرمهيك . و سزدن بريكز اوچ قوناق مقدارى يا
زياده اولان محله كينديك كزده آبدست ايله آياغكزى
كينجه مست اوزرينه اوچ كون اوچ كيجه مسح ايديك .
بيورلشدر .

عسا كر اسلاميه نك وظيفه مقدسه عسكريه يى ترك
ايله دشمنك نفرت ميته و مجروح لرينك البسه و نفود
و اشيا سنى المنفله اشتغال و بو وجهله منسوب اولدقلى

فرقه نك حركاتى ترك ايتمهلى نظام حربى اخلاص ابدہ .
جكى كجى سبب سعادت دارين اولان وظيفه مودوعه ليرنى
سوء استعماله بادی اوله جفندن بوخصوصده بغايت توقى
لازمدر .

اعانه حربه

آيت كريمه ده « وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى »
بيورلمشدر . معنای منبى : « اى مؤمنلر سز خيرلى
اولان شيلرده يعنى رضای الهى بي تحصيل يولنده واحكام
شريعى محافظه اوغورنده بربريكزه يارديم ايديكز »
ديمكدر . دين باندہ هر وجهله مؤمنلره يارديم ايتمك
حضرت آدمدن قيامته قدر سنت قديمه در . بونده مخا
لفت ايدنلر الله تعالى حضرتلرينه عاصى اولورلر .
و حديث شريفده « مَنْ أَعَانَ سُلْطَانَ اللَّهِ فِي الدُّنْيَا
أَكْرَمَهُ اللَّهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ » بيورلمشدر . يعنى : بر

كيمسه دنياده الله تعالى حضرتلرينك خليفهسى اولان
پادشاهه ياردم ايلسه قيامت كونده الله تعالى اول قوله
رحمت و مغفرتيله يارديم ايدر ديمكدر .

فخر عالم صلى الله عليه و سلم افندمن حضرتلرى
« غزوه تبوك » نام ديكر « جيش العشرة » بي آرزو
بيوردقلرنده منبر شريفه چينوب اغنيادن اولان اصحابدن
هر برى قدرته عسكرك مهمانى ايجون ياردم ايتمهلى
و غزوات و شهدانك فضائل حقه بشارت جليله بي
حاوى برخطبه بليغه قرانت بيورديلر . اصحاب كرامدن
قدرتى اولانلر حضور رسالتدن چيقوب اولرينه كيدرك
هر برى قدرتنك فوئده اعانهلر كتوروب حضور رسا
لته تقديم ايتدكلرى كجى بك چوق نسوان مسلمينده
زينتارينه مخصوص اولان ذى قيمت اشيارينى تقديم و
اسرايله ابدال معاونت و ابراز مدعاى غيرت و حيت
ايتملردر . هر بر خصوصده جمله اصحابى سبق ايدن
حضرت صديق اكبر رضى الله عنه اك اول مالك كافه .

سنى خاڭاى رسالته عرض ايله ديكندە افدمز خانه كده
عيالك ايچون هيچ بر شى بر افدمكى؟ بيوردقارنده يا
رسول الله آنره الله ورسولى كافيدر جوابنده بولدى.
و حضرت عمر الفاروق رضى الله عنه افدمز ما.
للك لصفى و حضرت عثمان ذى النورين رضى الله عنه
افدمز پروايتده بىك آلتون كتوروب حضور رسالته
دوكدى.

افدمز مبارك المربله آلتونلى قارىشدير ديلر.
ديكر روايتده بىك دوه يمش آت و اوج يوز مثقال
التون و ديكر روايتده يوز دوه يوكى مال حاضر ايدوب
شامه تجارته كوندرك اوزره ايكن عماربه ظهوريله بو
يوز دوه بى ماليله برابر مهمات عسكريله اعانه اولمق
اوزره افدمزه تسليم ايله ديكندە افدمز حقينده (يا الله
عثماندن راضى اول بن آندن راضى يم) و بر روايتده
(يا رب عثماندن حسابى رفع ايله) ديو دعا بيورديلر.
و عبدالرحمن بن عوف رضى الله عنه حضرتلر بىك

سكز بىك درهم موجودى اولوب نصفنى مجاهدينه
مصارف اولمق اوزره افدمزه تسليم ايله دى. افدمز
آنك حقينده بركات ايله دعا بيورديلر.

علمائى اعلام «عليهم رحمۃ الملك العالم» حضراتى
غازى و مجاهدينه اعانه ايتمك هر بر خصوصده غنى اولمق
سيدر و اونده و كيسه سنده بركت اولور مجرب و
مشاهددر بيورديلر.

جهانك معلومى اولدغى اوزره حضرت فخر عالم
صلى الله عليه وسلم افدمز عساكر اسلاميه نك مهمما.
تقى تداركده هيچ بر كيسه يه محتاج دكل ايدى. زيرا
قوة قدسيه و معجزات باهره لرندە بتون طاغرا طاشلر
آلتون و كموش و مجوهر اولوب افدمزه تسليم اولمق
موعود ايدى. لكن افدمز امتلر بىك اغنيالرى اهل و
اولادلرى ياننده و مائلك ايچنده ايكن غزات مجاهدينه
احسان بيوريلاه جق درجته نائل اولسونلر ايچون عسا.
كر اسلاميه نك مهماننده غنى اولان اصحابلر بىك ياردملر بى

و الى يوم القيام كله جك امتريتك حقه بو اعانهك
سنت اوله سنی آرزو بیوردیلر . بوباده عسا کر اسلا
میه یه یاردم ایتموب بخل ایدنلر . و من بخل فانما بخل
عن نفسه « آیت کریمه سی مال منینجه آخجی کندی
نفسرینه بخل ایتیش اوله جفلی کی احسان ایدنلر ده
« اِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ » نظم جلیله توفیقاً
کندی نفسرینه احسان ایتیش اولورلر .

غزاته اعانه

عسا کر نصرت مأثر اسلامیه دن بین الاقران غازیلک
شرفیه کسب امتیاز ایدن غزات معالیدر جاته اعانه حقه ده
فخر عالم صلی الله علیه وسلم افندمز « جَاهِدُوا الشِّرْكَ بِنِ
بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَالسِّبْغُ مَنْ جَهَّزَ غَازِيًا وَلَوْ بِسِلْكِ
إِبْرَةٍ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَنْ جَهَّزَ غَازِيًا وَلَوْ

بِذَرِهِمْ أَعْطَاهُ اللَّهُ تَعَالَى سَبْعِينَ دَرَجَةً فِي الْجَنَّةِ مِنَ الدَّرِ
وَالْبَاقُوتِ ، بیورمشلردر . یعنی اصحابم و الى يوم القيامه
کله جک امتارم سز ما لکز و نفسکز و لسانکزه مشرکلر
ایله جهاد و مقاتله ایدیکز ایمدی پر کیمسه اوربه سنی
دیکمک ایچون بر غازی به ایلیکی ایکنه سینه کچوروب
وبرسه الله تعالی اول قولینک کجش جمیع کناهلرینی
عفو ایدر و برکیمسه بر غازی به فی سبیل الله برغروش
وبرسه الله تعالی اول قولینه جتده انجو و یاقوتدن یتیش
درجه احسان ایدر دیمکدر و بر کیمسه بر غازی به سلاح
و اوربه و آت و حرجلق و یروب جهاده کوندرسه
جهاده شهید اولنجه به قدر یاخود صاغ اولوب کلنجه
به قدر اول غازی به احسان بیوریه جق ثواب مثللو
احسان ایدن کیمسه بده ثواب ویریه حکمی حدیث شریف
ایله ثابتدر .

غزوات و شهدا عاقله لرینه اغانه

بر کیمسه بر غازی و یا شهیدک اهل و اولادینی خیر
ایله حفظ ایدوب امور و خصوص لرینه رضاء الله لطافت
و خیرلی اولان شیلرده یاردم ایدرسه اول غازی نوابدن
هیچ نقصان اولمدرق یاردم ایدن کیمسه به اجر و ثواب
و بر به جکی و اول کیمسه شهادت پارمقیله اورته پارمق
متصل اولدینی کبی جتنده افند مزله برابر اوله جفی و بر
کیمسه بر غازی نیک اهل و اولادینی فنا شیلردن محافظه
و بر امر شیلردن منع ایدرسه الله تعالی او کیمسه بی
یوم قیامتده محشرک هول و مشقتدن حفظ ایدم جکی و
عرش الرحمن کولکمه سنده صفالند بره جفی و جتنده افند
مزنک قومشوسی اوله جفی و محاربه به کیمینلره غازی لرنک
حرملرینه اتالری کبی حرمت لازم اولوب بونلره مخالفت
ایدن والده سنک امرینه مخالفت ایتش کبی عاصی اوله جفی
و آنلرنک عرضنه مداخله والده سنک عرضنه مداخله کبی

برک کناه اولدینی و بر غازی نیک حرمنه بوصورتله تسلط
ایدن کیمسه محشر میداننده اولین و آخرین جمع اولدینی
حقیقت کبراده طرف الیه دن رسوای عالم ایدلک کدن صکره
جهله توانی غازی آلوب عذاب الیمه دوچار اوله جفی
حدیث شریفله ثابتدر .

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ . الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ . مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ
إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ . اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ .
صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ . غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ .

آیه الکرسی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ . لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ
لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ
إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا
وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ .
لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ تَنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا
بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْمُضَرَّانِ الْإِنْسَانِ لِيْ حُسْبٍ الْآلِدِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ إِنَّ شَأْنَكَ
هُوَ الْأَبَرُّ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ . اللَّهُ الصَّمَدُ . لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ

يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ . مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ
إِذَا وَقَبَ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ
إِذَا حَسَدَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ . مَلِكِ النَّاسِ . إِلَهِ النَّاسِ . مِنْ
شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ . الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ
مِنْ الْجَنَّةِ وَالنَّاسِ

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى
جَدُّكَ وَجَلَّ شَأْنُكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ .

التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ
وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ .

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَصَلِّ
عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى
إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْتَعِينُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنَسْتَهْدِيكَ وَنُؤْمِنُ بِكَ
وَنُتَوَكَّلُ عَلَيْكَ وَنُثْنِي عَلَيْكَ الْحَمْدَ كُلَّهُ نَشْكُرُكَ
وَلَا نَكْفُرُكَ وَنُحْلَعُ وَنَتَزَكَّى مِنْ يَفْجُرُكَ

اللَّهُمَّ إِلَاكَ لَبَدُّ وَلَكَ لُصْلِي وَنَسْجُدُ وَإِلَيْكَ نَسْتَعِي
وَنُخْفِدُ نَرْجُو رَحْمَتَكَ وَنُخْشِي عَذَابَكَ إِنَّ عَذَابَكَ بِالْكَفَّارِ
مُلْحِقٌ

بِرَام تَكْبِيرِي
اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ
وَلِلَّهِ الْحَمْدُ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَوةً تُجَنِّبُنَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ
الْأَهْوَالِ وَالْأَفَاتِ وَتَقْضِي لَنَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ الْحَاجَاتِ وَ
تُطَهِّرُنَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ السَّيِّئَاتِ وَتَرْفَعُنَا بِهَا أَعْلَى الدَّرَجَاتِ
وَتُبَلِّغُنَا بِهَا أَقْصَى الْغَايَاتِ مِنْ جَمِيعِ الْخَيْرَاتِ فِي الْحَيَاتِ
وَبَقَا الْمَمَاتِ

— تمه —

- س - بِغَمْبَرِ أَقْدَمَ مَرَكِ أَصْلِي نَدَد ؟
ج - عَرَبِيْدَر .
س - عَرَبِيْك هَانِكِي قِيلَه سِنْدَنْدَر ؟
ج - قَرِيْشَن قِيلَه سِنْدَن هَانِم نَسَلْتَنْدَنْدَر .

س۔ پیغمبر من افند من زودہ دنیا یہ کلمہ ؟

ج - مکہ مکرمہ دہ دنیا یہ کلمہ .

س۔ بدریلہ والدہ سنک اسمی نہ در ؟

ج - بدرينك اسمي عبد الله بن عبد المطلب والدة سمك
اسمي آمنه در .

ۛ- قاج باشندہ کندولرینہ بیغہر لک کلشدو ؟

ج - قرق یاشنده ایکن کندولرینه بیغمبرلف کیشدر .

س۔ گفتدولربنه بیغمبرلك كذكدن صكره قاج سبه
مكه مكرمه قالدیلر ؟

ج - اون اوچ سنه .

ۛ- مسکریه نوبه شجرت سیور دیلر ؟

ج - امر الہی ایلہ مدینہ منورہ بہ ہجرت بیوردیلر .

س - بعدہ قاچ باشندہ اولد قلی خالدہ آخرتی شریف
بیوردیلر ؟

ج - آتش اوج باشند اولاد قری خاله آخری
تشریف بیوردیلر

ج. — قبر سعادت‌لوی زنده‌در ؟

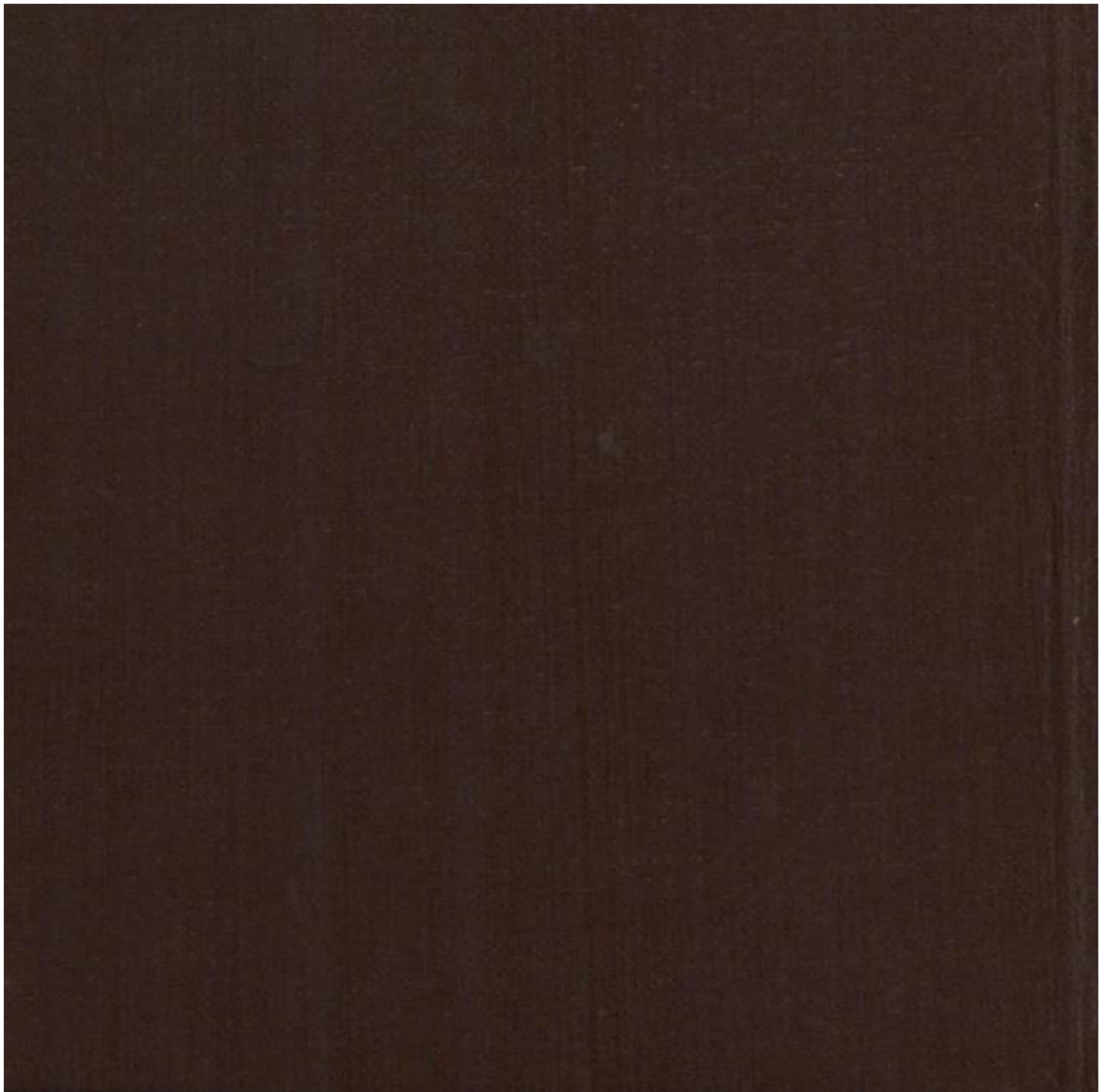
ج - مدینه منورہ دہدر .

۱۱۶ نجی صیفیہ عمارت

جماعت امامه اویش اوله رق نماز قیلنیور و امامده
جهراً قرائت ایلمورسه اکا اولدقدن صکره آنک او-
قودینی دیکله نور . و کندو کندویه سبحانک اوقونلر.
امام سلام ویردگدن صکره ، اولجه یتیشلمیوب قالان
رکعت تاماملانمیه قالدینی زمان بزم (۱۱۶، ۱۱۷ و
۱۱۸) نجی صحیفه لرده یازدیغمز وجهله سبحانک و سائر
اوقونور . یوق امام اکر جهراً اوقومورسه اولجه اکا
اویولدینی زمان سبحانک اوقویوب بالاخره اکسیتک قاء
لان رکعت تاماملانمیه قالدینی زمان سبحانک اوقومق
احباب ایتمز .

خطا صواب جدولی

صواب	خطا	سطر	صفحہ
قولاقلہ	قولاقلہ	۱۵	۶
بہمیر	بہمیر	۱۰	۱۰
ہونلرن	ہونلرن	۱۰	۱۱
بیلدیریور	بیلدیریور	۶	۱۲
ایش	ایش	۶	۱۵
عزیر	عزیر	۱۳	۲۰
مکانی	مکانی	۱۵	۲۴
کرك	لرك	۱۲	۳۶
آاقلرمی	آاقلرمی	۱۳	۴۱
بیقایوب	بیقایوب	۱۳	۴۱
یوقاریسنہ	یوقاریسنہ	۴	۴۲
مستلریکی	مستلریکی	۴	۴۳
آپاغنکدن	اباعکدن	۴	۴۳

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Enes BAYRAK

Doğum Yeri ve Tarihi :

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi

Yüksek Lisans Öğrenimi :

Bildiği Yabancı Diller :

Bilimsel Faaliyet/Yayınlar :

Aldığı Ödüller :

İş Deneyimi

Stajlar :

Projeler ve Kurs Belgeleri :

Çalıştığı Kurumlar :

İletişim

E-Posta Adresi :

Tarih : 19/08/2025

